

Møte torsdag den 25. november kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 18):

1. Debatt om finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2000
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 4. oktober 1999)
2. Innstilling frå finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2000 og forslaget til statsbudsjett medrekna folketrygda for 2000
(Budsjett-innst. S. I (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) og forslag oversendt frå Stortinget 13. oktober 1999)
3. Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2000, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektsskattøren for inntektsåret 1999, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2000, tilfeldige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2000 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2000
(Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 12 (1999-2000))
4. Referat

Presidenten: Representanten Erik *Dalheim*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Stortingets delegasjon til Den vesteuropeiske unions parlamentariske forsamlings 46. sesjon i Paris foreligger søknad, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Fridtjof Frank Gundersen. Søknaden gjelder permisjon i tiden fra og med 30. november til og med 2. desember for representantene Dag *Danielsen*, Odd *Eriksen*, Grethe *Fossli*, Ingvald *Godal*, Laila *Kaland*, Jørgen *Kosmo*, Hallgeir H. *Langeland*, Finn Kristian *Marthinsen* og Fridtjof Frank *Gundersen*.

Søknaden foreslås behandlet straks og vedtatt. – Det anses bifalt.

Fra Høyres første vararepresentant for Telemark fylke, Gunn Marit *Helgesen*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Ingvald *Godal*s permisjon i tiden fra og med 30. november til og med 2. desember, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden.
For Akershus fylke: André *Kvakkestad* og Rikke *Lind*
For Buskerud fylke: Unni *Hennum Lie*
For Møre og Romsdal fylke: Ottar *Kaldhol*
For Nordland fylke: Bjørnar *Olsen*
For Oslo: Sissel *Dagslet*
For Rogaland fylke: Ingrid *Fiskaa*
For Telemark fylke: Kari Lise *Holmberg*
For Vestfold fylke: Karin *Lian*

3. Rikke *Lind* og Ottar *Kaldhol* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Grethe *Fossli* og Laila *Kaland*.

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteens vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 – 3 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

S a k n r . 1

Debatt om finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2000
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 4. oktober 1999)

S a k n r . 2

Innstilling frå finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2000 og forslaget til statsbudsjett medrekna folketrygda for 2000 (Budsjett-innst. S. I (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) og forslag oversendt frå Stortinget 13. oktober 1999)

S a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2000, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektsskattøren for inntektsåret 1999, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2000, tilfeldige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2000 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2000 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), og St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 12 (1999-2000))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten føres over to dager, i dag og i morgen, med en samlet taletid på 8 timer og 10 minutter, eksklusiv replikkordskifter og 3-minuttersinnlegg.

Taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 190 minutter, Fremskrittspartiet 70 minutter, Kristelig Folkeparti 70 minutter, Høyre 65 minutter, Senterpartiet 35 minutter, Sosialistisk Venstreparti 30 minutter, Venstre 20 minutter og representanten Bastesen 10 minutter.

Replikkordskiftet blir foreslått ordnet slik:

Det blir gitt adgang til fem replikker med svar etter innlegg av partigruppenes hovedtalere, parlamentariske ledere, statsministeren og finansministeren og tre replikker med svar etter talere med 10 minutters taletid eller mer samt etter øvrige statsråders innlegg uansett lengde innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lars Gunnar Lie (KrF) (leiar for komiteen): Dette er den siste budsjettdebatten i dette tusenåret, og budsjettet vi skal vedta, er eit budsjett for det første året i det neste tusenåret. Det gjev grunnlag for refleksjonar. Det gjev grunnlag for å trekkja linjer litt lenger fram enn berre for eitt år. Kva er det i budsjettet for 2000 som vil verta hugsa i ettertid? Eit av elementa vil truleg vera at vi fekk utvida barnetrygda til 18 år. Eit anna er at fedrar fekk sjølvstendige rettar knytte til fødselspengar for fedrar. Det særskilde minstefrådraget for lønsinntekter vil òg verta hugsa.

Vi har grunn til å vera nøgde med stoda i landet vårt. Vi har det – i det minste økonomisk sett – svært godt. Sysselsetjinga er høg og arbeidsløysa lita, sjølv om ein i nokre sektorar og i nokre delar av landet har store problem knytte til låg utbyggingsaktivitet i petroleumssektoren. Vi bør likevel merka oss at ikkje alle i vårt samfunn kjem godt ut – jf. det som er dokumentert i utjamningsmeldinga frå Regjeringa. Eg meiner òg at det er viktig for oss å vera opptekne av dei store skilnadene vi ser i verdsamfunnet.

Regjeringa Bondevik og regjeringspartia har også i år synt evne til å styra den økonomiske politikken på ein god måte. Regjeringspartia markerer sentrum som eit sjølvstendig regjeringsalternativ i det politiske landskapet. Vi fører med denne innstillinga stabiliteten i finanspolitikken vidare.

Det er sær positivt at det er breidd bak Regjeringa sitt budsjettframlegg med dei modifikasjonane som er gjorde, slik det no ligg føre i innstillinga. Totalt sett er det ikkje store endringar som er gjorde. Det er eit finanspolitisk opplegg som tek omsyn til og legg til rette for ei god utvikling i landet vårt.

Regjeringa sine prioriteringar får gjennomslag, samstundes som det i innstillinga viser igjen at ein har fått støtte for budsjettet frå Arbeidarpartiet. Det er heilt naturleg at dei som støttar budsjettframlegget, også med det får setja sitt preg på det. Det skjedde også i fjor og i forfjor. Men i motsetnad til forrige år har vi i år ikkje berre subsidiær støtte, men støtte til budsjettet slik det no skal vedtakast. Eg ser på dette som meir forpliktande for dei vi har inngått avtale med. Arbeidarpartiet røystar ved dette budsjettet for t.d. reiarlagsskattesystemet som prinsipp, det same gjeld for aksjerabatt, refusjonsordninga for sjøfolk osb. Når eg nemner desse områda, er det ut frå at eg ser det som verdfullt for næringslivet at det er mogeleg å få politisk breidd bak område som gjer at det vert pårekelege vilkår i tida framover. Dette har vi frå regjeringspartia vore villige til å «betala» for å få til. Eg er fullt klår over at nokre vil hevda at dette ikkje er stabilitet. Til det vil eg svara at ut frå den politiske samansetjinga Stortinget har no, er det regjeringspartia sitt opplegg som kan samla breiast tilslutnad.

Eg meiner at sentrumspartia har lukkast i å gje stabilitet i rammevilkåra med skiftande samarbeidspartnarar i budsjettet på Stortinget. Det har også dette forliket med Arbeidarpartiet synt, m.a. ved at vi har makta å varena rammevilkåra for dei familieeigde små verksemdene, både dei som er personleg eigde, og dei som er aksjeselskap.

Eg vil seia litt om arbeidsdelinga i den økonomiske politikken. Det synest å vera naudsynt for å forklara litt av budsjettarbeidet.

Pengepolitikken skal levera stabil valutakurs over tid. Og slik eg ser det, er det brei politisk tilslutnad til den pengepolitikken Regjeringa fører.

Inntektspolitikken skal medverka til låg pris- og lønsvekst gjennom moderate lønsoppgjer og slik styrkja vår konkurransevne. Her har partane i arbeidslivet saman med styresmaktene eit stort ansvar.

Finanspolitikken – statsbudsjettet – skal gje stabilitet slik at ein sikrar høg, varig sysselsetjing og unngår prispress i økonomien.

Ved denne budsjettinnstillinga har Regjeringa og fleirtalet i Stortinget oppfylt sin del av ansvarsdelinga i den økonomiske politikken. Det nøytrale opplegget som Regjeringa la fram i sitt framlegg til budsjett, er oppretthalde i avtalen med Arbeidarpartiet. Eg vil gje Arbeidarpartiet honnør for at dei har vore med på dette, og at dei ikkje har stilt ufråvikelege krav som kunne vera så omfattande at det ville gjort det umogeleg å føra vidare Regjeringa sin overordna finanspolitikk.

Den underliggjande utgiftsveksten er høgare enn veksten i Fastlands-Noreg. Eg meiner det er ønskjeleg at veksten i bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Noreg og den underliggjande veksten bør vera om lag på same nivå. Det som er viktig, er at den underliggjande utgiftsveksten *over tid* ikkje må overstiga den trendmessige veksten ein har i fastlands-BNP. Dette er heller ikkje tilfellet dersom vi ser det over nokre år. Veksten i dei regelbundne ordningane pluss dei satsingane på prioriterte område som det er brei politisk semje om her i huset, m.a. helse, er ei vesentleg årsak til nivået på den underliggjande utgiftsveksten. I framtida må truleg Stortinget vedta innstrammingar innafor dei regelbundne ordningane som kan vera upopulære, men som kan vera naudsynte for å sikra ein god fordelingspolitikk og dei viktige grunnsteinane i velferdssamfunnet.

Viktige saker for sentrumspartia pregar budsjettinnstillinga. Vi fører vidare vedtekne reformer innafor eldreomsorg og helse. I tillegg er det funne plass til auka satsing på det distriktpolitiske området og når det gjeld kommuneøkonomien, og innafor internasjonal bistand og miljø. Utdaning, forskning og nyskaping er også prioriterte område i budsjettet. Eg vil vidare peika på at størstedelen av inntektene frå oljeverksemda vert avsett i oljefondet. Dette er viktig for å unngå for sterkt press i økonomien, og det er viktig å setja av reservar til å møte framtidige utfordringar når oljeinntektene etter kvart minkar.

Eg meiner budsjettet legg til rette for eit nyskapande og kunnskapsbygt næringsliv som vil vera med og sikra velferd i tida framover, då mykje av verdiskapinga må koma frå nye næringar. Midlar til gjennomføring av handlingsplan for små og mellomstore verksemdar vert auka. Eit av dei viktigaste instrumenta for nærings- og distriktsutvikling, SND, vert styrkt. Det er skipa ei ordning som skal medverka til at forskingsresultat vert utnytta til å utvikla nye produkt og til å starta nye verksemdar. Den regionale såkornkapitalordninga vert utvida ved

at ein etablerer eit nytt fond for det indre austlandsområdet.

Eg vil også peika på at dei områda i næringslivet som for tida har det noko problematisk, m. a. verftsindustrien, får relativt brei merksemd i innstillinga. Mellom anna vil lette i avgifter på kontinentalsokkelen ha god innverknad på aktiviteten til den oljerelaterte industrien. Og i budsjettavtalen med Arbeidarpartiet er vi samde om ein tiltaksplan for oppsagde og permitterte ved offshoreverfta og i leverandøriindustrien.

Når det gjeld skatte- og avgiftspolitikken, har budsjettforliket med Arbeidarpartiet ført til endringar. Der er no ein auke i skatte- og avgiftsnivået på 2,3 milliardar kr bokført for neste år, eller 3,5 milliardar kr påløpt. Dette svarer til ein auke på 0,7 pst., som er på line med realauken i brutto nasjonalprodukt for Fastlands-Noreg. Dette meiner eg er forsvarleg å gjera, når ein samstundes ser at det vert ei omfordeling, der dei som tener minst, kjem best ut. Dei får relativt stor skattelette. Den einaste lønstakargruppa som får ei merkbar skattauke, er lønstakarar med meir enn gjennomsnittleg statsministerløn, over 762 000 kr. Endringane i avgiftene er i hovudsak miljø- og energiavgifter, som er i tråd med prinsippa nedfelte i stortingsmeldinga om grøne skattar.

Familiar med 16- og 17- åringar er mellom budsjettvinnarane, då barnetrygda vert utvida til 18 år frå 1. mai.

Eg vil vidare òg ta fram at det vert gjeve rom for tollreduksjon i høve til utviklingslanda, og det er eit godt handslag til dei fattige i verdssamanheng.

Budsjettet vi skal vedta, er eit godt budsjett. Og i den grad det er mogeleg for eit statsbudsjett, trur eg dette budsjettet vil gje ein god start på det neste tusenåret.

Med dette vil eg tilrå innstillinga.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ranveig Frøiland (A): Eg er samd med komiteen sin leiar i at på mange område går det bra her i landet, og eg trur det vil gå endå betre etter den avtalen som ein har fått til med Arbeidarpartiet, for det er i alle fall steg i rett retning.

Men for over eit år sidan såg vi at situasjonen i verfts- og offshoreindustrien, som òg vart kommentert frå komiteen sin leiar, ville verta vanskeleg, med permitteringar og oppseiingar som resultat. Arbeidarpartiet la fram ei næringspakke i samband med revidert nasjonalbudsjett der vi sa at vi skulle ha meir til forsking, meir til fiskerihamner, fleire studentbustader, fleire barnehagar, meir pengar til desentralisert høgskuleutdanning og universitet, feltvis reduksjon av produksjonsavgifta og reduksjon av CO₂-avgifta inntil offshoresektoren vart inkludert i kvotesystemet. Og vi fekk fleirtal for desse forslaga, men ikkje med sentrum.

Trass i den alvorlege situasjonen i denne næringa som ein var gjord merksam på, var Regjeringa lite offensiv òg då ho la fram budsjettet i år, men som leieren i komiteen peikte på, har ein ved avtalen med Arbeidarpartiet laga ein plan for både næringa og sysselsetjinga der ein ikkje minst ser behovet for fleire tiltaksplassar i arbeidsmark-

naden – fleire tiltak som kan gjera at ein kan behalda den kompetansen som denne industrien, som ei tid framover no kjem til å ha det vanskeleg, har opparbeidd gjennom mange år.

Og då er spørsmålet mitt til komiteen sin leiar: Har leieren i komiteen no sett behovet for å ta denne sektoren på alvor, og klarer han òg å formidla det til Regjeringa, slik at ho i neste års budsjett i revidert tar dette på alvor?

Lars Gunnar Lie (KrF): Eg synest det er kjekt å høyra frå representanten Frøiland at ho skryter av den avtalen vi har vorte samde om. Det er ein god avtale, eg har ingen problem med å seia det.

Eg vil avvisa at Regjeringa ikkje har teke desse problemstillingane som Frøiland no tek opp, på alvor tidlegare. Det er nok å visa til det som er varsla i tilknytning til revidert, der ein no seier at ein reduserer produksjonsavgifta og CO₂-avgifta osv. Eg ser slik på den avtalen vi har, med dei føringane som er lagde i avtalen i høve til denne delen av industrien, at det skal vera mogleg å finna gode ordningar som kan vara i tida framover. Og sjølv sagt skal eg ta med meg helsingar til Regjeringa.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg og Fremskrittspartiet er egentlig bekymret, vi er bekymret over at Kristelig Folkeparti, som i praktisk politikk ellers understreker viktigheten av at en ikke skifter partnere for ofte, nå skifter partner på den måten som de har gjort. Og samtidig som Kristelig Folkeparti, som den største drivkraften i Regjeringen, har skiftet partner, har de vært med og sviktet dem som Kristelig Folkeparti i praktisk politikk alltid sier de tar vare på. Når Kristelig Folkeparti går inn i et budsjettforlik med Arbeiderpartiet og bryter handlingsprogrammet for stortingsperioden 1997-2001, der Kristelig Folkeparti sier de skal bygge et varmere samfunn med kristne grunnverdier, er det ikke bare Fremskrittspartiet som er bekymret, da er det norske folket bekymret. Det er begrunnet med at barnefamiliene i de budsjettforlik vi har hatt, har vært de som Kristelig Folkeparti i alle år har sagt de skal styrke. Det står på side 20 under kapittel 6 Familien i sentrum at «en familieskattlegging som styrker økonomien for småbarnsfamiliene, en-inntektsfamiliene, eneforsørgerne», er viktige momenter som Kristelig Folkeparti vil legge vekt på. Når barnefamiliene får en reell nedgang i barnetrygden på over 1 milliard kr, når vi ser at spareordninger som AMS fjernes, når vi ser at vi har en dramatisk økning i skatter og avgifter, når vi ser at boligskatten er blitt en melkeku, og når vi ser at elavgiften på toppen av dette øker, er det klart at virkningene av å gå til sengs med Thorbjørn Jagland blir dramatiske for det norske folk.

Jeg vil spørre om dette er den moralen som Kristelig Folkeparti, som en drivkraft i den nye sentrumsregjeringen, skal bygge sin politikk videre på.

Lars Gunnar Lie (KrF): Det har ikkje vore snakk om giftarmål i nokon samanheng med Framstegspartiet. Vi har inngått budsjettavtale eitt år om gongen, og vi har aller nådigast – har eg inntrykk av – fått subsidiaer støtte

frå Framstegspartiet til vårt budsjett. Eg synest også at Vidar Kleppe kanskje skulle tenkja seg om før han taler på vegner av det norske folk.

Eg er stolt over Kristeleg Folkeparti sin familiepolitikk. Eg har ingen ting å skjemma over i så måte. Og eg synest det er gale å bruka ord som «dramatiske» om den vesle auken som er gjord når det gjeld skattar og avgifter i dette budsjettet med den avtalen vi har inngått med Arbeidarpartiet.

Samstundes har eg lyst til å gje Framstegspartiet ros for at dei var med og tok ansvar ved dei to tidlegare budsjetta, også at dei var med på å få gjennomført kontantstøtta, som var ei svært viktig sak for Kristeleg Folkeparti.

Per-Kristian Foss (H): Jeg hadde kanskje ikke ventet at Fremskrittspartiet ville være de som brakte spørsmål om ekteskap og forlovere inn i debatten nå, men det er greit med full åpenhet i alle fall. (Munterhet i salen)

Jeg forholder meg til finanskomiteens leder, Kristelig Folkepartis Lars Gunnar Lie, som innledet med å si at han ville holde seg til de overordnede spørsmål. Jeg vil gjerne utfordre ham på overordnede spørsmål, og stille spørsmålet: Hva er egentlig sentrums kurs? Det er et spørsmål som hans parlamentariske leder ved en rekke anledninger har forsøkt å besvare med stadig nye definisjoner, som stadig er forlatt.

Vingling og det å forlate standpunkter fremtrer etter hvert som en slags verdiforankring. Jeg har lyst til å sitere fra et blad som kom ut i fjor. Det heter Horisont og kommer ut i Bergen. Der ble alle tre regjeringspartiene spurt om hva de mener om AMS-ordningen. Senterpartiet svarte:

«Myndighetene bør stimulere ordninger som dagens AMS-ordning.»

Kristelig Folkeparti svarte at de ville «foreslå økte sparestimulerende tiltak», mens Venstre var forbilledlig klar:

«Mens Ap vil oppheve AMS-ordningen, har sentrumsregjeringen sørget for å beholde den».

– Dette var altså sagt og skrevet i fjor.

Kan Lars Gunnar Lie fortelle meg om den verdimeslige begrunnelsen for det standpunktet partiet nå har til AMS-ordningen, hvor partiet for første gang på to tiår har bidratt til å gjøre det ingen arbeiderpartiregjeringer tidligere har klart, nemlig å avskaffe AMS-ordningen? At Arbeidarpartiet står på det og alltid har stått på det, er jeg uenig med dem i, men respekterer det, men at Kristelig Folkeparti nå praktiserer det motsatte av det de selv har hevdet inntil ganske nylig, har jeg litt problemer med å skjønne. Så jeg utfordrer han ikke til å utrede ordningens tallmessige popularitet eller provenymessige sider, men den verdimeslige siden og Kristelig Folkepartis holdning.

Lars Gunnar Lie (KrF): Eg må seia det overraskar meg noko at representanten Foss gjer spørsmålet om skattelette i tilknytning til AMS til eit overordna ideologisk spørsmål. Det har det aldri vore for Kristeleg Folkeparti og vil heller ikkje verta.

Foss er oppteken av vingling. Til det vil eg replisera kort at i fjor haust var det vel snakk om – så vidt eg min-

nest – at Høgre vurderte å gå saman med Arbeidarpartiet. Det er visstnok ikkje vingling.

Når det så gjeld kva som er sentrumpolitikk, er det nedfelt i Voksenåserklæringa. Vi vil ta ansvar og samarbeida med alle som viser vilje til å ta ansvar, uavhengig av kva for side i politikken dei står på. Det overordna politiske målet for sentrumsprofilen er innafor ei forsvarleg budsjetttramme å få til ein sentrumsprofil. Det har vi makta med ulik støtte. I fjor var det mogleg å få det til saman med Høgre og Framstegspartiet. I år har Arbeidarpartiet vist interesse, og vi har greidd å få til ein avtale med Arbeidarpartiet.

Øystein Djupedal (SV): Komiteens leder startet med å si at han skulle gå igjennom hva som ville bli husket fra dette budsjettet. Hvis jeg skal være helt ærlig, tror jeg de færreste kommer til å huske noe som helst, kanskje annet enn at man skiftet alliansepartner ved dette budsjettet i forhold til de to tidligere budsjett. For hvis det er noe som preger det som her vil bli vedtatt, er det at det er meget lite ambisiøst og nærmest kjedelig. Jeg synes i så måte at en god definisjon på sentrumpolitikk ikke bare er vingling, men det som til enhver tid vil bli vedtatt. Det viser også komiteens leder til fulle.

Det som forbauser meg mest med dette budsjettet, er at man ikke bruker det handlingsrommet vi har, at man ikke er mer ambisiøs. Komiteens leder sa også at dette var den siste budsjettdebatten i vårt årtusen, der man har trekt de lange linjer. Men her er det jo ingen lange linjer, her er det tvert imot mye dag til dag-politikk. Men det finnes altså et betydelig handlingsrom, hvis man ønsker å benytte seg av det. Og det er min utfordring til komiteens leder.

Særlig i valgkampen, som preget mye av starten av høsten, dreide det seg mye om utdanning, og at utdanning var nøkkelen inn i det neste årtusen, at utdanning – helt fra grunnskolen til videregående skole, høyskole og universitet – er nøkkelen til å gjøre oss mindre oljeavhengige og til å skape det kunnskapssamfunnet som alle sammen ser at vi er på vei inn i. Så ser vi at det kommer et budsjett fra Regjeringen som overhodet ikke har satsing på utdanning. Tvert imot er det reduksjon på mange poster. Så inngår man et budsjettforlik der riktignok enkelte poster øker, men man kutter også på utdanning. Utdanning er vel den biten som er minst ambisiøs og mest preget av dag til dag-politikk.

Hvis man skal ta Regjeringens eget grunnlagsdokument, Voksenåserklæringa, alvorlig – og det tviler jeg mer og mer på at vi skal, men skal vi det – så er det der mange ambisiøse og riktige målsettinger for hva vi vil med norsk skole. Spørsmålet mitt til komiteens leder er som følger: Betyr det at vi ikke skal ta Voksenåserklæringa alvorlig, og at utdanning ikke er et prioritert område for denne regjering?

Lars Gunnar Lie (KrF): Jau, Regjeringa og sentrumspartia tek utdanning på alvor. Eg er einig med representanten Djupedal i at det er viktig å ha merksemd retta mot denne sida av samfunnet vårt. Det har også Regjeringa

teke ansvar for. I tillegg til det som ligg innafør budsjettet som kom frå Regjeringa, har vi i budsjettavtalen med Arbeidarpartiet auka tilskotet til kommunar og fylkeskommunar, som også får konsekvensar for skulen. Eg meiner i fullt alvor at Sosialistisk Venstrepartis satsing på 10 milliardar til skulen ikkje er realistisk i høve til å ha eit forsvarleg budsjett i balanse.

Dag Terje Andersen (A): Komiteens leder sa ikke så veldig mye om kommuneøkonomi i innledningen sin, men jeg har tenkt å ta opp det i replikken.

Kommuneøkonomien er det mest typiske eksemplet på at denne regjeringen langt fra har holdt det den lovet. Det har tvert imot aldri blitt lovet så mye og holdt så lite når det gjelder kommuneøkonomi, som av sentrumpartiene. Og enda verre enn det: De siste budsjettforlikene har vært så dårlige for kommuneøkonomien at de ikke engang har holdt det Arbeiderpartiet lovet, og som tross alt var mindre enn det sentrum lovet. Resultatet er altså blitt dårlig. Det ser vi nå av regnskapstallene til kommunene, der underskuddene er større enn noen gang. Det gjør vi noe med i budsjettavtalen ved at vi totalt, når det gjelder frie midler og øremerkede tilskudd, får en styrking av kommuneøkonomien på én milliard kroner. Det er vi glad for, og ikke minst at mye av den veksten kommer på frie midler, noe som gjør det lettere for kommunene å løse de oppgavene vi pålegger dem, bl.a. innenfor skolesektoren, som akkurat var temaet her.

Men i tillegg til at rammene har vært altfor små, er det slik at den klare intensjonen Stortinget og den daværende regjering hadde når det gjaldt å få til en omfordeling til de kommunene som i dag har minst – oppfølgingen av det såkalte Rattsø-utvalget – ikke er blitt oppfylt. De kommunene bl.a. rundt Oslofjorden som bestandig har hatt minst å gi tilbud til sine innbyggere for, har kommet for dårlig ut, og tallene viser at det fremdeles er slik. En merknad i innstillingen sier at vi nå må ha en gjennomgang av dette med sikte på å oppfylle det som var intensjonen den gangen, at de kommunene som har minst, skal få en vekst.

Når komiteens leder sier at avtalen i år er mer forpliktende fordi vi stemmer for budsjettet ikke subsidiært, men som det foreligger, så blir mitt spørsmål: Er det slik at også regjeringspartiene føler seg forpliktet til å følge opp den merknaden som skal gi styrket økonomi for de økonomisk svakeste kommunene?

Lars Gunnar Lie (KrF): Eg forstår at Dag Terje Andersen har sans for å senda ei helsing til Vestfold, og vi skal gjerne sjå på Vestfold, men eg trur vi må sjå heile landet under eitt når vi snakkar om kommuneøkonomien.

Frå Regjeringas side låg det inne 500 mill. kr meir enn det som låg i kommuneproposisjonen i fjor vår, som også Arbeidarpartiet var med på å støtta. Regjeringas framlegg i kommuneøkonomien er ein meir målretta distriktspolitikk. Eg er einig med Dag Terje Andersen i at frie midlar burde det vore meir av i høve til kommunane, men der er det relativt lett å senda ballen tilbake til Arbeidarpartiet på grunn av dei reformene som Arbeidar-

partiet har gjennomført tidlegare, og som nødvendigvis har måtta verta bundne opp i form av øyremerkte midlar.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Hill-Marta Solberg (A): Etter regjeringsskiftet i 1997 samarbeidet Bondevik-regjeringen med Fremskrittspartiet og Høyre om den økonomiske politikken både for 1998 og 1999. Dette samarbeidet gav en tydelig dreining av politikken i retning høyre. Sosiale velferdsordninger som sykelønnsordningen ble angrepet, arbeidsmarkeds tiltakene ble skåret til beinet, tilskuddene til skolefritidsordningen ble halvert, og barnehageutbyggingen havnet på et historisk lavmål.

Det var også under dette brede borgerlige samarbeidet at vi fikk et særnorsk høyt rentenivå som vi nå har slitt med i ett og et halvt år. Familier, bedrifter og kommuner har betalt regningen.

For Arbeiderpartiet var mer rettferdig fordeling et viktig mål for budsjettforhandlingene vi førte i høst. Budsjettavtalen for 2000 er blitt et bidrag til mer rettferdig fordeling. De rike må betale mer til fellesskapet. De med lavest lønn får mer å leve av. Kommuneøkonomien bedres og viktige velferdsordninger styrkes. Og ikke minst, vi har fått gjennomslag for en mer offensiv nærings- og sysselsettingspolitikk og en egen tiltaksplan overfor verkstedindustrien og leverandørindustrien.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene innebærer at det gis skattelette for de laveste lønnsinntektene på over 1 milliard kr. For deltidsarbeidende med henholdsvis 75 000 kr og 100 000 kr i lønnsinntekt blir skatteletten 4 300 kr og 2 850 kr. Det er særlig enslige med lave inntekter, deltidsarbeidende, trygdede med noe lønnsinntekt i tillegg til trygden og skoleelever og studenter med jobb ved siden av studiene som får glede av skattereduksjonene.

Arbeiderpartiet ser på innføringen av det nye lønnsfradraget på 30 600 kr som et første steg i en skattereform for de laveste lønnsinntektene. Dagens minstefradrag kan fullt og helt erstattes med et lønnsfradrag som gir bedre fordelingsprofil. I første omgang, dvs. til neste år, er det 500 000 personer med egne lønnsinntekter opp til 140 000 kr som får skattelette i egen likning som følge av dette.

All erfaring viser at det er de som tjener lite og som jobber deltid, som vil jobbe mer om de får beholde mer av lønnen sin. Ikke minst innenfor omsorgsyrkene vil vi være avhengig av at flere er villig til å jobbe mer. Da må det også være mer lønnsomt å jobbe der. Det nye lønnsfradraget er her et viktig bidrag.

Det nye lønnsfradraget vil også gjøre det mer lønnsomt å gå fra trygd til arbeid. Mange trygdede har i dag lite å tjene på å gå fra trygd til en ofte dårlig betalt jobb, gjerne deltid.

For pensjonsinntekter er det i skatteopplegget neste år lagt inn skattelette for pensjoner opp til om lag 160 000 kr. Dette skyldes i første rekke økningen i minstefradraget og reduksjonen i det såkalte formuestillegget for dem som skattes under skattereduksjonsregelen. I tillegg vil

det også være slik at de pensjonister som har noe lønnsinntekt ved siden av sin pensjon, selvfølgelig får glede av lønnsfradraget som alle andre lønnstakere med lave inntekter. Den sosiale profilen på skatteopplegget neste år er dermed ivaretatt både for lønnstakere og pensjonister.

Skatteletten for de lavest lønnede er ikke betalt gjennom å skli på budsjettbalansen. Den er først og fremst betalt av økte skatter for dem som har mest, og det er rederier, eiere av forretningsbygg, næringsdrivende med de høyeste inntektene og en ny toppskatt på 6 pst. på inntekter over 762 700 kr. Skatteletten er med andre ord finansiert gjennom omfordeling.

Budsjettavtalen innebærer også viktige innstramminger i den særskilte rederiskatteordningen, og det er også enighet om å øke tonnasjeskatten for rederiene. Men det er grunn til å understreke at til tross for disse tilstrammingerne i regelverket har fortsatt rederiene et meget gunstig skatteregime.

Gjennom budsjettavtalen har vi også oppnådd enighet om innstramminger i delingsmodellen. Hittil har man i såkalte liberale yrker, som f.eks. tannleger, artister, arkitekter og meglere, kunnet unngå store deler av skatten ved å gi aksjer i selskapet til foreldre og myndige barn. Disse mulighetene blir nå strammet inn.

Arbeiderpartiet har lenge ment at en ordning med skattemessige fordeler knyttet til plassering av kapital i aksjefond og enkeltaksjer passer dårlig inn i et skattesystem der man for øvrig forsøker å tilstrebe skattemessig likebehandling av ulike spareformer. Vi har derfor en avtale nå der denne spesielle skattefordel til én spesiell spareordning oppheves.

For Arbeiderpartiet er arbeid for alle det overordnede målet for den økonomiske politikken. Gjennom solidaritetsalternativet ble arbeidsledigheten i Norge presset ned i løpet av 1990-tallet. Vi fikk vekst i sysselsettingen i industrien og i annen konkurranseutsatt virksomhet.

Selv om ledigheten i dag samlet sett er lav i Norge, ser vi samtidig alvorlige tegn til økende ledighet, spesielt innen verftsindustrien og industri med store leveranser til oljesektoren. I 1998 gikk antallet arbeidsplasser i industrien ned for første gang på fem år. Arbeidskraftundersøkelsen for 3. kvartal i år viser en nedgang på 25 000 sysselsatte i industrien siden tilsvarende kvartal i fjor.

Norsk økonomi er inne i en vekstpause etter en av de kraftigste vekstperiodene i nyere tid. Aktivitetsveksten i år ligger an til å bli den svakeste på 10 år. Industriinvesteringene i Fastlands-Norge anslås fra Regjeringens side i nasjonalbudsjettet å gå ned med hele 22 pst. i 1999. Regjeringen anslår videre at fallet i petroleumsinvesteringene til neste år blir på hele 34 pst. Slike kraftige reduksjoner i investeringene vil naturligvis lede til redusert aktivitet ellers i økonomien.

I denne situasjonen er det viktig å innrette politikken slik at den kraftige investeringsnedgangen kan dempes. Da blir de negative utslagene på aktivitet og sysselsetting mindre. For Arbeiderpartiet har dette vært et viktig utgangspunkt for innretningen av den økonomiske politikken og de forhandlinger vi har ført med sentrumspartiene om budsjettet.

Arbeiderpartiet har over lang tid hevdet at Regjeringen har vært altfor passiv overfor disse utfordringene. Regjeringens opplegg overfor industrien har vært utilstrekkelig.

Regjeringens arbeidsmarkedspolitik har også vært for svak. En økning på beskjedne 500 tiltaksplasser, fra et meget lavt nivå, til 7 500 plasser, som Regjeringen foreslo, er langt fra nok til å møte den situasjonen som forventes i industrien neste år.

For Arbeiderpartiet var det derfor åpenbart at budsjettet måtte få en langt mer offensiv profil på nærings- og sysselsetningsområdet. Budsjettets utgiftsside måtte i større grad innrettes slik at næringslivets konkurransevne ble bedret og det inntektspolitiske samarbeidet styrket. Utdanning, investeringstiltak og kompetansegivende arbeidsmarkedstiltak blir da nødvendig. Kompetansen må styrkes, både for dem som er i jobb, og for de arbeidsledige. Økt bruk av arbeidsmarkedstiltak vil bidra til større fleksibilitet i arbeidsmarkedet vårt. Det er derfor positivt og gledelig at regjeringspartiene i forhandlingene her i Stortinget har villet komme oss i møte på disse viktige områdene.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer at budsjettets stramhet og utgiftsveksten holdes på samme nivå som i Regjeringens forslag. Det har vært viktig å innrette budsjettpolitikken slik at statsbudsjettet verken bidrar til at det gis gass eller at det bremses opp i økonomien.

Skatteøkningen på toppen brukes til skattelette, i hovedsak for dem med lave lønnsinntekter. Utgiftsøkninger dekkes krone for krone med utgiftskutt. Budsjettavtalen endrer dermed ikke det oljekorrigerede underskuddet i forhold til Regjeringens opplegg.

Innretningen av budsjettets inntekts- og utgiftsside har vi derimot vært opptatt av å endre. Jeg har allerede vært inne på hvordan budsjettavtalen gir bedre fordeling og mer balansert og vekstkraftig sammensetning av statsbudsjettets utgifter. For Arbeiderpartiet var det i tillegg viktig å øke innsatsen på viktige velferdsområder.

Budsjettavtalen innebærer at retten til sykelønn for lavtlønte gjeninnføres fra 1. januar år 2000. Denne retten ble, som kjent, fjernet i sentrumspartienes tidligere budsjettforlik med Høyre og Fremskrittspartiet. Regjeringspartiene skjønte etter hvert at dette var feil og ville justere tilbake fra 1. juli. Nå blir det rettet opp fra 1. januar.

I valgkampen var alle opptatt av at skolen skulle styrkes. Mange rektorer som jeg og sikkert flere møtte i valgkampen, viste til at de nesten helt manglet ressurser for å kunne gjøre undervisningen mer interessant for elevene. Enkelte sa at de hadde mellom 8 kr og 10 kr å bruke pr. elev til den type aktivitet. Når kommuneøkonomien nå styrkes betydelig i forhold til Regjeringens opplegg, kan vi endre dette. Jeg vil bruke et eksempel: Hvis økningen i de frie midlene som kommer til kommunene nå, bare skulle brukes på skolen, ville dette utgjøre godt over 800 kr pr. elev. Skal vi få det til, må skolen også prioriteres i kommunene.

Kommuneopplegget for neste år innebærer en økning av rammetilskuddet for primærkommunene med ½ milli-

ard kr og for fylkeskommunene med 150 mill. kr utover Regjeringens opplegg. I tillegg økes flere øremerkede tilskudd, slik at kommuneøkonomien samlet sett styrkes med 1 milliard kr som en følge av budsjettavtalen. Regi-nsykehustilskuddet økes også med 35 mill. kr.

Skolefritidsordningen har jeg før nevnt. Den ble kraf-tig kuttet i samarbeidet mellom høyrepartiene og sen-trumspartiene. Nå har vi fått til en økning på 100 mill. kr, som nesten vil bringe tilskuddet tilbake der det var før kuttene startet.

Etter to år med rekordlav barnehageutbygging her i landet, legges det nå opp til at det skal bygges 6 000 nye barnehageplasser for de barna som er under 3 år, og i av-talen har vi fått plass til 2 000 plasser for dem som er over 3 år – altså totalt 8 000 nye barnehageplasser neste år, mens årets måltall var 2 500. Budsjettavtalen innebæ-rer også en økning på 100 mill. kr i driftstilskuddet til barnehagene neste år. Det vil gjøre det mulig å redusere foreldrebetalingen noe.

Universitetene står midt i et viktig omstillingsarbeid, som bl.a. vil være avgjørende for etterutdanningsrefor-men. I budsjettavtalen har vi derfor funnet rom for å styr-ke universitetene og den desentraliserte høyskoleutdan-ningen med 120 mill. kr. Det er også blitt rom for å styr-ke bygging av studentboliger. 1 000 boliger skal bygges neste år. Det er dobbelt så mange som sentrumsregjerin-gen hadde foreslått. Arbeiderpartiet er også fornøyd med at vi har fått det første steget på plass i en reform for gra-tis skolebøker i videregående skole.

Vi har i lengre tid visst at verfts- og leverandørindus-trien vil få store problemer neste år. Arbeiderpartiet har derfor kjempet for at vi skulle få en mer aktiv nærings-og sysselsettingspolitikk som kan bidra til å dempe in-vesteringsnedgangen og gi aktive tilbud til dem som blir permittert eller oppsagt.

Budsjettavtalen i høst innebærer en dobling av forny-elsestakten i fergeflåten og en betydelig økning i fornyel-se av fiskeflåten. Det vil gi kjærkomne oppdrag for flere verft langs kysten vår som nå sliter med tynne ordrebø-ker.

For raskt å få fram flere investeringer i oljesektoren vil produksjonsavgiften bli trappet raskere ned på felt som har byggeklare tilleggsprosjekter. De tiltakene fi-nansinnstillingen inneholder, vil uten tvil sikre flere ar-beidsplasser i utsatte næringer neste år. Likevel kommer vi ikke utenom at antall ledige og permitterte ved offsho-ververftene og i leverandørindustrien vil komme til å øke. For å holde på og utvikle kompetansen disse næringene har opparbeidet og også vil trenge i årene framover, noe som er kolossalt viktig for de lokalsamfunnene vi snak-ker om, har det vært viktig for oss å få økt antallet tiltaks-plasser i budsjettavtalen. Det innebærer 3 500 flere enn det Regjeringen foreslo.

Samlet sett representerer derfor budsjettavtalen mel-lom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene for år 2000 en viktig dreining av politikken i retning av bedre fordeling, trygging av arbeid og velferd.

Et viktig spørsmål som reiser seg etter budsjettavtalen mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet denne høs-

ten, er hvorvidt sentrumspartiene nå har erkjent at et va-rig samarbeid med høyrepartiene vil bringe politikken i gal retning.

Det politiske grunnlaget for årets budsjettavtale ble lagt da sentrumspartiene gjorde det klart at det bare var sammen med Arbeiderpartiet de kunne få flertall for en god fordelingspolitikk. En ny budsjettavtale med høyre-partiene ville med andre ord brakt politikken ytterlig noen steg i feil retning i så henseende.

Vilje til fordeling kommer i budsjettavtalen først og fremst til uttrykk i hvordan skatteopplegget nå blir. Men kommunesektorens rammer er også viktig for god forde-ling, og for hvordan velferd og sysselsetting prioriteres. Med andre ord må en politikk for mer rettferdig fordeling gjennomsyre helheten i det økonomiske opplegget. Der-for er det viktig å få fram i denne debatten hva sentrums-partiene egentlig tenker om politiske allianser framover. Det er vanskelig, slik jeg ser det, ett år å satse på bedre fordeling gjennom et samarbeid med Arbeiderpartiet, for så neste år, i allianse med høyrepartiene, å sette en strek over det hele. Derfor er det grunn til å hevde at budsjett-avtalen mellom sentrum og Arbeiderpartiet denne høsten kan danne grunnlag for nye allianser i norsk politikk, al-lianser som vil ha betydning for hvordan de store vel-ferdsoppgavene skal løses de første årene inn i et nytt hundreår.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

John I. Alvheim (Frp): Det foreliggende budsjettfor-slag for de offentlige sykehus for år 2000 sammen med driftsunderskuddene for 1999 kan føre til en nasjonal kri-se i helsevesenet neste år. Regionsykehusene alene vil i 1999 ha et budsjettunderskudd på ca. 360 mill. kr. Bud-sjettunderskuddene for de øvrige offentlige sykehus i 1999 kjenner vi ikke, men vi vet at de blir betydelige. Om ikke noe gjøres med dette fra Stortingets side nå, vil vi få en drastisk reduksjon av pasientbehandlingen neste år, da de aller fleste fylkeskommunene ikke har mulighe-ter for å legge inn større egenandeler selv.

Mitt spørsmål til representanten Hill-Marta Solberg blir da: Vil representanten Hill-Marta Solberg og Arbei-derpartiet kunne støtte et forslag fra Fremskrittspartiet om at en i salderingsproposisjonen for 1999 dekker inn sykehusenes underskudd for 1999?

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplas-sen.

Hill-Marta Solberg (A): Representanten Alvheim rei-ser en meget viktig problemstilling som i sin kjerne inneholder følgende: hvorvidt en del av våre viktige velferds-ordninger er godt nok finansiert. Jeg mener også at det er grunn til å se meget nøye på det, ikke minst ut fra den sam-lede situasjon vi har fått oss forelagt når det gjelder kom-munesektoren, som altså, som det ble sagt tidligere i dag, nå er i en situasjon som innebærer at den har større under-skudd enn det den har hatt på ti år. Jeg tror vi bør ha stor oppmerksomhet framover på at situasjonen på en rekke

viktige velferdsområder er meget krevende for kommunesektoren å håndtere, inkludert fylkeskommunene.

Det har også gjort at Arbeiderpartiet har funnet det nødvendig å styrke både primærkommunene og fylkene i den budsjettavtalen vi har inngått med sentrum. 150 mill. kr mer gis til fylkene. Det vil forhåpentligvis også bety noe for helsetilbudet og sykehussektoren. I tillegg er 35 mill. kr øremerket til regionsykehusene.

Så til spørsmålet om hva Arbeiderpartiet vil gjøre i salderingen. Nå er det jo slik at den tradisjonelle salderingen avvirket Stortinget for to-tre år siden, så vi har ikke en slik runde før jul som vi en gang hadde, og det er selvfølgelig også representanten Alvheim klar over. Men jeg vil si følgende: Hvis det er slik at Regjeringen v/helseministeren kommer til Stortinget og klargjør at det er en dramatisk situasjon i sykehusene, slik enkelte representanter for sykehus hevder, skal selvfølgelig også Arbeiderpartiet være med og vurdere det. Men det må være slik at Stortinget da må få seg forelagt en vurdering fra den ansvarlige regjering og det ansvarlige departement av hvordan denne situasjonen egentlig er.

Lars Gunnar Lie (KrF): Først vil eg understreka at eg er godt nøgd med den positive omtalen representanten Solberg har gjeve av budsjettavtalen, ein avtale som etter mitt syn også vidarefører dei prioriteringane regjeringa Bondevik har nedfelt i budsjettet, med styrking av område som helse, eldre, distrikt, barnefamiliar og internasjonal bistand.

Eg vil inn på eit område som det har vore vanskelegare å få Arbeidarpartiet i tale på. Som eg påpeika i innlegget mitt, har vi i budsjettet ein underliggjande vekst som gjerne burde vore lågare. Mitt første spørsmål til representanten Solberg er om ho er samd i det.

Deretter vil eg gjerne vita om Arbeidarpartiet kan tenkja seg å vera villig til å sjå på nokre av dei regelbundne ordningane som bind budsjetta opp i så sterk grad.

Hill-Marta Solberg (A): På det første spørsmålet fra representanten Lie er det veldig enkelt å svare ja. Arbeiderpartiet er helt enig i at en stor utfordring i norsk økonomi – kanskje en av de største – er den underliggende veksten vi har i statens utgifter. Det var også foranledningen til at Arbeiderpartiet hadde tatt mål av seg til i forhandlingene ikke å bidra til å øke denne veksten. Det har vi heller ikke gjort. Derfor har vi også tatt den møysommelige jobben det har vært å dekke inn krone for krone de utgiftsøkningene vi ville ha. Det har kanskje ført til at noen tårer har blitt felt i regjeringskvartalet, og kanskje også andre steder, men det har vært helt nødvendig, nettopp for at vi ikke skulle presse utgiftsveksten ytterligere opp. Så her er det ikke grunn for verken Lars Gunnar Lie eller andre til å betvile at Arbeiderpartiet er seg veldig bevisst nødvendigheten av å holde utgiftsøkningen i sjakk.

Det siste spørsmålet syns jeg på mange måter som et generelt spørsmål nesten er umulig å svare på, da jeg ikke kan gjette gåter og derfor heller ikke, når jeg ikke er så god til det, kan skjønne hva representanten Lie egent-

lig tenker på. Hvis han f.eks. tenker på at vi skal gjøre dramatiske endringer i folketrygden for å redusere den underliggende utgiftsveksten, ser jeg for meg at det ikke er så mange områder der Arbeiderpartiet og sentrum blir enige. Hvis han skulle mene at vi skulle redusere sykelønnsordningen, vet også sentrumspartiene at det mener Arbeiderpartiet ikke er riktig. Et generelt svar på det spørsmålet er det rett og slett ikke mulig å gi.

Inge Lønning (H): Representanten Hill-Marta Solberg talte om mange ting, så mange at jeg faktisk kom til å assosiere det med et skriftord som lyder slik:

«Marta, Marta! Du gjør deg strev og uro med mange ting. Men ett er nødvendig.»

Nå har Arbeiderpartiet i to år kjørt de årlige finansdebattene på én eneste sak, nemlig motstanden mot kontantstøtten. Det har vært den ene avgjørende sak som har gjort det umulig å samarbeide med Regjeringen. Den 2. juni 1998, da man ennå fortrinnsvis kommuniserte med Regjeringen gjennom åpne brev i dagspressen, skrev Arbeiderpartiets leder følgende:

«Det beste vi kunne gjøre for barna i Norge nå er vel å forbedre norsk skole, ikke å pøse ut penger som vil sette i gang en rente- og prisspiral som på ny vil true hus og hjem.»

Sitatene er tallrike som himmelens stjerner og havets sand, og alle sitatene de siste to årene fra arbeiderpartihold har gått på at det aldri kommer på tale å samarbeide med Regjeringen så lenge den viderefører kontantstøtten som politikk. Nå sa ikke representanten Hill-Marta Solberg ett eneste ord om saken, og det til tross for at Arbeiderpartiet insisterer på at man stiller seg bak dette budsjettet ikke gjennom subsidiær støtte, men med hud og hår – dvs. Arbeiderpartiet innestår uten forbehold for innholdet i dette budsjett. Under normale omstendigheter ville man kalle dette en politisk kuvending. Når det dreier seg om et samarbeid med en Kristelig Folkeparti-ledet regjering, er det mer nærliggende å snakke om en omvendelse. Omvendelser er jo ikke alltid lett å forklare rasjonelt. Allikevel vil jeg tillate meg å spørre representanten Hill-Marta Solberg: Hva er det som har skjedd som har fått Arbeiderpartiet til å dreie 180 grader rundt og nå stille seg bak det som en tidligere statssekretær i Barne- og familiedepartementet i Aftenposten for noen få dager siden formulerte på følgende måte: «Vi mener at kontantstøtten er et bakholdsangrep på yrkesaktive kvinner.» Er Arbeiderpartiet nå deltaker i dette bakholdsangrep?

Hill-Marta Solberg (A): Vi er etter hvert mange i Stortinget som har lært oss at for representanten Lønning faller det mye mer naturlig å sitere Skriften enn statsbudsjettet, og det fikk vi for så vidt også et eksempel på i dag.

Så er også representanten Lønning opptatt av at Arbeiderpartiet stiller seg helt bak et budsjett, også et budsjett der det faktisk er ting vi er uenig i, som kontantstøtten. Det må jeg få nytte anledningen til å si litt om. Vi ønsker altså ikke å opptre som Høyre og Fremskrittspartiet gjorde i fjor og forleden år, nemlig å inngå en avtale

om budsjettet og ta æren for at man skaffet landet et budsjett, fordi man framstod som ansvarlige partier som holdt orden i økonomien, for deretter å kunne skyte på det samme budsjettet ved første anledning. Det er etter vår oppfatning ikke reelt sett å ta ansvar for at man inngår en avtale om neste års statsbudsjett. Arbeiderpartiet ønsker ikke å stille seg i den situasjonen. Det innebærer spesielt når det gjelder kontantstøtte, at Arbeiderpartiet har sagt klart at vi legger til grunn at kontantstøtten er i budsjettet, det er et flertall i Stortinget som er for det. Vi er ikke for det, men når vi likevel skal inngå en budsjettavtale med sentrumspartiene, innebærer det også at kontantstøtten ligger i bunnen i statsbudsjettet. Men representanten Lønning, som resten av Stortinget, vet meget godt at Arbeiderpartiet er opptatt av denne ordningen og vil være det også fremover, og vil derfor gjøre hva vi kan for å være i inngrep med de evalueringer og forhåpentligvis endringer som vil komme i den ordningen fremover.

Jørgen Holte (Sp): Eg registrerer med glede det innlegget som representanten Hill-Marta Solberg no hadde, der det gjekk tydeleg fram at ein no er interessert i å bruke si opposisjonsrolle her i Stortinget til eit langt meir løysingsorientert arbeid i forhold til det som Stortinget skal gjere, og ikkje minst i forhold til dei saker som Regjeringa fremmar. Men eg vil ta opp eit område som eg synest Arbeidarpartiet litt for ofte er for lite opptatt av. Det gjeld dei framtidige arbeidsplassane, og det gjeld rammevilkår knytte til næringsutvikling. Eg trur det er rett å seie at dei framtidige arbeidsplassane kjem i små og mellomstore verksemdar, og mange av dei er ikkje skapte. Vi treng fleire arbeidsskaparar. Eg er heilt samd med Arbeidarpartiet i at vi treng arbeidstakarar, men vi treng også fleire arbeidsskaparar, folk som vil satse sparepengane sine på å skape næringsverksemd, som er ideutviklarar, driv produktutvikling, vil satse i produksjonsutstyr, maskin og reiskap, vil investere i bygg og anlegg – det er viktige innsatsfaktorar. Vi får ofte det svaret frå Arbeidarpartiet at desse representerer ei gruppe i samfunnet som blir formuande og rike. Derfor går ein med jamne mellomrom til angrep både på skatteordningar knytte til delingsmodellen, som fyrst og fremst stimulerer til at vi skal ha aktive, iderike eigarar, aksjerabattar osv. Mitt spørsmål blir: Kva er Arbeidarpartiet sine konkrete tiltak for at vi skal få fleire arbeidsskaparar framover?

Hill-Marta Solberg (A): Det er fristende å svare representanten Holte med å be ham se litt tilbake på de siste årene og den utviklingen vi har hatt i Norge når det gjelder økning i antall arbeidsplasser også i små og mellomstore virksomheter, og også gjennom alle de årene da Arbeiderpartiet faktisk også har hatt ansvaret for den politiske styringen ved at vi har sittet i regjering. Da ville representanten Holte se at det overhodet ikke fins belegg for det han forsøker å antyde, nemlig at Arbeiderpartiet *ikke* står for en politikk som gjør det mulig å etablere arbeidsplasser i dette landet. Men det vi faktisk opplever nå, er at vi fra i fjor høst til denne høsten, mens sentrumsregjeringen har sittet og styrt, har mistet 25 000 arbeids-

plasser i industrien. Etter et møysommelig arbeid som førte til at industrisyssetningen i Norge begynte å gå opp igjen, er vi nå i den situasjonen at vi har mistet 25 000 arbeidsplasser i industrien de siste årene. Og da er det ikke noen rimelighet i at representanten Holte forsøker å framstille det slik at det er sentrum som kan dette med å legge til rette for arbeidsplasser her i landet, og ikke Arbeiderpartiet.

Det er helt nødvendig at vi klarer å ha rom for at små og mellomstore virksomheter skal vokse og gro fram i årene framover, og det har vi også rom for i de rammevilkårene som eksisterer i Norge i dag. Det er det ingen tvil om. Det Arbeiderpartiet har vært opptatt av, er at vi skal ha et skattesystem der det ikke er hull, og der det ikke ligger til rette for å tilpasse seg på den måten at man plasserer sine inntekter slik at man kan unndra seg beskatning. Arbeiderpartiet mener at sentrumspartiene sammen med høyrepartiene på noen områder har skapt gedigne hull i skattesystemet. De vil vi gjerne ha tettet igjen. Vi har fått litt til i denne budsjettavtalen, men vi skulle gjerne ha fått til litt mer på det området.

Kristin Halvorsen (SV): I SV hilser vi budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og sentrum velkommen. Høyres og Fremskrittspartiets innflytelse i norsk politikk svekkes, og SV får større muligheter til å utfordre stortingsflertallet på de sakene som vi syns er viktigst.

Når det er sagt: Dette budsjettforliket kunne ikke vært mindre omfattende og mer beskjedent. Vi ser det som et sentrum-sentrum-forlik, og ikke som et sentrum-venstreforlik. Det fører f.eks. ikke til at golfkøllene på Bogstad rister av skrekk, heller ikke til en urolig liten dirring. Det er heller ikke sånn at det jubles rundt omkring i landets mange klasserom fordi det nå virkelig blir andre boller.

Jeg har lyst til å bruke anledningen til å utfordre Arbeiderpartiet og Hill-Marta Solberg til å angi en retning for årene framover. For det er jo det som er interessant med dette budsjettforliket: Hva skal retningen og ambisjonsnivået til Arbeiderpartiet være framover?

Siden 1993 har det private forbruket i Norge økt betydelig mer enn det offentlige forbruket, og det er jo grunnen til de paradoksene vi ser i vår egen hverdag hver eneste dag, at det lyser av kjøpesentrene, mens skolene er nedkjørte og fulle av slitne lærere. Det er en forskjell som folk ikke vil finne seg i etter hvert. Ganske mange av oss vil kreve at det vi syns er viktigst, skole og helse, skal ha den beste standarden.

Vil Arbeiderpartiet være med på å sette et mål for årene framover, at veksten i offentlig sektor når det gjelder å sikre fellesgodene, skal være større enn veksten i privat sektor? Bare på den måten kan man sikre velferdsgodene og fellesløsningene framover.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har tidligere i dette replikkordskifte pekt på det faktum at vi kanskje står overfor en situasjon der viktige velferdsordninger i samfunnet vårt er i ferd med å bli underfinansiert. Jeg mener at det er et spørsmål som Stortinget må ta meget alvorlig framover. Det handler ikke minst om hvordan vi klarer å

tilføre nok ressurser til offentlig sektor, det handler om utdanning, det handler om helse, og det handler om andre viktige velferdsområder.

Og som jeg også sa i den replikken: Når vi ser på situasjonen i kommunene, som er de som skal gjennomføre den velferdspolitikken vi ønsker i dette landet, er det nødvendig å gå ganske tungt inn i det. Og da er det for Arbeiderpartiet også viktig at vi klarer å skape et politisk flertall i dette landet som ikke har som fremste mål å kutte i de områdene, som ikke har som fremste mål å få skattelette, eller null-økning, som man på en måte sa seg fornøyd med i fjor, der man gikk inn i det politiske arbeidet i Stortinget med ett mål for øyet, nemlig å unngå skatte- og avgiftsøkninger. Det har jo vært målet for de budsjettforhandlingene som har vært ført i de to forutgående år mellom høyrepartiene og sentrum. Arbeiderpartiet ikke bare tror, vi er helt sikre på at det bringer oss i gal retning, også i forhold til de store og viktige velferdsoppgavene.

Når det gjelder spørsmålet om behovet for vekst i offentlig sektor, tror jeg vi må innse at det er helt nødvendig. Vi greier ikke å få til en bedre helsepolitikk i dette landet uten at det vil koste oss noe. Vi greier heller ikke å få til en bedre skole uten at det vil koste noe. Jeg tror at vi er helt nødt til å komme til de erkjennelsene hvis vi skal sikre oss at disse viktige områdene er godt nok finansiert framover.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Siv Jensen (Frp): Dette er en forunderlig debatt om et enda mer forunderlig budsjettforlik. I de to foregående årene har altså sentrumspartiene forhandlet med Høyre og Fremskrittspartiet, og budsjettforlikene, eller den subsidiære enigheten, dreide seg først og fremst om hvordan man skulle unngå skatte- og avgiftsskjerpelser – ja til og med hvordan man skulle kunne klare å få til noen lettelser. Og det dreide seg om å styrke innsatsen på de aller, aller viktigste innsatsområdene; eldreomsorg, helse, forsvar og politikk. I etterkant har Regjeringen, statsministeren, finansministeren i alle organer de har vært, skrytt hemningsløst av den utviklingen som norsk økonomi har hatt. Det har gått bra. Renten går ned. Staten har aldri tjent mer penger. Så kommer da den litt ulogiske konsekvensen at som en takk for at dette går så bra, hopper man til stikk motsatt side av den politiske skalaen og skal samarbeide med Arbeiderpartiet.

Så kan man sette seg ned og se på budsjettforliket. Hva inneholder det? Jo, realiteten er at man har flyttet på ca. 0,4 pst. av statsbudsjettet – 0,4 pst.! Så hører vi Arbeiderpartiet si at nå har vi endelig fått et statsbudsjett som det lukter god arbeiderpartipolitikk av. Det tok altså 0,4 pst. for å gjøre sentrumspolitikk til god arbeiderpartipolitikk. Det er i og for seg ganske illustrerende, både for denne debatten og kanskje enda mer for den fremtidsutviklingen vi kan komme til å se hvis dette kjærlighetsforholdet mellom disse fire partiene kommer til å vedvare.

Arbeiderpartiet har til og med gått så langt at de har sagt at budsjettavtalen nesten har ført til at hele Arbeider-

partiets program er blitt oppfylt, så de må snart begynne å lage et nytt program for de har ikke mer politikk igjen. Maken til rørende enighet! Men selv om disse 0,4 pst. strengt tatt ikke har ført til at staten har flyttet så mye penger, får budsjettforliket ganske dramatiske konsekvenser for enkeltmennesker, for bedrifter, ja i og for seg også for kommunene der ute.

Strømprisen går opp. Jeg har med undring sittet og lyttet til at både komiteens leder og Hill-Marta Solberg forteller om hvor fantastisk dette budsjettforliket er, særlig for dem som har minst i samfunnet. Hvem vil merke at strømprisen går opp? Det er nettopp de som har minst å rutte med, og som hver dag sliter med å vurdere hva pengene skal gå til. Så må altså de aller, aller fleste av oss faktisk betale mer i skatter eller avgifter inn i statskassen. Vi skal iallfall ikke lenger få skattefordeler av å spare i AMS. Jeg hørte sågar Arbeiderpartiets leder uttrykke at hvis man hadde råd til å spare i AMS, hadde man jammen råd til å betale mer skatt også. På tross av at man altså samtidig argumenterer for at det er en fare for økt forbruksvekst i privat sektor, fjerner man en av de ordningene som virkelig stimulerer folk til å spare. Det er ikke logisk.

Det som åpenbarer seg, er jo at det er ikke det politiske innholdet i dette budsjettforliket som er viktig. Det er den rørende enigheten mellom partiene som er viktig. Når komiteens leder innleder med å si at han er svært fornøyd med «stoda» i nasjonen og legger til at det overordnede målet for Regjeringen er å lage et ansvarlig budsjett, er ikke det sant. Det overordnede målet for den sittende regjering er ikke å styre etter et ansvarlig budsjett, men det er å få lov å sitte i regjering. Det betyr altså ingenting for den sittende regjering i hvilken retning politikken går. Det ene året kan de godt sitte og akseptere at det blir skatte- og avgiftslettelser i nasjonen, mens det neste året synes de det er helt supert at man øker skatte- og avgiftstrykket med drøye 3 milliarder kr. Det er ingen fast styring det. Det er vingling det. Det vitner om en regjering som ikke vet hvor den skal.

Da er det også grunn til å stille seg spørsmålet: Hvorfor fikk vi regjeringsskifte? For før arbeiderpartiregjeringen frivillig gikk av, satt den og styrte mer eller mindre med støtte fra sentrumspartiene. Så fikk vi regjeringsskifte, og så kommer vi nå i den situasjonen hvor vi altså har en knøttliten sentrumsregjering som sitter og styrer med landets største parti som støtteparti. Det eneste som har skjedd, er at Arbeiderpartiet har flyttet seg fra å være et regjeringsparti til å bli et støtteparti for tre små partier i Stortinget. Men politikken er lik – retningen på den er lik. Det rare, synes jeg, er at ingen av disse partiene klarer å ta ordene skatte- og avgiftslettelse i sin munn uten at det blir litt vondt og vanskelig for dem. Men det er faktisk det eneste som nå er nødvendig.

Jeg må si jeg reagerer ganske kraftig på det forsøk Arbeiderpartiet har gjort så langt i denne debatten på å fremstille seg selv som redningspartiet for norske oljeindustriarbeidere. Det er jo med respekt å melde feil. Arbeiderpartiet har advart og brukt masse ord og uttrykk på å forklare oljearbeiderne i Norge at om bare de fikk en

finger på rattet, skulle alt bli så meget bedre. Hva har skjedd? Dette budsjettforliket betyr én eneste ting, og det er at man skal trappe ned produksjonsavgiften litt raskere enn det Regjeringen selv har foreslått. Hvor er forslagene om å redusere CO₂-avgiften, som vi har hørt Arbeiderpartiet snakke om? Det er flertall i Stortinget for det. Hvis Arbeiderpartiet hadde villet, kunne de fått redusert den avgiften allerede i revidert budsjett sammen med Fremskrittspartiet og Høyre. Det ville ikke Arbeiderpartiet, som står på denne talerstolen og prøver å ta æren for at man nå skal redde industriarbeidsplasser i Norge. Det er ikke rett. Det eneste Arbeiderpartiet gjør, og det eneste de har gjort i dette budsjettforliket, er å satse mer på tiltaksplasser, arbeidsmarkedstiltak. Hvor er næringspolitikken som Hill-Marta Solberg stod her og skrøt av? Hvor er den? Lars Gunnar Lie sa at det viktigste tiltaket i dette budsjettet i næringspolitisk øyemed er SND. Hvorfor lytter man ikke til alle bedriftslederne for små og mellomstore bedrifter som daglig skriker etter bedre rammebetingelser, etter lavere skatter, etter lavere avgifter, etter mindre byråkrati? Det gjør man ingenting med, man imøteser passivt at det kan bli økt ledighet, og så øker man arbeidsmarkedstiltakene. Det er passivitet, og da er det ikke bare Regjeringen som utøver det, det er med god støtte fra Arbeiderpartiet.

Jeg tror ikke at folk flest skjønner hvordan det er mulig at mens den norske stat håver inn milliarder på milliarder av kroner på grunn av den gunstige oljeprisutviklingen vi nå har, må norske bilister oppleve at bensinprisen ikke bare blir 10 kr literen, men gjerne 11 og 12 også. Vi har hørt at det ikke er noen vilje hos disse budsjettpartnerne til å gjøre noe som helst med bensinprisen. Vi har i vårt alternative budsjett foreslått å redusere bensinprisen med 2 kr literen, og vi kommer antakelig også til å legge frem et forslag i Stortinget ganske snart hvor man ber Regjeringen om å lage et system hvor bensinavgiften varierer i takt med oljeprisutviklingen. Det er den eneste måten å gjøre det på for gi norske bilister en garanti for at også de skal få lov å nyte godt av den oljerikdommen som det i dag bare er staten som sitter og samler inn, putter på bok og investerer i utenlandske bedrifter. Og så sier man at dette gjør man fordi at man skal løse fremtidens utfordringer. Men vi står midt oppi dem!

Komitelederen sa at han er så fornøyd med «stoda» i landet. Det går ikke an å stå på denne talerstolen og skryte av hva denne nasjonen har utrettet, for den eneste som har grunn til å være fornøyd, er statskassen, for den har aldri vært fullere av penger. Men i en slik situasjon, hvor vi nå altså har hoppet oppover på rangstigen og antakelig blitt verdens rikeste land og oljepengene flommer inn, øker helsekøene. Landets sykehusdirektører går nå ut og advarer kraftig og sier at dette kan ikke fortsette, vi klarer ikke å behandle pasienter, og køene øker. I denne tilstanden forteller vi landets syke mennesker at dere får én rett, og det er til å stå i kø, men dere skal i hvert fall ikke få rett til behandling.

I akkurat det tilsvarende scenariet ser vi at norske skoleelever sitter i nedslitte klasserom med gamle, utslitte bøker. Og så tillater Arbeiderpartiet seg å si, slik Hill-

Marta Solberg gjorde i hovedinnlegget sitt, at budsjettforliket fører til en styrking av kommuneøkonomien. Hvis kommunene bruker alle sine frie midler på det, så blir det noen hundre kroner pr. elev. Ja, det er godt mulig det, men i et av replikkordskiftene svarte jo representanten Hill-Marta Solberg at de midlene som de nå har styrket kommunene med, også skal brukes til helsevesen, eldreomsorg og andre velferdsgoder. Og da blir det jo plutselig ikke så veldig mye penger igjen til skolen.

Hele valgkampen igjennom hørte vi Arbeiderpartiet snakke om dette: styrket kommuneøkonomi og styrket skole. Og hva har skjedd? Svært lite. Vi har også nå hørt Arbeiderpartiet ved gjentatte anledninger snakke om at vi må redusere alkoholavgiftene, for de er bekymret for grensehandelen. Det har vært svære avisoppslag om dette Dalheim-utvalget i Arbeiderpartiet, som nå endelig har skjønnet behovet for å redusere alkoholavgiftene. Og så har de muligheten – hånden på rattet, budsjettforlik, full enighet. Og hva har skjedd? Ingenting! Jo forresten, rett skal være rett, vi får redusert pris på portvin. Det får vi, men ingenting mer. Da blir det ganske stor forskjell mellom det Arbeiderpartiet sier, og det Arbeiderpartiet gjør. Spørsmålet er: Når har Arbeiderpartiet tenkt å bruke den hånden de har på rattet, til å gjennomføre det de i avisene og ellers forteller folk at de skal gjøre, men som de behendig lar være å gjøre i det øyeblikket valget er over?

Akkurat det samme skjer med bilen. Bilen kommer i all overskuelig fremtid til å være det viktigste transportmiddelet denne nasjonen har. Bilavgiftene går opp. Så sier Regjeringen – og Arbeiderpartiet – at det er kjempeviktig å ha en god miljøpolitikk. Og så sørger man for å øke avgiftene ved kjøp av nye biler, for å være helt sikker på at de mest forurensende og eldre bilene i hvert fall ikke blir byttet ut. Her er det ingen logikk. Men skattene skal opp, avgiftene skal opp.

Så sa statsministeren og en rekke andre fremtredende medlemmer av regjeringspartiene i valgkampen at dokumentavgiften, den som vi alle må betale hver gang vi kjøper en bolig, måtte reduseres. Det hørte vi i hele valgkampen. Og jammen tror jeg det var mange som trodde på det også. Så kom budsjettet, men da var jo valgkampen over. Og dokumentavgiften er ikke omtalt, den er ikke nevnt. Men vi husker det. Fremskrittspartiet har foreslått å fjerne hele dokumentavgiften i budsjettet, for vi synes det er helt uanstendig at staten skal ta inn penger på at vi kjøper og selger boliger av hverandre som staten omtrent ikke har en eneste kostnad med.

Til Hill-Marta Solberg: Vi har foreslått å fjerne CO₂-avgiften som Arbeiderpartiet skryter av at de ønsker å gjøre noe med, og vi har gjort noe med passasjeravgiften som vi må betale hver gang vi er ute og flyr, på tross av at den er konkurransevridende for flyselskapene i forhold til utenlandske konkurrenter. Og vi har foreslått å redusere arveavgiften og formuesskatten og har til og med klart å foreslå litt skattelettelser for alle inntektsgrupper. For i motsetning til Arbeiderpartiet prøver ikke vi å kaste blå i øynene på folk ved å si at vi må finansiere ting gjennom alltid å øke skattene og avgiftene. Vi tror faktisk at det er mulig både å gi skatte- og avgiftslettelser så det monner

og omprioritere innenfor den rammen som statsbudsjettet har i dag. Men da dreier det seg som å velge seg ut hva som er viktig.

Men vi har også hørt Arbeiderpartiet og sentrumsregjeringen, ved justisministeren, snakke om behovet for kriminalitetsbekjempelse, og at måten å løse det på er å få mer politi ut i gatene. Og så uteksamineres til sammen flere hundre politihøyskolestudenter, og de går med dette budsjettet rett ut i arbeidsledighet, fordi Regjeringen, sentrumspartiene i Stortinget og Arbeiderpartiet ikke har vært villige til å bevilge de få hundre millionene det har kostet å få alle disse nyutdannede politifolkene i jobb, slik at de kan gå ut og gjøre det de har utdannet seg til: bekjempe den stadig mer rå og brutale voldskriminaliteten som utvikler seg i det norske samfunnet. Men den avklaringen vil ikke Regjeringen ta, sentrum vil ikke ta den, Arbeiderpartiet vil ikke ta den. Vi får vente og se. Og så skal vi tro på løftene om at kriminalitetsbekjempelse er et viktig prioriteringsområde.

Arbeidsledigheten øker ene og alene fordi Norge sliter med særnorske skatter og avgifter som svekker konkurranseevnen til en rekke av våre konkurranseutsatte bedrifter. Men vi skal ikke gjøre noe, ikke komme med noen næringspolitiske tiltak for å gjøre fordelingen på en slik måte at noen kan skape verdier. Og i det bildet – siden man har brukt mye av denne debatten på å være visjonær inn i det neste årtusen – hva er da realiteten? Jo, det er at antall pensjonister vil øke kraftig, og det betyr at pensjonsforpliktelsene til staten øker kraftig. Offentlig sektor er svulmende stor allerede, og noen skal betale gildet. Da må det skapes verdier et sted, og da må man legge forholdene til rette for at bedriftene får til nettopp det, og det kan jeg ikke se er spesielt mye omtalt i dette budsjettforliket.

Det er mulig at noen sier at nå står du oppe på talerstolen og svartmaler landets situasjon, Siv Jensen. Ja, gjør jeg det da? Jeg har ikke sagt noen ting som ikke er sant. Jeg har ikke påpekt et eneste problemområde som ikke er der. Det eneste som er sikkert, er at statens pengemessige formue blir større. Men det vi får mer av i dette budsjettet, er f.eks. styrking av norsk landbruk. Det skal vi sørge for. Og begrunnelsen for det hevdes å være at det er den eneste måten vi kan få billigere mat i denne nasjonen på. Og så ser vi at norske bønder dumper tonn på tonn på tonn med norskprodusert kjøtt i utlandet for å hindre at norske forbrukere skal få billigere kjøtt – og så undrer man seg over at nordmenn reiser til Sverige for å kjøpe billig mat. Det er rart, det der.

Men det kanskje mest underlige med hele budsjettprosessen er denne grunnleggende troen på at man kan drive og finstyre og detaljregulere hver minste million i norsk økonomi. Det tror man på. Så ser man på dette budsjettforliket og hva man har sittet og flyttet på av penger, og da er det lett å føle seg litt hensatt til en middels stor kommune i Norge og budsjettoppgjøret der. For der krangler man om hundretusener. Her burde faktisk de lange linjene dreiet seg om noen prinsipielle, viktige, overordnede ting og fordelingen av alle de 500 milliardene som statsbudsjettet inneholder. Men de viktige, langsiktige, store utfordringene diskuterer vi jo ikke.

Det er i og for seg relativt symptomatisk når Hill-Marta Solberg sier i sitt innlegg at valget falt mellom å øke skattene og å skli på budsjettbalansen. Falt det aldri Arbeiderpartiet inn at det fantes en tredje mulighet, nemlig å kutte noen av de offentlige utgiftene, redusere det offentlige byråkratiet, effektivisere lite grann? Det står ikke et ord om det. Skatteøkninger er på en måte det vi får.

Jeg synes det er litt synd når vi først skal få et politisk skifte, at resultatet av det praktisk politisk sett er så lite. Jeg er stygt redd for at alle de som nå sitter og tror at det kommer til å bli glanstider for norske skoleelever bare dette budsjettet får lov til å virke, kommer til å merke, at så enkelt var det ikke. Men det vi kommer til å merke er skatteskjerpelsene, avgiftsøkningene og antagelig også økt ledighet, fordi bedriftene ikke lenger makter det presset som de i stadig økende grad utsettes for fra regjeringspartiene og Arbeiderpartiet, som tror det er bedre å ha full kontroll over alle midler.

Selv om det er liten grunn til å tro at Fremskrittspartiets alternative budsjett blir vedtatt, tar jeg med dette opp alle våre forslag.

Presidenten: Representanten Jensen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Representanten Siv Jensen forsøkte å gjøre et stort nummer av at den budsjettavtalen som foreligger i høst, ikke har noen betydning for noen ting. Den har i hvert fall hatt betydning for Fremskrittspartiets humør, det var ganske åpenbart gjennom det innlegget vi nettopp hørte, der en lett sutrende fremskrittspartirepresentant fant mye å jamre seg over i denne budsjettavtalen.

Jeg skal ikke gjøre noe forsøk på å summere opp det innlegget som vi nettopp har hørt, men kanskje si det slik at her var det litt av hvert.

La meg først få rette opp en åpenbar misforståelse, siden representanten Jensen forsøker å skape inntrykk av at jeg i mitt innlegg og i mine replikkvar forsøkte å bruke de pengene kommunene får, både til skole og til helse: Jeg var meget nøye med å skille mellom de midlene som primærkommunene, som driver grunnskolen, får, og de midlene som fylkeskommunene, som har ansvar for helsetesen og sykehusene, får. Så det var overhodet ikke grunn for en slik kommentar fra representanten Jensens side.

Men når det så blir et viktig poeng for Fremskrittspartiet at det er så lite som er flyttet på i dette budsjettet – det skjer liksom ingen ting – da må jeg få si følgende: Da Fremskrittspartiet la fram sitt budsjett for to år siden, foreslo Fremskrittspartiet en skatte- og avgiftslette på 28,9 milliarder kr. – 29,8 milliarder! Resultatet ble om lag null – og Fremskrittspartiet var fornøyd. I fjor foreslo Fremskrittspartiet et budsjettopplegg der skatte- og avgiftslettene beløp seg til 25,7 milliarder kr. Resultatet ble om lag null i skattelette, man fikk liksom nullet ut noen økninger fra Regjeringen – og Fremskrittspartiet var fornøyd. Så foreslår Fremskrittspartiet i sitt budsjett for nes-

te år 28,3 milliarder kr i skatte- og avgiftslette. Da kunne det vært interessant å få vite: Når hadde representanten Siv Jensen og Fremskrittspartiet vært fornøyd i et eventuelt budsjettforlik? Hadde null også vært godt nok for Fremskrittspartiet denne høsten?

Siv Jensen (Frp): Nå er det faktisk ikke mulig å få klarhet i hva som ville tilfredsstilt Fremskrittspartiet ved denne korsvei, for det toget har dessverre gått – med Arbeiderpartiet på. Men vi har aldri – i motsetning til Arbeiderpartiet – når vi har drøftet budsjett med regjeringspartiene, omfavnet alt, gitt det vår fulle støtte og vært såre fornøyd. Vi har tvert imot understreket gang på gang på gang at det har vært subsidiært fra vår side, og det er også grunnen til at vi har lagt frem et alternativt budsjett for å syne hva vi ville ha gjort hvis vi hadde hatt flertall alene i denne salen. Arbeiderpartiet har ikke lagt frem et alternativt budsjett i år. De omfavner hele budsjettet som det foreligger, noe som i realiteten selvfølgelig betyr at Arbeiderpartiet har fratatt seg enhver mulighet til å kritisere den økonomiske politikken ført av Regjeringen i hele år 2000. Den muligheten hadde derimot vi. Vi sa gjentatte ganger at det var mange elementer i budsjettavtalene der vi holdt oss for nesen. Men det som var det viktigste ved det, var at vi bidro til at landet fikk et budsjett.

I det to foregående årene opplevde vi både at Arbeiderpartiet gav fra seg regjeringmakten, og at de overhodet ikke var villig til under noen omstendighet å forhandle frem en løsning i Stortinget. Landets største parti var totalt uten vilje til å ta ansvar for statsbudsjettet, og det som følge av *en sak*: motvilje mot valgfrihet for småbarnsforeldre, dvs. kontantstøtte. Det skulle man ikke ha noe av. Man ville ikke forhandle. Plutselig har Arbeiderpartiet ombestemt seg. Nå er kontantstøtten grei, og man har forhandlet frem ikke en subsidiær enighet, men en helhetlig avtale. Så sier Hill-Marta Solberg at jeg står og sutrer. Ja, det er da enda godt at det er noen partier som mener at det er grunn til å rette på en rekke forhold og ikke er så såre fornøyd som Hill-Marta Solberg åpenbart er.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): I Kristeleg Folkeparti ønskjer me ein fordelingspolitikk som verkar slik at me ikkje får eit lagdelt samfunn med store sosiale skilnader. Dette er òg ein av grunnane til at me m.a. har vore med på å innføra det særskilde minstefrådraget på lønsinntekter. Konsekvensane av dette er at det vert monaleg skattelette for inntekter under 160 000 kr, noko som spesielt kjem unge, lågtlønnte og deltidsarbeidande til gode. Dette er eitt av fleire grep for å skapa gode vilkår for utsette grupper. Eit anna grep er m.a. ein overkompensasjon av minstefrådraget utover det som var nødvendig for å kompensera for auka elavgift.

No er det slik at dersom me i fellesskap skal finna fram til ein god fordelingspolitikk, er det òg viktig at me kan ha eit felles utgangspunkt, ein felles definisjon av verkelegheita rundt oss. Når eg les Framstegspartiet sine merknader i dette budsjettet, vert eg litt i stuss om moglegheita for å finna ein slik felles definisjon. Eg vil lesa litt frå ein budsjettkommentar frå Framstegspartiet:

«Omfordelingen av goder er meningsløs når alminnelige lønsmottagere skatter så mye at de må gi avkall på daglige middagsmåltider fordi det skal subsidières operabilletter. Skattnivået er så høyt at det går utover familienes muligheter til å ivareta sine behov. Det er ikke velferd å kreve inn så høye skatter at alle og enhver tvinges over på offentlige almisseordninger i stedet for å beholde mer av lønnen slik at man kan greie seg selv.»

Mitt spørsmål vert: Er dette verkeleg Framstegspartiet sin seriøse og alvorlege definisjon av verkelegheita rundt oss, eller er dette ei formulering som har funne si form i ein sein nattetime?

Siv Jensen (Frp): Jeg tror jeg skal få lov å takke representanten Sørfonn for at han brukte sin knapt tilmålte taletid på å sitere fra Fremskrittspartiets alternative budsjett. Det har ikke vært lett å komme frem med det. Jeg synes det var flott det som stod der, nemlig at vi tror at enkeltmennesker og bedrifter er bedre i stand til å råde over sine egne penger enn staten, eller Stortinget, på vegne av dem. Det er hele den grunnleggende forskjellen. Vi tror at folk vet bedre selv, og vi tror faktisk også at det er et betydelig tap på inntektssiden på skatt bare ved å kreve den inn.

Så kan man prøve å gjøre dette til et spørsmål om fordeling og skape et inntrykk av at Fremskrittspartiet bare ønsker å gjøre noe for dem som har mye. Når ble det sant? Vi har i mange år hatt en skatteprofil som nettopp har betydd at det særlig er de som tjener minst eller midt, som skal få størst skattelette. Det prøvde vi oss faktisk på i forhandlingene med nettopp representanten Sørfonn, uten at vi lyktes spesielt mye med det.

Vi er glad for at det blir skattelette for de lavtlønnte. Men vi skjønner ikke hvorfor dette må finansieres ved å øke skattene og avgiftene for noen andre. Det blir litt jukse-maker, pipelort, tar igjen og gir bort. Man later som man skal gi noen skattelettelse, og så tar man og rapper pengene tilbake igjen, bl.a. ved å øke elavgiften, for det rammer jo akkurat de samme som får skattefradraget.

Det er ikke slik at det nå plutselig føres en kjempebra fordelingspolitikk her i huset. Det rare er at man nå har gått i budsjettallianse med Arbeiderpartiet – som styrte gjennom hele den tiden hvor forskjellene i Norge virkelig økte. Og så sier man plutselig at nå skal dette bli så meget bedre.

Børge Brende (H): Representanten Jensen stilte innledningsvis noen spørsmål om svartmaling. Tatt i betraktning at hun i dag har tatt bind for øynene, er vel ikke svartmalingen mer enn hva man kunne forvente.

Hvis man lyttet til representanten Jensens innlegg, kunne man få inntrykk av at Fremskrittspartiet vil bruke mer penger til alle gode formål, finansiert gjennom oljepengene. Men det Siv Jensen ikke nevnte med ett ord, og som står med liten skrift i Fremskrittspartiets alternative budsjett, er at Fremskrittspartiet kutter ca. 30 milliarder kr i det budsjettet som nå skal vedtas. Da er det ikke bare opera og u-hjelp det går ut over, ikke minst rammer man

skole, utdanning og forskning betraktelig. I innstillingen står det at Fremskrittspartiet kutter budsjettet for forskning og utdanning med 892 918 000 kr. Alle vet at dersom Norge skal lykkes med å etablere nye arbeidsplasser i årene fremover og lykkes med næringsutviklingen, trenger vi en sterkere kunnskapsbase. Og hva gjør Fremskrittspartiet? De kutter kvalitetutviklingstiltak i videregående skole. De kutter 50 mill. kr til videregående opplæring. Man barberer bort universitetene. Universitetet i Oslo mister 50 mill. kr, for ikke å nevne universitetene i Bergen og Trondheim. Så går man løs på forskningsinstitusjonene og også skole generelt. Er det slik at representanten Siv Jensen mener at det er dette som skal til for at Norge skal få et kunnskapsløft i årene fremover?

Carl I. Hagen, partilederen, gikk jo i valgkampen ut i Nettavisen og hevdet at det er altfor mange lærere i den norske grunnskolen. Er det for å følge opp Hagens utspill om at det er for mange lærere at Fremskrittspartiet og Siv Jensen nå kutter 900 mill. kr i skole- og utdanningsbudsjettet?

Siv Jensen (Frp): Vi har fått med oss – de aller fleste av oss, tror jeg – at Høyre har forsøkt å skape et inntrykk av at når det gjelder skolepolitikk, har de monopol på de gode løsningene. Faktum er at Høyres skolepolitikk og Fremskrittspartiets skolepolitikk med noen få unntak er svært lik, og det vet Børge Brende meget godt.

Det han også ville visst, hvis han hadde tatt seg bryet med å lese vårt alternative budsjett litt grundigere, er at vi ikke kutter en eneste krone hva gjelder satsningen på den kvalitative undervisningen i skolen. Vi kutter for å redusere administrasjon. Vi kutter for å redusere morsmålsundervisning i grunnskolen, som vi mener ikke er en offentlig oppgave. Men vi kutter ikke for å svekke skolens kvalitative innhold eller det elevene skal komme ut med etter endt utdanning. Tvert imot er det vel vi som gjennom hele valgkampen fokuserte på innholdet i skolen og ikke prøvde å delta i det verdensmesterskapet som pågikk om hvem som skulle gi mest penger i lønnsøkninger til lærerne etter valget.

Vi så i siste debatt i Holmgang at man kanskje hadde glemt litt at man hadde lovet dette, når det kom til stykket. Realitetene ligger i hva slags skolehverdag våre barn skal ha. Hva skal de ha undervisning i, hvilke fag skal styrkes, hva skal de bli gode til og hvordan skal man få det til? Vi ble latterliggjort i valgkampen – i hvert fall forsøkt latterliggjort – fordi vi sa at det var behov for mer disiplin i skolen. Nå er det ikke lenge siden er prosjektleder ved en av de kanskje mest problemfylte skolene i Oslo, nemlig Hersleb, sa nettopp det samme, at den eneste måten de kunne bøte på atferdsvansker hos elevene på, var å ty til disiplinertiltak. Det forsøkte man, inkludert Høyre, å latterliggjøre oss for, men det viser bare at vi faktisk hadde rett.

Karin Andersen (SV): Norge er et rikt land, et styrtrikt land, det er SV og Fremskrittspartiet enige om. Men hva skal vi bruke rikdommen til? Hva er det som er viktigst på terskelen til det 21. århundre? Kompetanseutvikling, utdanning og skole er det viktigste for at vi skal ha

arbeidsplasser og noe å leve av, en pensjon og penger til helsetjenester i det 21. århundre.

Men Fremskrittspartiet var ikke i nærheten av disse spørsmål. Det eneste som er viktig, er skattelette, sa Siv Jensen i sitt innlegg. Jeg tror det er aldeles ubegripelig for folk når de ser at Norge er et styrtrikt land, samtidig som klasserommene forfaller og lærerne flykter fra de aller viktigste jobbene.

Hvis man skal få gjennomført de reformene som Fremskrittspartiet har vært enige i når det gjelder eldre, skole og helse, trenger offentlig sektor eller de som utføre disse tjenestene, 85 000 årsverk de neste ti årene. Hvor i all verden skal vi finne folk til det når Fremskrittspartiet skal kutte alle budsjettene som også skal gå til lønn til disse menneskene? Konkurransedyktige lønns- og arbeidsforhold både på lærerværelset, sjukeheimen og operasjonsstua må man ha, uansett om det skal være privat eller offentlig.

Da har jeg lyst til å spørre: Hvordan mener Fremskrittspartiet at lønnsforholdene for lærere og offentlig ansatte eller sjukepleiere og hjelpepleiere egentlig skal være? Hvor mye mener Fremskrittspartiet at en lærer bør tjene? Jeg går ut fra at Fremskrittspartiet har sett at det er sterk konkurranse om denne arbeidskraften i dag og mener at vi skal ha de beste lærerne, og at vi derfor må øke lønningene ganske kraftig.

Siv Jensen (Frp): Karin Andersen – og i og for seg også SV for øvrig – har etter hvert begynt å forstå hvor viktig konkurranse er for å få markedet til å fungere. Nå viser nettopp Karin Andersen til at det er konkurranse om de beste lærerne, ikke fordi man konkurrerer om dem innad i skolen, men fordi deler av næringslivet kan komme til å rappe dem fra skolen hvis de ikke får bedre lønns- og arbeidsforhold. Jeg er helt enig det. Men hvorfor er da ikke SV enig i at man ved å skape et konkurranse-system skolene imellom nettopp er inne på den veien som fører til at skolene konkurrerer om arbeidskraften? Man får altså et markedssystem som i seg selv skaper lønninger som er markedstilpassede. Det er akkurat sånn det fungerer. Akkurat det samme gjelder for helsevesenet. Vi har gjentatte ganger sagt at både sykepleiere og lærere i Norge tjener for dårlig. Men da må vi også utvikle systemer som bidrar til å få dette til å virke, og det vil ikke SV gjøre under noen omstendighet. SV er livredde for konkurranse, også i offentlig sektor. Fremskrittspartiet mener derimot at konkurranse også i offentlig sektor både vil bidra til å utnytte ressursene mer effektivt og føre til at lønningene blir mer markedstilpassede.

Karin Andersen påstår at jeg sier at det bare er skattelette som er viktig. Det har jeg aldri sagt. Tvert imot understreket jeg alvorlig i skolesituasjonen, jeg understreket behovet for å satse mer på helsevesenet, mer på eldreomsorgen. Jeg snakket vel også ganske lenge om situasjonen for studentene ved Politi høyskolen som ikke får jobb, og jeg brukte en del tid på å illustrere at de viktigste satsingsområdene som dette stortinget har ansvaret for, ikke blir prioritert, mens man altså velger å prioritere en rekke andre oppgaver.

Erik Dalheim (A): Siv Jensens løssluppenhet i forhold til andres og egen virkelighet er krevende å forholde seg til. Hun harselerer med økt elavgift, men fjerner fagforeningsfradraget som i skatteskjerpelse representerer det dobbelte av det en økning i elavgift representerer. Men det går kanskje litt på hvem man først ønsker å fri til.

Siv Jensen slår om seg med store avgiftsletter, men unngår å nevne at Fremskrittspartiet står for de avgiftene vi har i dag. Det er spesielt å registrere Fremskrittspartiets skiftende strategi knyttet til hjertesaken avgifter. I fjor – og da skal jeg ikke nevne de avgiftene som lå i kompromisset, men derimot noe som folk på fortauet antakelig er litt dus med og litt opptatt av – foreslo Fremskrittspartiet at avgiften eksempelvis på pils skulle være ca. 14 kr. Nå, i løssluppenhetens tegn, foreslår de 4,50. I fjor foreslo de at avgiften på 100 sigaretter skulle være 137 kr, nå smeller de til med 85.

Det er vanskelig å forstå at et parti som i hvert fall i gitte sammenhenger prøver å framstå som ansvarlig, til de grader skifter strategi og skifter innhold i den politikken de står for her i salen. Jeg må spørre: Hva er Siv Jensen og Fremskrittspartiets begrunnelse for å representere én avgiftspolitikker når man blir ansvarliggjort i et flertallssamarbeid og en helt annen når man slår seg løs uten styringsevne og styringsvilje?

Siv Jensen (Frp): Jeg må først få takke representanten Dalheim for at han bidrog til å fortelle hvor rimelig det faktisk ville bli hvis våre avgiftssatser hadde blitt vedtatt. Men i motsetning til Arbeiderpartiet, som bare snakker om utfordringene med grensehandelen, gjør vi noe med det. I fjorårets debatt dreide diskusjonen om grensehandelen seg om hvordan vi skulle klare å få avgiftene ned på svensk nivå for å bidra til å fjerne den. Og det har vi gjort noe med. Det er jo ikke sånn at vi plutselig har skiftet strategi i synet på alkoholavgifter. Vi har alltid jobbet for at alkoholavgiftene skal ned. Det har aldri kommet et budsjettforslag fra Fremskrittspartiet om økte alkoholavgifter. Strategien har vært helt lik hele tiden: Jo lavere, jo bedre.

Så til spørsmålet om fagforeningsfradrag kontra elavgift. Ja, det er en ganske betydelig forskjell her etter vårt syn. Jeg skjønner at Arbeiderpartiet har et behov for å tekkes LO, men Fremskrittspartiet syns altså det er viktigere med avgiftsreduksjoner som kommer hele befolkningen til gode, enten man er medlem av en fagforening eller ei. Det har også noe å gjøre med at vi har respekt for valgfriheten når det gjelder å organisere seg. Vi kliner oss ikke opp mot LO eller en annen organisasjon, vi sier at organisasjonsfriheten får være akkurat der den vil. Men vi satser heller på å redusere avgifter og skatter som kommer alle innbyggerne i nasjonen til gode. Jeg syns at det har et mye større rettferdighetsmoment i seg.

Erik Dalheim (A) (fra salen): President! Kan jeg få ordet til en åpenbar misforståelse?

Presidenten: Da må det virkelig være en åpenbar misforståelse.

Erik Dalheim (A): Siv Jensen misforstod tydeligvis mitt spørsmål helt fundamentalt. Det jeg spurte om, var hvordan Siv Jensen og Fremskrittspartiet kan forholde seg til en helt annen politikk i år enn den de stod for konkret i salen i fjor – ikke hva man drømmer om i et annet samfunn, men hva som er virkeligheten her. Da var det altså sånn at de stod for avgifter som jeg refererte til, ikke de drømmebildene som Siv Jensen nå forsøkte å presentere.

Siv Jensen (Frp): Jeg har ikke misforstått noe. Jeg har i replikkvekslingen med Hill-Marta Solberg allerede redegjort for forskjellen på å omfavne hele budsjettet og subsidiært støtte det.

Presidenten: Ønsker representanten Jensen å ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet står sammen med andre om?

Siv Jensen (Frp) (fra salen): Ja, jeg har tatt opp alle forslagene.

Per-Kristian Foss (H): Jeg har tenkt å starte med en liten visitt til representanten Siv Jensen, som snakket om skolepolitikken. Jeg skal medgi at jeg er enig med Fremskrittspartiet på ett punkt når det gjelder skolepolitikk, nemlig behovet for mer disiplin og mer orden i skolen. Der stopper det også. Jeg tror heller ikke at disiplinreglementet fra Østre Toten kommune fra 1912 – med all respekt både for Østre og Vestre Toten, hvor jeg har mye slekt – er aktuelt og nødvendig å bruke i norsk skole i dag.

Jeg tror også at det er vanskelig for Fremskrittspartiet å argumentere for at man, som det heter, ikke vil la det gå ut over «den kvalitative undervisningen», når man samtidig kutter flere hundre millioner i tilskuddene, både til kompetanseutvikling i grunnskolen, til grunnskolen som sådan og til de høyere læresteder. Når man sier at dette har å gjøre med byråkrati, da kjenner man verken universiteter eller andre skoleslag særlig godt. Det som er problemet i dag, er faktisk at Norge er blant de land i Europa som bruker minst ressurser pr. student. Våre naboland, særlig Sverige, ligger usedvanlig mye høyere på dette området. Det viser også all tilgjengelig statistikk. Man kommer derfor ikke utenom at skal man gjøre noe for å heve kvalitetsnivået i skoleverket, dreier det seg også om penger.

Når komiteens leder startet med å si at foran årtusen-skiftet må man løfte perspektivet noe, må jeg si at dette er et av de områdene der jeg virkelig er skuffet over Arbeiderpartiet, og i særdeleshet over regjeringspartiene, fordi man har avslått Høyres invitt til denne gang å være med på et virkelig løft for utdanningssektoren – et milliardløft iallfall på ett budsjett, som en begynnelse på noe som kunne blitt et høyere nivå inn i det neste årtusen. For vi vet erfaringsmessig at er det noe som skaper forskjeller blant folk, er det mangel på tilgjengelig moderne, fremtidsrettet undervisning. Tilgjengeligheten til kompetanse er foran det neste årtusen sannsynligvis den største

utfordring vi står overfor, både når det gjelder å henge med som nasjon internasjonalt, og når det gjelder å løfte hver enkelt av oss individuelt og gi hver enkelt av oss de samme muligheter i samfunnet.

Dette hadde virkelig vært et område å forenes på ved utgangen av dette årtusen. Men jeg registrerer at det har blitt småpenger, og at Fremskrittspartiet på denne banehalvdelen står fullstendig utenfor og tror at man kan få mer for mindre.

Til forliket, som har vært kommentert av mange. Det er vel riktig å si at heller ikke forliket bærer preg av et løft inn i et nytt århundre eller årtusen. Forliket er politisk begrunnet fordi det har løst indre problemer både i Arbeiderpartiet og i Bondevik-regjeringen. For Arbeiderpartiet har det vært en fordel at man har fått oppmerksomheten bort fra en lederstrid, og således har kommet på banen, som det heter i politisk sjargong. Hva man har kommet på banen med, er mer uklart. Man har iallfall blitt partner. Og for Bondevik-regjeringen har det løst interne problemer med Senterpartiet, som hele tiden har ønsket å forene seg med det partiet de skulle erstatte i regjeringsposisjon, altså Arbeiderpartiet – forstå det den som vil. Denne konflikten er da midlertidig bilagt. Så de indre konflikter er nok løst, men mange av landets problemer står fortsatt uløst, og vi rører ikke ved dem ved inngangen til dette nye århundre og årtusen.

Analyserer man enkeltelementene i forliket, er det et paradoks at alle partnerne i grunnen har advart mot alle de tingene de gjør. Kontantstøtten er et eksempel. Jeg behøver ikke gå så langt som min partikollega Lønning og si at det er like mange sitater fra Arbeiderpartiet om kontantstøtten som det er sand i havet, men i alle fall like mange som det er stjerner på himmelen, det er jeg enig i. Vi har sitater om at kontantstøtten er som en bombe under velferdsstaten, den er en trussel mot hus og hjem eller et bakholdsangrep på yrkeskvinnen. Alt dette er sagt om en kontantstøtte som Arbeiderpartiet nå er for, og som partilederen i tillegg er for skal fortsette også etter neste stortingsvalg.

Så sier representanten Hill-Marta Solberg om kontantstøtten: «vi er uenig i». Jeg registrerte at representanten Jagland faktisk mener at man ikke kan gå til kamp mot kontantstøtten selv ved et stortingsvalg, hvor man har mulighet for å endre et flertall. Det paradoksale er på mange måter at i denne stortingsperioden vil Arbeiderpartiet ta ut sine ressurser på å endre kontantstøttens innhold slik at bare de som blir hjemme, får motta kontantstøtte, ikke de som f.eks. veksler mellom barnehage og å være hjemme, eller som leier seg hjelp i hjemmet – de skal ikke få støtte, men bare de som velger kjøkkenbenken helt og holdent. Med andre ord: Det at kontantstøtten var et bakholdsangrep på yrkeskvinnen, som det ble sagt, skal man nå virkelig målrette i denne perioden. Men det blir det ikke noe av, for Høyre og Fremskrittspartiet har vetorett i forhold til endringer av kontantstøtten.

Når det gjelder andre elementer i forliket, slik som å øke marginalskattesatsen, sitter komiteen på brev både fra tidligere finansminister Johnsen og finansminister Restad, som begge advarer mot å røre øverste skattesats.

De sier vel rett ut at fordelingseffekten av å øke marginalskattesatsen ytterligere er meget tvilsom, og advarer som sagt mot det. Dette er altså første gang siden budsjettforliket i 1992, som nåværende finansminister var med på som stortingsrepresentant, at man bryter 50 pst.-grensen på marginalskatten.

AMS-ordningen har vært forsvart av de ikke-sosialistiske partiene, og her teller jeg med alle de tre regjeringspartiene, i to tiår. Det er en spareordning som disse partiene har hyllet, forsikret at de vil fortsette med, og forsikret at de vil utvide. Ja, det er ikke lenger siden enn et par uker før forliket at til og med næringskomiteens leder fra Senterpartiet forsikret at man ville utvide den og få flere slike spareordninger. Men to uker etter ble den som sagt fjernet.

Mitt poeng i et tidligere replikkordskifte til representanten Lie var ikke å få ham til å fortelle hvilken ideologisk begrunnelse Kristelig Folkeparti har for å spare. Det var vel for meget å vente. Men jeg hadde faktisk et ønske om å få ham til å utdype den verdimeslige begrunnelse for det å holde ord. Det fikk jeg ikke. Og siden vi snakker om å holde ord: Statsminister Bondevik advarte før forliket med Arbeiderpartiet ble slutført, mot innstramminger som kunne ramme bedriftene. På TV 2 den 30. oktober sa statsministeren: Vi har greid å skjerme næringslivet mot endringer i bedriftsbeskatningen. Det er ikke sant. I dette forliket skjerper man bedriftsbeskatningen, både gjennom endringer i delingsmodellen og gjennom endringer i avskrivningsregler og indirekte – det er ikke bedriftsbeskatning, det skal jeg være enig i, men har samme virkning for bedriftene – øker man transportavgiften og elavgiften, og man øker lønnsutgiftene gjennom endringer i skattesystemet.

Arbeiderpartiet sa før forliket at man ville tette skattehull. Det var særlig i den tabloide presse en av gjengangerne, og nestleder Jens Stoltenberg fikk flere store oppslag for å fortelle eksempler på skattehull. Kjendisenes såkalte lønnselskaper skulle man ta knekken på. Men professor Terje Hansen, som var blant dem som hadde tatt disse eksemplene frem, har godt dokumentert at samtlige eksempler som er trukket frem i pressen, er tillatt også etter forliket – ikke et såkalt hull som man trakk frem, er tettet. Om man skulle krydre ytterligere med sitater fra professor Terje Hansen, sier han om forliket: Dette er en katastrofe og så galt som det går an. Han sier videre at flere typer skattetilpasning vil skyte ny fart med de endrede regler. Så langt føyer det seg inn i rekken av at man i realiteten advarer mot det man gjør.

Fra Arbeiderpartiet ble det også sagt at man i budsjettet nå skulle ta fra de rike og gi til de fattige. Det er vanskelig å forstå at bortimot en million AMS-ere skal være blant de rike det skal tas fra. Det er vanskelig å forstå at det å betale strøm i vanlig bolig, skal kvalifisere til betegnelsen rik. Det er vanskelig å forstå at man kompenserer dette bare for dem med lønnsinntekter. Pensjonister og trygdede gis ikke kompensasjon. Pensjonistbeskatningen skjerpes ytterligere, bl.a. ved at man holder særfradraget for alder uendret, altså ikke justerer det, og dermed skjerper man beskatningen for en gruppe som i alle fall ikke kan betegnes som de rike i samfunnet.

(Foss)

Litt generelt om økonomien som nå budsjettet tross alt skal virke i: Veksten i norsk økonomi neste år ser ut til å bli lav, selv om det fortsatt er høy aktivitet i landet, med et vedvarende press innenfor mange sektorer. Med dette presset er det fare for at også pris- og lønnsveksten neste år blir høyere enn hos våre handelspartnere. Dermed står næringslivets og bedriftenes konkurransevne i fare for å bli ytterligere svekket. Høyre mener derfor at statsbudsjettet for neste år bør være et nøytralt budsjett som verken stimulerer veksten i innenlandsk etterspørsel eller kveler den beskjedne økonomiske veksten Regjeringen regner med neste år. Samtidig må statsbudsjettet gjennom bedre rammebetingelser for bedriftene legge et grunnlag for fornyet fremgang i norsk økonomi. Jeg konstaterer at budsjettforliket på dette området svikter.

Representanten Lars Gunnar Lie var også i sitt innlegg inne på det bekymringsfulle i at den underliggende utgiftsvekst i budsjettet i år er så høy som 2,5 pst. Det er langt over veksten i Fastlands-Norges nasjonalprodukt. Med andre ord: Vi står overfor en trend der den offentlige sektor tar stadig mer på bekostning av en privat sektor. Men det nytter ikke bare å bekymre seg over dette, man må gjøre noe med det. Høyres budsjettforslag går ikke ekstremt til verks, men klarer å holde utgiftsveksten i sjakk såpass at den iallfall ikke vokser mer enn veksten i BNP for Fastlands-Norge. Vi holder altså balansepunktet, om ikke annet. Det er jo tillatt å stemme for dette opplegget, og ikke bare bekymre seg.

Denne bekymringen deles for øvrig også av Norges Bank, som i sitt budsjettbrev meget klart advarer mot en slik utvikling. Det er kloke ord som flere enn vi burde fulgt.

Nasjonalbudsjettet inneholder denne gang også en drøftelse av pensjonsspørsmål. Det er på lengre sikt et meget viktig tema. Men drøftelsen i nasjonalbudsjettet inneholder få konkrete ting. Den varsler en gjennomgang av folketrygdens økonomi på basis av Moland-utvalgets innstilling, som kom i fjor, først om godt og vel et år når Regjeringens langtidspåprogram skal legges frem. Det mener vi er for sent. Det burde vært gjort som en egen sak tidligere, men jeg registrerer at også her skal en skyve problemene lengst mulig foran seg.

I dagens oppslag i media har enkelte bekymret seg over at forsikringsbransjen har begynt å reklamere med at man skal være litt forsiktig med å stole altfor blindt på at folketrygden sikrer alle det man forventer. Hovedproblemet – må jeg si – i fremtiden er jo ikke de som skal få pensjon, hovedproblemet er de som skal betale for pensjonen. Derfor setter vi nå penger til side. Derfor sparer vi nå bl.a. gjennom Petroleumsfondet. Allikevel er det et faktum at ytelsene fra folketrygden er svekket siden innføringen i 1967. I 1967 var forholdet mellom laveste og høyeste pensjon 1:4. I dag er dette forholdet 1:2. Selv om dette delvis skyldes at man har hevet minstepensjonene, skyldes det også at man i stor grad har redusert ytelsene for dem med høyere inntekter. Med andre ord: Elementet av spareordning i folketrygden er betydelig svekket. Eller for å ta et eksempel: Til en enslig pensjonist med en

tidligere lønnsinntekt på rundt 280 000 kr gir folketrygden nå en kompensasjon på litt over 50 pst. før skatt. Når man pensjoneres, blir med andre ord inntekten nesten halvert hvis man bare har folketrygden å støtte seg på. Dette er mindre enn mange hadde ventet og mindre enn det som var forespeilet. Derfor er det gode grunner til at mange nå sier: Jeg stoler ikke bare på politiske løfter, men vil forsikre meg privat i tillegg til dette.

Jeg tar med dette opp Høyres forslag.

Presidenten: Per-Kristian Foss har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A): Representanten Foss har tidligere i en replikk her i dag raljert litt over sentrumspartiens kurs, at de inngår forlik med forskjellige retninger fra det ene året til det andre. Jeg skal være enig med representanten Foss i at det er forskjell på de kompromissene som sentrum har inngått med Høyre og Fremskrittspartiet, og det som de nå har inngått med Arbeiderpartiet, bl.a. om skattelette, som er en viktig sak for Høyre. Med Arbeiderpartiet er det de lavtlønte som får skattelette, med Høyre er det de høytlønte.

Budsjettbalanse er et annet viktig punkt for Høyre. Med Arbeiderpartiet holdes Regjeringens budsjettbalanse. Når man inngår kompromiss med Høyre, sklir man flere milliarder på budsjettbalansen.

Med barnehagene er det full stopp med Høyre, med Arbeiderpartiet er det utbygging. Skolefritidsordningen blir dyrere med Høyre, med Arbeiderpartiet blir den billigere. Kommuneøkonomien blir bedre med Arbeiderpartiet, med Høyre blir det nedskjæring.

Det som kanskje er mest overraskende, er at når Høyre inngår kompromiss med sentrum, tvinger man sentrum til å skjære i utdanning og skjære i kommuneøkonomien, som også er viktig for utdanningstiden og barne- og grunnskolen. Med Arbeiderpartiet blir det mer til utdanning, også høyere utdanning, og mer til kommuneøkonomien og dermed en styrket grunnskole.

Mitt spørsmål til representanten Foss er: Velgerne som i valget var opptatt av utdanning, må jo være fornøyd med at det er Arbeiderpartiet og ikke Høyre som har inngått kompromiss med sentrum?

Per-Kristian Foss (H): Nei. Jeg tror nok at velgere som er opptatt av utdanning, hadde foretrukket en milliard fremfor noen få hundre millioner, særlig spredt på ikke-kompetansegivende tiltak. All respekt for skolefritid, men jeg tror at undervisningstiden er viktigere for kompetanseheving. Jeg tror undervisningens innhold, lærerdekning, lærerkompetanse, etterutdanning, lærerlønn er det man er opptatt av i skolen, mer enn at det betales for lærebøker – sikkert hyggelig nok – eller for at foreldrene skal slippe rimeligere med skolefritidsordningen. Og det var faktisk det jeg brukte litt tid på i mitt innlegg. Hadde sentrum ønsket å inngå et forlik med oss, så hadde vi vært harde på akkurat undervisnings- og utdannings-satsingen, for det er viktig. Og jeg tror med respekt å

melde at det er flere enn Høyres velgere som er opptatt av at det virkelig hadde blitt noe ut av det nå. Isteden har vi fått en småfisking med småbeløp som er slik at de fleste fortsatt føler en frustrasjon, og skolefolk reagerer landet over, på tvers av alle partier og fagorganisasjoner.

Når det gjelder Giskes skryt på barnehagesiden, må jeg si at det synes jeg man skal være litt forsiktig med, for der barnehagene er dyrest – det er nettopp de private barnehager – har Høyre et langt bedre opplegg enn det Arbeiderpartiet har. På barnehagesiden vil vårt opplegg gi redusert pris for de foreldrene som har barn i de dyreste barnehagene. Det er ikke riktig når representanten Giske sier at vårt opplegg kutter i kommuneøkonomien. Vårt opplegg innebærer faktisk en nominell styrking i forhold til Regjeringens opplegg av kommunerammene med vel 200 mill. kr i tillegg til en del øremerkede ting, bl.a. på barnehagesiden.

Kenneth Svendsen (Frp): Høyre prøver i statsbudsjettet å gi inntrykk av at de er bilistenes venn. Det kan man bl.a. lese ut av Høyres merknad, der det står:

«Disse avgiftene er bygd opp med en meget sterk progresjon som blant annet straffer familiebler og biler med mye innebygd sikkerhetsutstyr.»

Fremskrittspartiet er enig i dette, og foreslår derfor å senke bilavgiften. Jeg forstår ikke hvorfor Høyre først hevder det de gjør i merknaden, for deretter å foreslå økte bilavgifter. Det samme gjelder årsavgiften. Her foreslår Fremskrittspartiet en reduksjon for personbiler på 205 kr, for motorsykler en reduksjon på 830 kr. Høyre, derimot, støtter Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre i å foreslå en økning i årsavgiften. Det samme gjelder omregistreringsavgift. Fremskrittspartiet foreslår en reduksjon, Høyre foreslår en økning. Når det gjelder dieselavgiften, foreslår Fremskrittspartiet en reduksjon på 1,40 kr pr. liter, ned til svensk nivå. Høyre, derimot, synes tydeligvis dagens pris på diesel, som er langt over prisnivået i våre naboland, er passelig høy, for de foreslår å beholde dagens avgiftsnivå på diesel. Fremskrittspartiet foreslår å redusere bensinavgiften med 2 kr pr. liter, dvs. en reduksjon i pumpeprisen på 2,50 kr. Det er noe som monner! Her har tydeligvis Høyre hatt et godt øyeblikk, for her glimter de til med en reduksjon på hele 20 øre pr. liter. Er det ikke slik i virkelighetens verden at Høyre er like bilistfiendtlig som de øvrige partiene?

Per-Kristian Foss (H): Vi har ved dette budsjett-høvet konsentrert oss om noe av det vi faktisk mener er viktigst, og det er å øke investeringene i nye veier. Det er klart at man godt kunne legge opp et budsjett slik at man for å være alles venn reduserer alle avgifter som de fleste synes er for høye. Jeg tror at summen av et slikt økonomisk opplegg leder en ut i det helt useriøse. Litt av poenget med et budsjett er jo at det også skal være noen igjen til å bruke veiene og til å bruke kjøretøyene, og slike budsjettkutt som Fremskrittspartiet foretar, f.eks. på et område som landbruksoverføringene, må jeg si er helt ut i det useriøse. Man kan ikke kutte en næringsoverføring til det halve fra ett år til et annet, altså fra desember til ja-

nuar, og tro at man skal kunne bære det. Det er her vi skiller oss, Fremskrittspartiet og Høyre, på en del områder. Fremskrittspartiet bruker øks på en del områder hvor det nok er mulig å slanke statlige overføringer noe, men hvor man ved å trekke det ut i det parodiske i realiteten undergraver den argumentasjonen som også er seriøs. For alle ser at også landbruksoverføringene må underlegges en viss innstramning, alle ser at det må gjøres noe på andre offentlige sektorer. Men ved å gå så hardt til verks, gjør man i realiteten saken en bjørnetjeneste.

Når vi har gått mot Regjeringens økning på dieselavgifter, er faktisk ikke det ut fra noe slagord som «bilistenes venn», men ut fra et ønske om å dempe utgiftene for næringsdrift, bl.a. i distriktene.

Randi Karlstrøm (KrF): Jeg takker for Høyres invitt til å samarbeide om skolepolitikk, men jeg vil be dem om kanskje å rette fokuseringen mot Fremskrittspartiet og få dem med på det, for de ligger jo milevidt unna oss på det området, hvis vi skal ha noe samarbeid med høyrepartiene.

En viktig oppgave som sentrumspartiene forpliktet seg på i Voksenåserklæringen, var å sette en helhetlig distriktpolitikk høyere på dagsordenen enn det som de andre blokkene hadde vist politisk vilje til. En viktig del av dette var å skape ny optimisme og få nyskaping i jordbruksbygdene i landet vårt. Jordbruksnæringen utgjør en viktig underskog av småbedrifter i svært mange kommuner i Norge. De siste tiårene har det skjedd mye spennende nyskaping nettopp med utgangspunkt i jordbruksnæringen, og båten og gården har vist seg å være en viktig livmor for mange nye bedrifter i Norge. Kristelig Folkeparti ser landbruksnæringen som en viktig del av vår næringspolitikk og vår forvaltningsstrategi for naturressurser og for kreative hoder.

Høyre vil støtte mange viktige og riktige satsinger, men finansieringen setter jeg et spørsmålstegn ved. Høyre kutter i sitt budsjett 1,2 milliarder på landbrukssektoren, og det vil utløse reforhandlinger med partene i jordbruksavtalen. Det er nå så. Men jeg vil si at det er et urealistisk og også et uriktig forslag. Hvis det var gjennomførbart, ville det ramme en ganske stor gruppe av småbedrifter i Bygde-Norge. Og hvordan kan det henge sammen med Høyres nærings- og distriktpolitikk? Er det noen vits med vei til disse bygdene hvis det eksisterende næringsliv både langs kysten og på bygdene mister de viktige småbedriftene?

Jeg er enig i at veibygging er en viktig del av distriktpolitikken, men det fremstilles for ofte av Høyre som et enten-eller, og det er jeg ikke enig i. Kanskje består fremtidens moderne gård av 15 dekar med urter og en liten IT-bedrift i fjøset? Mener Høyre at jordbruksnæringen i Norge og disse småbedriftene ikke er viktige, siden de kutter 1,2 milliarder, og gjør det på de små gårdene?

Per-Kristian Foss (H): Jeg er enig med representanten Karlstrøm i at det foregår mye spennende nyskaping i Bygde-Norge, men det er på tross av den landbrukspolitikk som føres – absolutt på tross av den. De som forsøker

å få til denne spennende nyskaping innenfor sitt eget yrke, innenfor landbruket, møtes av et vell av reguleringer, av kvoter og av stengsler for å utvide sine bruk for å spesialisere seg og for å drive stort på enkelte områder. De møtes av en tradisjonstenkning og en byråkratisk holdning som dreper nyskaping. Mange velger å gå ut av yrket og drive nyskaping på andre områder, utenfor landbrukssektoren, og de gjør det veldig bra. Der vil vi satse mer.

Høyre øker såkornkapitalfondene, som er et slags joint venture, et samarbeidsprosjekt med både privat og offentlig kapital. Vi øker satsingen på forskning. Vi legger opp til en overprisavskrivning som gjør at bedrifter som satser mye på forskning og utvikling, kommer godt ut, særlig de første årene. Vi bedrer rammevilkårene for bedriftene generelt og satser på kommunikasjonssektoren. Med andre ord: Vi satser på dem som vil drive bygdeutvikling, enten innenfor egen næring, landbruksnæringen, eller ved å gå over til andre områder. Senterpartiets – regjeringspartienes – svar er stort sett å fryse det fast. Jeg må si at den virkelige store utfordringen er egentlig å frigjøre en del av disse nyskapingmidlene, fra at de bare skal gis til dem som har basis i landbruket, til å kunne gis til alle i Bygde-Norge som finner på nye ideer, setter i gang virksomheter og blir arbeidsgivere. Vi trenger flere arbeidsgivere, ikke færre.

Jørgen Holte (Sp): Representanten Per-Kristian Foss brukte i sitt innlegg uttrykk som det å halde ord, og såg til finanskomiteens leiar som om det var mest nødvendig. Eg er samd med representanten Foss i at vi skal halde ord, og det fekk meg til å gå på sporet etter det som går fram av innstillinga når det gjeld det kraftskatteforliket som også Høgre var med på i Innst. O. nr. 62 for 1995-96, der ein sa at eigedomsskatten til kommunane frå kraftproduksjonsanlegg ikkje skulle bli mindre, og ein bad om at § 8 i eigedomsskattelova skulle nyttast. No har vi i etterkant konstatert at det ikkje er mogleg å oppnå det nivået når det gjeld inntekter frå desse anlegga til kraftkommunane ved å bruke § 8.

Senterpartiet var ikkje med i det kraftskatteforliket i 1996, men når andre i Stortinget vedgår at det etter § 8 ikkje let seg gjere at kraftkommunane får det nivået som dei var lova, har vi no valt å vere med og be Regjeringa kome tilbake med ein ny § 8. I innstillinga vinglar Høgre att og fram når det gjeld denne merknaden. Dei er opptatt av å skrive om situasjonen og om det som skjedde i 1995-96. Men det blir liksom tilløp utan hopp. Det å be om at ein skal få ein endra § 8, slik at kraftkommunane kan få det Høgre var med på å love i 1996, vil ikkje Høgre vere med på. Eg ber om Per-Kristian Foss sitt svar på spørsmålet: Kva nivå er det venta at kraftkommunane skal få når det gjeld eigedomsskatt?

Per-Kristian Foss (H): For ordens skyld: Min replikk til representanten Lars Gunnar Lie, komiteens leder, om å holde ord, dreier seg selvfølgelig ikke om representanten Lie, men om hans parti – så det er sagt.

Når det gjelder skatteforliket om kraftverkbeskatning, er det riktig som representanten Holte sa, der var Senter-

partiet ikke med. Vi er i innstillingen med på en konstatering av at utfallet har blitt annerledes enn forventet. Vi har ikke lyst til å gå inn på i detalj å beskrive akkurat hva forskjellen ligger i. Høyre er enig i at inntektene til kommunene som er vertskap for kraftverk, skal variere avhengig av pris. Det skal være en utjevning over fem år, men det skal være en variasjon basert på pris. Men det er andre elementer i verdsettingsreglene som ikke har blitt som tilsiktet. Derfor er vi åpne for å vurdere de forslag Regjeringen kommer med til endret § 8 i eiendoms-skatteloven eller forskriftene bak den. Men for å si det slik, det er ganske pussig at en representant fra et av regjeringspartiene skal kritisere oss for faktisk å være åpne for Regjeringens forslag, uten på forhånd å diktere akkurat hvordan paragrafen skal se ut. Jeg ser med en viss åpenhet på at Regjeringen vil regne på dette, særlig tatt i betraktning at dette ikke gjelder forholdet mellom statskassen og kraftkommuner. Dette gjelder forholdet mellom kraftkommuner og kommuner som eier kraftverk. Det er en fordeling innen kommunesektoren. Vi vil se på det med betydelig grad av sans for balanse, som jeg også trodde representanten Holte representerte.

Berit Brørby (A): Høyres kutt i utgiftene på statsbudsjettet på vel 7 milliarder kr rammer sosialt urettferdig – ikke overraskende når det gjelder Høyre. Ser vi nærmere på kuttene, er det igjen et angrep på sykelønnsordningen, der Høyre tenker seg halv lønn de tre første dagene når en er syk. For mange vil det i tillegg til det å være syk også bli vanskelig økonomisk. Høyre rammer dem uten arbeid med kutt i arbeidsmarkedstiltakene, og gjør det dermed vanskeligere for mennesker uten arbeid å få nødvendig kvalifisering til en ny jobb.

Jeg forventer at Høyre og representanten Foss lever seg inn i hva unge mennesker med barn, studiegjeld og husgjeld har behov for. De er bl.a. avhengige av barnehageplasser, mye rimeligere enn det som tilbys i dag, og de er avhengige av en rimeligere skole- og fritidsordning. Høyres kutt i skole- og fritidsordningen, sammen med de andre kuttene, rammer dem som trenger de offentlige fellesskapsløsningene og velferdstilbudene mest. Ser en dette i sammenheng med Høyres skatteopplegg, ser en fort at Høyre vil øke det private forbruket på bekostning av offentlig fellesforbruk og velferd. Slik er det bare, og det er bare å ta til etterretning. Det er derfor bra at Arbeiderpartiet har fått sentrum vekk fra Høyres påvirkning. Folk flest vil også nyte godt av det.

Mitt spørsmål til representanten Foss er: Hva er så fornemt med å kutte i velferdsordningene for dem med de laveste inntektene? Hva er så fornemt ved å ta fra dem som er uten arbeid? Og hva er så fornemt med å ta fra dem som har små barn?

Per-Kristian Foss (H): Jeg er ikke så bevandret i det fornemme. Jeg holder meg til vanlig konjakk, for å si det slik. (Munterhet i salen) Men jeg skal la sitatet som er brakt frem tidligere av flere, ligge.

Jeg forstår det slik at nå stiller Arbeiderpartiet seg bak hele budsjettet med hud og hår, helt og holdent. Det er

ingen subsidiær stemmegivning med litt avstand, men helt og holdent. Så Arbeiderpartiet sier: Dette budsjettet vi nå går inn i, gir nok til sykehusene, nok til kommunene og nok til barnefamiliene. Jeg må si at jeg er ikke lite overrasket over det fornemme, som det heter, i å kutte i barnefamilienes økonomi slik Arbeiderpartiet gjør. Ille var det da Regjeringen kom med sitt budsjett som inn-drog 700 mill. kr fra barnefamiliene totalt sett, men verre var det at Arbeiderpartiet kritiserte det, for så å øke kuttet til 1,1 milliarder kr. Det er fornemt det – å kutte i overføringen til barnefamiliene! Riktignok får noen økninger, men andre får minus, summen overfor barnefamiliene er 1,1 milliarder kr.

Når det gjelder sykelønnsordningen, forsvarer jeg gjerne at det er behov for egenandeler i en ordning som har blitt så enormt dyr. Det er god sosialdemokratisk politikk i Sverige – man behøver ikke å gå lenger enn det – å ha egenandeler. Ordningen har nå en utgiftsramme for stat og arbeidsgivere på til sammen ca. 40 milliarder kr. Veksten er enorm. Bare fra 1994 til neste år vil bevilgningen være om lag doblet. Dette må man gjøre noe med. Gjennom sykefraværet er det tapt 120 000 årsverk, noe av dette kan vi gjenvinne ved mer sunne egenandeler. For det er et paradoks at det er den eneste velferdsordningen – og det er en velferdsordning som jeg vil forsvare i hovedtrekk – som er uten egenandeler. Til og med å få låne en stakk, rullestol eller en krykke ville Regjeringen opprinnelig innføre egenandel på, men ikke denne, den dyreste av alle velferdsordninger. Det henger rett og slett ikke i hop.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Jørgen Holte (Sp): For eitt år tilbake opplevde vi sviktende tillit til norsk økonomi. Låg oljepris, svak kro-ne og ei doubling av rentenivået utfordra finanspolitikken til å dempe presset i økonomien. Stortinget makta det, gjennom eit justert strammare budsjett frå sentrumspartia som fekk støtte frå Framstegspartiet og Høgre. Det er med glede ein kan konstatere at budsjettet sin verknad på den samla økonomiske politikken for 1999 har verka positivt. Oljeprisen er meir enn dobla frå januar til no, renta er redusert med 2 ½ pst. sidan nyttår, krona er tilbake til same nivå som den var før den vart svekt, og det inn-tektpolitiske samarbeidet er gjennom året styrkt.

Det er eit mål for Senterpartiet å sikre full sysselset-ting og nytte den ledige arbeidsstyrken best mogleg for å løyse dei mange oppgåvene ein ventar offentlege bud-sjett skal verke til å løyse.

Arbeidskraftreserven er halvert frå 1993 til 1998. Overslag for 1999 vart i revidert nasjonalbudsjett justert ned frå 3,4 pst. til 3,2 pst. Om utviklinga på nivå i 1999 er god, kan vi vente ein viss oppgang i arbeidsløysa i 2000, spesielt innanfor verfts- og verkstadindustrien. I denne sektoren er det over tid etablert ein svært god kompetanse, men òg ein viss overkapasitet.

Senterpartiet meiner vi gjennom ulike tiltak i ein over-gangsperiode må sikre den kompetansen vi treng på sikt, slik at vi er i stand til å produsere dei varene og tenestene

vi treng når oljeinvesteringane og bygging og fornying av skip tek seg opp på eit realistisk nivå igjen. Eg viser i det høvet til den auka satsinga det er semje om, og som går fram av budsjettavtalen mellom sentrum og Ar-beidarpartiet.

Verknaden av dei vala som vart tekne i finanspolitik-ken for 1999, er viktig å ta vare på. Difor er det budsjett-framlegget det er fleirtal for gjennom avtalen med Ar-beidarpartiet, eit nøytralt opplegg med ein reell underlig-gande utgiftsvekst på 2,5 pst. – akkurat slik Regjeringa hadde lagt opp til.

Trass i eit stramt opplegg basert på om lag 10,3 milliardar kr i utgiftsvekst neste år har Regjeringa funne plass til å vidareføre prioriteringane sine, som

- tilskotet til bygging av 5 800 nye sjukeheimplassar og omsorgsbustader
- handlingsplanen for eldre og omsorg med sikte på ein bemanningsauke på vel 12 000 nye årsverk for perio-den 1998-2001
- psykiatri- og kreftplanen
- auka investeringar til nytt teknisk utstyr i sjukehusa, med 500 mill. kr

Barnetrygda er utvida til også å gjelde 16- og 17-åringane frå 1. mai 2000. I tillegg er kontantstønadene auka til 3 000 kr pr. måned, og det vert lagt til rette for etablering av 6 000 nye barnehageplassar.

Regjeringa sine hovudprioriteringar innan forskning og nyskaping har fått tilslutnad, likeså løyvinga til kompe-tanseutvikling i ungdomsskolen, IKT- satsinga og løy-vinga til kompetanseutvikling som ledd i vaksenopplæ-ringsreforma. Forskingsfondet er auka med 1 milliard kr. I tillegg har Regjeringa si satsing gjennom prosjektretta teknologiutvikling i petroleumsverksemda fått gjennom-slag.

Distrikts- og samferdselstiltak er eit viktig område for Senterpartiet. Utvikling og fornying, styrkt kompetanse både av den menneskelege kapitalen og naturkapitalen, som t.d. samferdsel, er avgjerande for busettinga og næringslivet i distrikta. Senterpartiet meiner at vi i Distrikts-Noreg finn grunnlaget for heile vårt økonomiske liv, med basis i råvareøkonomien vår. Gjennom offentleg innsats som samferdsel, tilbod om høgare utdanning, næringsret-ta forskning og kompetanseutvikling kan vi legge eit betre grunnlag for busetting og etablering i distrikta. I ei tid prega av fråflytting frå distrikta fordi sentraliseringa på mange område er sterk, er det viktig at vi som overordna myndigheit tenkjer heilskapleg.

Eg er glad for å kunne konstatere at Regjeringa har stått for ein offensiv strategi for å auke optimismen og legge til rette for næringsvekst i heile landet. Midlane som er tiltenkte ei samla distriktssatsing for 2000, er sik-ra og styrkte gjennom budsjettavtalen med Arbeidarpar-tiet.

Regjeringa har i hovudtrekk fått fleirtal i Stortinget for prioriteringane sine. Budsjettavtalen mellom regje-ringspartia og Arbeidarpartiet har på viktige område styrkt dei viktigaste prioriteringane for begge partar. Eg vil legge til at Arbeidarpartiet gjennom desse budsjettfor-handlingane har vore klar i prioriteringane og orientert

mot ei samlande løysing. Med eit slikt utgangspunkt har sentrumspartia gitt opning for gjennomslag for saker Arbeidarpartiet må sjå igjen i sluttresultatet.

Det er heller ikkje vanskeleg for Senterpartiet å stille seg bak dei prioriteringane som budsjettavtalen legg opp til for 2000.

Det er vidare mi haldning at den som gjennom konstruktive forhandlingar er open for å gi støtte, skal bli møtt med den same vilje. Slik må det vere så lenge Regjeringa er forankra i eit mindretal i Stortinget. Det har det vore tradisjon for dei siste åra.

Eg vil understreke at dei partia som sit med regjeringsansvar, har eit ekstra ansvar for framdrift og vilje til å finne gode felles og samlande løysingar. Sentrumspartia har igjen makta denne oppgåva. Det fortener Regjeringa, det fortener dei vi er valde til å styre for, og det fortener dei eller det partiet i opposisjon som syner den same vilje.

Når det gjeld det konkrete innhaldet i avtalen, er om lag 1 900 mill. kr omfordelte innafor budsjettet, der arbeidsmarknadstiltak, næring og samferdsel er styrkte utover Regjeringa sitt framlegg med om lag 530 mill. kr. Kommuneøkonomien er styrkt med 685 mill. kr inklusiv tilskot til regionsjukehusa. Løyvinga til bygging av studentbustader og fleire utleigebustader er høgda, tiltak til utdanning er høgda med om lag 320 mill. kr og ulike velferdstiltak med 180 mill. kr. På skatte- og avgiftsområdet er avgifta for energibruk auka med 2,5 øre pr. kWh. AMS-ordninga er avvikla. Det er gjort mindre endringar i rederiskattlegginga og delingsmodellen for liberale yrke. Og av fordelingspolitiske omsyn er det innført eit nytt trinn 2 i toppskatt på 6 pst. for inntekter over 16 G eller om lag 760 000 kr. Auka skatte- og avgiftsinntekter er omfordelte gjennom innfasing av eit nytt lønsfrådrag på 30 600 kr og lønsjustering av innslagspunktet på første trinn i toppskatten.

Regjeringa har lagt fram forslag om endring av det geografiske verkeområdet for differensiert arbeidsgivaravgift. 39 kommunar har fått redusert avgifta og ein samla avgiftslette på om lag 330 mill. kr, medan 14 kommunar har fått høgda avgifta med om lag 245 mill. kr.

Med desse endringane har ESA notifisert det nye opplegget. Det er difor grunn til å slå fast at vi no har eit EØS-legalt system, med differensiert arbeidsgivaravgift som kan vidareførast som verktøy i distriktspolitikken.

For dei 14 kommunane som brått får høgda avgifta, har sentrumspartia og Arbeidarpartiet gått inn for kompenenserande tiltak som ein ber Regjeringa fremme for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett.

I innstillinga er det no også klarheit i spørsmålet om kva som skal leggst til grunn som takseringsgrunnlag for kommunane si utskrivning av eigeidomsrett på kraftproduksjon. Etter kraftskatteforliket i Innst. O. nr. 62 for 1995-96 var det lagt til grunn at kraftkommunane sine inntekter ikkje skulle svekkast som følge av å iverksette eigeidomsrettelova § 8. I ettertid er det konstaterat at ved å bruke § 8 som takseringsgrunnlag ville kraftkommunane få redusert sine inntekter frå om lag 1 000 mill. kr til 600 mill. kr. Det er no eit fleirtal som innser det same

som Senterpartiet hevda i 1996, nemleg at det ikkje er mogleg å få ut desse inntektene utan at ein får fram ein ny § 8, noko som eit fleirtal no ber Regjeringa gjere.

Eg vil til slutt understreke at innafor eit stramt budsjett for 1999 må eg seie meg nøgd med dei resultatata Regjeringa sitt økonomiske opplegg har gitt så langt i år. Det er dette vi må ta vare på, og budsjettet for år 2000 skal vere eit middel til det.

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Nordtun (A): Representanten Holte gav i en tidligere replikk uttrykk for hvor viktig det var å holde ord. Jeg merket meg nå at Holte var helt klar på at han var fornøyd med at Arbeiderpartiet hadde vist klare prioriteringer i det budsjettforliket vi nå er enige om.

Det er et stort avsnitt i budsjettet hvor Regjeringen har drøftet problemstillingen omkring pensjonsordninger, og dette kommer også til uttrykk i innstillingen fra finanskomiteen, bl.a. på side 44. Jeg vil ta et par sitater fra den innstillingen:

«Formålet med forslaget er å begrense ...»

Og:

«... gjeldende regler om private tjenstepensjoner endres ...»

Med andre ord: Regjeringen har problematisert og sådd en del tvil om ulike ordninger. Derfor vil jeg spørre Jørgen Holte: Hva mener Senterpartiet om AFP-ordningen – den avtalefestede pensjonsordningen – som er en avtale mellom arbeidstakerne og arbeidsgiverne? Det er en vellykket ordning, det er en god ordning, og det er en ordning som det er festet tillit og ikke minst trygghet til.

Arbeiderpartiet, SV og Tverrpolitisk Folkevalgte kviterte denne pensjonsordningen ut på følgende måte:

«... AFP-ordningen må videreføres i tråd med avtaleverket og at det videre arbeidet med pensjonsspørsmål må støtte opp om folketrygden som en felles fullverdig pensjonsordning for alle.»

Er det nå slik at Senterpartiet ikke slutter seg til AFP-ordningen og slår ring om folketrygden, slik som vi har markert i en komiteinnstilling?

Jørgen Holte (Sp): Det er ingen grunn for Tore Nordtun til å trekke i tvil at AFP-ordninga står fast. Det er også rett som Tore Nordtun gir uttrykk for, at Regjeringa i nasjonalbudsjettet har problematisert saka. Det er heller ikkje noko mål for Senterpartiet å avskilte kvar og ein 62-åring frå å kunne arbeide i ein kombinasjon med trygd. Det er ei erkjenning av – og det trur eg også Arbeidarpartiet og Tore Nordtun må kunne vere med på – at den minimumsressursen vi har i dag, er tilgjengeleg arbeidskraft. Det Regjeringa har valt å gjere, er å seie at det må ikkje vere noko mål at det i den vidare utviklinga av desse ordningane skal stimulerast maksimalt til at stadig fleire skal bli – for å bruke det uttrykket – avskilta frå eit

yrkesliv når ein er 62 år. Det er jo faktisk nokre i denne salen som er rimeleg føre til å halde fram med å vere her.

Det som går fram i den merknaden som vi har til dette kapitlet, er at vi synest at folk med livstidserfaring er det verd å ta vare på i arbeidsstyrken, og at det å legge til rette for ein kombinasjon av arbeid og trygd, ikkje er så verst i ei tid då arbeidskraft er minimumsfaktor.

Presidenten: Presidenten benytter anledningen til å minne om § 38 i Stortingets forretningsorden, om at tale skal rettes til presidenten. Det er selvsagt slik at det ligger sterkt på minnet for alle.

Kenneth Svendsen (Frp): Regjeringen, der Senterpartiet som kjent er med, har foreslått en kraftig økning i elavgiften, i dieselaavgiften og i bilavgiftene, en fortsatt økning i bensinavgiften, i avgifter på flygning av passasjerer, likningstakster for fast eiendom økes med 10 pst., det blir en kraftig økning av svovelavgiften på autodiesel osv. De fleste av disse avgiftsøkningene vil ramme bedrifter og personer som har sitt virke utenfor det sentrale østlandsområdet, spesielt hardt, fordi avstandskostnadene skjerpes. Dette er ikke noen ny politikk fra Senterpartiet. De har over lang tid stått for denne politikken.

Samtidig, og for å motvirke resultatet av denne mislykte skatte- og avgiftspolitikken, må Senterpartiet øke bevilgningene til SND. Resultatet av den politikken har som de fleste har registrert, ført til at flyttingen fra Distrikts-Norge til det sentrale østlandsområdet til stadighet har nådd nye høyder. Jeg går ut fra at representanten Holte også har registrert denne utviklingen.

Det forunder meg at når Senterpartiet ser at deres skatte- og avgiftspolitikker fører til at man må tilføre SND stadig mer midler, slik at de kan sende penger tilbake til de bedriftene som de har tatt pengene fra, fortsetter med det. Når man ser at denne bruken av virkemidler ikke virker, hadde det vært greit å få forklart hvorfor en med økt styrke fortsetter å bruke gale virkemidler, og heller ikke prøver noe som kan sikre bedrifts- og befolkningsvekst i hele landet, nemlig å senke det særnorske avgiftsnivået. Skal ikke Senterpartiet gi seg før hele Distrikts-Norge er avfolket?

Jørgen Holte (Sp): Ingen er betre enn Framstegspartiet og Kenneth Svendsen i avgiftsreduksjonar. Det kan vi vere einige om. Når det gjeld dei avgiftene som Kenneth Svendsen og Framstegspartiet i tur og orden i denne innstillinga skal redusere og til dels avvikle, trur eg ikkje at Kenneth Svendsen og Framstegspartiet sine ordførarar og kommunestyrerepresentantar orkar stort lengre enn eit lite halvår i neste fireårsperiode. For med den evna ein då gir statsbudsjettet til å kunne føre midlar tilbake, trur eg det stoppar opp.

Men lat meg ta elavgifta som ei av dei avgiftene Kenneth Svendsen var opptatt av. Ja, vi aukar elavgifta, det er ikkje noko nytt prinsipp. Vi endrar nivået, og eg trur til og med Framstegspartiet har vore med og røysta for at vi skal ha elavgift. Det er litt usemje om nivået, men no aukar vi altså nivået for å oppnå tre ting. Vi skaper grunn-

lag for ei ny næring innanfor alternativ energi. Vi er kjende med at dersom vi fekk opp prisen på el, ville vi få opp og stå andre energiberarar – som med teknologispranget faktisk nesten er gjort, men som det ikkje er råd å få ut til forbrukarane. Det er god miljøpolitikk, for det allmenne forbruket er veldig stort, og det er ikkje sikkert at Framstegspartiet og Senterpartiet er einige i at alt som er tilgjengeleg og renn i dette land, skal byggast ut. Så det er god miljøpolitikk, og det er god fordelingspolitikk. Det er god fordelingspolitikk på den måten at vi i forslaget til statsbudsjett har auka minsteifrådraget slik at ein kompenserer for dei med lågaste inntekter.

Erna Solberg (H): La meg få følge opp den foregående replikkunden med å si at jeg synes det er på tide at man ser litt nøyer på Senterpartiets faktiske distriktspolitikk, ikke bare den distriktspolitikken de ønsker å fremvise. En ting er at avgiftsbelastningen slår verre ut i Distrikts-Norge, spesielt avgiftsbelastningen som er knyttet til transport og kommunikasjon. En annen ting er at selv om Regjeringen fremmer en masse ekstra penger knyttet til utvikling og stimulering også for næringsutvikling, drar de altså grunnen vekk under det etablerte næringslivet gjennom sin forverring av rammebetingelsene.

Ett element i forliket er f.eks. at avskrivningssatsene for næringseiendom i distriktene reduseres fra fire til to prosentpoeng, mer i reduksjon enn i sentrale strøk. Man endrer innholdet i delingsmodellen slik at det er forverringer for familieeide bedrifter. Og representanten Jørgen Holte vet, ikke minst fra sitt eget distrikt, at familieeide bedrifter er grunnstrukturen i Bedrifts-Norge i distriktene, ikke minst på Vestlandet.

Problemet med distriktssatsingen til Regjeringen, er at den betales av det allerede eksisterende næringslivet i distriktene. Det man gjør, er at man sørger for at bedrifter som kunne gått med overskudd, går med underskudd og trenger hjelp, fordi man forverrer rammebetingelsene.

Ser ikke Jørgen Holte at det man faktisk gjør, er å motvirke en økt selvstendig utvikling av distriktene med et næringsliv som kunne fungere på egne premisser, når man øker avstandsulempene, ikke følger opp veiløftene sine, og når man foretar endringer i rammebetingelsene som innstramminger i delingsmodellen og avskrivningssatsene, som faktisk undergraver det næringslivet som i dag skaper arbeidsplasser og bosetting i distriktene. Det blir ikke mer bosetting av positivitetskonsulenter i kommunene.

Jørgen Holte (Sp): Representanten Erna Solberg tvila på at det å vere litt positiv til distriktutvikling i grunnen er nokon eigenskap i seg sjølv. Men det er ikkje så verst å begynne der.

Når vi ser på Høgre sine tiltak når det gjeld distriktssatsing, er det klart at eg ikkje tar frå representanten Erna Solberg og Høgre at dei har vore veldig gode til å føreslå løyvingar til veg og samferdsel. Men når ein ser på kor mykje som skal avviklast i Distrikts-Noreg for at desse vegane skal kome, ser iallfall vi at å finansiere dei på den måten Høgre no gjer, blir nesten det ein kallar kjellar-

trapp – det blir liksom vegen nedover og ikkje vegen oppover.

Det er riktig at vi i budsjettforliket svekte avskrivingsreglane. Det er også rett at vi i forhold til delingsmodellen gjorde grep på identifikasjonsregelen, det er vi kjende med. Eg trur at til og med Høgre og representanten Erna Solberg kunne vere einige i det. Vi er faktisk no komne så langt at det har blitt ein eigen sport å kome seg ut av å vere delingspliktige, som igjen fører til at det dessverre sit igjen stadig færre aktive eigarar, slik som Erna Solberg heilt rett sa. Dei er det mange av – heldigvis – i det fylket som eg kjem frå. Men i det fylket har vi også satsa på eit aktivt og godt landbruk, i motsetnad til dei kullet Høgre har presentert, og vi har satsa på næringsutvikling gjennom Statens nærings- og distriktsutviklingsfond.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne få stilla representanten Holte eit spørsmål som går på kven som har hovudansvaret i dette forliket når det gjeld den manglande satsinga som ein har på skulen, og sånn sett dermed òg ansvaret for dei reaksjonane som ein nå har i Kommune-Noreg og blant lærarar og foreldre.

Sentrum seier sjølve at nei, dei lovde ikkje noko i valkampen – det er ikkje deira ansvar. Men me må jo gå ut frå at veljarane hugsar lenger enn til den siste valkampen, at dei hugsar t.d. det Senterpartiet sa i den nest siste valkampen om skulen.

«Senterpartiet mener at satsing på utdanning og forskning er av de mest framtidretta investeringene vi kan gjøre», står det i programmet til Senterpartiet. Og i Voksenårserklæringa blir dette følgt opp av alle sentrumskameratane: «Satsing på utdanning og kompetanse er avgjørende», står det der. Ja, då er det interessant for Stortinget og for folk ute som aksjonerer mot den politikken som nå fleirtalet står for, å få veta kven som har ansvaret.

Eg går ut frå at sentrumspartia – ut frå det dei har formulert i sine program – verkeleg har stått på i forlikshandlingane for å forsøka å få til ei auka satsing på skulen, og at det dermed altså er Arbeidarpartiet sitt ansvar at me nå har eit dårleg budsjett for skulen. Det vil vera interessant å høyra kva representanten Holte meiner om dette. Kva kan representanten Holte seia til dei foreldra og dei lærarane som nå aksjonerer for å få gjort noko for skulen? Kva kan han roa dei med i tida som kjem?

Jørgen Holte (Sp): Representanten Langeland prøvde å skape eit inntrykk av at Regjeringa, Senterpartiet og sentrumspartia ikkje satsar på skulen. Eg erkjenner at Høgre og SV i valkampen no sist haust snakka veldig mykje om å satse på skulen. Dei skapte både her og der, iallfall på dei møta eg var, eit inntrykk av at ein jamvel i statsbudsjettet skulle signalisere ein auke i lønnsnivået, eg trur det var eit parti som faktisk snakka om 50 000 – 60 000 kr pr. lærar. Eg har ikkje sett noko meir til det, men det var nemnt. Det er mykje mogleg at det er den satsinga også SV og representanten Langeland identifiserer seg med.

Vi gjer ting i rett rekkefølge, i motsetning til SV. Dei vil gjere alt, og alt er like viktig heile vegen. Vi lovde å

føre vidare den eksisterande satsinga på skulen. Det blir midlar til forskning, det blir vekst i grunnskuleløyvingane, det blir ein auke i kommuneøkonomien osv. Men det vi no satsar fyrst på, er at vi skal slutføre den reforma som er knytt til helse og eldre. Og det er eit stort lyft. Derfor valde ikkje Senterpartiet å gå ut i valkampen og love noko vi ikkje skulle makte å halde. For vi har faktisk sett oss føre å halde det vi har lovt, anten det er helse og eldre eller skule.

Eirin Faldet (A): Jeg registrerer at representanten Holte er svært fornøyd med å få til en bedre sosial profil på neste års budsjett. Og er det et parti som virkelig har grunn til å være fornøyd, må det være Senterpartiet. Senterpartiet, som ofte har yndet å fremstille seg som distriktenes og Kommune-Norges talerør, opplever jo at Arbeiderpartiet er det partiet som kjemper fram de sakene Senterpartiet sier de er opptatt av, men som ikke er godt nok ivaretatt i det budsjettet som finansministeren fra eget parti har lagt fram.

Fra Senterpartiet i opposisjon hørte vi at kommunene ikke fikk nok penger; i dette budsjettforliket er det Arbeiderpartiet som har kjempet fram mer penger til kommunesektoren. Fra Senterpartiet i opposisjon hørte vi at veibevilgningene var altfor små, og at næringslivet i distriktene hadde det vanskelig. Men det er altså Arbeiderpartiet som har presset på for at vi skal oppnå økte bevilgninger både til riksveier og til fylkesveier, noe som også kommer næringslivet i distriktene til gode. Fra Senterpartiet i opposisjon hørte vi at vi brukte for lite til utdanning. Men sammen med Arbeiderpartiet har man altså fått til en sterkere satsing på utdanning.

Jeg skjønner derfor at Holte setter pris på å få litt drahjelp i Stortinget for saker som hans eget parti enten ikke har fått gjennomslag for i Regjeringen, eller ikke har prioritert i Regjeringens budsjettendringer. Jeg håper at Holte og Senterpartiet legger seg disse erfaringene på minne om de skulle havne i opposisjon igjen i framtida.

Er ikke representanten Holte og Senterpartiet fornøyd med at Arbeiderpartiet har presset Senterpartiet til å innfri partiets egne valgløfter?

Jørgen Holte (Sp): Som det gjekk fram av hovudinnlegget mitt, uttrykte eg glede over at sentrumspartia på Stortinget makta å få igjennom eit budsjett der 99,6 pst. av Regjeringa sine saker blir vedtatt i morgon. Så er eg også tilfreds med at vi fekk ein budsjettavtale med Arbeidarpartiet, som med dette signaliserer at dei vil gå inn i si opposisjonsrolle meir konstruktivt enn det vi opplevde dei to føregåande åra. Om også representanten Eirin Faldet er tilfreds med det, så kan jo det vere eit mål i seg sjølv.

I alle tilfelle er vi glade for at dei partia som vil samhandle og få til noko, melde sin motposisjon, i dette tilfellet regjeringspartia, og vil samhandle med sikte på å få til ei løysing.

Så er eg veldig tilfreds med at Regjeringa har fått gjennomslag for 99,6 pst. av sakene i budsjettet – det må ikkje forvekslast med 36,9 pst. sjølv sagt – og med at det

vi skal vedta i morgon, er i samsvar med ei løysing totalt sett som vi kan stille oss bak. Det gjorde vi i fjor, det gjorde vi i forfjor, og det er vi tilfreds med at vi har makta i år.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øystein Djupedal (SV): Mange har startet sitt innlegg i dag med å si at dette er den siste finansdebatten i vårt århundre, og med noen visjoner om hva som skal skje i det neste millenium.

La meg si litt om det som er mine visjoner fremover. Kort fortalt er situasjonen denne: Vi har større handlefrihet enn noe annet land vi kan sammenlikne oss med. Vi har også større handlefrihet enn noen generasjon før oss. Samtidig er verden mer sammenvevd enn noen gang, og ytre forhold påvirker i større grad enn før de beslutningene vi tar i Stortinget, både på godt og vondt. Men det må aldri bli en sovepute, slik som det er blitt for enkelte politiske partier, for det finnes altså en mulighet der. Det finnes et handlingsrom, og det som er utfordringen i det neste århundre, er å benytte det handlingsrommet.

Vi kan fastslå, som en tidligere statsminister sa, at Norge er et lite land i verden. Men samtidig er vi en av de rikeste nasjoner i verden – med inntekter de aller fleste land vil misunne oss. Det som er paradoksalt, er at mange av disse inntektene, blir vi fortalt, skal vi ikke bruke, for det kan føre til høyere rente og ubalanse i økonomien. Og det er nok delvis riktig. Men det som er interessant, er å huske hva som skjedde når det gjelder fjorårets statsbudsjett. I fjor ble vi fortalt at det måtte en innstramming til på 9 milliarder kr, hvis ikke kom det til å bli en ubalanse i økonomien – renten kom til å stige, og inflasjonen kom til å øke. Det oljekorrigerte underskuddet var med andre ord hellig. Hvis man ser i nasjonalbudsjettet, vil man se at det oljekorrigerte underskuddet har steget med 10 milliarder kr i løpet av fjoråret, altså 1 milliard kr mer enn innstramningen som var alfa og omega i fjor høst. Det forteller oss at økonomi og politikk selvfølgelig ikke er eksakt vitenskap, og det forteller oss at mange av de øvelsene Stortinget gjør, er mer psykologiske øvelser enn realitet. Og grunnen til det er at vi naturligvis har en rikdom innenlands, vi har en gjeldfri stat, og norsk økonomi er bunnsolid.

SV ønsker ikke å bruke vesentlig mer av oljepengene enn de andre partiene. Vi bruker ca. 2 milliarder kr til investeringer, hovedsakelig i skolen. I så måte følger vi opp det vi lovt i valgkampen. Men det som er åpenbart, er at det ikke finnes noe absolutt nullpunkt for hva man kan bruke av oljepenger. Fjorårets øvelser viser at det finnes et betydelig slingsringsmonn, så lenge staten har så bunnsolide statsfinanser som den har. Vi er både gjeldfri og har penger på bok, som en tidligere finansminister likte å uttrykke det.

Og akkurat i disse dager strømmer pengene inn fortere enn noen gang. Vi har en oljepris som er over 26 dollar pr. fat, som er mer enn 17 dollar pr. fat over den oljepris som vi hadde på det laveste i fjor. Dette gjør Norge ekstremt rikt, men samtidig gjør det oss ekstremt sårbar og mer oljeavhengig enn noen gang. Hele den norske øko-

nomien er i realiteten avhengig av råvareprisen på én råvare. Det ble til fulle synliggjort i fjor da oljeprisen sank, og vi fikk en betydelig turbulens i økonomien. Vi har i realiteten bare ett egg, og det egget har vi lagt i én kurv – og det er meget risikabelt.

Derfor er hovedutfordringen ved inngangen til det nye årtusen dette: Hvordan gjøre oss mindre oljeavhengig, og hvordan sikre at vi får et mer allsidig næringsliv. Vi må med andre ord omstille oss fra den svarte oljeøkonomien til den grønne kunnskapsøkonomien. Vi skal ikke leve av olje i det neste årtusen, vi skal leve av arbeidsplasser som ennå ikke er skapt, i helt andre sektorer enn i petroleumssektoren. Derfor er dette ett av de aller viktigste strukturpolitiske tiltak for å hindre arbeidsledighet, for å bygge velferdsstaten og for å sikre våre pensjoner. Det er heller ikke oljeformuen som skal betale våre pensjoner, i den grad noen har trodd det – det er det vi har i hodet og hendene, altså det arbeid vi utfører, som også i framtida vil være det aller viktigste.

Det er dette perspektivet som mangler i denne debatten og i det som senere vil bli vedtatt. Det kunnskaps-samfunnet vi allerede er en del av, er det vi må trekke fram. Vi har kalt vårt alternative statsbudsjett: Barn og unge – på veg mot kunnskapssamfunnet. Det vi legger vekt på, er at vi må benytte det handlingsrommet og de mulighetene vi har til å møte alle de utfordringene vi står overfor både innenlands og ikke minst utenlands.

På mange måter er Norge et annerledesland, fordi vi er så rike. Men nå er det ikke noe mål å være et annerledesland – det som er et mål, er å være et foregangsland. Og det har vi muligheten til, en mulighet som vi langt på vei forspiller.

La meg trekke fram fem områder der vi ønsker å benytte handlefriheten til å være et foregangsland, og der SVs alternative statsbudsjett staker ut kursen.

Det første er naturlig nok utdanning. Vi lovt i valgkampen å starte en kampanje for ungdomsskolen, og det følger vi opp i dette budsjettet. Hva betyr det? Jo, det betyr lavere elevtall i klassen, det betyr å satse på informasjonsteknologi, det betyr bonusskoler, det betyr å skape variasjon i undervisningen. Kort sagt betyr det at vi må skape læringslyst. Skolen skal være et sted for læring. Men ikke bare for læring, skolen skal være et sted for læringslyst. Det er noe av det aller viktigste. Vi skal fremme kreativitet og kvalitet. Det betyr at den kampanjen for ungdomsskolen som SV ønsker, er helt nødvendig, for ungdomsskolen er den mest forsømte delen av vår utdanning. Det vil også skape gagns mennesker, som det står i grunnskoleloven. Det er også det som forventes av oss av de mange der ute som gjennom høsten har stilt forventninger til at utdanning skal få et løft. Og det er først og fremst Stortinget disse forventningene rettes mot, for det er Stortinget som vil være i stand til å legge de rammene for norsk utdanning som er nødvendig.

Det som også bekymrer, er at forskjellene i grunnskolen er urovekkende store fra dem som bruker mest, til dem som bruker minst. Hele 70 000 kr varierer det i kostnader pr. elev fra de kommunene som bruker minst, til dem som bruker mest.

Men det er altså ikke bare grunnskolen som trenger et løft, hele vårt utdanningssystem trenger det for å bygge det grønne kunnskapssamfunnet. Det betyr satsing på forskning, høyere utdanning, som universitet og høyskoler, og ikke minst betyr det satsing på videregående skole. Utgiftene til utdanning er kort sagt en investering, en investering som landet vil få tifold igjen av. I så måte var det interessant det Per-Kristian Foss sa. Man kan altså ikke «få mer for mindre», sa han da han omtalte skolen. Og det er helt riktig. Mange i denne sal bør ha lagt seg det på minne. Vi får altså ikke mer for mindre. Og det betyr at vi ikke får mer utdanning for mindre.

La meg også nevne etterutdanningsreformen, som er en av de store reformene som peker inn i det neste århundre, en reform SV tok initiativet til, og som nå har blitt det endelige lovvedtak her i Stortinget. Det er en reform som peker inn i det neste århundre, det handler nettopp om hvordan det nye århundres arbeidsliv vil bli.

Den andre store utfordringen inn i det neste århundre er å snu tendensen til at det private forbruket øker langt mer enn utgiftene til fellesskapsoppgavene. Fra 1993 har det private forbruket økt mer enn det offentlige, og det offentlige utgjør nå 44,7 pst. av økonomien, mens snittet i Vest-Europa er hele 3 pst. mer. Vi ligger også lavest i Norden når det gjelder fellesskapsutgifter. Vi har med andre ord den paradoksale situasjon at vi har en statlig rikdom, vi har en privat rikdom, men vi har en kommunal fattigdom. Det er det ingen saklig grunn til. Velferd som skole, helse, sykehus, eldreomsorg, barnehager skapes i Kommune-Norge. Kommunene er dessverre mer forgjeldet i dag enn de har vært noen gang på 1990-tallet. Og når ordførerne om høsten i flokk og følge kommer til Stortinget, høres de ut som SV-ere hele gjengen, for alle sammen sier at i min kommune har vi vanskeligheter. Og det som er dokumentert, er at de har vanskeligheter. Det er altså ingen grunn til at Stortinget skal være gnien med hensyn til å skape velferdskommuner i vårt rike land. SV ønsker å styrke de frie inntektene til kommunene med 3,6 milliarder kr for å kunne skape gode fellestjenester og for å skape det handlingsrommet som alle våre lokalpolitikere, helt uavhengig av parti, ønsker seg, for lokalpolitikere har i dag ikke handlingsrom til å skape gode kommuner.

Vi må i tillegg fordele vår rikdom bedre mellom generasjonene, mellom kapital og arbeid og ikke minst mellom grupper i samfunnet. Det private forbruket har eksplodert på 1990-tallet. De siste ti årene har de 10 pst. fattigste fått redusert sin del av inntekten fra 4,1 pst. til 3,7 pst., mens de 10 pst. rikeste har økt sin del fra 18,6 pst. til 21,7 pst. Vi har altså fått større klasseforskjeller gjennom 1990-tallet. Hvis man i tillegg tar med det skattefrie aksjeutbyttet, som i all hovedsak tilfaller de 10 pst. rikeste, vil man se at forskjellene har økt dramatisk. Dette bekreftes også i den stortingsmeldingen om Forskjells-Norge som er lagt fram av Regjeringen.

SV har i sitt alternative budsjett pekt på en rekke tiltak som kan bøte på noe av dette. Det viktigste er skatt på aksjeutbytte, der vi ønsker, som Regjeringen ønsket i fjor, å heve den alminnelige skattesats til 29 pst. kombi-

neret med et stort bunnfradrag på 43 000 kr for vanlige lønnsinntekter. Vi ønsker også, som i forliket, et nytt trinn i toppskatten – vi ønsker det dog litt lavere enn det forlikspartnerne gjorde – vi ønsker også lettelser i arbeidsgiveravgiften, og vi ønsker å nulle ut økningene i egenandeler innenfor helsesektoren, bare for å nevne noe av det.

For SV er altså deling av godene noe av det aller viktigste, og et av de aller viktigste perspektivene inn i det neste århundre.

Et av de mest nedslående trekk ved norsk politikk er at vi har gått fra å være et foregangsland i miljøpolitikken til å bli en sinke. Vi er dessverre lenger fra å nå målene i Kyoto-avtalen i dag enn vi var da avtalen ble inngått. Det skyldes hovedsakelig at omleggingen til grønn skatt har stoppet opp. Det skyldes at vårt private forbruk har eksplodert, og ikke minst skyldes det nasjonens ekstreme oljeavhengighet. Det innebærer at økologien og økonomien må gå sammen, noe den ikke gjør pr. i dag. Det betyr at naturens bæreevne må legges til grunn for all politikk. Vi foreslår i det alternative budsjettet vårt å videreføre det som Grønn skattekommissjon anbefaler. Vi går også videre i en opprustning av kollektivtrafikken, opprydding når det gjelder gamle miljøsynder langs kysten, og ikke minst satsing på energiøkonomisering.

Et av de mest nedslående trekk ved det budsjettet som vil bli vedtatt, er at man reduserer CO₂-avgiften på sokkelen. Der er bevislig hvordan en miljøavgift rent faktisk har ført til gode resultater. Norsk sokkel har det laveste CO₂-utslippet pr. produsert enhet i hele verden av oljeproduiserende land. Når man nå reduserer CO₂-avgiften, vil det ikke i samme grad være et incitament til å få reduksjon av utslippene. Hvis man i tillegg ser på oljeprisen, skulle det heller ikke være noen spesiell saklig grunn til å gi oljeselskapene skattelettelse i disse dager hvor man får 27 dollar pr. fat olje.

Grønn politikk betyr også omstilling i arbeidslivet – fra oljeøkonomi til kunnskapsøkonomi. Det betyr at investeringsnivået i petroleumssektoren må reduseres, og det betyr også omstilling for å bevare kompetanse og utvikle nye arbeidsplasser. Vi går nå inn i den tredje fasen av enerigalderen i Norge – først gikk vi fra vann til olje og gass, og nå må vi gå fra olje og gass til å utvikle ny bærekraftig energi også for vår industri. Det finnes mange muligheter til å utvikle det, og det ser vi ikke minst i våre naboland Sverige og Danmark, som begge er betydelige nettoeksportører av bærekraftig energiteknologi. Vi må altså starte omstillingen nå. Vi vil i mange år ennå ha et betydelig investeringsnivå i petroleumssektoren, så å starte en omstilling akkurat i denne fasen vil på mange måter være fornuftig.

Vi har også en handlefrihet med hensyn til internasjonal solidaritet for å minske gapet mellom de fattigste og de rikeste landene. Derfor foreslår SV en opptrapping av u-hjelpen for å nå målsettingen om 1 pst. av BNI til u-hjelp i løpet av fire år.

På alle disse områdene har vi en handlefrihet vi i dag ikke benytter. Det er riktig, som mange talere her har vært opptatt av, at man skal prøve å løfte blikket litt ved

inngangen til det nye årtusenet. Og jeg vil tro at alle sammen er enig i at vi vil ikke leve av olje i det neste århundret. Vi vil leve av olje et stykke ut i det neste århundre, men ikke hele århundret og i hvert fall ikke hele årtusenet. Det betyr at den omstilling som nødvendigvis må finne sted, må finne sted i en fase da oljeøkonomien trappes ned og der vi kan trappe opp kunnskapsøkonomien. Det betyr en bred satsing på mange ulike felt, der ikke minst utdanning vil være nøkkelordet.

Jeg minner om det Tony Blair i forrige valgkamp sa var de tre viktigste sakene: «education, education and education». Det håper jeg mange her i salen også vil legge seg på minne. Høyre og SV drev valgkamp nettopp ut fra det budskapet, og flere burde ha gjort det. Det budsjettforliket som nå er inngått, har dessverre ikke det i seg.

SV er allikevel glad for at Arbeiderpartiet og Regjeringen har inngått et budsjettforlik – ikke så mye for det som blir vedtatt, for det må i sannhet sies å være beskjedent, men først og fremst fordi det parkerer Høyre og Fremskrittspartiet på sidelinjen. Forliket kan best karakteriseres som et sentrum-sentrum-samarbeid. Men det viktigste er at det har brutt med fire budsjettforlik der Regjeringen har gått til høyresiden i politikken. Dette gir perspektiver, sett fra SVs ståsted, om nye samarbeidsmønstre i norsk politikk også etter det neste stortingsvalget. Men for SV er allikevel det viktigste perspektivet som her er trukket opp, at vi i det neste årtusen skal skape et solidarisk og økologisk bærekraftig samfunn.

Jeg må avslutningsvis få ta opp de forslag som er referert i innstillingen.

Presidenten: Øystein Djupedal har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A): Jeg kan være enig i mye at det Djupedal sier, og Arbeiderpartiet skulle også ønske at vi kunne fått mer penger til kommunene, mer penger til høyere utdanning, mer penger til miljø og mange av de sakene som Djupedal tok opp.

Det jeg reagerer på, er det som Øystein Djupedal skriver i sine merknader i finansinnstillingen. Han skriver:

«Arbeiderpartiet har ikke klart å få til en endring i politikken som velgerne vil merke».

Det synes jeg kanskje er litt respektløst overfor de velgerne som faktisk hjelper av dette budsjettforliket.

Vi får 2 000 flere barnehageplasser ved forliket. Det tror jeg faktisk det er 2 000 barnefamilier som vil merke. Vi får 1 000 nye studentboliger ved forliket. Det tror jeg det er studenter som vil merke. Vi får 3 500 flere arbeidsmarkedstiltak. Det betyr at det er 3 500 mennesker som går arbeidsløse, som blir hjulpet, og som ikke ville blitt det uten dette budsjettforliket. Vi får 100 mill. kr til gratis skolebøker. Det betyr en forbedring for mange familier som har elever i videregående skole. Lavtlønte som ble fratatt sykelønnen av Høyre, Fremskrittspartiet og sentrum i fjor, får den tilbake fra 1. januar. Det vil de merke. Vi bevilger 500 mill. kr mer til kommunene. Det

betyr at ordførere og kommunestyrer rundt omkring kan bruke litt mer på eldreomsorg, litt mer på barnehagene og litt mer på skolene.

Vi skulle ønsket at vi kunne fått til mer, men det var dette vi fikk til. For oss er det resultatene som teller, og derfor er det feil det Øystein Djupedal skriver om at forliket ikke kommer velgerne til gode. Det vil være folk rundt omkring i landet som merker forskjell ved at Arbeiderpartiet nå har innflytelse på budsjettpolitikken, og at sentrum ikke er i kompaniskap med Høyre og Fremskrittspartiet.

Øystein Djupedal (SV): Det er bestandig hyggelig når man opplever at medrepresentanter faktisk har tatt seg bryderiet med å lese det utmerkede arbeidet som både jeg og stortingsgruppen har gjort. Det vil jeg gjerne få lov til å takke Trond Giske for.

Det som er det aller viktigste framover, er at vi får styrket fellesskapsoppgavene i vårt samfunn. Gjennom hele 1990-tallet, eller i hvert fall fra 1993, har det offentlige forbruk vært lavere enn det private forbruk. Det har jo akselerert også ved de to foregående budsjettforlik sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, som bare har hatt én innstilling i alt de gjør, og det er at skattene ikke skal økes, uansett, helst skal de reduseres, og fellesskapsforbruket skal barberes.

I så måte vil jeg gi representanten Giske rett i at dette budsjettforliket på mange måter fører til, er at man snur den tendensen. Slik sett er det riktig at man kan si at det kanskje kan merkes for noen, for ellers ville det blitt verre, og i så måte vil jeg gi representanten Giske rett.

Men det er beskjedent. Med all respekt, så er det beskjedent. Vi har sagt helt siden budsjettforliket ble inngått, at vi setter pris på at det inngås et forlik i den retning, og vi har også hele tiden sagt at vi har forventninger til at det forliket kan ha større betydning på litt lengre sikt. Men det som er det viktigste, sett fra mitt ståsted, er at Arbeiderpartiet og sentrum har flyttet så beskjedne beløp i forhold til det man har gjort ved de tidligere budsjettforlikene, og det forbauser meg. En skulle jo tro at Arbeiderpartiet hadde gode forhandlere, hvilket jeg antar at de har.

Hvis en tenker på fjorårets statsbudsjett, så fjernet man i løpet av én natt, eller én time, 4,5 milliarder kr da finanskomiteen fikk en lapp inn på bordet, og sånn ble det, og da ser vi at dette er beskjedent. Men jeg skal gi Giske rett i at retningen her er mer riktig enn alternativet ville vært. Det gir også SV større muligheter til å påpeke satsingsområdene framover, ikke minst gjelder det utdanning, og jeg føler meg også veldig bekvem med og sikker på at den satsingen SV har tatt til orde for når det gjelder utdanning, vil etter hvert også stortingsflertallet se er nødvendig – rett og slett fordi utdanning er ingen partisak, utdanning er en samfunnsak.

Per Erik Monsen (Frp): Fremskrittspartiet ønsker en reell gjennomføring av Rattsø-reformen når det gjelder kommuneoverføringene for å sikre en mer rettferdig fordeling kommunene imellom. Forskjellene i dag er langt

større enn utgiftsbehovet skulle tilsi. Dette fører til store forskjeller i tilbudet også innen skole, helse og omsorg. Nå ser vi eksempler på resultatene i noen av lavinntektskommunene, med store nedskjæringer innen kjerneområdene. Det mest dramatiske eksemplet er kanskje Arendal kommune, hvor det er forslag om nedleggelse av fem skoler, et sykehjem og barnehager, lavere sosialhjelpsatser og inndragning av 150 årsverk. Men det er også andre kommuner som er i økonomisk krise.

Når vi vet at forskjellen mellom den fattigste og den rikeste kommunen er i størrelsesorden 16 000 til 133 000 kr i inntekt pr. innbygger pr. år, er da SV enig i at det blir forholdsvis meningsløst å snakke om kommunesektoren under ett, og at det er viktig å gjennomføre forslagene i Rattsø-utvalgets innstilling for å utjevne disse store stortingsskaptene forskjellene.

I håp om å slippe å få et svar som bare omtaler Fremskrittspartiets kutt i kommunesektoren, vil jeg presisere at SSB har beregnet at vårt samlede opplegg ville bedret kommunenes økonomi med ca. 2,4 milliarder kr.

Øystein Djupedal (SV): Jeg skal ta replikken meget alvorlig. Men det er nødvendig å si først at det er litt overraskende at Fremskrittspartiet velger å ta replikk på SV om kommuneøkonomi.

Uten at jeg husker detaljene i Fremskrittspartiets opplegg, innbiller jeg meg at vi snakker om en fjerning av skatter og avgifter i størrelsesorden 23 milliarder kr. Så er det selvfølgelig mulig å mate alle de økonomiske modellene inn i en datamaskin, som på den andre siden spy ut et resultat som sier at da kommer folk til å jobbe så og så mye mer, og da kommer folk til å jobbe slik, og dermed får en et plussresultat. Alle vet at det ikke er riktig. Det var Margaret Thatchers store idé på 1980-tallet i England: Hvis en bare fjerner skattene, kom folk til å jobbe så mye mer. Aldri har arbeidsledigheten eksplodert i større grad enn den gjorde under Margaret Thatcher.

Det er klart at et høyt fellesskapsforbruk er hele nøkkelens både til sysselsetting, til velferd, til alt det viktige som vi holder på med. Jeg har truffet mange Fremskrittsparti-lokalpolitikere som kommer til meg og klager sin nød over hvordan situasjonen er i Kommune-Norge. Fremskrittspartiet har etter hvert ganske mange kommunepolitikere som sitter og sliter med akkurat de samme problemene som våre folk sliter med. For de har de samme foreldrene på døren: Hvorfor skal du legge ned barnehageplassen min? Hvorfor skal SFO-taksten gå opp? Hvor er det blitt av det vi var lovet? Fremskrittspartiets lokalpolitikere har akkurat de samme menneskene på døren som våre folk har. Men hva er det Fremskrittspartiet på Stortinget gjør? Jo, de mater mange modeller inn i en svær maskin og sier at de styrker kommuneøkonomien. Men det er ikke et menneske i verden som tror på det. Alle vet at Fremskrittspartiet har ett mål for øye, og det er å redusere statens og kommunenes inntekter gjennom lavere skatter og avgifter, for på den måten tror man at samfunnet blir bedre.

Vi har det helt motsatte utgangspunkt. Vi ønsker å styrke kommunenes økonomi fordi det er der velferd

skapes, det er slik gode kommuner skapes, det er der solidaritet skapes, og det er der man skaper viktige, gode verdier for våre barn og unge. Det er SV stolt av.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg synes det er hyggelig å høre Øystein Djupedal beskrive det handlingsrommet som Norge har. Jeg håper også Djupedal kan være enig i at Regjeringen har vært med på å legge et godt grunnlag for å styre en økonomisk utvikling som nå har gitt oss det handlingsrommet som vi faktisk har.

Djupedal gav uttrykk for at SV ikke ønsker å bruke vesentlig mer av oljepengene, og at vi må komme bort fra nasjonens oljeavhengighet. Likevel framgår det at SV vil bruke mye til det meste, enda mer til utvalgte områder og aller mest til skolen. Når det ikke skal hentes så mye fra oljepengene – hvor i budsjettet mener da SV disse pengene kan hentes? Det vil si: Hva nedprioriteres av Djupedal og hans parti?

Jeg har også lyst til å stille et spørsmål i forhold til den forventning som ble skapt i valgkampen gjennom løfter om konkret lønnsøkning. Tar SV, sammen med Høyre, ansvar for den forventningen som ble skapt, og som nå konverteres til skuffelse og forakt for politikeres løftebrudd?

Regjeringen samarbeidet om de to foregående budsjettene med Fremskrittspartiet og Høyre. SV sutret og beskrev dette som uheldig for Norge. Når det nå samarbeides med Arbeiderpartiet, sutres det noe mindre – men dog, det småsutres. Jeg tillater meg å spørre: Hva slags samarbeid bør sentrum inngå i for å skape et flertall for et budsjett som SV *ikke* vil sutre over?

Øystein Djupedal (SV) (Velter et vannglass): Unnskyld, hr. president!

Presidenten: Det gjelder å ikke ta seg vann over hodet, hr. Djupedal. (Munterhet i salen)

Øystein Djupedal (SV): Først vil jeg gjerne få takke Marthinsen for en god replikk, og jeg må også få takke presidenten for en kvikk replikk.

Jeg kjenner meg ikke igjen i at SV sutrer. Tvert imot tror jeg de fleste kjenner SV-politikere som ganske lettlivede mennesker, og vi sutrer heller ikke. Men vi har gitt en politisk kritikk av det som har foregått de to foregående år, og vi har også påpekt svakheter i det budsjettforliket som nå er inngått. Men det er riktig, som det ble sagt, at vi selvfølgelig har ønsket dette forliket mer velkommen enn de tidligere budsjettforlikene. Det brukte jeg også en del av mitt innlegg til å beskrive.

Marthinsen tok opp mange ting, og la meg bare konsentrere meg om det som jeg opplever som det viktigste. Det økonomiske handlingsrommet vi har, er langt større enn Regjeringen så langt har gitt uttrykk for. Og etter de øvelsene Stortinget gjorde i fjor høst, da vi skulle skjære ned med akkurat 9 milliarder kr, og hele landets eksistens på en måte stod på spill, så ser vi i nasjonalbudsjettet at det nå er brukt 10 milliarder kr mer. De 10 milliarder kr er sikkert vel anvendt, for vi har bl.a. sett at arbeidsledig-

heten ikke steg så mye i fjor vinter som den ellers ville ha gjort, og det betyr at de pengene sannsynligvis har gått til å opprettholde viktig aktivitet i økonomien. Det er klart at det er viktig med det offentlige som motor og aktivitetsskaper i økonomien, men det viser også at det hellige punktet som alle sa var så hellig, er ikke så hellig. Det skyldes at vi har en bunnsolid statsøkonomi, som primært skyldes at vi har en råvare som er utrolig verdifull, og det gjør oss veldig sårbare.

Hele mitt innlegg dreide seg om følgende: Hvordan gjør vi oss mindre sårbare i økonomien? Vi har et handlingsrom i dag, og det har man primært benyttet, og det vil jeg gjerne gi Regjeringen honnør for. Arbeidsledigheten i Norge er lav – det er et veldig gode – og denne regjeringen har også vært flink til å passe på at vi har hatt en viss aktivitet, slik at arbeidsledigheten ikke har økt. Det har jeg derfor heller ikke brukt mye tid på å kritisere Regjeringen for. I prognosene til Regjeringen ser det nå ut som om arbeidsledigheten vil øke til vinteren. Det gjør meg urolig. Da må vi sette i gang aktivitet og ikke bare nye dagpengetiltak.

Det var en meget omfattende replikk, så dette var det jeg rakk.

Erna Solberg (H): Det er kanskje betenkelig, men jeg har lyst til å si at veldig mye av det som representanten Djupedal sa, tilsvarende det Høyre-representanter har sagt i hver eneste finansdebatt gjennom hele 1990-tallet. Behovet for å satse på Kunnskaps-Norge for å sikre at vi vil ha noe å leve av og ha en velferd i årene etter oljealderen og sikre oss mot at vi blir for oljeavhengig har vært gjennomgangstone i Høyres politikk på hele 1990-tallet i alle disse debattene.

Det er positivt å høre at SV nå har samme oppfatning, men det jeg savner, er en forståelse for at det å komme dit krever mer enn å bevilge mer penger til skole eller mer penger til alle andre ting på de offentlige budsjetter. Det krever en forståelse for at skal man skape en alternativ inntektskilde, et alternativt næringsliv i Norge, i forhold til den sterke oljedominansen, må man også tenke på hvordan man skal skape disse arbeidsplassene og på hva betingelsene er i vår økonomi for å få det til. Hvor er betingelsene i SVs politikk for å skape risikovillighet blant folk til å gå fra sine trygge jobber i det offentlige, til å bruke den kunnskapen de har fått, til å skape arbeidsplasser som gir inntekter både gjennom eksport og andre aktiviteter i Norge? Hvor ligger de mekanismene? De fins jo ingen steder. Derimot virker SVs avgiftspolitikk og ikke minst lønns- og skattepolitikken så utjevne på mulighetene for å ta en risiko begrenset drastisk av hele opplegget deres. Jeg skjønner ikke at SV i det hele tatt tør å si at de har en politikk for å skape et alternativt næringsliv i Norge, når hele politikken deres egentlig dreier seg om økte offentlige overføringer og ingen mekanismeendringer når det gjelder risikovillighet i vårt samfunn.

Øystein Djupedal (SV): Jeg vil gjerne få takke Erna Solberg for en veldig god replikk. Den første biten av

hennes replikk dreide seg om at SV og Høyre i mange henseender har den samme innfallsvinkelen til at vi ikke skal leve av olje. Og det er riktig. Det som derimot vi har gjort, som ikke Høyre har gjort, er at vi gjennom mange år har prøvd å begrense investeringstakten i Nordsjøen for på den måten å skape rom for investeringer andre steder.

Gjennom de siste par år har vi brukt 70 milliarder kr på å investere i oljesektoren. I årene før har vi brukt ca. 50 milliarder kr. Man allokerte altså én sektor så stor del av samfunnets totale investeringer at det øvrige samfunnet lider. Vi har ønsket en vridning av investering fra petroleum til det øvrige næringsliv. Og vi har stor forståelse for næringslivet, bare så det også skal være sagt. Jeg personlig, og det har jeg sagt før fra Stortingets talerstol, er veldig imponert over mennesker som er i stand til å skape sin egen arbeidsplass ut fra en idé, ut fra sin arbeidskraft – det imponerer meg rått. Jeg har selv vært ansatt i en liten bedrift i hele mitt yrkesaktive liv, så den problemstillingen er ikke fremmed for meg. Derfor forbauser det meg at Erna Solberg ikke ser at det norske skatteinivået for næringslivet ikke er spesielt ugunstig. Tvert imot så er Norge sannsynligvis det landet i Nord-Europa som har lavest bedriftsbeskatning – definitivt lavest skatt i Norden – og man har også i nasjonalbudsjettet foretatt en sammenligning når det gjelder beskatning i Norden. Det vi er opptatt av, er at vi skal ha en større grad av likhet i beskatning mellom arbeid og kapital. Det er for meg uforståelig at kapital skal skattlegges lavere enn det slitet Erna Solberg og mange av hennes medkvinner i Norge gjør, eller det jeg og mine medmenn gjør. Vi har altså en lav kapitalbeskatning og en relativt høy arbeidsbeskatning. SV ønsker en større grad av likhet her, og det er et prinsipp som jeg vil tro at Erna Solberg egentlig har sympati for ut fra hennes generelle betraktning av hvordan vi skal komme oss inn i kunnskapssamfunnet.

Tor Nymo (Sp): I sitt alternative budsjett sier SV at en har mange felles målsettinger med sentrumspartiene i synet på miljøvern, bistand og distriktpolitikk og med Arbeiderpartiet når det gjelder fordeling.

Utjevningssmeldingen som ble lagt fram i sommer, bekrefter til fulle Senterpartiets påstand om at forskjellene har økt under Arbeiderpartiets regjeringstid på 1990-tallet. Meldingen dokumenterer at fram til regjeringsskiftet i 1997 hadde forskjellene i levekår økt. De rikeste hadde blitt rikere, og de fattigste hadde sakkert akterut. Økte kapitalinntekter er hovedårsaken til den skjeve inntektsutviklingen.

Er det SVs syn at de ulikhetene som dokumenteres, og de fordelingsgrepene som skisseres i utjevningssmeldingen, representerer et arbeid for bedre fordeling? Og vil SV i så fall være med og sikre et bredt flertall for de fordelingsgrep som her varsles?

Øystein Djupedal (SV): La meg også takke representanten Nymo for en god replikk.

For noen år siden gav SV ut det vi den gangen kalte «Norge de luxe», som var den første forskjellsrapporten i

norsk politikk. Hvis jeg ikke husker helt feil, tror jeg den sågar ble presentert med Hanna Kvanmo på motorsykel nedover Holmenkollen. Begrepet «Forskjells-Norge» forekommer også i andre rapporter SV har laget, som senere til alt overmål har blitt dokumentert gjennom Statistisk sentralbyrå, og ikke minst også nå dokumentert i utjæmningsmeldinga.

Det jeg kan love representanten Nymo, er følgende: Vi skal selvfølgelig stå bak en politikk for brede forlik om omfordeling. Det vi synes er mangelen i utjæmningsmeldinga, er at tiltakene som skisseres, er så beskjedne. Man har en riktig beskrivelse, men så ser man kanskje et politisk landskap som er så uoversiktlig at man ikke vet hvor man skal få flertall for det man egentlig mener. På den måten ligger det altså ikke tiltak der som faktisk virker i det større bildet.

SV har i sin finansinnstilling kommet med en rekke forslag til hvordan man skal utjevne inntekter og levekår i Norge. Vi har rett og slett valgt å gjøre det i denne innstillingen fordi det er her skatter og avgifter vedtas. Det betyr at vi gjerne hadde sett at sentrum i større grad snuste på de forslagene vi har her. En del av de forslagene vi har, er også gamle forslag som vi stod sammen med Senterpartiet og andre partier fra mellompartiene om i forrige stortingsperiode.

Det er klart at det perspektivet som hr. Nymo har, er det samme perspektivet som vi har. Skal vi skape et trygere, bedre og mer solidarisk samfunn for alle, er det klart at vi som sitter i denne salen, må drive den fordelingspolitikken, for markedet driver ikke fordelingspolitikk. Markedet fungerer helt fint for sine ting, men skal vi utligne forskjeller mellom mennesker, er det vi her i stortings salen som har ansvaret for å gjøre vedtak som skal vri samfunnet i den retning. Så jeg ønsker representanten Nymo velkommen til et konstruktivt samarbeid om gode forslag og tiltak i utjæmningsmeldinga.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Johansen (V): Budsjettet for år 2000 er et godt budsjett for Norge sett med Venstres øyne. Det er et godt budsjett for det norske folk; aldri før har så mange hatt det så godt i dette landet, særlig sammenliknet med andre land og med andre tider.

Regjeringspartiene har inngått et godt forlik med Arbeiderpartiet. Avtalen sikrer prioriteringene i Regjeringens politikk. Arbeiderpartiet har fått innflytelse på vel 3 av statsbudsjettets 550 milliarder kr. Regjeringens forslag er vel bevart.

Etter to års samarbeid til høyre i Stortinget er det i år sikret flertall for budsjettet til venstre i politikken. Dette bekrefter sentrumsregjeringens uavhengighet og evne til å samarbeide med begge sider. Vi har valgt å samarbeide med den siden der vi til enhver tid oppnår de beste resultatene. I år var dette med Arbeiderpartiet. Årets budsjettavtale er et forlik om 2000-budsjettet, verken mer eller mindre.

Høyre og Fremskrittspartiet har i sine alternative forslag valgt å legge seg ut mot det mer ekstreme. Kutt i sta-

tens inntekter på henholdsvis ca. 9 og ca. 28 milliarder kr er kraftige angrep på velferdssamfunnet. Slike forslag gjør et budsjett samarbeid vanskelig. Det synes vi i Venstre er leit.

Norsk økonomi er brakt over i et mer stabilt leie, og sentrumsregjeringen har bevist at opposisjonens kritikk om manglende styring manglet hold. I fjor var det ikke måte på kritikk fra opposisjonen over forholdene i norsk økonomi. Alt var Regjeringens feil. Det ble snakket om «bomber under velferdsstaten» og «trusler mot hus og hjem». Når norsk økonomi nå bevislig er sunn, er vel den beste atesten for Regjeringen at opposisjonen gjerne vil dele æren for at det går så bra i Norge.

Omfordelingene som følger av budsjettavtalen, har skjedd på en måte som ikke svekker hovedsatsingene i Regjeringens opplegg. Flere frie midler til kommunene, økt satsing på utdanning, på boligbygging, på nyskaping i næringslivet, på velferds- og miljøtiltak er gode resultater av forliket med Arbeiderpartiet.

Dette budsjettet er et lite, men viktig bidrag til Venstres politikk for et skatteskifte fra skatt på arbeid til avgifter på miljødeleggelse. Venstre og Regjeringen har fått gjennomslag for enda et skritt i det grønne skattesiftet med en økning av elavgiften og tilsvarende lettelse i inntektsskatten for dem med lavest inntekt. Hver øre vi har tatt inn til beste for miljøet, har vi gitt tilbake til skattyterne.

Veksten i energiforbruket er den største miljøutfordringen menneskeheten står overfor. Hvis dagens økning i elforbruket fortsetter, vil flere miljøskadelige vannkraftprosjekter og bygging av gasskraftverk kunne tvinge seg fram, samtidig som vi må fortsette å øke importen av forurensende kullkraft. Slik kan vi ikke fortsette. Energibruken vår må gjenspeile miljøkostnadene. Det må lønne seg å spare energi. Bruk av nye, fornybare energikilder og energiøkonomisering må bli lønnsomt.

I Danmark er elavgiften ca. ti ganger høyere enn i Norge, og dansk avgiftspolitik har bl.a. gitt en eksport av vindkraftteknologi på mellom 5 og 10 milliarder kr i året. Slik vil Venstre fremme ny teknologi, og dermed nye arbeidsplasser, også i Norge.

De økte inntektene fra elavgiften bruker Regjeringen til skattelettelse for dem som tjener minst. Dermed blir det grønne skattesiftet også en sosial utjevningreform som kommer de med lavest inntekt til gode.

Det er historisk at Arbeiderpartiet nå gir sin tilslutning til at energiprisering er en del av det grønne skattesiftet. Vi i Venstre hilser deres skritt i vår retning velkommen. Høyre og Fremskrittspartiet har fortsatt ikke kommet med noen alternativer til en nødvendig miljøskatteomlegging. Deres eneste svar er fortsatt sløsing med energi og bygging av gasskraftverk. Venstre etterlyser signaler om nytenking i energipolitikken fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Sentrumsregjeringen bruker den gode utviklingen i norsk økonomi til å fortsette arbeidet med å gjøre Norge til et varmere og mer omsorgsfullt samfunn. Det blir flere sykehjemsplasser og omsorgsboliger, det blir økte bevilgninger til de vedtatte planene på helseområdet – til psykiatri, til kreftbehandling og utstyr til sykehusene.

Vi i Venstre gleder oss også over mer satsing på forskning og nyskaping – til fremtidens arbeidsplasser. Midlene til forskning økes med 655 mill. kr. De statlige bevilgningene til bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi firedobles. Midlene til handlingsplanen for små og mellomstore bedrifter økes betydelig. Sårkornkapitalordningen utvides, og nærings- og IT-rettet forskning økes.

Venstre gleder seg også over at satsingen på en tryggere hverdag vises i justisministerens budsjett. En økning på ca. 500 mill. kr skal gi raskere behandling av straffesaker, domstolene og politiet blir styrket, og innsatsen mot organisert kriminalitet trappes opp.

Bevilgningene til internasjonal bistand øker med 6,5 pst. Dette er skritt mot målet om at bistanden skal utgjøre 1 pst. av BNI i løpet av seks år. Samtidig følges planen om gjeldslette for de fattigste landene opp.

Venstre er en pådriver i arbeidet med å skape «Et enklere Norge» og «Et mer nyskape Norge», bl.a. for å bedre arbeidsvilkårene for nyetablerere og små bedrifter.

Jeg er derfor spesielt glad for at vi i budsjettforhandlingene klarte å forhindre Arbeiderpartiets angrep på aksjerabatten samt motstå deres forslag til forverring av delingsmodellen og fjerning av rederibeskatningen. Vi har forsvart disse ordningene fordi de ivaretar viktige grunnlag for vekst i sysselsetting og verdiskaping i Norge.

Aksjerabatten gir familieeide bedrifter og småbedrifter en lavere verdiansettelse for å kompensere for en norsk særskatt på formue som gir disse arbeidsplassene et handikap i arbeidet med å legge opp kapital.

Delingsmodellen må iallfall ikke forverres vesentlig, fordi den allerede gir nyskaperne tilnærmet dobbel beskatning av overskudd og dermed et dramatisk handikap i forhold til storkapitalen. Delingsmodellen diskriminerer nyskaperne og deres muligheter til å spare for fremtiden.

Rederibeskatningen er laget for at rederiene skal fortsette å være registrert i Norge. Rederier, sjøfolk, skipsverft og skipsmeglere er uløselig knyttet til hverandre. Rederier kan utmerket godt drives fra skatteparadis i andre deler av verden, men det vil gi langsiktige skadevirkninger for hele Norge, mest for Kyst-Norge, om de forsvinner. Forsvinner rederiene fra Norge, skal det mye til at fremtidens Knut Kloster-e bygger fremtidens «ResidenSea»-er ved et Fosen verft.

Det er fremtidens arbeidsplasser som trues av Arbeiderpartiets stadige angrep for å forverre delingsmodellen, for å fjerne aksjerabatten og rederibeskatningen. Det er dette Venstre og de andre sentrumspartiene har stått sammen om å forhindre i disse budsjettforhandlingene. Vi har gått med på noen justeringer, og Arbeiderpartiet bør nå slutte med å gjøre disse angrepene til fanesaker.

Jeg håper at det med dette forliket er skapt ro og langsiktighet omkring rammebetingelsene til den maritime næring, til nyskaperne og til de små og de familieeide bedriftene, og dermed til selve grunnlaget for fremtidig verdiskaping – og dermed for selve velferdsstaten.

Dette statsbudsjettet gir til dels betydelige skatteletter for dem som tjener minst. Økningene i minstefradrag og personfradrag gir gunstige fordelingsvirkninger. Den be-

tydelige økningen i minstefradraget gir store lettelser for lønnstakere med inntekt under 166 000 kr. Dette vil spesielt komme deltidsansatte og studenter til gode.

En hovedoppgave for Venstre og sentrum er å gjøre det mer attraktivt å starte nye arbeidsplasser i Norge, lønnsomme arbeidsplasser som skal danne grunnlag for at fellesskapet i fremtiden får skatteinntekter nok til å utvikle Norge videre til et varmere og mer omsorgsfullt samfunn.

Venstre ser nødvendigheten av at våre gamle industrier driver et kontinuerlig arbeid for å utvikle sin konkurransevne. Dette blir mer nødvendig jo mer internasjonalt næringslivet blir. Den internasjonale arbeidsdelingen er en viktig årsak til at levekostnadene synker i Norge. Blodslitet og fattigdommen er i ferd med å bli borte som følge av mer og mer rasjonell vareproduksjon. De åpne markedene er en forutsetning for Velferds-Norges utvikling, men vi i Venstre er ikke blinde for de trusler som globaliseringen medfører.

Maktkonsentrasjonene på kapitalsiden kan sette politikerne, som ivaretagere av fellesskapets interesser, fullstendig ut av spill. Derfor må vi politikere opptre like profesjonelt som storkapitalen. Vi må sette rammer og kunne bruke staten som eier for å kompensere for markedets ufullstendighet, samtidig som vi utvikler de verdiene vi er satt til å ivareta på vegne av fellesskapet.

Venstre har verken statsskredd eller skredd for private eierinteresser. Venstrekapitalistene Christian Michelsen og Gunnar Knudsen industrialiserte Norge ved forrige århundreskifte, ved hjelp av utenlandsk kapital, men under nasjonal kontroll.

Venstre mener at globaliseringen krever en udogmatisk politikk hva angår eierskap. Derfor mener Venstre at det er riktig at staten eier en blokkerende mindretallspost i bedrifter som skal fylle politiske mål, i tillegg til kommersielle, samtidig som vi gjerne avhender statens eierinteresser der hvor bedriftene skal opptre rent forretningsmessig.

Venstre og de andre sentrumspartiene går imot Arbeiderpartiets ønske om et stort statlig investeringsfond for å ta hånd om de oppgaver jeg her har skissert. Venstre mener det er unødvendig å bygge opp enda et nytt byråkrati, en ny korporativ maktkonsentrasjon. Vi vil isteden bruke statlig kapital når det trengs, der hvor det trengs, etter forutgående demokratisk diskusjon.

Mer enn 40 landsomfattende organisasjoner har vært hos finanskomiteen og fortalt hva de synes om Regjeringens budsjettforslag. Det er meget lærerikt, vi får klare meldinger om hvor skoen trykker.

Vi står overfor tilsynelatende uløselige oppgaver for å klare å tilføre mer ressurser til skole, helse, omsorg, forskning, samferdsel. Selv om de ressurser vi tilfører alle disse områdene, som skal gjøre samfunnet varmere, tryggere og mer fremtidsrettet, aldri har vært større, klages det likevel fra nær sagt alle hold. Jeg holdt på å si at de høres ut «som SV-ere ... alle sammen», for å sitere Djupedal.

Derfor mener vi i Venstre at den aller viktigste reform dette storting må enes om i det nye hundreåret, er en

radikal omstilling av det offentlige apparat. Jeg ser ingen mulighet til å tilføre offentlig sektor større andel av verdiskapingen i Norge enn det vi allerede gjør. Det er min overbevisning at Norge er overadministrert, og at fremtidige, og nødvendige, overføringer til omsorg, til skole og til helse bare oppnås ved at vi flytter mennesker og ressurser fra byråkratiets interne kontorer og ut der hvor borgerne trenger dem.

Det er historisk sus over dette budsjettet. Ved inngangen til det nye hundreåret har Arbeiderpartiet for første gang gitt sin støtte til et budsjett laget av en annen regjering. For Venstre er dette spesielt tankevekkende.

Venstre gikk inn i dette hundreåret med både det politiske og det ideologiske hegemoniet i norsk politikk og samfunnsliv. Mange av våre sosialliberale ideer er senere blitt felles tankegods. Ved inngangen til det nye hundreåret har den sosialliberale ideologi styrket sin rolle. De fleste partier bekjenner seg til Venstres verdier, men med svært varierende styrke – og overbevisning. Men Venstre er det samme radikale reformpartiet som det var ved inngangen til det hundreåret vi er i ferd med å forlate. Venstre-folkene stod den gang for omstillingen av Norge fra bondesamfunn til industrisamfunn. Venstre står også nå for de nye, radikale reformer i omstillingen av Norge fra industrisamfunn til kunnskaps- og informasjonssamfunn.

Venstre er optimistisk med tanke på fremtiden, vi ser at det er mulig å skape et mer fleksibelt arbeidsliv, et arbeidsliv mer tilpasset arbeidstakernes egne behov. Det er derfor også behov for radikale reformer til erstatning for noen av de ordninger som ble nødvendiggjort av den gamle klassekampen.

Venstres ideologi trenger ingen tilpasninger til den nye tid, slik sosialistiske og konservative ideer opplever det ved inngangen til det nye hundreåret. Noen ideologier er døde, men den sosialliberale lever i beste velgående. De store, radikale reformene Venstre går inn for inn i det neste hundreåret, har denne visjonen:

«Et enklere, mer nyskapende og mer bærekraftig Norge!»

Dette er også blitt sentrumsregjeringens visjon.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Opseth (A): Sjølvskryt skal ein lytte til, for det kjem frå hjartet, og det framførte Terje Johansen i sitt innlegg opptil fleire gonger. Så Venstre må føle seg vel i Regjeringa, slik Terje Johansen sitt innlegg vart framført. Han hadde mange visittar til norsk næringsliv, men dei aller fleste dreide seg om skatt. Terje Johansen kom i innlegget sitt i det heile ikkje inn på den utviklinga vi har sett innafor ei av dei viktige næringane våre no, nemleg norsk industri. Etter fleire år med nedgang i industrisyssetjinga makta Arbeidarpartiet å snu denne utviklinga på 1990-talet, og fekk vekst. No ser vi på nytt ein nedgang i industrisyssetjinga. Sist år – frå tredje kvartal 1998 til tredje kvartal 1999 – har det vore ein nedgang på

25 000 industrisyssette. Det kan ikkje vere særleg oppmuntrande for Venstre, som til overmål har næringsministeren i Regjeringa, å registrere at det blir ført ein politikk som gjer at industrisyssetjinga går nedover. Eg synest det burde oppta representanten Terje Johansen meir enn å avvise verkemiddel som eit eventuelt statleg investeringsfond, som faktisk kunne vere med og medverke til ein ny vekst i industrisyssetjinga, som er eit særdeles viktig element i verdiskapinga. Så det er grunn til å spørje Terje Johansen: Kvifor gjekk han så glatt forbi denne viktige utfordringa som vi har, igjen å få vekst i industrisyssetjinga?

Terje Johansen (V): Det er godt at representanten Opseth hører at jeg taler fra hjertet, og det må også være godt for Arbeiderpartiet å være med på en slik ferd sammen med Venstre gjennom dette budsjettet. Jeg har viet betydelig omtale til problemstillingen omkring eierskap i norsk næringsliv. Jeg har faktisk 30 års erfaring fra dette næringslivet, og jeg sa at det er nødvendig at industrien fortsetter rasjonaliseringen for å kunne bevare noen arbeidsplasser. Dette er ikke en utvikling som Venstre ser på med glede, men vi ser den som en nødvendighet dersom vi skal ha noen industriarbeidsplasser igjen i Norge.

Nå tar representanten Opseth den høyere sysselsetting som vi hadde for en stakkert stund på 1990-tallet, til inntekt for Arbeiderpartiets politikk. Vi vet alle sammen at det var den voldsomme oppblomstringen i oljeaktiviteten som førte til dette, og allerede i regjeringen Jaglands nasjonalbudsjett for 1997 fremskrev den daværende regjering utviklingen, og viste at man ville få en halvering av denne aktiviteten i det året som vi nå er inne i. Det er ikke blitt slik – det er ikke fullt en halvering, men det er fortsatt bekymringsfullt. Det som kan sies som, jeg holdt på å si, det endelige bevis på at denne regjeringen tross alt ikke driver en så gal næringspolitikk som representanten Opseth vil ha det til, er at arbeidsledigheten i Norge faktisk er lavere enn den har vært noensinne, og det håper vi at den skal fortsette med. Det legger denne Regjeringen grunnlaget for gjennom sitt nyskappingsprogram.

Per Sandberg (Frp): Representanten Opseth betraktet innlegget fra Venstre som skryt. Jeg vil mer betrakte det som historien om musa som stod og skrøt av at den hadde voldtatt katta til fru Halvorsen. Dette var jo ikke måte på skryt. Terje Johansen og Venstre var storlig fornøyd. Jeg synes å minnes at de også i fjor – da Venstre var med på et forlik med Høyre og Fremskrittspartiet – var storlig fornøyd. Og det var de også året før. Forskjellen på disse forlikene er jo at det i år blir skatte- og avgiftsøkninger, mens det de to foregående årene har vært skatte- og avgiftslettelser.

Johansen er inne på dette at det har vært 40 organisasjoner inne til høring i komiteen, og det betrakter han som meget bra. Poenget med at de 40 organisasjonene har vært inne til høring, var vel sannsynligvis at de ikke var fornøyd med forliket. Jeg ser ikke noen grunn til at de skal inn til høring ellers.

Det jeg gjerne vil utfordre Johansen på – og som Venstre har vært veldig opptatt av, også i dette innlegget – er dette med forenkling av samfunnet. Jeg viser til merknader fra Venstre i innstillingen, og jeg siterer:

««Et enklere Norge» – som blant annet innebærer redusering av skjemaveldet og samordnet elektronisk innrapportering av likningsinformasjon fra næringslivet til det offentlige.»

Jeg regner med at formålet skal være en reduksjon av skjemaveldet osv. siden Venstre og Johansen vel nå har registrert at skjemaveldet faktisk har økt i de to årene som Venstre har sittet i regjering.

Så spørsmålet mitt blir: Hva skal de bidra med nå for å snu den utviklingen?

Presidenten: Presidenten er av den mening at det ikke er all bilettbruk som er like godt eigna og like god parlamentarisk.

Terje Johansen (V): Jeg lurer på om ikke en mer korrekt versjon hadde vært musa som brølte, og jeg skal gjerne ta meg av det.

Det er riktig at vi i Venstre er stolte av de forlik vi har vært med på. Vi har faktisk vært med på å styre Norge nå i over to år, og det synes vi faktisk er bra – med det grunnlaget vi har i dette parlamentet. Og det at vi har samarbeidet med Fremskrittspartiet i de to foregående periodene, burde da også Fremskrittspartiet glede seg over. De får også lov til være med og styre Norge innimellom.

Det er riktig at vi i fjor forliktes om en del skatte- og avgiftsreduksjoner. I år har vi sammen med Arbeiderpartiet foretatt noen skjerpelser. Det er tross alt småtterier vi holder på med i forhold til dette store, tunge budsjettet. Men jeg må jo innrømme at det ikke er alt jeg er like glad for i disse forlikene som vi har vært med på. I år ser jeg trekk ved budsjettet som jeg godt kunne ha vært foruten, men det er dette som kalles å inngå kompromisser og å lage forlik. Og det må nok også Fremskrittspartiet venne seg til dersom de noensinne skal være med og styre Norge.

Disse 44 organisasjonene som har vært til høring i finanskomiteen, har det særpreg – som jeg også er ganske sikker på at Fremskrittspartiet er opptatt av – at det er de profesjonelle lobbyorganisasjonene, talsmennene for særinteressene, som melder seg. Og det som er gjennomgående ved disse, er at de aldri er fornøyde. Dette vil fortsette uansett regjering også i fremtiden dersom vi skal klare å holde et balansert budsjett.

Børge Brende (H): Etter å ha hørt representanten Terje Johansens innlegg her i dag, forstår jeg at Venstres ambisjonsnivå er endret. De gikk inn i regjeringskontorene for å få et bedre skattesystem for næringsdrivende og bl.a. bedre delingsmodellen. Og i manus – som vi har vært så heldige å få omdelt av Terje Johansen – står det på side 7:

«Delingsmodellen må iallfall ikke forverres vesentlig.»

Det er hva ambisjonene er redusert til. Og han er nå også veldig glad sier han, for at man har greid å motstå

de verste arbeiderpartiforslagene om å forverre forholdene for næringsdrivende. Man kan da bare konstatere at verdiskapningsperspektivet har måttet vike for kortsiktige og til dels symbolpregede omfordelingshensyn i det inngåtte skatteforliket mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Man skjerper bedriftsbeskatningen, man forverrer delingsmodellen gjennom å redusere kapitalavkastningsraten, man reduserer avskrivningssatsene for bl.a. næringsbygg tilsvarende en halv prosents økning i skatten på kapital, og man øker marginals-katten på arbeidsinntekter og bryter med forutsetningene fra skattereformen, slik at vi nå har en marginals-katt i Norge som går langt utover 50 pst.

Jeg er faktisk redd Terje Johansen fikk rett da han i juli i fjor uttalte: Jeg er livredd for at Regjeringen vil prøve å støtte seg til Arbeiderpartiet i budsjettet, for vi vil da forsvinne ned i et stort, stort hull.

Terje Johansen (V): Ja, uttalelsen om å forsvinne ned i et *sort* hull – og det er noe annet enn et stort hull – stemmer, og det var jo også derfor vi inngikk et forlik med Høyre og Fremskrittspartiet i fjor. I år er situasjonen endret.

I fjor flyttet vi på ca. 5 milliarder kr i samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet. I år har vi flyttet på noe i nærheten av halvparten. Og det som skjedde foran dette budsjettet, var jo at representanten Foss fra Høyre gikk ut og sa at i år skal ikke Regjeringen slippe så billig. Jeg synes vi har sluppet billig. Jeg synes at de – hva var det representanten Brende kalte det – «symbolpregede» endringene vi har gjort, viser akkurat dette, at vi faktisk ikke har vært med på noen dramatisk forverring for næringslivet.

Jeg må innrømme at noen av de endringene vi var med på, går, som jeg sa, ikke i Venstres retning. Delingsmodellen vil jo Venstre fjerne helt. Det henger også sammen med at vi ønsker å senke skattene på arbeidsinntekter dramatisk, men vi vil ta det igjen ved grønne skatter.

Det er veldig mange ting Høyre og Venstre kan være enige om i skattepolitikken i fremtiden. Vi skal gjerne inngå forlik med Arbeiderpartiet, dersom det er mulig å få flertall for det i denne salen, om en drastisk senking av skattene på folks lønnsinntekter. Men dersom vi skal gjennomføre noe i nærheten av det både Høyre og sentrum synes å være enige om når det gjelder undervisning, helse osv., er vi nødt til å holde et skattenivå som er no-enlunde likt det vi har i dag. Derfor må vi ta igjen dette ved grønne skatter. Og derfor er det faktum at Arbeiderpartiet nå har vært med på å bruke elavgiften som en grønn skatt, et fremskritt, som vi jo også håper at Høyre kan ta alvorlig.

Øystein Djupedal (SV): Det skjer hver gang en Venstre-representant her i salen tar ordet til et lengre innlegg, at mesteparten av innlegget dreier seg om Venstres historie. Det skal man kanskje være litt forsiktig med, for det kan jo forlede noen av oss til å tro at det er et parti som bare har historie, og ingen fremtid, og kanskje det er det som faktisk er situasjonen.

(Djupedal)

Jeg vil også betakke meg for at Venstres representant snakker om at det finnes noe som heter Venstre-verdier, som de fleste bekjenner seg til. Jeg vet ikke hva Venstre-verdier måtte være, men jeg antar at det er de samme verdier som preger de fleste av oss – toleranse, respekt og alt det. Verdier har altså ikke partifarge. Verdier er noe man har i seg, og jeg antar at de fleste i denne sal vil bekjenne seg til de samme verdier. Jeg tror også de fleste vil betakke seg for at det har noe som helst med Venstre å gjøre.

Så til min replikk. Når en hører på Terje Johannsens innlegg, er det helt riktig, som hr. Opseth var inne på, at det stort sett dreier seg om næringsliv, skatt og avgift. Jeg forbauses ofte over at et parti virkelig mener at skatt og avgift er så altoverskyggende og viktig for næringslivet. Hvis man snakker med næringslivets egne folk, har de nok et langt mer balansert syn. De fleste tar gjerne imot litt lavere skatt hvis de får det, men samtidig ser de at det er helt andre rammevilkår som er minst like viktige. Hvis man snakker med oppegående næringslivsledere, fremhever de behovet for god kunnskap, universiteter, høyskoler, god grunnutdanning. De fremhever at vi må ha barnehager, infrastruktur. De fremhever i det hele tatt at vi skal ha en god, offentlig sektor, som ivaretar velferdsoppgavene. Derfor kunne det være interessant en gang å høre en Venstre-mann si litt om hva Venstre egentlig vil. Det eneste Venstre omtaler i forbindelse med offentlig sektor, er at det skal bli enklere. Jeg vet ikke hva en enklere offentlig sektor er, men jeg antar at det kanskje betyr en mindre offentlig sektor – iallfall er det nærliggende å tro at det er konklusjonen. Hvis man mener at det er noen som skal flytte mindre papir, kan jeg være enig. Men det hadde vært interessant å høre om det fantes noen andre visjoner i Venstre enn bare om skattelettelser.

Terje Johansen (V): Det er veldig mange gode grunner til at jeg tør å trekke historiske paralleller til Venstre for 100 år siden, ved inngangen til dette århundret, og nå på veien til det neste, for vi har en sammenhengende linje i den politikken gjennom disse hundre årene. Det var vi som stod for overgangen fra bondesamfunn til industri-samfunn, og vi skal nå over i en ny epoke. Det er ganske betegnende for Venstres stolthet over sin fortid at vi snakker åpent om dette, mens SV fullstendig har sluttet å snakke om sosialisme. Hvor mange ganger nevnte representanten Djupedal fra Sosialistisk Venstreparti sosialismen i sitt innlegg i dag?

Det er klart at jeg snakker om skatter og avgifter. Dette er en finansdebatt. Men hvorfor har jeg snakket om det? Jo, fordi vi ønsker å bruke skatter og avgifter for å skape nye bedrifter, ny verdiskaping, altså det som er grunnlaget for velferdssamfunnet, for alt det gode som SV ønsker seg. SV snakker jo nesten ikke om bedrifter. De tror at penger trykkes på bakrommet i offentlige kontorer. Det vet vi i Venstre bedre om.

Når jeg snakker om omorganisering av offentlig sektor, er det fordi vi ønsker at lærere skal slutte å føre protokoller og skal undervise mer, og at leger skal ut av kontorene og inn i operasjonssalene. Det er det Venstre ønsker.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg kan forstå at Terje Johansen har lyst til å snakka om Venstres historie, for då var dei i alle fall store. Eg måtte minna meg sjølv om at Venstre ikkje har 60 representantar i denne salen, men faktisk seks, då eg hørte intensiteten i innlegget.

Når det så gjeld det å vera uavhengig av blokker, som Terje Johansen strekte kraftig under, vert jo det av folk flest oppfatta som vingling. Eg er redd for den vinglinga. Me i Arbeidarpartiet ynskjer å halda fram med å samarbeida. Men dersom Venstre har det synet at dei ikkje bryr seg om omfordelingspolitikken neste år, ikkje bryr seg om dei som har lite, men då bryr seg meir om dei som har mykje, og går til Høgre og Framstegspartiet for å samarbeida, då kan det ikkje oppfattast som anna enn vingling.

Så til dette som gjeld næringspolitikk. Noreg har store velferdsutfordringar framover. Det er stor endringstakt i arbeidslivet. For eksempel er det 25 000 færre sysselsatte i industrien i tredje kvartal i år enn det var i fjor. Det har vore hevda at me treng 200 000 bedrifter dei neste 20 åra. Eg har oppfatta at Venstre trur på skatte- og avgiftspolitikken og på å redusera skjemaveldet. Trur Terje Johansen og Venstre at dette åleine vil føra til nye bedrifter og arbeidsplassar? – Nepp. Når me i tillegg veit at løyvingar til verkemiddelapparatet for næringslivet, til SND, innan bedriftsrådgeving, innan reiseliv og innan internasjonalisering er kraftig reduserte i denne regjeringssperioden og dei åra Venstre har vore i regjeringkontoret med næringsministeren, står tiltrua på spel. Kva er Johansen sin kommentar til det?

Så seier representanten Johansen at det skal vera statleg kapital der det trengst. Ja, kor er den statlege kapitalen i statsbudsjettet?

Terje Johansen (V): Jeg må jo gå til en innrømmelse her. Det er åpenbart at representanten Ausdal Starrfelt har rett i at Venstre ikke lenger er stort, så jeg gratulerer med observasjonen. Derimot er vi relativt betydningsfulle i kraft av at vi med seks representanter sitter i en regjering og har fire regjeringsmedlemmer. Vi er med på å styre Norge.

Når da representanten Ausdal Starrfelt tillater seg å snakke om «vingling» fra Venstres side, etter at Arbeiderpartiet har gitt sin støtte og fått flyttet 0,4 pst. av statsbudsjettet i forhold til Regjeringens forslag, må jeg si at amplituden, utslaget på vingling, nok er blitt noe mindre enn det vi – jeg holdt på å si – har vært vant til fra andre.

Det jeg forsøker å formidle på vegne av Venstre når det gjelder bruk av statlig eierskap og statlig kapital, er en blanding – i troen på at det er nyskaperne, enkeltindivider, som skal skape framtidens arbeidsplasser. Vi ser at industrien rasjonaliserer bort stadig flere arbeidsplasser, hvilket de *må* gjøre for å henge med, og da er det nødvendig å sørge for at disse nyskaperne får det samme armslag, den samme mulighet som Arbeiderpartiet – og delvis med støtte av Høyre – gjennom tidene har gitt storkapitalen. Det er det vi forsøker å gjøre.

Når Ausdal Starrfelt snakker om nyskaping, snakker hun om verkemiddelapparatet, altså det offentliges inn-

sats. (Presidenten klubbar.) Vi bruker også det, og næringsministerens innsats med SND er vel kjent, men vi mener at også individene må få fordeler.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.

Jens Stoltenberg (A): Arbeiderpartiet har valgt å inngå en budsjettavtale med sentrumspartiene. Det har vi gjort fordi vi har fått gjennomslag for viktige endringer i budsjettet, endringer som vil bidra til mer rettferdig fordeling og mer fellesskap. Dermed er vi med på å snu retningen i norsk politikk.

I fjor og året før ble budsjettene vedtatt ved at sentrumspartiene valgte å samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet. Det gav de to høyrepartiene større innflytelse enn de har hatt på mange år i norsk politikk. Resultatet ble at politikken ble lagt om mot høyre. Vi fikk kutt i sykelønna for de lavest lønte, kutt i arbeidsmarkedstiltakene for dem som står svakest i arbeidsmarkedet. Det ble kuttet i skolefritidsordningen, og barnehageutbyggingen ble rekordlav.

Desto mer gledelig er det at det nå er flertall for en politikk som går i en annen retning, at politikken legges om mot venstre.

Det er lange tradisjoner i norsk politikk for samarbeid mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Samarbeidet har ikke alltid vært enkelt, men det har vært viktig, for det er når sentrum og sosialdemokratiet ikke har greid å finne fram til felles løsninger, at høyresiden har fått innflytelse i norsk politikk. Det så vi under Willoch- og Syse-regjeringene, og det har vi sett de to siste årene.

For Arbeiderpartiet er det ikke noe mål å drive sentrumspartiene inn i armene på Høyre og Fremskrittspartiet. Tvert imot – vi ønsker å samarbeide med dem. Derfor har vi inngått en avtale om budsjettet for neste år.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrum kan være et vendepunkt. Det kan være begynnelsen på et mer varig samarbeid for mer rettferdig fordeling og sterkere fellesskapsløsninger. Det kan også legge grunnlaget for nye flertallskonstellasjoner, økt styringsdyktighet og mer stabilitet og forutsigbarhet for landet.

Men da kan ikke sentrumspartiene det ene året velge å samarbeide med Arbeiderpartiet, for det neste året å gå i allianse med høyrepartiene om en helt annen politikk. En slik vingling gir verken rettferdig fordeling eller stabilt styre.

Det hender jeg blir spurt om hva jeg tror vi kommer til å leve av når oljen tar slutt. Da svarer jeg som sant er, at det vet jeg ikke. Og jeg kjenner heller ingen andre som vet det. Og det bekymrer meg egentlig ikke så mye.

Tvert imot blir jeg mye mer bekymret når jeg møter folk som mener å vite med sikkerhet hvilke bedrifter som skal gi oss inntekter og bidra til å finansiere velferden når oljeinntektene begynner å ta slutt om 30-40 år.

Vi visste svært lite for 30-40 år siden om hva vi skulle leve av i dag. Så sent som på slutten av 1950-tallet utelukket våre fremste geologer at det kunne finnes olje og gass i den norske kontinentalsokkelen. I dag utgjør petroleum over en tredjedel av vår eksport og er dermed vår klart største eksportvare. Den nest største er oppdretts-

fisk. Heller ikke det var det mange som kunne forestille seg bare for et par tiår siden. Langt mindre hadde vi fantasi til å forutsi at informasjonsteknologi, dataprogrammer og Internett-løsninger skulle gi grunnlag for noen av de mest dynamiske og lønnsomme bedriftene vi har i Norge i dag.

Hvilke bedrifter vi lever av i morgen, vet vi ikke i dag. Derimot vet vi ganske mye om hva vi bør gjøre i dag for å skape forutsetninger for å ha lønnsomme og gode bedrifter også når oljevirkosomheten trappes ned. Nå som før vil vi leve av arbeid – ikke andres arbeid, men hverandres arbeid, som Erik Brofoss sa. Og vi vil enda mer enn før være avhengige av at arbeidskraften besitter kunnskaper og kompetanse. Ikke minst derfor har Arbeiderpartiet bidratt til at det er blitt flertall for et budsjett som gjør det mer lønnsomt å arbeide, spesielt for dem med de laveste inntektene. Og vi har fått gjennomslag for mer satsing på utdanning.

Budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet innebærer betydelige skattelettelser for dem med de laveste lønningene. Det bidrar i seg selv til mer rettferdig fordeling, og det blir i tillegg mer lønnsomt å arbeide.

Trygd og andre offentlige stønader trappes gjerne ned når man går fra trygd til arbeid. For mange innebærer det at det er lite eller ingenting å tjene på å gå over i arbeid. For noen er det direkte tap. For eksempel vil en fjerdedel av de som er arbeidsledige i Norge, eller på attføring, oppleve at mer enn 80 pst. av lønnsinntekten forsvinner i form av tapt trygd og økt skatt. Derfor må det bli mer lønnsomt å jobbe – ikke ved å redusere de offentlige trygdeytelsene. Mange er avhengige av dem. Derimot kan vi redusere skatten på arbeid. Lavere skatt på lave lønnsinntekter er et skritt i riktig retning. I tillegg har Arbeiderpartiet fått flertall for å avvise sentrumsregjeringens forslag om at langt flere med vanlige lønnsinntekter skal betale toppskatt.

Arbeiderpartiet ønsker å satse mer på utdanning enn det Regjeringen la opp til i sitt budsjett. I avtalen med regjeringspartiene har vi fått gjennomslag for viktige påplussinger:

- Universitetene og høyskolene får 120 mill. kr mer.
- Kommunene får én milliard kroner i økte inntekter. Det gjør det mulig å bruke mer bl.a. på skole.
- Det bevilges 100 mill. kr mer som en start på arbeidet med å innføre gratis skolebøker i den videregående skolen.
- Tilskuddene til skolefritidsordningen øker med 100 mill. kr.

Historisk har tilgangen på kapital og naturressurser vært selve grunnlaget for nasjonenes velferd. Men utviklingen av nye dataprogrammer og genetiske koder har erstattet jakten på gull og erobring av nye landområder. Den viktigste kilden til verdiskaping og velstand vil ikke ligge i råvarene og i kapitalen, den vil ligge i menneskene og deres kunnskaper.

Vi vet ikke hvilke næringer, hvilke bedrifter vi skal leve av når oljen tar slutt, men vi vet at vi skal leve av arbeidskraft og kunnskap.

Budsjettavtalen er en avtale som innebærer mer satsing på arbeid og mer satsing på kunnskap. Derfor er det også et riktig skritt på terskelen inn i det 21. århundre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Representanten Stoltenberg innledet med å understreke betydningen av at man denne gangen ikke hadde drevet sentrumpartiene inn i armene på Høyre og Fremskrittspartiet. Men i de armene har jo sentrumpartiene trivdes godt i faktisk to år på rad, så det kan umulig være så grusomt å være inne i de varme, myke armene til Høyre og Fremskrittspartiet.

Men jeg har lyst til å spørre lederen for Stortingets energi- og miljøkomite om han er tilfreds med den såkalte satsingen som Arbeiderpartiet har lagt inn i årets budsjettforlik. For vi har hørt både lederen av energi- og miljøkomiteen og andre representanter fra Arbeiderpartiet snakke høyt og varmt om behovet for redusert CO₂-avgift og en rekke andre tiltak for å beholde flere arbeidsplasser i denne industrien. I budsjettforliket er det kun en raskere nedtrapping av produksjonsavgiften som står nedfelt. Er representanten Stoltenberg fornøyd med den innsatsen fra Arbeiderpartiets side, når de i stedet har lagt betydelig mer vekt på tiltaksplasser – altså en aksept av at ledigheten skal øke?

Så har jeg lyst til å stille representanten, som tidligere har vært finansminister og som også er sosialøkonom, et spørsmål om den norske penge- og valutapolitikken. Mange har hevdet at det har vært en faktisk endring av innretningen på pengepolitikken, fra en ensidig fokusering på kronkurs til en grunnleggende fokusering på lav inflasjon. Er representanten Stoltenberg enig i at det har foregått et faktisk skifte i retorikken og handlekraften både fra sentralbankens og i og for seg også fra Regjeringens side?

Jens Stoltenberg (A): Om sentrumpartiene synes det er grusomt, eller hyggelig og varmt, i armene til Høyre og Fremskrittspartiet, skal jeg ikke ha noen skrånninger oppfatning om. Mitt inntrykk er at det varierer litt mellom de ulike partiene og de ulike representantene for sentrumpartiene. Mitt poeng var at det samarbeidet hadde ført Norge i gal retning: Kutt på viktige velferdsytelser, kutt på områder der i hvert fall noen av sentrumpartiene er enig med Arbeiderpartiet i at vi trenger mer innsats, som f.eks. i kommuneøkonomien.

La meg ta pengepolitikken først, fordi jeg nå har anledning til å si noe jeg veldig lenge har hatt lyst til å si om Fremskrittspartiet, og det er at det er det partiet som har det mest forvirrede synet på norsk pengepolitikk. Det er det eneste partiet som har programfestet at vi skal ha stabil kronkurs. Det står i programmet deres, vedtatt på landsmøtet for gjeldende stortingsperiode. Etter at programmet var vedtatt, startet de med en gang å snakke om behovet for flytende kurs og inflasjonsmål. Jeg mener at når man er så forvirret at man vedtar én ting og gjør noe helt annet, da bør man være svært ydmyk og svært forsiktig i enhver offentlig debatt om pengepolitikk.

Jeg mener at den måten pengepolitikken nå praktiseres på, er i tråd med forskriften. Det er en praktisering som har tatt innover seg noen av de erfaringene vi høstet vinteren 1997, og som ikke er i strid med de retningslinjer Stortinget har trukket opp. Så vidt jeg skjønner, har også Stortingets finanskomite kommet til den konklusjonen etter at de hadde finansministeren og sentralbanksjefen i møte hos seg.

Når det gjelder petroleumsvirksomheten, og der Regjeringen i fjor først ville øke CO₂-avgiften, har vi nå, etter de rundene vi hadde, fått flertall for reduksjon, for nedtrapping av produksjonsavgiften, for viktige saker innenfor arbeidsmarkedsetaten, som er målrettede virkemidler mot dem som kan bli ledige, og vi har fått økt fornyelse av fergeflåten. Her kommer tiltak, takket være Arbeiderpartiet.

Lars Rise (KrF): Det budsjettforlik som er inngått mellom sentrumpartiene og Arbeiderpartiet, er positivt. Men det kan vel umulig innebære et gjennombrudd for Arbeiderpartiet, slik representanten Stoltenberg nettopp hevdet, og heller ikke noe nytt politisk landskap, slik Arbeiderpartiets leder gav uttrykk for den 13. oktober – allerede før forhandlingene var i gang. Det å flytte på 0,4 pst. av budsjettet skaper neppe noe nytt politisk landskap eller snur retningen i norsk politikk. Jeg minner om at sentrumpartiene våren 1997 flyttet på over 1 pst. uten at man kalte det historisk eller et nytt politisk landskap.

Det er heller ikke aktuelt å tale om andre regjeringsalternativer. Jeg må få minne representanten Stoltenberg om at Kristelig Folkeparti har et landsmøtevedtak om å arbeide for et bredest mulig samarbeid, som inkluderer både Senterpartiet og Høyre. Det takket Høyre nei til, og dermed fikk vi en sentrumsregjering etter at Arbeiderpartiet fant det uforsvarlig å fortsette.

Jeg vil først gjerne få spørre representanten Stoltenberg om han er enig i at Arbeiderpartiet manglet 1,9 pst. oppslutning ved stortingsvalget for å kunne styre landet på en forsvarlig måte.

I løpet av de to årene som er gått, har vi fått høre mange argumenter fra Arbeiderpartiet mot kontantstøtten. Disse argumentene har vært vektige. Det har vært påvist at kontantstøtten har ført til problemer med verftsstøtten, som igjen har ført til arbeidsledighet. Dessuten fører kontantstøtten til mer vold i hjemmet, angivelig fordi folk da vil være mer hjemme. Ikke nok med det; det ble også hevdet av representanten Hegna at kontantstøtten fører til problemer med kraftbalansen fordi mødre som velger å være hjemme, kommer til å skru på en mengde brytere. Alt dette ble påpekt lenge før en eneste krone var utbetalt i kontantstøtte. Listen kunne vært gjort mye lenger.

Det er derfor prisverdig at Arbeiderpartiet nå har gjort helomvending når det gjelder kontantstøtten, på tross av forverring av verftsstøtten osv. Hadde det ikke vært litt bedre å hente ut gevinsten før valget?

Jens Stoltenberg (A): Først til spørsmålet om dette budsjettforliket er et gjennombrudd og av stor betydning, eller om det bare er små endringer. Vel, vårt poeng er at

nå går ting i riktig retning. Istedenfor å kutte på skolefritidsordninger, plusser vi på, istedenfor å ha rekordlav barnehageutbygging, får vi økt barnehageutbygging, og istedenfor å kjøre stramme budsjetter i forhold til kommunene, får vi påplussinger til kommunene. Her mener vi at det er et skifte av retning, men vi snakker om små skritt i riktig retning. Vi vil gjerne gå flere skritt, og vi vil gjerne gå sammen med sentrum. Det er det vi har prøvd å uttrykke her i dag.

Representanten Rise viste til at man flyttet på mye mer da sentrumpartiene var i opposisjon. Ja, det er mulig – hvis man regner prosenter. Nå er mye av budsjettet alt i lås, så det er litt vanskelig med prosentregningen, men jeg ville være litt forsiktig med å skryte av det. Min oppfatning av sentrumpartiene da var at det var grunnleggende uansvarlig. Man la fram budsjetter fra Kristelig Folkeparti, fra Senterpartiet og fra Venstre der man ikke var i nærheten av å tenke på budsjettbalansen. Det året det virkelig var behov for å bremse og stoppe, la alle sentrumpartiene fram budsjetter som hadde en svekkelse i det som kalles rente- og aktivitetskorrigert indikator, på 8 – 9 milliarder kr. Da vi spurte dem om inndekning, så de bare tomt på oss og sa at det er jo 70 – 80 milliarder kr i oljefondet.

Det store som har skjedd de siste årene, er at vi har fått en ansvarlig opposisjon, som går inn i forhandlinger med nøyaktig samme budsjettbalanse, ingen svekkelse. Det er det som gjør at vi får ansvarlige budsjetter, i motsetning til det uansvarlige man drev med før, hvor man bare bad om 10 milliarder kr blankt og ikke brydde seg om renter og prisstigning. Det er en av de få gevinstene ved å få en sentrumsregjering; de har skjønt betydningen av ansvarlighet. Og det er jeg i og for seg glad for.

Per-Kristian Foss (H): La meg først bare få lov til å demotere den opplysningen representanten Rise kom med, for historiebokas skyld: Høyre var ikke invitert til forhandlingene på Voksenåsen. Hvis vi til forveksling skulle ligne noen som satt der, får det tilligge andre. Og det var ikke vi som sa nei, *de* sitter derimot på første benk her nå. (Latter i salen)

Representanten Stoltenbergs innlegg var interessant, fordi det var den mest åpne invitt til samarbeid – ikke med SV, men med sentrum, og jeg antar at man med det mener det største partiet i sentrum, nemlig Kristelig Folkeparti – og det mest åpenbare frieriet som har vært gitt på lenge. Nettopp derfor er det kanskje interessant å spørre hva det er man frir på grunnlag av. Er det en aksept av kontantstøtten? Det som av partilederen er kalt en bakstreversk og antikvarisk ordning som er egnet til å betale kvinnene hjem til kjøkkenbenken, er det det som nå er grunnlaget? Er den akseptert utover denne stortingsperioden? Det er mitt spørsmål. Jeg venter ikke noe svar på at flertallet har bestemt det, men jeg venter et svar på spørsmålet om hva Arbeiderpartiet vil stille til valg med i 2001.

Dernest spørsmålsdel 2: Representanter for særlig Kristelig Folkeparti har ved flere anledninger da budsjettforliket var kjent, sagt – og de har også sagt det i

denne debatten – at med dette er aksjerabattene akseptert, og rederibeskatningen ligger fast. Systemet for rederibeskatningen er med andre ord akseptert av Arbeiderpartiet. Jeg snakker ikke om de endringer som er omtalt i teksten i forliket, det er mindre saker, men om selve systemet. Kan jeg få bekreftet eller avkreftet av representanten Stoltenberg at man nå har akseptert aksjerabatten for ikke-børsnoterte selskaper, og rederibeskatningen?

Jens Stoltenberg (A): Representanten Foss har helt rett i at jeg ikke nevnte SV, og det burde jeg kanskje ha gjort, for vi vil gjerne samarbeide med dem også. Vi synes det er mange hyggelige og fornuftige mennesker også der. Det er én ulempe med SV, og det er at de ikke er store nok. Vi kan sitte og samarbeide med dem lenge og vel og hygge oss, men vi vil ikke få flertall. Arbeiderpartiet er opptatt av å ha flertall, derfor ser vi oss om etter noen å samarbeide med som kan gi oss det, og det kan ikke SV – ikke i inneværende storting, kanskje etter neste valg, men det er litt dristig av oss å basere oss på at det skal være den eneste kilde til flertall for Arbeiderpartiet. Sannheten er at historisk har Arbeiderpartiet nå gjennom ganske mange år egentlig samarbeidet med sentrum, i den forstand at det faktiske grunnlaget for de arbeiderpartiregjeringene vi har hatt de siste ti årene, har på ulikt vis vært et samarbeid med sentrumpartiene. Derfor er det ikke noe nytt at man ønsker å finne tilbake igjen til en dialog og et samarbeid med sentrum, som kan gi grunnlag for bedre løsninger enn man finner i skjæringspunktet mellom Høyre og sentrum.

Når det så gjelder kontantstøtten, har vi sagt at vi fortsatt er motstandere av denne ordningen, men vi mener at den ikke kan stå i veien for et budsjettforlik og enighet om et budsjett der vi oppnår viktige ting på andre områder. Det er uttrykt klart fra oss alle ved flere anledninger, og jeg mener at det må være mulig å ha den holdningen, ha den meningen at kontantstøtten ikke skal stå i veien for ethvert forlik og samarbeid på andre områder, også om budsjetter, men at man likevel fortsatt kan være uenig i eller motstander av en ordning som vi fortsatt mener er gal.

Når det gjelder de andre skatteforslagene, er det vel sjelden slik at et forlik innebærer at man gir garantier og løfter for all framtid. Jeg synes fortsatt ikke det er spesielt logisk eller spesielt rettferdig at man skal få skattefradrag for å spare i aksjer eller ha aksjerabatt, mens Høyre altså vil fjerne fradraget for å være medlem av en fagforening.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Steinar Bastesen (TF): Norge er i ferd med å bli en ufattelig rik nasjon, ifølge en nylig utgitt OECD-rapport. Det skriver VG i dag.

Oljefondet bare vokser og vokser. Pengene investeres i utlandet, samtidig som det strupes inn på tiltak for å utvikle norsk næringsliv. Og aldri har vel skatte- og avgiftsnivået vært høyere enn det er i dag. Norge opplever en offentlig fattigdom midt oppe i all velstanden. Det er

noe som vanlige folk ikke forstår. I disse dager arbeides det rundt om i kommunene med å sy sammen budsjettene. I flere kommuner er det titalls millioner som mangler for å få budsjettene i havn. En god del av årsakene til dette er pålegg de får fra oss i denne salen og fra forskjellige andre statlige institusjoner.

Hva skjer så når de skal sy sammen budsjettene? De må kutte der det er mulighet til å kutte, og det går i stor grad ut over de svake. Det er eldre og syke som blir skadelidende – og skolene. Skolene mangler utstyr, de mangler lærebøker. Vi har i de siste dager opplevd at lærerne klager på dårlige arbeidsforhold, og de klager på dårlig lønn. Og igjen er det vanlige folk som sitter med regningen på grunn av at vi ikke er villige til å bevilge nok penger til å oppfylle de forpliktelsene vi pålegger kommunene. Bare for å nevne det, er det staten som forhandler om lærerlønningene, men det er kommunene som skal betale. Det er en litt rar situasjon.

Fra Kystpartiets side har vi ved flere anledninger tatt til orde for at det i Fastlands-Norge må investeres i infrastruktur, som bedre havner, bedre veier og ferjefrie forbindelser, som kan avhjelpe næringslivets transportbehov. Det er investeringer som jeg mener staten bør prioritere høyere enn å salte ned formue i utlandet.

Det er et lite apropos. Vi skal være den nasjonen som er flinkest i EØS-klassen. Hva med om vi fikk EØS-godkjente veier? Det var en kar som ringte meg i fjor høst. Han kjørte på en vei som var veldig glatt. Han gikk ut av bilen et ærend, og han gled rett og slett av veien, så glatt var det. Bilen som stod på veien, var EØS-godkjent, men veien han kjørte på, var rett og slett ikke til å kjøre på. Det er et tankekors.

Vi opplever også i EØS-sammenheng – jeg ser fiskeriministeren sitter i salen – at fiskebruk langs kysten står i ferd med å bli nedlagt, også på grunn av EØS-direktivet og krav fra ESA. Vi står sannsynligvis i fare for å måtte bygge tak over fiskehjellene i Lofoten, hvis ESA får det sånn som de vil ha det. Det er rart å tenke på at en produksjon som er tusen år gammel, kanskje må nedlegges. Men det går vel an å legge ned veto mot sånne forslag.

I sommer grunnstøtte Kongeskippet i forbindelse med besøk i Herøy på Helgeland. Denne dramatiske hendelsen vitner om at kartene som vi bruker på kysten, er for gamle. Enkelte kart er opptil 200 år gamle. Det trengs et kraftig løft for å få orden på dette. Med den farten dette arbeidet nå har, blir det vel ikke i min tid vi får oppleve å få gode nok kart. Navigasjonssystemene vi bruker, er nøyaktige, men kartene er unøyaktige. Dette har jeg tatt opp før.

Videre opplever vi i fiskerinæringen stadig at de anslag som forskerne kommer med, varierer voldsomt fra det ene året til det andre, spesielt er det tilfellet for nøkkelbestandene, som hyse, torsk og sei. Dette er uholdbart, bevilgningene til havforskning må økes. Men det er ikke nok med det, det er like viktig at det blir en evaluering av hvordan denne forskningen drives. Blir det gjort det som kan gjøres for å få sikre anslag? I den forbindelse vil jeg vise til det som er gjort for å få fram sikre data for hval, og for så vidt også sel. Der er det gjort en skikkelig innsats. Men jeg har inntrykk av at når det gjelder

fiske på nøkkelbestandene, trengs det en ekstraordinær innsats.

Det ble oppnådd enighet mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet om årets budsjett. Når man kan oppnå bred enighet om budsjettet, vitner det om at det i realiteten ikke er så veldig stor avstand mellom disse to blokkene. I Kystpartiet har vi sluttet oss til dette budsjettforliket, og det har sitt utspring i den muligheten som åpner seg når man i dette budsjettet får en startbevilgning til et fond på 8 mill. kr for å søke etter omkomne – en sak som har vært på dagsordenen i dette huset i ti år, og som ble reaktivert med det Dokument nr. 8-forslaget som jeg fremmet med det samme jeg kom på Stortinget. Jeg er glad for å konstatere på kystfolkets vegne at denne saken nå ble løst, og jeg synes det er gledelig å kunne være med på det.

Videre er det gitt klare signaler om at velferdstjenesten på kysten kommer til å få bedre vilkår. Det vil bli økt bevilgning til driften av velferdsstasjonene, noe som har vært et ønske fra både Norges Fiskarlag og fra fiskerne i mange, mange år.

Vi er videre glad for at det i dette budsjettet er blitt mer penger til havneutbygging og fornyelse av flåten, og at kondemneringstilskuddet videreføres. Vi ser også fram til at det igjen skal bli mulig å sette av penger i gode tider til et investeringsfond for den enkelte fisker eller det enkelte rederi. Der hadde vi jo en ordning før, men den ble tatt vekk. Denne nye ordningen er nå under utredning, og vi er spent på hva som kommer fram i det budsjettet som blir lagt fram neste år.

Selv om jeg har sluttet meg til dette budsjettframlegget, er jeg langt fra enig i alt, men totalvurderingen gjorde at jeg sluttet meg til det.

Det er ett punkt som jeg vil henlede oppmerksomheten på, et av verbalforslagene som jeg har fremmet. Det går på produktavgiften som er foreslått økt fra 3,2 pst. til 3,4 pst. Det er gjort etter anslag av en førstehandsverdi på 8,6 milliarder kr. Da var det forutsatt lave torskekvoter. Nå er de forhandlingene avsluttet i Russland, og uten å ta for sterkt i, er det meget sannsynlig at førstehandsverdien blir rundt 10 milliarder kr. Det skulle altså tilsi en nedsettelse av produktavgiften istedenfor en økning. Jeg er klar over at det er for sent å få gjort noe med det i forbindelse med dette budsjettet, for når finanskomiteen har lagt det fram, er vel løpet kjørt. Men jeg vil iallfall henlede oppmerksomheten på forslaget, og jeg har støtte fra Høyre og Fremskrittspartiet for at dette skal vurderes i revidert budsjett, og at det skal legges fram et regnskap. For når regnskapet de siste fire årene viste at ordningen går med 32 mill. kr i overskudd, begriper ikke jeg at det ikke skal tas med i vurderingen. Det må ikke bli sånn at en ordning som skal være provenynøytral, igjen blir en fiskal skatt for utøverne i næringen.

Jeg tar opp de forslagene som jeg har fremmet alene eller sammen med andre.

Presidenten: Representanten Bastesen har tatt opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Svein Ludvigsen (H): I utgangspunktet må man jo forutsette at et medlem av finanskomiteen vet hva han har vært med på. Når man har erklært at man står bak det budsjettet som er lagt fram, og så står på talerstolen og beskriver en situasjon som går ut over de svakeste gruppene i samfunnet, at fiskebruk er i ferd med å bli nedlagt langs kysten, og så i tillegg svarer gjennom budsjettet, slik som Bastesen nå gjør, ved å øke skattene for småbedriftene – som innstramming på delingsmodellen, som å halvere avskrivningssatsen for næringsbyggene og som å øke formuesskatten på fast eiendom – er det ikke til å tro.

Det er heller ikke til å tro at en representant som påberoper seg å representere distriktene og kysten, er med på å ramme distriktene ved å øke diesellavgiften med 20 øre pr. liter. Det er jo nettopp de som bor ute i distriktene, som blir rammet. Det er helt utrolig at Bastesen er med på å øke elavgiften med 40 pst., noe som nettopp rammer de kaldeste strøkene, hvor han kommer fra. Med slik politikk er det nesten å håpe at det blir kaldere ved neste nominasjon og valg.

La meg også få lov til å legge til: Når Bastesen påberoper seg å støtte dette budsjettet på grunn av det fondet som skal gå til søk etter omkomne på havet, må jeg si at det er det jo et samlet storting som står bak. Men det er bekymringsfullt at Bastesen, som kommer fra kysten, og fra fiskerstanden, er med på å redusere bevilgningene til Redningsselskapet. Det må jo bety, ifølge Bastesen, at det er ikke så nøye om en ikke har en god beredskap til å berge fiskerne, bare man har et fond, slik at man kan søke etter dem. Det burde være både-og, og jeg syns det er uansvarlig at man går inn for å redusere bevilgningen til Redningsselskapet, slik som Bastesen og Kystpartiet nå gjør.

Og mitt spørsmål til Bastesen er: Hvordan kan man forsvare en slik handling? Og dernest: Hvordan kan han forsvare å påføre kysten og kystbygdene slike ekstravgifter som budsjettet hans gjør?

Presidenten: Den i reglementet fastsette tida for formiddagsmøtet er straks omme. Presidenten vil foreslå at møtet held fram inntil replikkordskiftet er omme. – Det er vedtatt.

Steinar Bastesen (TF): Når Svein Ludvigsen angriper meg og gir meg hovedansvaret for utformingen av dette budsjettet, så tillegger han meg antakelig større pondus enn det jeg i realiteten har.

Når jeg har sluttet meg til budsjettforliket, er det for å få gjennomslag for konkrete saker. I så henseende tror jeg at jeg med handa på hjertet tør påstå at jeg har fått mer gjennomslag i dette budsjettet enn det representanten Ludvigsen har klart.

Når det gjelder Redningsselskapet, må jeg vel si at siste ord ikke er sagt i den saken heller. Og hvis Ludvigsen

prøver å fremstille meg som den verste fienden til Redningsselskapet, så tror jeg han skyter langt over målet.

Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er jeg langt fra enig i alt i dette budsjettet. Jeg skulle gjerne ha vært med og redusert både bensinprisen og dieselprisen. Men politikk er nå engang det muliges kunst, og jeg prøver etter beste evne å delta i den.

Svein Ludvigsen (H): Jeg var usikker på om jeg skulle ta ordet til en åpenbar misforståelse eller til en replikk, for det er jo en åpenbar misforståelse hvis Steinar Bastesen mener at jeg skulle ha fått gjennomslag i dette budsjettet. Det er nettopp det som er forskjellen mellom Bastesen og meg. Han støtter dette forslaget til budsjett. Det gjør ikke jeg. Jeg holder fast ved at et samlet storting går inn for dette fondet for søk etter omkomne på havet, men Bastesen, i motsetning til Høyre, går altså inn for å finansiere det ved å ta fra beredskapen gjennom Redningsselskapet. Det synes jeg er ytterst betenkelig.

Jeg registrerer at Bastesen på den ene siden sier at han ikke er fornøyd med budsjettet, men han er i hvert fall fornøyd med at han påfører distriktene og kysten økte utgifter til transport, han er fornøyd med at han øker utgiftene til fyring, både for næringslivet og for husholdninger, og han er såre fornøyd med at småbedriftene langs kysten får enda verre vilkår, samtidig som han sier at allerede før disse skatteøkningene er flere fiskebruk – de fleste fiskebruk tror jeg han sa – langs kysten i ferd med å bukke under. Det blir ikke enklere når man samtidig vet at kvotene kuttes, og hele driftsgrunnlaget for fiskeindustrien blir verre.

Nei, det som Bastesen burde gjøre, var å stemme mot budsjettet. Da hadde vi vært på samme linje. Men han misforstår når han tror at jeg står bak dette budsjettet.

Steinar Bastesen (TF): Jeg synes det er å gå litt over streken når representanten Ludvigsen sier at vi tar penger fra Redningsselskapet for å få dekket opp de 8 mill. kr. Jeg sa i stad i mitt hovedinnlegg at ordningen med produktavgift har gått med 8 mill. kr i overskudd de siste fire årene. Det er derfor bare ett års overskudd i produktavgiftsordningen, som fiskerne selv har betalt, som vi bruker. Vi har nok penger fra overskuddet i produktavgiftsordningen til å dekke opp hele fondet, som egentlig skulle vært på 30 mill. kr.

Når det gjelder fiskebrukene, har representanten Ludvigsen mulighet til å støtte mitt Dokument nr. 8-forslag som går ut på å stille nødvendige midler til disposisjon gjennom SND-systemet slik at fiskebrukene kan få oppgradert seg. Jeg håper Ludvigsen vil gå inn for det.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til replikk. Formiddagsmøtet er dermed omme. Nytt møte blir sett kl. 18.00.

Møte torsdag den 25. november kl. 18

President: L o d v e S o l h o l m

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 18)

Ein heldt fram handsaminga av

s a k n r . 1

Debatt om finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2000 (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 4. oktober 1999)

s a k n r . 2

Innstilling frå finanskomiteen om Nasjonalbudsjettet for 2000 og forslaget til statsbudsjett medrekna folketrygda for 2000 (Budsjett-innst. S. I (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1. Tillegg nr. 1-12 (1999-2000) og forslag oversendt frå Stortinget 13. oktober 1999)

s a k n r . 3

Innstilling fra finanskomiteen om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 2000, nytt vedtak om fastsettelse av den kommunale og fylkeskommunale inntektsskattøren for inntektsåret 1999, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner for 2000, tilfældige utgifter/inntekter i statsbudsjettet for 2000 og statsbudsjettets kapitler som gjelder utbytte m.v. for 2000 (Budsjett-innst. S. nr. 1 (1999-2000), jf. St.meld. nr. 1 (1999-2000), St.prp. nr. 1 (1999-2000), og St.prp. nr. 1 Tillegg nr. 12 (1999-2000))

Statsråd Gudmund Restad: Jeg er godt fornøyd med budsjettavtalen mellom regjeringspartiene og Arbeiderpartiet. Avtalen medfører en omfordeling av 1,9 milliarder kr mellom forskjellige utgiftsposter og omfordeling av i alt 1,4 milliarder kr innenfor skatte- og avgiftsopplegget. Budsjettet har samme stramhet som Regjeringens opplegg. Utgiftsveksten er uendret, og budsjettet har en god fordelingsprofil. Hovedprioriteringene i Regjeringens budsjettforslag er opprettholdt. Budsjettforliket vil bidra til en stabil utvikling i norsk økonomi. Det legges et godt grunnlag for en myk landing etter en langvarig oppgangskonjunktur.

Dette er det tredje statsbudsjettet som behandles etter de nye reglene i Stortingets forretningsorden. Et viktig formål med reformen var å sikre at et flertall i Stortinget tar ansvar for helheten i budsjettet. Under finanskomiteens behandling av statsbudsjettet for 2000 er dette hensynet blitt godt ivaretatt. Budsjettbalansen er ikke blitt salderingspost i kompromispost.

For et år siden var norsk økonomi inne i en kritisk fase etter fem års høykonjunktur. Etter inntektsoppgjørene i fjor vår kom lønnsveksten helt ut av takt med lønnsveksten hos våre handelspartnere. Samtidig ble oljeprisen

nær halvert i løpet av kort tid. Utenriksøkonomien viste underskudd etter flere år med store overskudd. Det var økonomiske og finansielle kriser i Asia, Latin-Amerika og Russland. Disse forholdene bidrog til sviktende tillit til norsk økonomi. Den norske kronen falt kraftig i verdi. Norges Bank fant det nødvendig å øke renten med i alt 4,5 prosentenheter på kort tid.

Norsk økonomi er nå styrket. Valutakursen er tilbake på samme nivå som før valutauroen. Norges Banks administrerte renter er satt ned med 2,5 prosentenheter siden årsskiftet. Prisstigningen er lav og forventes å falle neste år. Det ble gitt moderate tillegg i årets lønnsoppgjør, slik at årslønnsveksten anslås å falle fra 6,25 pst. i fjor til 4,75 pst. i år. Årslønnsveksten i 1999 er imidlertid fortsatt betydelig høyere enn hos våre handelspartnere.

Hovedutfordringen i den økonomiske politikken nå er å få pris- og kostnadsveksten ned på samme nivå som hos våre handelspartnere. Dette er nødvendig dersom vi i årene framover skal klare å opprettholde høy sysselsetting og lav arbeidsledighet samt unngå en særnorsk høy rente.

Lønnsveksten hos våre handelspartnere anslås til 3,25 pst. neste år. Det er viktig at lønnsveksten i Norge ikke blir høyere enn dette, slik at vi kan unngå ytterligere tap av konkurransevne. Det blir en stor utfordring. Men med et lønnsoverheng fra 1999 til 2000 på moderate 1,5 pst. skulle det være fullt mulig å nå målsettingen om en lønnsvekst på linje med våre handelspartnere. Her hviler det et betydelig ansvar på partene i arbeidslivet, som må videreføre moderasjonslinjen fra inntektsoppgjørene i vår.

Utsiktene for norsk økonomi er ikke vesentlig endret etter at Regjeringen la fram sitt budsjettforslag 4. oktober. Gjennom det statsbudsjettet som nå vil bli vedtatt, legges det et godt grunnlag for en balansert utvikling i vår økonomi. Jeg vil understreke at stramheten i budsjettopplegget ikke må svekkes gjennom budsjettåret. Vi må unngå utgiftsøkninger uten inndekning.

Olje og gass er ikke-fornybare ressurser. Petroleumsformuen må derfor forvaltes slik at også våre barn og barnebarn får nytte godt av den. Den økonomiske politikken må bygge på at petroleumsinntektene etter hvert vil gå ned. Samtidig vil det økende antallet eldre i befolkningen føre til en kraftig økning i pensjonsutgiftene og et økende behov for pleie- og omsorgstjenester. Den yrkesaktive andelen av befolkningen vil synke.

For å møte disse utfordringene er det særlig to elementer som er viktige: Staten må legge til side en betydelig del av oljeinntektene i Statens petroleumsfond, og yrkesdeltakingen må holdes oppe på et høyt nivå.

I statsbudsjettet er det lagt til grunn en oljepris på 125 kr pr. fat både i år og neste år. Oljeprisen har på nytt økt i det siste, og er nå over 200 kr pr. fat. Gjennomsnittlig oljepris hittil i år er 134 kr. For øyeblikket får derfor staten betydelig høyere inntekter fra Nordsjøen enn budsjettet.

Den økonomiske politikken kan imidlertid ikke baseres på at den høye oljeprisen vil vare, og vi bør ikke la statens utgifter eller skatte- og avgiftsnivået svinge i takt med oljeprisen. En slik finanspolitikk ville bidra til å de-

stabilisere økonomien. Det er mindre enn ett år siden oljeprisen var under 80 kr pr. fat. Det ville ha vært like uklokt å foreta dramatiske nedskjæringer i statens utgifter da, som det ville være uklokt å sprøyte inn ytterligere oljepenger i fastlandsøkonomien nå.

I fjor høst spådde mange en kraftig økning i arbeidsledigheten i inneværende år. Det har vi unngått. I Nasjonalbudsjettet 2000 er det anslått en gjennomsnittlig AKU-ledighet på 3,2 pst. i 1999. Det er samme gjennomsnittlige ledighetsnivå som i 1998 og på linje med anslaget i nasjonalbudsjettet i fjor høst. Ledigheten var til sammenligning 4,1 pst. i 1997. De siste tallene fra arbeidskraftundersøkelsen viser en sesongkorrigert ledighet på 2,9 pst. i tredje kvartal i år. Også den registrerte ledigheten ventes å bli om lag på samme nivå i 1999 som i 1998.

Arbeidsmarkedet forventes å bli stramt også neste år, med fortsatt betydelig knapphet på mange typer arbeidskraft. Som jeg tidligere har understreket, må vi imidlertid vente noe høyere arbeidsledighet framover. Utviklingen i den registrerte arbeidsledigheten siden i sommer tyder også på dette.

Arbeidsledigheten kan særlig komme til å øke innenfor verfts- og leverandørindustrien samt annen oljerelatert industri. Fallet i oljeinvesteringene, som lenge har vært ventet, bidrar til lavere aktivitet i denne delen av næringslivet. Dette skyldes strukturelle forhold og kan ikke motvirkes gjennom en mer ekspansiv økonomisk politikk. I statsbudsjettet ligger det imidlertid inne virkemidler som vil bidra til å dempe aktivitetsfallet i denne delen av industrien.

De nevnte virksomhetene besitter mye kompetanse. Arbeidstakere i disse bedriftene er derfor etterspurt i andre deler av arbeidsmarkedet. Det er samtidig viktig at arbeidsmarkedspolitikken brukes aktivt for å avhjelpe situasjonen i disse næringene. I budsjettet økes tiltaksnivået neste år med 4 000 plasser i gjennomsnitt. En vesentlig del av tiltaksplassene bør rettes mot oppsagte og permitterte i verfts- og leverandørindustrien. Dermed kan man ta vare på og ytterligere kvalifisere nøkkelpersonell i påvente av nye oppdrag til de berørte bedriftene.

Kommunene har ansvaret for en stor del av tjenestene det norske velferdssamfunnet er avhengig av. Kommunesektorens inntekter har økt betydelig i de senere årene. Det har vært nødvendig for å sette kommunene i stand til å øke innsatsen bl.a. i helsesektoren og i eldreomsorgen. Statsbudsjettet som nå blir vedtatt, innebærer at realnivået på kommunesektorens inntekter neste år vil bli om lag 1,5 milliarder kr høyere enn lagt til grunn i kommuneøkonomiproposisjonen i vår.

Innenfor rammen av et stramt budsjettopplegg er det skaffet rom for økt innsats på viktige områder. Blant annet økes utgiftene fra 1999 til 2000 med om lag:

- 3,5 milliarder kr til helse og eldre
- 800 mill. kr til internasjonal bistand
- 700 mill. kr til barnefamiliene
- 700 mill. kr til utdanning og kompetanseheving
- 600 mill. kr til forskning og nyskaping
- 500 mill. kr til distriktene
- 500 mill. kr til justissektoren

Innenfor et forsvarlig budsjettopplegg er det nødvendig å heve skatte- og avgiftsnivået noe for å gi rom for økte bevilgninger til viktige områder. Komiteflertallets innstilling innebærer en reell økning i betalte skatter og avgifter på drøyt 1,3 milliarder kr. Påløpte skatter og avgifter øker reelt med drøyt 2,5 milliarder kr. Endringer i barnetrygden er da ikke medregnet.

Det viktigste grepet i avgiftsopplegget er økt elavgift med 2,5 øre pr. kWh for å bidra til redusert strømforbruk. Avgiftsøkningen kompenseres delvis gjennom skattelette til folk med lave inntekter.

Skatteopplegget har en god fordelingsprofil. Minstefradraget økes fra 21 til 22 pst., og minste fradragbeløp for arbeidsinntekter økes sterkt, fra 3 900 til 30 600 kr. Økt minste fradragbeløp gir betydelig skattelette til dem med de laveste lønnsinntektene – inntil 139 000 kr. Personfradraget, tidligere kalt klassefradraget, økes med 1 400 kr i skatteklasser 1 og 2 800 kr i skatteklasser 2.

Det innføres et nytt trinn i toppskatten med en sats på 19,5 pst. for personinntekter over 762 700 kr, tilsvarende 16 G. Alt i alt gir dette en betydelig utjevningseffekt, som jeg er glad for. Utjevningseffekten ville likevel ha vært enda bedre dersom skattesatsen på alminnelig inntekt hadde blitt økt, i kombinasjon med økte bunnfradrag og lavere trygdeavgift eller toppskatt, slik Regjeringen foreslo i fjor.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg merket meg at finansminister Restad på flere områder når det gjelder det som var Arbeiderpartiets viktigste krav i forhandlingene vi har ført med sentrumspartiene, fremhever viktigheten av det som er kommet på plass gjennom budsjettavtalen. Det synes jeg er både hyggelig og positivt, ikke minst det at finansministeren så sterkt fremhever viktigheten av den tiltakspakken vi har fått overfor industrien.

For øvrig er finansminister Restad kjent for å være en meget nøktern herre, men da budsjettavtalen med Arbeiderpartiet var undertegnet, slo han til med både bløtkake og serpentiner. Det kunne være mange gode grunner for at finansministeren feiret budsjettavtalen. Det kunne for det første være fordi han var fornøyd med at han fortsatt kunne være finansminister. Det kunne videre være at finansministeren vurderte budsjettavtalen som et godt økonomisk opplegg, og det kunne kanskje også være at finansminister Restad tenker som sin partileder Enoksen, og at han derfor også gledet seg over at avtalen var inngått med Arbeiderpartiet, fordi, som Enoksen har sagt, det er bare sammen med Arbeiderpartiet sentrumspartiene kan få til en bedre fordelingspolitikk.

Jeg går ut fra at finansministeren deler min oppfatning om at en god fordelingspolitikk handler om helheten i det økonomiske opplegget, og da er også mine spørsmål til finansminister Restad: Er finansminister Restad enig i at årets budsjettavtale faktisk innebærer en vesentlig bedre fordeling? Er finansminister Restad også enig med sin partileder som sier at en mer rettferdig fordeling kan sen-

trumspartiene bare oppnå gjennom å samarbeide med Arbeiderpartiet om den økonomiske politikken?

Statsråd Gudmund Restad: Som jeg faktisk innledet innlegget mitt med, er jeg godt fornøyd med den avtalen som regjeringspartiene og Arbeiderpartiet kom fram til, og som nå danner grunnlaget for det budsjettet som blir vedtatt i morgen kveld.

Det er riktig at det var en viss feiring her. Det var ikke fordi jeg var så glad over å få fortsette som finansminister, skjønt det er en utfordrende og grei jobb å være det, men det var på grunn av hvordan avtalen så ut. For første gang på svært lenge blir det vedtatt et budsjett som til siste komma svarer til det som Regjeringen har foreslått. Det ble riktignok foretatt en del omfordelinger – 1,9 milliarder på utgiftssiden og ca. 1,3 – 1,4 milliarder på skattesiden, men det var bare omfordelinger. Det var ikke noen svekkelse av budsjettbalansen. Det var samme nøytrale budsjett, samme utgiftsvekst osv., slik som jeg redegjorde for, og for en finansminister er det selvfølgelig all mulig grunn til å være fornøyd med det.

Så er jeg selvfølgelig ikke uenig med min partileder i at fordeling er viktig, og jeg uttrykte også i mitt innlegg glede over at vi hadde fått til en bedre fordeling. Jeg må vel også si at det ikke er noen grunn til å være uenig i at det er med Arbeiderpartiet vi kan få til den beste fordelingen. Det er ikke like lett med dem som vi hadde budsjettavtale med i fjor, og det burde vel være en bekreftelse på det som også Roger Enoksen har gitt uttrykk for.

Siv Jensen (Frp): Det er mulig at budsjettforliket ble feiret med både bløtkake og serpentiner, men man kan vel kanskje lure på om det også ble feiret med portvin, i og med at dette er den alkoholtypen som faktisk får et redusert avgiftsnivå etter dette budsjettopplegget. Det kunne være interessant å høre finansministerens vurdering av hvorfor akkurat portvinen skulle bli plukket ut. Er det for å motvirke grensehandel, eller er det for å få ungdom til å drikke mer portvin og mindre av noe annet?

For å spørre om noe som er litt mer alvorlig: I skatteforliket har vi sett en skisse av marginalbeskatningen som følge av dette. Der ser man ikke en marginalbeskatning som går jevnt og trutt oppover i tråd med inntektsutviklingen, men som hopper opp og ned helt uten sammenheng med inntektsutviklingen. Er det etter finansministerens oppfatning en gunstig utvikling av marginalbeskatningssystemet? Og hvis ikke, hva skal i så fall til for å rette dette opp?

Jeg har også et tredje spørsmål. Nok en gang går det samlede skatte- og avgiftstrykket opp. Jeg har lyst til å spørre finansministeren om hvor han mener at smertegrensen går for enkeltpersoner og for bedrifter hva gjelder deres samlede skatte- og avgiftstrykk. Det blir sagt gjentatte ganger at det er nødvendig å øke skatte- og avgiftstrykket, og derfor vil jeg gjerne vite hvor finansministeren mener at grensen for dette går, og om det ikke snart er på tide kanskje å sette en stopper for økninger.

Statsråd Gudmund Restad: Representanten Siv Jensen innledet med litt muntert å spørre om hvorfor ak-

kurat portvin får redusert avgiftsnivå. Som avholdsmann må jeg si at jeg ikke kan gi noe godt svar på det spørsmålet, men det var i hvert fall ikke av hensyn til at finansministeren skulle kjøpe billigere portvin at avgiftsnivået på akkurat den er gått ned. Det har, for å være litt mer alvorlig, med systemet for alkoholavgiftene å gjøre, og at portvin tidligere tydeligvis har vært noe sterkt avgiftsbelagt i forhold til et mer fornuftig system.

Så var neste temaet marginalbeskatningen. Det er riktig at marginalbeskatningen varierer litt opp og ned. Det kan ha sine ulemper, men det viktigste som vi tok hensyn til denne gangen, var å sørge for at de med laveste inntektene, får en skikkelig skattelettelse. Jeg synes at Siv Jensen, som jo gjerne vil at vi skal ha skatte- og avgiftslettelse, burde kunne glede seg over det. Selv om det denne gangen ble skattelette til dem med de laveste inntektene og ikke til dem med høyere inntekter, burde vi ha en felles grunn til å være fornøyd.

Så var det spørsmålet om hvor smertegrensen går for skatt. Dette er for min del ikke et spørsmål om smertegrense for skatt. Jeg kunne for så vidt også spørre tilbake: Hvor mener Siv Jensen at smertegrensen går når det gjelder det offentlige tilbudet? Hvis man vil gi skattelettelser i det omfang som Fremskrittspartiet ønsker, må man åpenbart passere alle smertegrenser for offentlige tilbud, som det da ikke blir mulig å gi. Men her har det vært viktig for oss å finne et bedre balansepunkt mellom privat etterspørsel/privat kjøpekraft og offentlig etterspørsel. Og den meget beskjedne, vil jeg si, skatte- og avgiftsøkningen som nå blir vedtatt – med knapt 2 milliarder kr, ca. 1,9 milliarder bokført – burde være til å leve med etter mange år med solide lønnsoppgjør for folk flest.

Børge Brende (H): Først var det fint at finansministeren oppklarte hvorfor representanten Steensnæs danset på bordet og hengte opp serpentiner i statsrådsalen etter at budsjettet var klart. Det var nemlig første gang Regjeringen fikk gjennom budsjettet ned til siste komma, sa Restad. Det hørtes ikke akkurat slik ut da vi hørte på Venstres representant her i formiddag, hvor man uttalte at det er mye en kunne tenkt seg annerledes, spesielt i forhold til de kraftige skatte- og avgiftsøkningene.

I det forliket som ligger på bordet i dag, er det ikke bare uenighet mellom regjeringspartiene, men det er også slik at sentrum og Arbeiderpartiet har blitt enige om noe som begge er imot, nemlig et nytt trinn i toppskatten. Både Sigbjørn Johnsen og Gudmund Restad har uttalt at et slikt trinn øker skatteomgåelsene. Regjeringen advarte så sent som for ett år siden mot følgene av et nytt trinn i toppskatten: Fordelingsvirkningene av et tredje trinn er trolig begrenset, og en «så høy marginalsatt kan gi sterke motiver til skattemessige tilpasninger». Når skatten på lønnsinntekt kommer opp i 65 pst., vil mange forsøke å snike seg inn i delingsmodellen.

Det har vært mange eiendommelige begrunnelser for å innføre et nytt trinn i toppskatten. Det mest eksotiske stod vel finanskomiteens leder, Lars Gunnar Lie, for i formiddag. Han var klar over at det innebærer et brudd med Voksenåserklæringen å øke forskjellene i beskatning

gen av kapital og arbeidsinntekt, men som han sa, er det ikke så farlig, for den «einaste lønstakargruppa som får ein merkbar skattauke, er lønstakarar med meir enn gjennomsnittleg statsministerløn» – hva nå det er. Kanskje finansministeren kan være behjelpelig med en liten oppklaring.

Tatt i betraktning at det er Regjeringens uttalte målsetting å minske forskjellene i beskatningen av kapital og arbeidsinntekt, er det overraskende at de økes. Er det slik å forstå at finansministeren mener det er lettere å få til en flater skatt dersom man gjør den mindre flat først?

Statsråd Gudmund Restad: Det jeg gjorde da jeg forsøkte å begrunne gleden over at vi fikk vedtatt et budsjett som til siste komma var som Regjeringen hadde foreslått, var bare å peke på et faktum. Alle indikatorer er uendret i det budsjettet som nå blir vedtatt, i forhold til det budsjettet Regjeringen foreslo. Det er, særlig for en finansminister, meget tilfredsstillende og gir kanskje grunn til et bløtkeestykke.

Det neste temaet representanten Brende tok opp, gjaldt det nye trinnet i toppskatten, som jeg også omtalte i mitt innlegg. Det er riktig at flere finansministre, undertegnede inkludert, har anført betenkeligheter med å innføre et nytt trinn i toppskatten. Det ville derfor ikke være det finansministeren først og fremst ville ønsket seg, men dette var det som var mulig i en avtale med Arbeiderpartiet. Som jeg viste til i mitt innlegg, mener jeg at det ville gitt en bedre effekt om man hadde fulgt opp det som Regjeringen faktisk foreslo i fjor, å øke skatten på alminnelig inntekt og kombinere det med økt bunnfradrag eller lavere trygdeavgift. Da hadde man sluppet å øke forskjellen på beskatningen av kapital og lønnsinntekter og heller bidratt til å krympe den, som jo er et mål også i Voksenåserklæringen. Men det er slik at når man skal inngå avtaler, må man både gi og ta noe, og i dette tilfellet var dette det grepet man kunne bli enige om mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene.

Øystein Djupedal (SV): Det er mange ganger man sitter med en følelse av at dette har jeg hørt før. Jeg mener å huske at finansminister Restad både i fjor og også året før sa til Stortinget at dette er et godt budsjett. Det viktigste her er at vi har en sunnhet og en stramhet som må opprettholdes, og det er han glad for at han har oppnådd.

Jeg sitter med en følelse av at nesten uansett hvilket budsjettforlik Regjeringen hadde inngått, og nesten uansett hvordan man hadde brukt pengene gjennom statsbudsjettet, hadde finansministeren gått opp her og sagt det samme. Uansett så sa han det i hvert fall i fjor. Det som er interessant, er at hvis man går inn i nasjonalbudsjettet, vil man se at mange av de øvelsene som ble bedrevet i fjor, faktisk ikke har blitt en realitet. I fjor var det to størrelser som var viktig: Det ene var at det oljekorrigerte underskuddet ikke skulle øke med mer enn 5 ½ milliarder kr, og det andre var at innstrammingen måtte være ca. 9 milliarder kr. Hvis man går inn i nasjonalbudsjettet, vil man på side 70 se at det oljekorrigerte underskuddet vil bli 15,4 milliarder kr. Det betyr at Re-

gjeringen har brukt 10 milliarder kr mer enn det budsjettpartnerne i fjor forutsatte. Det har sikkert vært fornuftig, for de pengene har sikkert gått til fornuftige tiltak, men det som er åpenbart, er at den stramheten som var helt ufravikelig i fjor høst, altså har vært fravikelig gjennom hele året. Stramheten i fjor var nødvendig for at renten skulle gå ned og inflasjonen skulle gå ned. På tross av at stramheten ikke er opprettholdt gjennom hele fjoråret, har renten gått ned og inflasjonen har gått ned. Lærdommen man kan trekke av det, er at mye av dette dreier seg om psykologiske øvelser.

Jeg må få lov til å stille finansministeren følgende spørsmål til slutt: Hvordan forklarer man at den stramheten som man også i dag er veldig opptatt av, er så absolutt på krona, som man her skryter av at man til og med har fått til i et budsjettforlik, når realiteten er at økonomien er langt mer fleksibel enn som så? Og hvorfor bruker man så mye tid på den type øvelser når man vet i etterkant at det rent faktisk ikke er slik? Det er ikke en slik absolutt.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg tror det ville ha vært veldig risikabelt for norsk økonomi hvis man skulle lagt Djupedals filosofi til grunn når man lager budsjetter: Drar du den, så drar du den – det er ikke så farlig med noen milliarder fra eller til.

På den bakgrunn skjønner jeg godt disse milliardløftene som SV var ute med i valgkampen, f.eks. til skole. Men det er min ærbødige påstand at hvis man hadde fulgt SVs oppskrift og laget et budsjett med så stor økning i utgiftsveksten, ville norsk økonomi ha tatt skade av det. Det er jeg i hvert fall personlig overhodet ikke i tvil om.

Når det gjelder det budsjettet vi fikk vedtatt i fjor, er det riktig at det ikke har vært mulig å gjennomføre det til punkt og prikke. Men det skyldes jo en del begivenheter som vi hadde vanskelig for å forutse høsten før, da budsjettet ble laget. Jeg tenker på de kriser som vi har hatt i vårt nærrområde, i Kosovo, og hvor det var nødvendig for Norge å stille opp. Det kostet betydelige beløp – langt opp mot 2 milliarder kr. Det var det ikke mulig å forutse og budsjettere med. Jeg er glad for at til tross for denne sprekken i forhold til vedtatt budsjett, har økonomien allikevel utviklet seg positivt av flere grunner, og vi har fått en gradvis styrking av kronen. Kronen er nå på plass der den bør ligge, og vi har fått renteøkninger – 2,5 pst. i løpet av året.

Det er også mange andre faktorer som viser at norsk økonomi nå er blitt meget sunn. Men det ville neppe vare lenge hvis man hadde lagt SVs tankegang til grunn, at det bare er å spe på med ytterligere utgifter. En utgiftsvekst på mer enn 2,5 pst., som er ca. ¼ pst. over en trendmessig BNP-vekst, ville neppe ha vært forsvarlig.

Øystein Djupedal (SV) (fra salen): President, en åpenbar misforståelse!

Presidenten: Presidenten tror ikkje det er anna enn ei politisk misforståing.

Det får vi ta seinare i debatten.

Dag Terje Andersen (A): Jeg syns finansministeren hadde en grundig og grei redegjørelse når det gjelder viktigheten av å holde budsjettbalansen, og ikke bruke mer oljepenger.

Det har vi hørt før. Da denne regjeringen tok over, hadde vi et rentenivå omtrent på linje med Europa. Så ble det lagt fram et budsjett den høsten der finansministeren sa det var veldig viktig at vi ikke brukte mer oljepenger. Så laget Regjeringen et kompromiss med Høyre og Fremskrittspartiet og brukte mer oljepenger. Da gikk renten opp. Neste høst var det viktig med stramhet i det budsjettet som Regjeringen la fram, for å få rentenivået ned igjen, og det var veldig viktig å ikke bruke mer oljepenger. Så førte kompromisset med Høyre og Fremskrittspartiet til at Regjeringen brukte mer oljepenger. Og selv om renten har gått ned, ligger den fremdeles ca. 3 pst. over gjennomsnittet i Europa.

Som finansministeren understreket, er det i år laget et budsjett med akkurat den balansen som Regjeringen foreslo, for første gang under denne regjering. Jeg skal ikke prøve å få finansministeren til å love lavere rente – det ville kanskje ikke være lurt. Men jeg kan stille spørsmålet på denne måten: Mener finansministeren at det budsjettet som nå blir vedtatt i samarbeid med Arbeiderpartiet, og som holder stramheten i budsjettet, gir et bedre utgangspunkt for å få rentenivået ned enn de budsjettkompromissene Regjeringen har inngått de to siste år?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg er blitt gjort oppmerksom på at jeg gjorde meg skyld i en forsnakkelse i stad. Det er mulig det var det som var grunnen til at Øystein Djupedal bad om ordet til en åpenbar misforståelse. Jeg sa visstnok at vi hadde opplevd en renteøkning på 2,5 pst. Men alle vet jo at vi har hatt en rentereduksjon på 2,5 pst. siden årsskiftet. Så er det korrigeret.

Jeg synes Dag Terje Andersen i sin replikk tegner et merkelig bilde og gir en merkverdig forklaring på hvorfor vi fikk svekket krone og renteøkninger i fjor. Det skulle angivelig skyldes en helt håpløs finanspolitikk i avtale med Høyre og Fremskrittspartiet. Det vet jo Dag Terje Andersen, som sitter i finanskomiteen, er milevis unna faktum. Dag Terje Andersen er ikke ukjent med at vi hadde krise i verdensøkonomien. Vi hadde en lav etterspørsel og en høy produksjon av olje som gjorde at oljeprisene kom ned i 80 kr pr. fat og delvis under det. Vi fikk et lønnsoppgjør som var dobbelt så dyrt som hos våre handelspartnere. Alt dette er mye nærmere forklaringen på hvorfor vi fikk svekket tillit og renteøkninger i fjor. Det er jeg som sagt sikker på at Dag Terje Andersen vet, men jeg har lagt merke til at han også tidligere har prøvd å forklare renteøkningen i fjor med at vi fikk et håpløst finanspolitisk opplegg.

Så vil jeg korrigere litt. Det er ikke fullt så ille som Dag Terje Andersen sa, at vi fortsatt har en rente i Norge som ligger 3 prosentpoeng over renten i eurosonen. Men den tremåneders pengemarkedsrenten ligger nå ca. 2,5 prosentpoeng over eurorenten.

Hvorvidt det budsjettet som nå vedtas, er bedre egnet til å få renten ned enn det budsjettet vi vedtok i fjor, vil

jeg ikke ha uttalt meg om. Men jeg er nokså sikker på at vi ikke vil få 2,5 prosentpoeng rentereduksjon i 2000 på grunnlag av det budsjettet vi nå skal vedta. Det har vi altså fått hittil i år. Det ville for øvrig heller ikke på noen måte være ønskelig at vi fikk en ytterligere rentereduksjon på 2,5 prosentpoeng i 2000.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kenneth Svendsen (Frp): Arbeiderpartiet har i denne budsjettprosessen påtatt seg en misforstått rolle som Robin Hood. Denne rollen har gjennom budsjettforliket blitt utvidet til også å gjelde Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre.

Er det slik at budsjettforliket for 2000 tar skatter og avgifter fra de rike og gir til de fattige? Selvfølgelig er det ikke slik. Selv om disse partiene ønsker å fremstille seg slik, tar de altså penger fra alle. Disse partiene har pekt seg ut en gruppe i næringslivet som skal være en slags symbolgruppe for de rike i dette landet, og det er rederne. At disse rederne antakeligvis flytter fra landet sammen med de maritime miljøer, bekymrer tydeligvis ikke Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre. Det er vel kanskje slik at man ønsker å bli kvitt dem man så forkastelig kaller for rike.

Jeg oppfatter dette som et kynisk spill fra disse partiene for at de skal bli oppfattet som en slags Robin Hood. Sannheten er at alle i dette samfunnet blir skattet og avgiftsbelagt så mye at de gjennom forskjellige støtteordninger må få penger tilbake fra det offentlige for å overleve. Det er sannsynligvis de med middels og lavere inntekt som straffes hardest på grunn av omfanget og nivået på særavgiftene.

En kan nær sagt ikke kjøpe noe i dette landet uten at det er avgiftsbelagt gjennom en eller annen form for særavgift. Dette gjelder bl.a. avgifter på elektrisk kraft, der Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre foreslår en kraftig økning. Tror disse partiene at det er de såkalt rike som vil lide ved denne økningen? Nei, enhver oppegående politiker forstår at dette vil ramme spesielt hardt de i samfunnet som har minst, som bl.a. minstepensjonistene – en gruppe som ofte sitter med gamle leiligheter eller gamle hus som er kostbare å holde varme. Det samme gjelder store barnefamilier, hvor behovet for vask, renhold og oppvarming av flere rom krever mer forbruk av strøm. Er dette de rike som skal rammes?

Hva med bilavgiftene? Også her øker Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre avgiftene, for, som det så pent heter, å styrke fordelingsprofilen, noe som visstnok betyr at de skal ta fra de rike og gi til de fattige. Tror noen i denne salen at den økningen i bilavgiftene disse partiene foreslår, vil ha noen betydning for de rike som ønsker å kjøpe seg en Jaguar, en Lamborghini eller en Ferrari? Jeg tror det ikke!

Derimot tror jeg det har stor betydning for den barnefamilien som skal kjøpe seg en litt større bil, kanskje en kombinertbil eller en syvseters bil for å få plass til barna. Resultatet er at de såkalt rike fortsetter å kjøpe den bilen

de har lyst på, mens barnefamiliene ikke ser seg råd til å kjøpe den bilen de har behov for. Disse barnefamiliene har i realiteten to valg – enten å kjøpe seg en liten, trafikksikker bil der alle må sitte trangt og ukomfortabelt, eller å kjøpe seg en litt større bruktbil som forurenser mer enn nødvendig. Hvem blir straffet, barnefamiliene eller de rike? Jeg bare spør.

Norge er blant de land som har verdens høyeste bensin- og dieselvavgifter. Hvem tror Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre lider mest ved denne avgiften? Er det de rike som kjører rundt i Ferrariene sine, eller er det den lavere middelklasse som er tvunget til å kjøre gamle, miljøforurensende, utrangerte bruktbiler som bruker langt mer bensin enn den skal, og som i Sverige ville vært kastet for lenge siden? Jeg bare spør.

Vi har avgift på flyging av passasjerer. Jeg vet ikke hvor mange rike som bor rundt i Distrikts-Norge, men i den grad det er noen, må vel også de betale den såkalte passasjeravgiften på flyging. Som alle oppegående politikere har registrert, har den politikken som Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har ført i forskjellige regjeringer, ført til en stor flyttestrøm fra Distrikts-Norge og til sentrale strøk av landet – noe som bekrefter det faktum Fremskrittspartiet har hevdet hele tiden, at disse partiers distriktspolitikk ikke virker. Og som man sikkert er klar over, nytter det ikke å gjøre som de fleste andre partier gjør i årets statsbudsjett, nemlig å øke dosen av den medisinen som ikke virker.

Når man har hatt en vedvarende flyttestrøm fra Distrikts-Norge og inn til det sentrale østlandsområdet, blir det slik, enten man liker det eller ikke, at familien er spredt over det ganske land. For å pleie disse familiebandene må man reise og besøke hverandre, og da er ofte fly den eneste muligheten. Som kjent utgjør avgifter ca. 35 pst. av prisen på en flybillett. Hvem tror Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har størst mulighet til å pleie sine slektsbånd gjennom besøk? Hvem er det som straffes hardest av denne avgiften? Er det de rike som skal besøke sine nærmeste, eller er det ekspeditøren på Samvirkelaget som skal kjøpe flybillett når han skal besøke sine foreldre der hjemme?

De sønorske alkohol- og tobakksavgiftene ligger på et nivå som kvalifiserer til omtale i Guinness Book of Records. At disse avgiftene har et nivå som fører til kraftig handelslekkasje til Sverige og Danmark, noe som igjen fører til nedleggelse av arbeidsplasser i utsatte fylker, evner ikke Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre å gjøre noe som helst med i dette statsbudsjettet.

Arbeiderpartiet har i en budsjettmerknad laget en skisse over hvordan en ønsker en fremtidig alkoholpolitikk. Den går ut på å senke brennevinsavgiften med 17,5 pst. og heve prisen på pils. Jeg går ut fra at det er et ledd i Arbeiderpartiets fordelingspolitikk at de rikes konjakk skal få en avgiftsreduksjon, mens arbeiderklassens folkepils skal få en økt avgift. Hvordan Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre kan hevde at de gjennom dette statsbudsjettet har gjennomført en langt

bedre fordelingsprofil, som på et mer folkelig språk vil si å forbedre situasjonen for dem som har minst ved å ta fra dem som har mest, er for meg et mysterium. Det er min påstand at gjennom økt elavgift, økte bilavgifter, økte drivstoffavgifter osv. har disse partiene gått motsatt vei og rammer dem som har minst, enda hardere enn før. De som har lite, har til neste år råd til enda mindre enn de hadde i år, mens de som er rike, har råd til det samme som i år.

Det er verdt å merke seg at dokumentavgiften, som spesielt rammer dem som er i ferd med å etablere seg, og som statsministeren i valgkampen lovet å gjøre noe med, fortsetter med full tyngde, muligens med en god fordelingsmessig begrunnelse – hva vet jeg?

Fremskrittspartiet vil påstå at når man legger en avgift på toppen av hva et produkt koster å produsere, rammer det hardest de som har minst, og ved å gjøre det, gjør man store deler av befolkningen avhengig av forskjellige typer offentlig understøttelse. Fremskrittspartiet ønsker ikke en slik utvikling og går derfor motsatt vei. Vi fremmer forslag til statsbudsjett som reduserer skatter og avgifter slik at det monner for folk flest, og som setter alle i dette landet bedre i stand til å klare seg.

Fremskrittspartiet erkjenner at skipsfart er en næring som er underlagt internasjonale regler og konkurranseforhold. Fremskrittspartiet ønsker en sterk maritim base med norske redere i Norge, noe som igjen vil legge grunnlaget for flere norske sjøfolk. Derfor ønsker vi et skattesystem og et regelverk som legger forholdene til rette for dette. Fremskrittspartiet avviser derfor forslaget om økt rederibeskatning.

Som jeg var inne på tidligere i mitt innlegg, vil økningen i elektrisitetsavgiften ramme de i samfunnet som har minst, hardest. Derfor går Fremskrittspartiet sterkt imot denne økningen.

Fremskrittspartiet innser at bil og bilbruk er helt nødvendig for at et langstrakt land som Norge skal fungere på en fornuftig måte. Vi foreslår derfor en kraftig reduksjon i avgiftene på personbiler. På denne måten kan de som er rike, fortsette å kjøpe sine Ferrarier, men det som er viktig, er at da kan barnefamilier som har behov for en litt bedre, en litt større og en litt sikrere bil, parkere den gamle, bensinlukende miljøbomben og kjøpe seg den bilen de har behov for.

Fremskrittspartiet foreslår å senke bensinprisen med 2 kr og 50 øre, dieselpriisen med 1 kr og 72 øre og årsavgiften med 205 kr og å halvere årsavgiften for motorsykler. Dette er noe som vil monne for folk flest.

Fremskrittspartiet ønsker at alkohol- og tobakksavgiftene skal bli langt lavere og harmoniseres med svensk nivå. Dette skal selvfølgelig gjelde både for konjakken til de rike og folkeølet, pilsen, til arbeiderklassen.

Fremskrittspartiet foreslår videre at passasjeravgiften på flyging fjernes, slik at avgiften ikke skal være den kostnaden som gjør at samvirkelagsekspediteren ikke skal ha råd til å reise med fly for å besøke sine foreldre eller øvrige slektninger.

Dokumentavgiften er en spesielt tyngende avgift, fordi de aller fleste som kjøper seg hus eller leilighet, må ta

opp lån for å betale den. Fremskrittspartiet foreslår derfor at denne avgiften fjernes.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Odd Eriksen (A): Dersom budsjettinnstillingen, og for så vidt også innlegget til representanten Svendsen, gir uttrykk for hva som er Fremskrittspartiets viktigste prioriteringer, er det på mange måter interessant både å lese og høre.

Bilavgiften er f.eks. et politikkområde som er viet stor oppmerksomhet, mens kommunesektorens politikkområde er viet tilsvarende liten oppmerksomhet. Men det er kommunesektoren som produserer de fleste velferdstjenestene som folk flest har behov for. Jeg har også merket meg at Fremskrittspartiet i innstillingen er uenig i de prinsippene i inntektssystemet som kommunesektoren bygger på, men at de likevel vil legge dem til grunn ved utformingen av budsjettet.

Det er i en slik sammenheng interessant å se at Fremskrittspartiet faktisk reduserer bevilgningene til utdanning og kommunesektoren samlet sett, med om lag 12,5 milliarder kr i forhold til hva avtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene innebærer. For Arbeiderpartiet, i motsetning til Fremskrittspartiet, er det likevel viktig å styrke kommunesektorens økonomi. Og gjennom budsjettavtalen har vi også bl.a. fått styrket økonomien til hr. Svendsens egen hjemkommune.

Så sier Fremskrittspartiet at en større del av kommunesektorens inntekter må komme gjennom skatteinntekter og ikke som overføringer i inntektssystemet. Hva vil det bety i praksis? Jo, det vil bety at de kommunene som allerede kommer dårlig ut, kommer enda dårligere ut fordi mange kommuner har et svakt inntektsgrunnlag. Så skal man løse dette gjennom konkurranseutsetting eller privatisering. Men da er mitt spørsmål til representanten Svendsen: Når man tar summen av de innspillene som ligger til grunn her, vil ikke det på mange måter medføre at de som allerede i utgangspunktet kommer dårlig ut, vil komme enda dårligere ut, på grunn av det svake næringsgrunnlaget som mange av disse kommunene har?

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg har registret under debatten at det er flere som har lest Fremskrittspartiets budsjettforslag. Etter å ha hørt spørsmålet som her ble stilt, er jeg ikke så sikker på at representanten Eriksen har tatt seg tid til å lese det.

Vi har sendt vårt budsjettforslag over til Statistisk sentralbyrå for å få en beregning av hva dette vil utgjøre for kommunesektoren. Dette vil føre til at kommunesektoren får 2,4 milliarder kr ekstra å rutte med, vi vil få lavere inflasjon, og vi vil få lavere prisstigning.

Nå er det også slik at jeg tror kommunene selv i stor utstrekning har anledning til å forbedre sin økonomi, ved at man begynner med konkurranse innenfor kommunal sektor.

Det ble sagt før i dag at man hadde mange kommunepolitikere fra Fremskrittspartiet som også klaget på kommuneøkonomien. Og det tror jeg er helt korrekt. De kla-

ger på at de ikke får med seg de andre politiske partiene for å innføre konkurranse i offentlig sektor og i kommuneøkonomien, slik at man kan bruke mer penger til å ta vare på de svakeste i kommunen, bruke mer penger på skoleverket i kommunene, bruke mer penger på de eldre i kommunen og bruke mer penger på de syke i kommunene. Dessverre får man ikke med seg de andre politiske partiene i kommunene til dette, men det er lov å håpe.

Erna Solberg (H): Det foregår en interessant utvikling i Fremskrittspartiet i spørsmålet om hvorvidt Fremskrittspartiet skal oppfattes som et borgerlig, høyreorientert parti, eller om de er på vei inn i en sosialdemokratisk blandingsøkonomi.

I finansinnstillingen står Fremskrittspartiet og Høyre sammen om en merknad knyttet til det private eierskapet, hvor vi sier oss enig i Regjeringens målsetting:

«... om å snu utviklingen der private personers direkte eierskap i norsk næringsliv fortreges. Dette krever at det aktive private eierskapet og det private institusjonelle eierskapet styrkes på bekostning av statens eierskap i næringslivet.»

Samtidig har Fremskrittspartiets leder, Carl I. Hagen, gått ut med helt andre tanker om nettopp å øke statens eierengasjement i norsk næringsliv, ved å bruke bl.a. Folkestrygdofondet og oljefondet langt mer aktivt til investeringer i norske bedrifter, bl.a. for å forhindre oppkjøp. Fridtjof Frank Gundersen har karakterisert dette som en form for statlig engasjement som hittil har vært fremmed og uønsket i Fremskrittspartiet.

Etter min mening bryter dette totalt med den historiske tradisjonen Fremskrittspartiet har stått for i forhold til å begrense statens innflytelse, og det kunne være interessant å høre hva som er representanten Svendsens ståsted i forhold til den debatten som pågår internt i Fremskrittspartiet. Ønsker man økt statlig eierskap, eller ønsker man ikke økt statlig eierskap? Er han enig med Fridtjof Frank Gundersen i at dette er et forslag som kan komme til å virke negativt og som det er svært vanskelig å få til å fungere uten at man får problemer med bl.a. avkastningen i forhold til de trygdedes penger?

Tirsdag behandlet vi et forslag om å grunnlovfeste disse pengene.

Kenneth Svendsen (Frp): Siste taler var svært opp-tatt av om vi skulle oppfattes som en del av den sosialdemokratiske siden i norsk politikk eller som en del av den borgerlige siden.

Fremskrittspartiet ønsker å bli oppfattet som Fremskrittspartiet. Det er faktisk det eneste alternativet i norsk politikk, og de som leser budsjettinnstillingen, ser at det kun er ett alternativ. Det er ett parti som kommer med andre forslag som monner, og det er Fremskrittspartiet. Derfor er det slik det alltid har vært: Det er Fremskrittspartiet mot resten.

Så prøver representanten å gjøre et poeng av at det er en debatt i Fremskrittspartiet, og at det er en dreining på gang når det gjelder private investeringer. Fremskrittsp-

partiet vil ikke ha direkte statlig eierskap i privat næringsvirksomhet. Derimot vil vi ha en fondsbasert eierstruktur, som er basert på å styrke folketrygden. Det er slått fast ganske klart i programmet.

Karin Andersen (SV): I løpet av den siste tida har det vel kanskje mer sett ut som det er Fremskrittspartiet mot Fremskrittspartiet. Det syns jeg også det gjør når det gjelder en sak som er viktig for SV, og som Fremskrittspartiet også har hatt ganske høy flaggføring på. SV mener at å pålegge syke folk ekstraskatt er en uting. Skatt skal en bli pålagt ut fra rikdom. I budsjettinnstillingen, som jeg også har lest, skriver Fremskrittspartiet at «egenbetalingen de 3 foregående årene ble økt med hele 33 pst.». Og nå syns Fremskrittspartiet det er nok. Det er SV enig i, det er mer enn nok. Men de to siste åra har Fremskrittspartiet sittet ved forhandlingsbordet og valgt ikke å legge vekt på at sykdomsskatten, egenandelene, ikke skulle øke. Derimot har de vært svært opptatt av at de som har store rikdommer og ikke minst store formuer, skulle slippe unna med mindre skatt. Så det er altså et direkte resultat av Fremskrittspartiets egne prioriteringer som de nå går ut og kritiserer sterkt. De sier nemlig at nå har syke folk «problemer med å kjøpe sine foreskrevne medisiner og søke legehjelp ved behov».

Hva er da grunnen til at Fremskrittspartiet tydeligvis fremdeles mener at det er viktigere med skattelette på store formuer og på store inntekter enn å gjøre et vesentlig grep for å få skatten på sykdom ned?

Kenneth Svendsen (Frp): Fremskrittspartiet har hele tiden vært imot økningen av egenandeler. Hvis man hadde tatt seg bryet med å lese gjennom Fremskrittspartiets budsjettforslag for de to foregående år, ville man sett at det står helt klart der at Fremskrittspartiet ikke ønsker en sånn belastning på sykdom. Det gjorde det også i fjor, da hadde vi også et budsjettforslag som tok kraftig avstand fra dette. Så kom man i en posisjon der man måtte velge mellom to budsjettforslag, altså om vi skulle gi subsidiær støtte til et annet budsjettforslag enn vårt eget. Da var man tvunget opp i et hjørne der man måtte velge mellom pest og kolera. Hadde ikke vi fått være med og gjøre vårt med det budsjettet som var lagt fram, hadde det blitt mye verre også for de syke – for de rammes av de samme skattene og de samme avgiftene som vi klarte å få ned i fjor. Dermed er den totale situasjonen blitt bedre for dem ved at vi fikk være med og legge en hand på budsjettet. Selv om dette var en subsidiær stemmegivning for et budsjettforslag som vi slett ikke likte noe særlig godt å måtte stemme for, var det bedre enn det andre alternativet.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Ingebrigt S. Sørfohn (KrF): Den såkalla leverandørindustrien, som leverer varer og tenester til offshoreaktivitetane våre, spelar ei svært viktig rolle som hjørnesteinsaktivitet i mange regionar, særleg i ein del kystområde.

Denne viktige næringsgreina er heilt avhengig av at oljeselskapa driv utbygging og annan aktivitet utanfor kysten vår. I den seinare tida har me opplevd reine ordretørken frå oljeselskapa si side. Dette får store konsekvensar for leverandørindustrien, m.a. ved at me i ein overgangsperiode kan få eit aktivitetsnivå som ligg noko lågare enn det som vil verta det framtidige nivået. Ein slik situasjon stiller ekstra store krav når det gjeld korleis ein skal ta vare på både dei menneska dette vedkjem, og den viktige kompetansen i bransjen.

I Regjeringa sitt budsjettforslag ligg det fleire gode grep for å betra denne situasjonen, særleg med tanke på å stimulera utbyggingstakten i Nordsjøen. Eg kan nemna reduksjon av CO₂-avgift, nedtrappingsplan for produksjonsavgift, 100 mill. kr til prosjektretta teknologiutvikling og tiltak gjennom arbeidsmarknadsetaten for å ta vare på og vidareutvikla kompetanse. Desse tiltaka vart vel mottekne. Gjennom budsjettavtalen med Arbeidarpartiet er tiltaka for leverandørindustrien ytterlegare styrkte, m.a. ved nye tiltaksplassar og ved ein eigen tiltaksplan for oppsagde og permitterte i bransjen.

Eg er glad for desse tiltaka. Den norske leverandørindustrien representerer ein høgteknologisk spisskompetanse av verdsklasse. Det er svært viktig at me ikkje tapar denne kompetansen, men at den tvert om vert vidareutvikla. Frå kontakt med fagmiljøa kan eg stadfesta at alle dei tiltaka som eg her har nemnt – både dei som ligg i det opphavlege budsjettforslaget frå Regjeringa og dei som har kome til gjennom budsjettavtalen med Arbeidarpartiet – i lag med ei generell positiv og imøtekomande haldning frå Regjeringa si side, er med på å skapa optimisme og pågangsmot i dei næringane og regionane som no verkeleg slit. Eg har også merka meg at dei tiltaka som er retta særleg mot oljeselskapa, ser ut til å vera med på å framskunda nye investeringar.

Eit anna område som eg vil nemna, er frivillige lag og organisasjonar. Denne delen av Organisasjons-Noreg, som me gjerne kallar for den tredje sektoren, utfører viktig og uerstatteleg arbeid på mange felt. Kristeleg Folkeparti er oppteke av at frivillige lag og organisasjonar skal ha gode vilkår. Difor er det gledeleg å registrera at det no vert gjennomslag for Regjeringa sitt forslag om skattefrådrag for gaver til slike organisasjonar. Sjølv om den skattefrie summen førebels ikkje er så høg, er det likevel fullt gjennomslag for dette viktige prinsippet.

Floraen av frivillige lag og organisasjonar er stor og representerer eit svært mangfald. Difor kan det vera vanskeleg å finna gode og ryddige definisjonar for kven som skal vera omfatta av denne ordninga. Mange organisasjonar er lags- eller gruppebaserte, utan eit sentralt medlemsregister. Difor har eit fleirtal i finanskomiteen bede Regjeringa om å vurdere om krav til eit visst tal lag/grupper kan likestillast med kravet om minst 3 000 medlemmer for å verta omfatta av ordninga.

Det overordna føremålet med å innføra skattefritaksordninga er å oppmuntra, stimulera og hjelpa desse organisasjonane til å halda fram med og vidareutvikla det viktige arbeidet dei utfører. Difor må ordninga også trefa dei organisasjonane ho var tenkt for.

Av same grunn har også komitefleirtalet bede Regjeringa om å vurdere om ikkje ordninga òg bør omfatta organisasjonar som driv kulturvern.

Eg er vidare svært tilfreds med at me no ser for oss at § 8 i eigedomsskattelova kan innførast med verknad frå 1. januar 2001. I samråd med Regjeringa ber komitefleirtalet om at det vert føreteke ei lov- og forskriftsendring slik at følgjene for kraftkommunane ved innføring av § 8 vert i samsvar med det som var stortingsfleirtalet sin føresetnad ved handsaming av kraftskattereforma i 1996. Eg er overtydd om at ei lang og vanskeleg sak med dette vil finna ei god løysing.

Dag Terje Andersen (A): Så langt synes jeg diskusjonen om statsbudsjettet her i Stortinget har vært veldig rolig. Riktignok har det i diskusjonen blant de mange som blir berørt av budsjettet, i år som tidligere vært en del som synes at budsjettkompromisset heller ikke gir nok. Men det har i hvert fall vært rolig på et område som har bekymret oss når vi har hatt budsjettbehandlinger tidligere, nemlig den diskusjonen som har vært vanlig i økonomiske kretser om hvorvidt dette budsjettet er godt nok til på en ansvarlig måte å ta vare på de økonomiske utfordringene – å holde kronkursen stabil og holde rentenivået nede. Den diskusjonen har det heller ikke vært noe av nå i høst.

Det kan være flere grunner til den gunstige situasjonen. Jeg tror en grunn er at uansett hvem som lager budsjettavtale, er det en fordel at den politiske situasjonen blir avklart ganske tidlig og ganske raskt. Det har skjedd i år, og det er jeg sikker på er bra.

Men i tillegg til det, og kanskje enda viktigere, tror jeg en grunn er at det har vært klart lenge – og det ble klart tidlig – at her skulle ikke budsjettkompromisset gi som resultat at man brukte mer penger enn det fra Regjeringens side var lagt opp til. Vi har klart å holde budsjettbalansen gjennom behandlingen, og vi har klart å la være å bruke mer oljepenger. Jeg er veldig glad for at finansministeren her så sterkt understreker nettopp betydningen av den orden i økonomien, betydningen av at vi ikke lar oss friste til å hente inn flere oljepenger for å løse saker på en lettvindt måte ved å skli på budsjettbalansen. Da får det heller være så at det er litt uenighet om hvorvidt det hadde betydning at budsjetter sprakk. Vi er i hvert fall enige om at det har betydning at budsjettet nå ikke sprakk, og at det kommer til å ha en positiv utvikling framover.

Det betyr jo at vi har fått en viktig brikke av solidaritetsalternativet på plass igjen, nemlig at stramheten i finanspolitikken, styringen av hvor mye penger vi bruker i samfunnet, følger en ordentlig linje. Og finanspolitikken er et viktig element i solidaritetsalternativet, og det er vårt ansvar. Det var finanspolitikken som sprakk først da vi havnet i en situasjon der vi deretter fikk for romslige lønnsoppgjør og en ugunstig utvikling av vår kronkurs, med derav følgende stigning i rentenivået. Derfor er det så viktig at vi nå får dette skikkelig på plass.

I tillegg er pengepolitikken viktig, og vi får håpe at den ryddighet som denne budsjettbehandlingen skjer med, betyr at vi også kan se fram mot en nedgang i rente-

nivået. Og da blir det som finansminister Restad sa, viktig at det tredje elementet også kommer på plass, nemlig kontroll med pris- og lønnsutviklingen. Det bør det være lagt et brukbart utgangspunkt for med det opplegget som ligger her nå – og det er kanskje det aller viktigste elementet i en situasjon der vi ser at industrisyssetningen for første gang på flere år nå dessverre er i tilbakegang.

Med det som utgangspunkt synes jeg det blir veldig rart at Regjeringen istedenfor å invitere fagbevegelsen til et ordentlig samarbeid, velger å konfrontere fagbevegelsen ved å foreslå endringer i avtalefestede pensjonsordninger, som vi alle vet er et resultat av et trepartssamarbeid i forhandlinger. For det blir konkret foreslått forandringer i avtalefestet pensjon fra Regjeringen. Den rekker nok ikke konkrete forslag til vedtak i denne omgangen, men det er lagt fram en del ideer om hvordan en kan beskjære avtalefestet pensjon, bl.a. ved å redusere muligheten for gavepensjon, svekke retten til å tjene opp pensjonspoeng i løpetiden for AFP, osv.

For vår del synes vi det er viktig at i den grad en i det hele tatt skal diskutere forandringer i en slik avtalefestet ordning, må det skje gjennom forhandlinger og samtidig med forhandlinger. Derfor ber vi i denne saken om det i Arbeiderpartiets merknad i budsjettinnstillingen. Og det er en skuffelse at ikke regjeringspartiene også kunne være med på det, nettopp på grunn av at det ville lagt et bedre grunnlag for den viktige prosessen som lønnsoppgjørene blir nå til våren.

Når det har vært samarbeid mellom Regjeringen, Høyre og Fremskrittspartiet, har det ved budsjettkompromissene i Stortinget gått i gal retning i forhold til denne type hensyn. Denne gangen har behandlingen i Stortinget gitt et bedre grunnlag for en positiv holdning til starten av lønnsoppjøret til våren. Det har bl.a. skjedd ved at vi gjennom budsjettkompromisset har fått gjennomslag for at den urettferdige ordningen med å ødelegge syketrygden for lavtlønte kvinner, igjen kommer på plass. Økningen i kravet til inntekt for å få sykelønn har vi heldigvis fått reversert.

Vi har klart å få til en økning i antall tiltaksplasser. I en situasjon der vi vet at det i enkelte næringer er økt ledighet, er det et viktig virkemiddel. I kompromisset med høyresiden ble de plassene kuttet.

Vi har fått til en næringslivspakke som fører til investeringer ikke minst langs kysten: i offshoreindustrien i forbindelse med bygging av ferjer, i fiskerihavner osv. Det betyr mye, fordi det er i den sektoren den reduserte sysselsettingen har kommet. I tillegg har vi fått til veginvesteringer og tiltak i treforedlingsindustrien som vil virke positivt sysselsettingspolitisk.

Vi synes også de forbedringene vi har fått til på kommunesektoren, er positive med totalt sett en styrking på ca. 1 milliard kr. Store deler av midlene er frie midler. Vi styrker både kommunene og fylkeskommunenes frie rammer, i tillegg til styrking av regionsykehus, barnehageplasser, skolefritidsordningen osv. Det som gjenstår i kommunesektoren – og det er et annet punkt der jeg skulle ønske vi kunne fått støtte fra regjeringspartiene for vår merknad – er å se på om vi har oppfylt innsjonene i

Rattsø-utvalget. Det ser ut til at de kommunene som skulle løftes, som lå for lavt, fremdeles ligger for lavt i inntektsnivå til å kunne gi sine innbyggere et godt nok tilbud, slik vi klarer det ellers i landet. Det er en kjent sak at det i stor grad er kommunene i fylkene rundt Oslofjorden som ennå ikke har blitt løftet, slik som intensjonen i Rattsø-utvalget var.

Det har blitt en betydelig bedre fordelingsprofil i budsjettet etter behandlingen i Stortinget enn det var. Jeg er glad for at finansministeren også understreket betydningen av det, og betydningen av at det er vi som samarbeider for å få det til.

Vi har økt skatten for dem som tjener mest, og vi har redusert skatten for dem som tjener minst. Det går i riktig retning, og det er en motsatt retning av det som har vært resultatene av budsjettavtaler mellom regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet i de to siste år.

Så har det vært mye diskusjon her om retningen på budsjetter. Høyres og SVs representanter og også andre har vært opptatt av om det er noen forandring av retningen i budsjettet. Ja, det er det! Retningen er forandret, og den er forandret til det bedre sett med Arbeiderpartiets øyne. Det er blitt en mer rettferdig fordeling. Men selvfølgelig har Arbeiderpartiet og SV ambisjoner om å vri politikken i retning venstre, og vi er glad for at vi har fått til det. Selvfølgelig har Høyre og Fremskrittspartiet, legitimt, ambisjoner om å vri politikken i retning høyre. Sånn sett er alt ved det gamle. Og Regjeringen har ambisjoner om å sitte. Sånn sett kan de fleste nå være fornøyd.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplasen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Børge Brende (H): Den situasjonen som nå har oppstått, minner meg litt om trønderkona som satt og bladde i salmeboken og sa at her er det mange sanger man kunne ha sunget. Og det er også mange ting som kunne ha vært kommentert i representanten Andersens innlegg. Han er jo vanligvis svært opptatt av at budsjettet settes opp på riktig måte, iallfall inntil nå i høst, og at man i budsjettforlik har reell inndekning for de påplussinger man gjør. Derfor var det med en viss spenning jeg så frem til om Arbeiderpartiet ville rette opp Regjeringens mest besynderlige tiltak for å få budsjettet til å henge sammen. Regjeringen foreslår å fjerne avgiften på radio- og fjernsynsmateriell, men først fra 1. september. Begrunnelsen var kun at man ikke hadde råd til å fjerne den før. I Høyres budsjett har vi støttet en slik fjerning, som er fornuftig, men vi gjør det på vanlig måte, selvsagt fra 1. januar. Men hva ser vi i forliket? Jo, ikke nok med at Arbeiderpartiet støtter forslaget om å fjerne avgiften først langt utpå høsten, de utsetter det like godt til 1. desember. Og som om det ikke er nok, for å spare enda noen kroner utvides utvidelsen av barnetrygden med fire måneder, til 1. mai.

Og da må jeg spørre Andersen om han ikke ser problemene ved denne kreative formen for budsjettering. Er det ikke slik at endringene kommer med full effekt i

2001, og at det dermed bare blir å lure seg selv når man venter med å gjennomføre endringene til langt ut i året? Ville Andersen synes det er rimelig om Høyre i neste års budsjett satte alle avgiftene på bil, alkohol, tobakk og strøm ned til det nivået vi mener er riktig, men først fra 1. desember for at tallene ikke skal bli for gale?

Dag Terje Andersen (A): Jeg er glad for at det er flere som gir uttrykk for betydningen av ansvarlig budsjettering. Derfor var det ikke uventet at Høyre skulle stille spørsmål om nettopp den påstanden her. Vi har gledet oss litt til denne debatten og til det spørsmålet. For mens Høyre hvert år tidligere på en måte har vært økonomiens petimeter i debatt, har det vist seg hver gang dere – dvs. *de*, president, men for så vidt dere også! – har laget budsjettavtale med sentrumpartiene, har den hellige budsjettbalansen som Høyre har snakket om, aldri blitt holdt. Det har vi greid!

Jeg vet at Høyre var veldig spent på å se hvordan det gikk med ymseposten i år. Men representanten Brende spurte ikke om det, for den er blitt touchet mye mindre nå enn i det budsjettkompromisset som ble inngått med Høyre og Fremskrittspartiet i fjor, og bare i tråd med de anbefalinger som er gitt av Regjeringen, som kan vurdere behovet for dekning på ymseposten.

Når det gjelder kassetavgiften og barnetrygden, er det snakk om nye løft. Når det gjelder kassetavgiften, er det faktisk sånn at det er en avgift som vi alle lenge har vært enige om har gått ut på dato. Men det har altså vært veldig vanskelig å fjerne den nettopp på grunn av at vi må sette de inntektene opp mot utgifter til gode formål. Jeg er derfor glad for at Regjeringen fant rom til å skjære igjennom og bli kvitt en avgift som vi alle sammen egentlig mener har utspilt sin rolle. Og så er det sånn at det vi brukte de 90 mill. kr til som vi sparte, var å forhindre innføring av en ny avgift på impregnering av trevirke. Jeg tror vi alle skal være glad for at den ikke ble innført.

Karin Andersen (SV): Representanten Andersen sa at Arbeiderpartiet og SV har ambisjoner om å vri politikken til venstre, og det er riktig. Det betyr at vi ønsker bl.a. å styrke fellesskapet og fellesskapstjenestene – altså skole, sjuke- og eldreomsorg osv., og at de tjenestene skal være gode og ha en kvalitet som gjør at folk får det de etterspør, og at de er fornøyd med den måten å organisere slike behov på.

Jeg ser for meg noen problemer med det. Det ene er at hvis vi skal klare å rekruttere og beholde nok fagfolk til disse viktige områdene i framtiden – det er 85 000, etter det som er skissert i kommuneøkonomiproposisjonen, og det er altså dobbelt så mange som det er rom for i makroøkonomien – må det skje noe vesentlig annerledes med lønns- og arbeidsforhold i offentlig sektor enn de vi har i dag, hvis vi skal ha noen sjanse til å kunne konkurrere om denne arbeidskraften. Da er det altså behov for et helt annet løft i kommuneøkonomien enn det Arbeiderpartiet så langt har vært villig til å ta.

(Karin Andersen)

Det er faktisk slik at hvis KS, som nå sitter og lønnsforhandler i hvert fall med helsegruppene her, skal kunne manne seg opp til å komme med noe annet enn det pusleriet de har kommet med de siste årene – altså komme med en offensiv lønns- og arbeidsgiverpolitikk som på noen måte skal kunne få oss til å tro at vi skal kunne rekruttere og beholde de folkene vi trenger – må de få et klart signal fra et flertall på Stortinget om at de kan forvente at disse pengene kommer, og at de vil komme over tid, slik at disse målene kan nås.

Jeg kunne tenke meg å spørre representanten Andersen om han er villig til å gi slike signaler. Jeg hørte en radiodebatt forrige kvelden mellom en representant fra Arbeiderpartiet og en fra Høyre som snakket om det samme når det gjaldt skoleoppkjøret. Begge gav der signaler om at de var villig til å komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett for å kompensere et lønnsoppkjøp. Det spørsmålet synes jeg også Arbeiderpartiet bør svare på i finansdebatten.

Dag Terje Andersen (A): Jeg er glad for at det i hvert fall er opptil flere representanter Andersen som vil ha politikken i retning venstre.

Når det gjelder spørsmålet om lønns- og arbeidsforhold, er det et av de områdene der jeg synes det er viktig at vi følger spillereglene til punkt og prikke. Vi har gjennom hele valgkampen vært nøye med å si at det ikke er i Stortinget vi driver lønnsforhandlinger. Det er ikke alle som har fått med seg det, men vi har i hvert fall vært ryddige på det.

Det er helt nødvendig å ha en situasjon der det er Regjeringen som forhandler om lønn, og forhandler om lønn innenfor ansvarlige rammer for å oppnå de gode resultatene vi i stor grad hittil har snakket om i denne debatten, og at ikke Stortinget driver og lover ekstrapotter på siden av ansvarlige rammer, for de blir ikke ekstra i forhold til ansvarlige rammer, da utvider vi i så fall rammene.

Jeg har sagt det tidligere og gjentar det gjerne, at noe godt bør det ha kommet ut av det regjeringsskiftet vi fikk. Og det har i hvert fall kommet det gode ut av det at vi har en mye mer ansvarlig opposisjon enn vi hadde før regjeringsskiftet.

Sett at Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett kommer med forslag om økonomisk inndekning i forhold til et lønnsoppkjøp som da ligger bak dem – ikke for å sprengte rammer, men eventuelt i forhold til kommuneøkonomien, som Regjeringen føler ansvaret for. Vi har vært enige om tidligere at kommunesektoren må ta ansvar for sine lønnsrammer. Den type spørsmål må vi komme tilbake til når Regjeringen legger fram revidert nasjonalbudsjett og når de legger fram kommuneøkonomiproposisjonen, men her og nå å love ekstra lønnsstillegg til grupper fra Stortingets talerstol, det blir ikke Arbeiderpartiet med på!

Børge Brende (H): Det var et par av de spørsmålene som jeg stilte, som jeg ikke helt føler jeg fikk svar på i representanten Dag Terje Andersens innlegg.

Han sa at avgiften på radio- og fjernsynsmateriell har gått ut på dato. Og det er vi helt enige om. Men nå tror jeg

også vi bør være ganske raskt enige om at den måten Arbeiderpartiet og sentrum finansierer fjerningen av denne avgiften på, som gir et proveny til staten på 90 mill. kr, også allerede har gått ut på dato. Hvis man ønsker å fjerne en avgift, gjør man det fra 1. januar og ikke fra 1. desember, som sentrum og Arbeiderpartiet nå har funnet på. Hadde det bare vært den saken, skulle vi selvsagt påpekt det. Men det føyer seg inn i et mønster. Spesielt fra et parti som har gjort det til en dyd å påpeke den type ting, er det overraskende at man nå har valgt å utvide barnetrygden fra 16 til 18 år. Og så innfører man den fra 1. mai, fordi man ikke har funnet penger til å finansiere den. Men i 2001 kommer man ikke bort fra at det må finansieres under ett. Dette er en form for budsjettering som jeg faktisk ikke trodde at Det norske Arbeiderparti ville anbefale.

Mitt spørsmål til representanten Andersen er: Synes representanten Andersen at dette er en grei måte å budsjettere på, eller var det med påholden penn og med litt dårlig samvittighet man gjorde det?

Så sa representanten Andersen at han hadde merket seg at jeg ikke turte å si noe om kuttene i ymseposten, fordi det kutt som er foretatt i ymseposten i år, faktisk er anbefalt av Regjeringen. Ja, som om de justeringene i ymseposten som sentrum, Høyre og Fremskrittspartiet foretok i fjor, ikke var anbefalt av Regjeringen! Poenget er at i fjor stod det fra Arbeiderpartiet i innstillingen at det er useriøst å kutte i ymseposten for å finansiere løpende utgifter. Er det ikke useriøst når Arbeiderpartiet kutter 300 mill. kr i ymseposten i år?

Dag Terje Andersen (A): Endringene på budsjettet er altså i år finansiert på en måte som jeg har en viss forståelse for at representanten Brende misunner oss, med tanke på den måten ting ble finansiert på i fjor. Det har vi altså klart å få til uten å velge den lettvinteste av alle løsninger: å skli på balansen. Men ja, vi har noen kutt på ymseposten som vi har støttet Regjeringen på, bl.a. med grunnlag i tilleggsproposisjoner og vurderinger fra Regjeringen. Men det beløpet er altså mye mindre enn det tilsvarende beløpet var i fjor. I tillegg til det er det slik at vi har vært veldig nøye på at vi skal ha reelle inndekninger krone for krone i forhold til påløpte utgifter og påløpte inntekter. Det betyr at vi nå i budsjettet har lagt inn en del endringer, bl.a. i skattesystemet og i avgiftssystemet, som gjør at vi vet at de påløpte inntektene blir større – betydelig større – enn de bokførte. Det betyr at vi på de områdene faktisk har lagt et bedre grunnlag for inngangen til budsjettåret 2001 enn det vi henter ut i kroneforbruk i år 2000. Så vi ser framover, vi ser framover. Men istedenfor å innføre en ny avgift som kostet 90 mill. kr, ble vi i siste runde enige om at det er bedre at vi lever med kassetavgiften i tre måneder til. Det vil være mulig for representanten Brende, og alle andre, å leve med den avgiften i tre måneder. Tross alt får representanten Brende med seg julehandelen avgiftsfritt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inge Lønning (H): Akkurat avslutningen av det siste svaret fra representanten Dag Terje Andersen innebærer

en meget interessant budsjetteringsfilosofi. Hvis jeg oppfattet poenget riktig, er det å skli på kalenderen en anbefalelsesverdig øvelse, mens det å skli på balansen er en ikke anbefalelsesverdig øvelse. Det kan åpne for mange interessante fremtidige budsjetter hvis man skal følge opp denne kalenderbudsjetteringen.

Det som er det interessante ved denne finansdebatt, er at vi nå har lyttet til tre hovedinnlegg fra tre hovedtalsmenn for Stortingets største parti, Arbeiderpartiet, og at man ikke i ett av disse innlegg med ett eneste ord har nevnt den sak som Arbeiderpartiet de to siste årene har brukt nesten hele finansdebatten til å snakke om, nemlig kontantstøtten. Ikke med ett eneste ord! Representanten Stoltenberg sa i formiddagsmøtet at det er ikke noe mål for Arbeiderpartiet å drive sentrum i armene på Høyre og Fremskrittspartiet. Nei. Det må vel bety at det har vært av ren vanvare at man har holdt på med akkurat det i to år, at man ikke helt har vært oppmerksom på hva man holdt på med. Hva er det som har skjedd fra i fjor og i forfjor til i år som gjør at det som gjorde det umulig for Arbeiderpartiet å samarbeide med sentrum, plutselig er borte vekk? Ja, det er ikke bare borte vekk, men Arbeiderpartiet insisterer nå på å stille seg 100 pst. bak hver eneste detalj, inklusiv kontantstøtten, i Regjeringens budsjettopplegg. Det er i seg selv bemerkelsesverdig at Stortingets største parti ikke finner det bryet verdt å fremme et eget budsjettforslag. Det må vel også tolkes slik at det var nær bevisst da man fikk overført direkte på fjernsynet, i kommentar fra Arbeiderpartiets side etter at man hadde inngått budsjettavtalen, at nå hadde man fått fullt gjennomslag for hele Arbeiderpartiets politikk. Det vil si: Det er egentlig ingenting i dette budsjett som Arbeiderpartiet ville ha ønsket å endre hvis de hadde sittet med regjeringsmakt selv.

Representanten Stoltenberg snakket også om at dette kanskje var et vendepunkt i norsk politikk, fordi det skulle innebære at nå har Arbeiderpartiet og sentrum funnet hverandre. Videre sa Stoltenberg at Arbeiderpartiet ønsker å finne tilbake til samarbeidet med sentrum. Da må man jo kunne spørre seg: Hva er det vi har vært vitne til de siste to årene, og for den sakens skyld, inklusive valgkampen i 1997? Da gikk sentrumspartiene til valg på å være et alternativ til Arbeiderpartiet, og det var hele poenget med sentrums valgkamp den gangen. Det var behov for et maktskifte, det var behov for en helt annen politikk, det var behov for et alternativ til Arbeiderpartiet. Hva er sentrumsalternativet alternativ til i dag, når man fra sentrums og Arbeiderpartiets side nå konkurrerer om å innestå for det budsjettforliket man har inngått i fellesskap? Man insisterer faktisk fra begge sider på både farkskapet og morskapet til dette budsjett. Det skal bli interessant å se den videre utvikling av dette hopehav frem imot neste stortingsvalgkamp i 2001, og hva slags regjeringalternativ vi får hvis Arbeiderpartiet ikke lenger er et alternativ til den sittende sentrumsregjering og sentrum ikke er et alternativ til Arbeiderpartiet. Da kan det virkelig bli interessante tilstander i norsk politikk.

Det sies i anbefalingen av det budsjettforliket som Regjeringen og Arbeiderpartiet har inngått, at det er det rik-

tige, fremtidsrettede svar på de utfordringer Norge står overfor. Ja, finanskomiteens leder gikk så langt i innledningen til debatten at han brukte 2000-årsskiftet som springbrett for at det denne gangen er behov for et særlig langsiktig og særlig fremtidsrettet budsjett.

Det sies at man har fått til en satsing på utdanning i dette budsjettforliket. Hva er det man har fått til? Man har fått til en økning på 100 mill. kr til skolefritidsordningen, og det kan man mene mange gode ting om, men det er ikke akkurat en styrking av norsk utdanning! Man har fått til 100 mill. kr til en ordning med utlån av skolebøker i videregående skole, noe som har vært utredet tre ganger, og alle utredningene har konkludert med at det ikke er anbefalelsesverdig, bl.a. fordi det vil koste umåtelig mange penger å administrere ordningen. Det er egentlig en ordning som verken fylkeskommunene som skoleeiere, eller elev- og studentorganisasjonene eller forlagsbransjen er interessert i. Det som er helt sikkert, er at disse 100 mill. kr ikke bidrar en tøddel til å forbedre norsk utdanning. Å bruke 200 mill. kr på tiltak som er så perifere at de nærmest må karakteriseres som skivebom i forhold til de utfordringene norsk skole og utdanning står overfor, er i hvert fall ikke noen fremtidsrettet satsing på utdanning. For å få dette på plass har man kuttet i kvalitetsfremmende tiltak i skolen, man har kuttet i den næringsrettede forskningen i dette budsjettforliket, altså på post etter post som nettopp gjelder de *kvalitative* sidene ved satsing på forskning og utdanning.

Høyre har i sitt alternative budsjett funnet plass til å øke etter- og videreutdanning for lærere, som er en av nøklene til å bedre rekrutteringssituasjonen for fremtiden, med 250 mill. kr. Vi har funnet plass til å øke antallet rekrutteringsstillinger ved universiteter og høyskoler. Alle er enige om at dette er en helt avgjørende del av en fremtidsrettet satsing på forskning. I Regjeringens budsjettforslag er det null nye rekrutteringsstillinger. For første gang i manns minne – null! Og i budsjettforliket med Arbeiderpartiet er det ikke nevnt med et ord at man har tenkt å bruke penger på det formålet.

Det er riktig at den største utfordring med sikte på fremtiden for Norge i dag er å gjenreise skolen, å satse på forskning og utdanning. Men dette budsjettet er faktisk helt i tråd med det sentrumspartiene selv sa i årets valgkamp, nemlig at det ikke er noen satsing på skolen, og at man heller ikke de nærmeste to årene, hvis man blir sittende med regjeringsmakt, akter å satse på skolen, fordi man har så mange andre viktige formål som skal innfris, før man kommer dit.

Det er for meg vanskelig å skjønne at Arbeiderpartiet kan mene at det forliket man har inngått med sentrum, virkelig er i nærheten av å møte den utfordring det norske utdanningssystemet krever at vi skal møte i dag.

På punkt etter punkt innebærer det budsjettforliket flertallet akter å stemme for ved slutten av denne finansdebatt, at man sier én ting og gjør det motsatte. Arbeiderpartiet har hevdet at de fortsatt er mot kontantstøtten. I den anledning står de inne for den fullt og helt i dette budsjettforlik.

Sentrum har hevdet – det har for øvrig også Arbeiderpartiet – at det som er fordelingsproblemet i det norske

samfunn i dag, er at man beskatter lønnsinntekt for høyt og kapitalinntekt for lavt. I den anledning foreslår man å skjerpe progresjonen og beskatningen av lønnsinntekt.

Arbeiderpartiet har oppnådd det de aldri oppnådde i regjeringsposisjon, nemlig å vinne sin årelange krig mot AMS-ordningen, som er den eneste ordning vi har i dagens system som kanskje bidrar litt til å utjevne forskjellen mellom dem som bare har lønnsinntekt, og dem som har en mulighet for å høste en gevinst av verdistigningen i kapitalmarkedet. Den lille dørgløtten har man nå lyktes i å lukke igjen. Arbeiderpartiet hadde aldri klart å få det til hvis de selv hadde sittet med regjeringmakten. Det nye i norsk politikk er kanskje til syvende og sist at Arbeiderpartiet gjennom å støtte en sentrumsregjering kan få gjennomslag for mer sosialdemokratisk politikk enn de kunne fått ved å sitte med regjeringmakten selv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg tror, og jeg er overbevist om, at det norske folk er veldig klar over hva Arbeiderpartiet mener om kontantstøtten og dens prinsipielle virkninger. Det tror jeg ikke Inge Lønning bør være bekymret over, siden det ikke er nevnt, som han sier, tidligere i debatten i dag.

Men det som er overraskende, er at representanten Inge Lønning, som kjører en meget høy profil i media om lønnsutviklingen for lærere, ikke nevner det med et eneste ord fra denne talerstol. Han har heller ikke nevnt kommuneøkonomien med et eneste ord, som har en direkte sammenheng med det han har uttalt de siste ukene og månedene. Sågar i dag går Inge Lønning ut i Aftenposten og støtter lærernes lønnskrav på ca. 50 000 kr. Aftenposten skriver:

«Inge Lønning støtter lærernes krav om lønnsøkning på 50 000 kroner, men mener det ikke er politikernes oppgave å sørge for økningen.»

Det er et veldig interessant utspill, for hvem ellers innenfor offentlig sektor enn politikerne skal være den bevilgende myndighet i denne sammenheng? Har Høyre i det hele tatt i denne debatten vært i nærheten av f.eks. å si at kommuneøkonomien faktisk trenger 4 milliarder kr mer dersom man skulle imøtekomme det forslaget som Inge Lønning nå støtter om en lønnsøkning på 50 000 kr? Men ifølge samme artikkel i Aftenposten går han enda litt lenger og sier at «lærrelønningene bør økes med 50 000 – 100 000 kroner» over en viss periode.

Det kunne være interessant om han utdypet dette noe nærmere fra denne talerstol.

Inge Lønning (H): Representanten Kristiansen kom nok i skade for å forveksle Aftenposten og Dagsavisen. Det kan jo skyldes at han ikke lenger kjenner igjen sin egen gamle avis fra den tiden den het Arbeiderbladet.

Sitatet var høyst mangelfullt fra representanten Kristiansens side. Hvis han hadde sitert i sin sammenheng det som er gjengitt i Dagsavisen, ville han ha sett at jeg presiserte uttrykkelig at det selvfølgelig ikke er en realistisk forestilling at man skal løfte alle lærere med 50 000 kr i

løpet av ett lønnsoppgjør. Uttalelsen om 50 000 – 100 000 kr falt lenge før sommerferien, men det spiller for så vidt en mindre rolle. Den var en antydning fra min side om hvor jeg mener et fremtidig lønnsnivå for lærere bør ligge. Den gang sa jeg uttrykkelig at skal man få til det, må man tenke seg en opptrapping over f.eks. tre til fire år.

Jeg har også presisert i det som jeg uttalte til Dagsavisen, at lærerorganisasjonene selv må ta en vesentlig del av ansvaret. Hvis de skal få til en fremtidsrettet lønnspolitikk, må de slutte med å prioritere alle andre formål på linje med lønnsutviklingen. Det har særlig adresse til Skolenes Landsforbund, som lever i et meget tett samliv med LO og Arbeiderpartiet, som har prestert å bringe inn i debatten de siste dagene spørsmålet om en femte ferieuke og kompensasjon for lærerne i den sammenheng. Det er i hvert fall ikke en fornuftig form for fagforeningspolitikk.

Selvfølgelig vet Høyre utmerket godt at konsekvensene av lønnsoppgjøret til våren kommer i revidert nasjonalbudsjett, og det er da vi må føre debatten om de konsekvensene.

Rune Kristiansen (A) (fra salen): President! Til en åpenbar misforståelse.

Presidenten: Jeg tror vi skal la det være, for det har stått både i Dagsavisen og i Aftenposten i dag.

Rune Kristiansen (A): Ja, men de beskyldningene som rettes mot meg her, må jeg nesten få lov til å rette opp.

Jeg sitter med Aftenposten for torsdag den 25. november, aftenutgaven. Det er et intervju som har kommet på trykk i dag!

Presidenten: Inge Lønning, til en kort kommentar.

Inge Lønning (H): Jeg har ikke rettet noen beskyldning mot representanten Kristiansen, men jeg kan til hans orientering opplyse at jeg ikke har hatt noen samtale med Aftenposten. Jeg har heller ikke lest oppslaget, så hva Aftenposten bygger det på, kjenner jeg ikke til.

Arne Lyngstad (KrF): Representanten Lønning sa i sitt innlegg at den største oppgaven er å gjenreise skolen. Nå er det vel flere av oss som mener at vi har et godt utdanningssystem i internasjonal sammenheng, uten dermed å underslå at vi har utfordringer, og at det kan bli bedre.

Representanten Lønning trakk også fram flere av Høyres gode forslag for en økt satsing på skole. Da skulle man tro at Høyre også var opptatt av å få flertall for det. Desto mer overraskende var det å se Høyres forslag til budsjett. Her var det skattelette og store kutt i offentlige utgifter, utgifter til formål som er godt begrunnet. Kristelig Folkeparti klarte ikke å lese noen invitt til samarbeid i Høyres budsjettforslag. Kutt i bistanden til fattige land er ikke det som øker lysten hos meg, men en po-

litisk konsekvens er også at Høyre ikke klarer å få flertall for økt satsing på skolen.

Regjeringen og Kristelig Folkeparti har lagt inn i budsjettet en satsing på IT i skolen, hovedsakelig knyttet til ungdomstrinnet. Kristelig Folkeparti gjennomfører dermed sine lovnader fra valgkampen i høst. Det ser verre ut for at Høyre klarer å gjøre det.

Mitt spørsmål til representanten Lønning blir om Høyre i et eventuelt budsjettforlik med sentrumspartiene ville ha ofret sine skattelettelser for å øke satsingen på utdanning.

Inge Lønning (H): La meg minne representanten Lyngstad om at av de innstramninger som Høyre har foretatt i sitt alternative budsjettforslag, er faktisk den største og tyngstveiende innstramningen i sykelønnsordningen. Det har også Kristelig Folkeparti programfestet at partiet går inn for. Så på det punkt tror jeg det burde ha vært ganske interessant for Kristelig Folkeparti å diskutere hvorledes man skulle finne inndekning eventuelt sammen med Høyre.

Det ble sagt tidligere i dag fra finanskomiteens leder at sentrum godt kan tenke seg å samarbeide både til høyre og venstre, men man vil til enhver tid vurdere hvor man kan oppnå mest. Det som har skjedd denne gang, er at man aldri fra Regjeringens side i det hele tatt – ikke på noe tidspunkt – har forsøkt å initiere noen samtale med Høyre om et eventuelt samarbeid. Det som er helt sikkert, er at hvis man hadde forsøkt det, og hvis vi hadde fått til et slikt samarbeid, hadde vi fått et statsbudsjett for neste år som hadde innebåret en langt sterkere og mer offensiv satsing på skole og utdanning – langt mer offensiv enn den man nå ser ut til å bli sittende med i det relativt grå og triste forliket man har gått inn i.

Karin Andersen (SV): Høyre og SV er enige om at hvis vi skal få ungdom i dag til å ønske å bli lærere, og hvis vi skal klare å beholde de gode lærerne, er vi nødt til å gjøre noe med lærerlønningene. Jeg hørte Dagsnytt Atten for noen kvelder siden, der lederen i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, Grete Knudsen, og Høyres leder, Jan Petersen, diskuterte dette. Begge var svært mye klarere enn det både Høyre og Arbeiderpartiet er i dag, på at hvis det var slik at læreroppjøret til våren ble godt, skulle det kompenseres i revidert.

I dag har vi fått mange rare, forskjellige bortforklaringer fra Arbeiderpartiet. Blant annet var Rune Kristiansen her oppe i stad og sa at hvem ellers enn bevilgende myndighet og politikere skal gjøre noe, hvis det skal gjøres noe med lærerlønningene. Det er jeg helt enig i. Men samtidig har andre fra Arbeiderpartiet i dag vært oppe og sagt at lønninger må politikere og Stortinget overhodet ikke uttale seg om.

Nå får Arbeiderpartiet forklare sin egen forvirring sjøl. Men jeg har behov for å spørre om Høyre står ved sine løfter. Hvis vi ser hva de har skrevet inn i finansinnstillinga, står det at de ser for seg at det skal satses 100 mill. kr til oppfølging av rekrutteringsmeldinga, og man har satt av en pott til det. Da er mitt spørsmål: Er det alt?

Er det alt Høyre har å komme med eventuelt også i revidert hvis det blir forhandlet fram et helt nødvendig lønnsoppgjør for at vi skal være i stand til å beholde og rekruttere nok lærere og gode nok lærere til skolen i framtida?

Inge Lønning (H): Nei, det er slett ikke alt. Det vi har gjort i vårt alternative budsjettforslag, er å forutsette det vi på det tidspunktet ikke visste noe sikkert om, nemlig at lærerrekutteringsmeldingen ville komme til å inneholde konkrete forslag. Det gjør den ikke. Den er praktisk talt innholdstom.

Selv har vi fra Høyres side fremmet noen slike konkrete forslag, som vil koste en del penger, som bl.a. skal dekkes av de 100 mill. kr, f.eks. forslaget om at universitetsutdannede lærere med seks års studietid frem til en hovedfagseksamen ikke skal behøve å lånefinansiere et ekstra år for å få lov til å gå inn i et lavlønnssyrke etterpå. Fullstipendieringen av det ene året vil komme til å koste et sted rundt 30 mill. kr. Det er den type tiltak av konkret art som vi har ment å legge inn i den hundremillioners-potten. Den har aldri vært ment å møte konsekvensene av et lønnsoppgjør – selvsagt ikke. Vi har presisert hele tiden fra Høyres side at det gjør man ikke i det ordinære statsbudsjettforslag, før det har vært ført forhandlinger i det hele tatt. Det gjør man vanligvis i revidert nasjonalbudsjett.

Jeg kan bekrefte på representanten Andersens spørsmål at alt det Høyre har sagt om dette, naturligvis står ved lag. Vi forstår utmerket godt at rekrutteringsmeldingen er den dråpen som har fått begeret til å renne over for lærere og elever og foreldre på grasrota, nettopp fordi den ikke tar på alvor den situasjonen som norske skole er i. Her nytter det ikke å vente i ett år, to år, tre år, fire år, fem år før man foretar seg noen ting, for da vil det være for sent.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Tore Nordtun (A): I motsetning til forrige taler har jeg ikke tenkt å holde en 10-minutters replikk rettet mot et annet parti, men å konsentrere meg om viktige ting, slik vi ser det, innenfor budsjettet for år 2000.

Vi har nå i lengre tid visst at verfts- og leverandørinndustrien vil få store problemer neste år. Arbeiderpartiet har derfor kjempet for en mer aktiv nærings- og sysselsettingspolitikk som kan bidra til å dempe investeringsnedgangen og gi tilbud om aktive tiltak til oppsagte og permitterte.

Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene innebærer en dobling av fornyelsestakten i fergeflåten og en betydelig økning med hensyn til fornyelse av fiskeflåten. Dette vil gi kjærkomne oppdrag for flere verft langs kysten som nå sliter med tomme ordrebøker. Økte tilskudd til fiskerihavneanlegg og økte bevilgninger til veibygging vil også være med og øke aktiviteten. For raskt å få flere investeringer i oljesektoren har vi nå fått til at produksjonsavgiften blir trappet raskere ned på felt som har byggeklare tilleggsprosjekter, enn det Regjeringen har lagt opp til.

Disse tiltakene vil sikre flere arbeidsplasser i utsatte næringer. Likevel kommer vi ikke utenom at antall ledige og permitterte ved offshoreverftene og i leverandørindustrien vil øke sterkt neste år. For å beholde og utvikle kompetansen i disse næringene og lokalsamfunnene har vi foreslått å øke antall tiltaksplasser med 3 500 i forhold til Regjeringens opplegg. Inntil 3 000 plasser inngår i en egen tiltaksplan spesielt rettet mot utsatte næringer som offshore- og leverandørindustrien. Innenfor tiltaksplanen skal arbeidsmarkedstiltak også kunne brukes overfor permitterte. Det skal også som et pilotprosjekt tilrettelegges for tilpassede opplegg innenfor etterutdanningsreformen for ledige i disse næringene.

Et av de siste punktene som kom på plass i budsjettforhandlingen mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, var avgiftsopplegget. Det vil styrke budsjettets næringsprofil at Regjeringens forslag om å innføre grunnavgift på fyringsolje for treforedlingsindustrien og den nye avgiften på trykkimpregnert trevirke nå blir avvist.

En av de viktigste målsettingene for Arbeiderpartiet var ved denne budsjettavtalen å få til et forlik som inneholdt et skatteopplegg for omfordeling. Det er etter Arbeiderpartiets syn avgjørende at skattesystemet i seg selv utformes slik at det ivaretar fordelingshensyn.

Rettferdighet og bred oppslutning om en relativt stor offentlig sektor tilsier at de som har størst faktiske inntekter, relativt sett bidrar mest til felleskassen. For Arbeiderpartiet er dette et grunnleggende utgangspunkt for utformingen av skattesystemet.

Det nye lønnsfradraget er et av flere eksempler på omfordelingselementer i avtalen. Nytt lønnsfradrag på 30 600 kr får direkte virkning for de laveste lønnsinntektene. Det er nettopp disse gruppene som har sakkert akterut i velstandsutviklingen. Å gi denne omfordelingen via skatten vil kunne øke motivasjonen til å delta i yrkeslivet. Særlig kan dette få betydning innen omsorgsyrkene, hvor deltidsarbeid er utbredt.

Det nye trinnet i toppskatten øker skatten for dem som har de høyeste personinntektene, om lag 28 000 personer. Innslagspunktet settes til 762 700 kr. Undersøkelser viser at disse personene også har andre relativt høye inntekter, bl.a. fra aksjer og annen kapital. Det er særlig den skjeve fordelingen av slike kapitalinntekter som gjør at inntektsforskjellene øker i samfunnet. Derfor er det viktig at det er disse gruppene med høy inntekt som nå bidrar til en jevnere fordeling.

Så noen ord om nasjonalbudsjettets omtale av eiendomsskatteloven § 8 i forhold til kraftverk. En av hovedføringene for kraftskattereformen var den nye konkurransesituasjonen som oppstod ved innføringen av energiloven i 1991. To målsettinger var klare ved nevnte energilov:

- et skattesystem som i større grad skulle baseres på lønnsomhet og skattemessig likebehandling
- et skattesystem som skulle sette kraftforetak i stand til å møte den nye konkurransesituasjonen.

Den norske kraftnæringen går nå gjennom en omfattende restrukturering og er i stadig sterkere grad åpen for konkurranse med kraftselskap i andre land. Ved omleg-

gingen av kraftforetaksbeskatningen av 1996 la flertallet til grunn at kraftkommunene ikke skulle tape penger på endringene i eiendomsskatten for kraftforetak.

Komiteens flertall står fortsatt ved disse formuleringene. Hva har så skjedd som vi ikke hadde oversikt over i 1996? Etter min oppfatning var det tre viktige kriterier som endret seg i forhold til det en da la til grunn:

- Utviklingen på spotprismarkedet. Den gang la vi til grunn en spotpris på 16,5 øre. Det har vist seg at spotprisen har variert mellom 11 og 12 øre pr. kWh.
- Forskjellen mellom prøvetakseringer og den endelige taksering når den forelå.
- De sterkt varierende effektforholdene ved de ulike kraftverkene.

Blant annet av de nevnte grunner ville inntektene til kraftkommunene variert for mye i forhold til det Stortinget vedtok, og som var Stortingets intensjoner. Det har da vært riktig – og vi har støttet Regjeringen – å utsette ikrafttredelsen av § 8 i eiendomsskatteloven for kraftanlegg, fordi det gjorde for store utslag for kraftkommunene, og det ville ikke vært i tråd med Stortingets forutsetninger.

Av nevnte grunner ber flertallet Regjeringen fremme forslag til lov- og forskriftsendringer, slik at kraftkommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatten fra kraftproduksjonsanlegg i 2001 blir slik Stortingets forutsetninger var ved behandlingen av kraftskattereformen, nemlig at kraftkommunene skulle ha om lag de samme inntekter før og etter den nye reformen.

Til slutt: Det er viktig at Regjeringen i behandlingen av eiendomsskatten også vektlegger behovet for samlet sett å styrke norske kraftselskapers soliditet og konkurransevne. Det er uten tvil god næringspolitikk, det er bra for distriktene, og det er ikke minst riktig miljøpolitikk. Det bør fremmes forslag til lovendringer, slik at Stortingets forutsetninger ved behandlingen av kraftskattereformen nå blir oppfylt, og disse endringene bør komme i god tid før 2001.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Eg veit at Tore Nordtun, som er skattepolitisk talsmann for Arbeidarpartiet, tek denne oppgåva på alvor og utfører den med stort ansvar. Eg meiner å hugsa at han i ein tidlegare debatt sa noko i retning av at det er viktig med pårekelege og stabile rammevilkår for næringslivet, og at dette ikkje minst gjeld skattereglane. Eg er heilt einig i dette. Næringslivet vårt fortener å veta kva dei kan rekna med av vilkår ei rimeleg tid framover.

Eg er vel kjend med at Arbeidarpartiet har sterke synsmåtar både på delingsmodell og reiarlagsskatt. I budsjettavtalen med Arbeidarpartiet har me føreteke justeringar i begge desse ordningane. Og mitt spørsmål til representanten Nordtun vert då følgjande: På bakgrunn av at det no er føreteke visse justeringar i desse to ordningane, og for å gje næringslivet stabile og pårekelege rammevilkår, vil då Nordtun og Arbeidarpartiet no la delingsmodell og reiarlagsskatt vera i fred?

Tore Nordtun (A): Forutsigbarhet, spurte representanten Sørffonn meg om, og viste til en tidligere svarrepplikk jeg hadde når det gjaldt skatt. Det er ikke tvil om at forutsigbarhet i rammevilkårene er noe av det aller viktigste for næringslivet og spesielt det næringslivet som gjør store og framtidsrettede investeringer.

Når det så gjelder delingsmodellen, er standpunktet til Arbeiderpartiet vel kjent, men la oss gå tilbake igjen til skattereformen i 1992. Da var det et bredt skatteforlik også om delingsmodellen. Og i det brede skatteforliket lå to viktige elementer på plass, nemlig identifikasjonsreglene og taket. Det er ikke Arbeiderpartiet som har vært med på å utvane skattereformen av 1992. Det var nettopp Sørffonns parti som gikk til angrep både på taket og identifikasjonsreglene i delingsmodellen. Arbeiderpartiet har stått ved delingsmodellen av 1992. Og det som har vært viktig for oss hele tiden, er å tette skattehull og bruke det i utjevningspolitikken. Det har vi nå fått regjeringspartiene delvis med på ved at vi har gått litt tilbake på identifikasjonsreglene i delingsmodellen, og fått det dit vi vil ha det, og som var en del av utgangspunktet fra 1992. Det er vi særdeles tilfreds med.

Når det gjelder rederibeskatningen, har den vært til debatt over lengre tid. Der var det også viktig for oss å gå tilbake, og vise til det som Regjeringen foreslo ved forrige budsjettbehandling, da de påpekte de åpenbare, store skattehullene som var i rederibeskatningen. Vi er særdeles glade for at vi nå har fått regjeringspartiene med på å støtte Regjeringens forrige forslag, om å tette disse hullene.

Erna Solberg (H): Det var vel slik at man i 1992 håpet at man, med det brede forliket som ble inngått, skulle slutte å la skattepolitikken bli det fremste symbolpolitiske området for en del partier. Arbeiderpartiet gikk med på å senke marginalskatten, selv om det tilsynelatende ville gi skattelettelse for høyinntektsgruppene, og var enig i at den utvidelsen av skattegrunnlaget som da ble gjort, bidrog til å skape en sunnere og bedre norsk økonomi.

Det som har skjedd de siste årene, er at skattepolitikk igjen er blitt symbolpolitikk for Arbeiderpartiet. Nå skal Tore Nordtun leke Robin Hood og løpe rundt og ta fra de rike og gi til de fattige. Problemet er at hvem som er de rike, har forandret seg radikalt fra oktober, da forliket ble inngått. I utgangspunktet var det ikke de som hadde lønnsinntekt, men det var en del kapitalinntektsgrupper, som skulle skattlegges gjennom å lukke hullene. Så var det hele Artist-Norge, som gjennom delingsmodellen hadde sett en mulighet til å omorganisere seg, selv om de fleste av disse omorganiseringene de facto ville bety at hvis det bare var for å unngå delingsmodellen, så gav de vekk penger. Og til slutt ble det altså høytlønte ansatte.

Problemet med en del av de endringene og det som har skjedd, er – bortsett fra at man innfører høyere marginalskatt på lønnsinntekter, som kommer til å medføre de problemene man kjenner fra tidligere, nemlig forsøk på å omgå beskatningen gjennom andre typer goder rundt omkring i bedriftene – at man også for første gang har innført et skattenivå for den typen inntekter, f.eks. i rur-

ale yrker, som faktisk gjør det gunstig for alle å omorganisere seg til å være selvstendige og så få inn en sleeping partner i et delingsselskap og komme ut med lavere skatt. Inntil den endringen som gjøres i år, er det faktisk ikke lønnsomt å gjøre alle disse operasjonene. Hvordan kan Arbeiderpartiet forklare at hensikten deres er å sørge for at enda flere omorganiserer seg?

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Tore Nordtun (A): Erna Solberg spurte om det er fare for omorganisering etter de vedtakene som vi nå gjør.

Det er krevende å drive med skattepolitikk, det er krevende ut fra flere vinklinger. Men når vi lever i et samfunn hvor det er en del som er profesjonelle på å finne utveier for å unngå å betale inn i felleskassen, er det vår oppgave å sette gjerder rundt, slik at felleskassen får en del inn, så vi kan drive med omfordeling og sikkerhet og trygghet i samfunnet vårt.

Jeg vil vise til at vi til neste år, slik som jeg har hørt Regjeringen si og som er kravet vårt, skal få en gjennomgang av skattesystemet på nytt igjen. Jeg ser ikke for meg at det med dette kompromisset som vi har inngått med Regjeringen, vil skje så mye mer enn det tidligere har skjedd. La meg ta to-tre eksempler. Rederibeskatningen innebar tetting av en del skattehull. Identifikasjonsreglen i delingsmodellen var åpenbart utvidning og skattehull. Det er ikke så vanskelig å se at når vi innførte det tredje trinnet i skatten, var det de absolutt høyest lønte som måtte være med og bidra til felleskassen. Med andre ord fikk vi gjennomslag for en del av omfordelingspolitikken vår som var viktig for oss. Ikke minst har vi nå tatt et skikkelig godt løft for dem som tjener minst i vårt samfunn. Det har vi nå greid å få til i budsjettforliket med sentrumspartiene. Jeg tror at disse menneskene vil komme til å merke grundig at vi her har drevet en omfordelingspolitikk, som de nå kommer til å sette pris på.

Øystein Djupedal (SV): Det var representanten Nordtuns gjennomgang av situasjonen for leverandørindustri og oljeindustri som gjorde at jeg følte behov for å ta replikk, for det er selvfølgelig en veldig vanskelig situasjon når man får et fall i aktivitet, slik man har opplevd. Særlig vil jeg tro at Nordtuns hjemtrakter er de som opplever det mest dramatisk. Det meldes i dag fra NTB at arbeidsledigheten i Rogaland har steget med 43 pst., og det antar jeg skyldes hovedsakelig leverandørindustrien.

Men så igjen har vi det motsatte problem: Hvordan skal det være mulig å opprettholde aktivitet i en bransje som åpenbart mangler oppdrag? Her er det som forbausser meg, for mange av de tiltakene Arbeiderpartiet går inn med, er riktige og målrettede. Man går inn med tiltaksplasser, og det er vi veldig enig i. Man går inn med etterutdanningsmidler, og det er vi enig i for å få til omstilling. Så går man inn med lettelse i CO₂-avgiften, som altså er en lettelse for oljeselskap, men ikke en lettelse for leverandørindustrien. Man har altså latt seg presse av

oljeselskapene, som sier man har et for hardt skatteregime. Så tar man en miljøskatt og fjerner den i håp om at det skal medføre større oppdrag, hvilket i seg selv ikke er en naturlig sammenheng.

Det bransjen totalt sett har mest bruk for, er langsiktighet. Nordtun brukte selv mye av sitt innlegg på å fortelle hvor viktig forutsigbarhet og langsiktighet er for næringslivet. Men i en bransje som har en variasjon fra litt over 30 milliarder kr i investeringer til over 70 milliarder kr – ja, man hadde sågar 74 milliarder kr i investeringer i fjor – er det veldig vanskelig å ha forutsigbarhet. Da er min utfordring til representanten Nordtun: På et tidspunkt på 1970-tallet hadde vi noe som het tempoutvalg, som hadde i oppdrag å prøve å se hvordan man kunne porsjonere ut oppdrag framover for at samfunnet, de ansatte, bedriftene, leverandørindustrien og oljeselskapene skulle få forutsigbarhet. Ville det ikke nå, i en fase der oljeindustrien nødvendigvis må bygges litt ned, være riktig å få et tempoutvalg igjen, slik at vi kan se hvordan vi skal få mest mulig ressurser og forutsigbarhet inn i en slik jo-jo-bransje? Det er min utfordring til representanten Nordtun.

Tore Nordtun (A): Det er riktig som Djupedal sa og viste til, at de nyhetsmeldingene som kom fra mitt fylke, Rogaland, er dramatiske. Det er antakelig flere tusen arbeidstakere som nå går inn i meget vanskelige tider, med permitteringer og oppsigelser. Arbeiderpartiet sa dette for ca. to og et halvt år siden. Da forutså man de vanskelighetene. Jeg minner Djupedal også om den debatten. Det var ikke SV som stod hardest på i den debatten som raste her i Stortinget for halvannet – to år siden om rammevilkårene for denne industrien.

Det er åpenbart at det er tiltak som må til, og jeg viser til den pakken som vi har lansert.

Når det så gjelder CO₂-avgiften og produksjonsavgiftene, er det påvist at det har med investeringer å gjøre, det har med troen på norsk sokkel å gjøre, og det har med forutsigbarhet å gjøre. Som en vet, har både CO₂-avgiften og produksjonsavgiften hatt elementer i seg av nedtrapping. Det er viktig at vi gir industrien de signalene nå, så de kan få troen til å investere.

Det hadde, som Djupedal sa, vært å foretrekke at man hadde en jevnere produksjon innenfor denne industrien og dermed også en jevnere sysselsetting. Ingenting ville vært bedre. Men jeg må også si at vi har partier, bl.a. regjeringspartiene, som tidligere har sagt hele tiden at investerings-takten i Nordsjøen måtte dramatisk ned. Stortingsflertallet har ment noe annet. Hva skal da industrien tro på?

Hovedspørsmålet til Djupedal var jo om man vil gå inn for et utvalg som skal porsjonere ut oppdragene. Det tror jeg ikke er veien å gå. Men jeg vil vise til den diskusjonen det vil bli omkring oljemeldingen, jeg tror det er da man vil legge slike føringer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Karin Andersen (SV): Norge er et veldig annerledes land i Europa, og det er spesielt på to områder vi er det.

På det ene området er vi styrtrike og har råd til å investere i det som er nødvendig – og det er jo et område vi er annerledes på på det gode. Men det er et område der vi er annerledes på det vonde, og det dreier seg om boligpolitikken, eller mangel på boligpolitikk.

Nå fyker altså prisene både på det å leie og det å eie rett til værs, og på fem år har den sosiale boligbyggingen og støtten til sosial boligbygging blitt minsket med 70 pst. Andre land i Europa har flere ganger så mange rimelige utleieboliger og studentboliger som det vi har, og i tillegg har alle våre naboland en helt annen satsing på sosial boligbygging.

Hvis man er enslig nå, eller nyutdannet lærer eller sjukepleier, fins det nesten ikke en bolig som man kan klare å kjøpe uten å bli gjeldsslave. Husbanken har vært rimelig tom de siste åra. Nesten alle kommuner, og også staten, har solgt tomtene sine til markedspris. Det er nødt til å bli boligkrise av slikt.

De fleste unge i dag har jo høy gjeld når de er ferdige med utdanningen sin, mange av dem har faktisk flere hundre tusen i gjeld. Og nå sier banker nei til boliglån til f.eks. nyutdannede lærere og sjukepleiere fordi de umulig kan klare et så stort boliglån på toppen av studiegjelda si. Da må de altså ut og leie. Det å leie blir ofte mange ganger dyrere enn å kjøpe, og det gjør det i tillegg umulig å spare opp den egenkapitalen man trenger for en gang å komme inn på eiermarkedet.

Det er svært mange ufrivillige samboerskap som oppstår på denne måten. Folk tvinges faktisk til å bo sammen. Det burde kanskje bekymre Regjeringa litt.

Det er sjølsagt ikke alle som syns at dette er krise, for mange tjener gode penger på denne krisa. De bryr seg vel sikkert lite om hva en student har å leve av, eller hva en hjelpepleier tjener. Mange mener kanskje at det er greit å betale 5 000 kr måneden for en hybel, eller fra 7 000 – 9 000 kr i utgifter for en leilighet. Men dette er nesten umulig for svært mange unge og folk med vanlige inntekter.

Problemet er altså at vi nesten fullstendig mangler utleieboliger i dette landet. Det norske boligmarkedet er helt annerledes enn de fleste andre, og vi mangler, for å si det med finansdebattspråk, et strukturelement i den norske boligsektoren.

I Norge eier nesten alle boligen sin, og det har en grunn. Før var veldig mange prisgitt leiemarkedet, det var dyre og dårlige boliger, og det var leiehaier/hushaier. Ingen skal eie andres hjem, sa Trygve Bratteli, og det styrte norsk boligpolitikk. Det gikk veldig bra så lenge man hadde regulerte lån og en god satsing på den sosiale boligpolitikken, og man bygde mange boliger. De gammeltdagse reguleringene måtte bort, men samtidig kastet man barnet ut med badevannet. Man tok også vekk hele den sosiale boligpolitikken, og nå bygges det svært lite slike boliger. Da er det markedet som styrer det som nesten er viktigst for folk, nemlig at man skal ha et hjem, et sted å bo. Det er nå fullstendig overlatt til markedet, og svært mange greier altså ikke denne kampen.

Vi ser også at Regjeringa har lagt fram en forskjellsmelding, som viser at forskjellene mellom folk øker, at

noen blir ekstremt mye fattigere. Da går det selvfølgelig galt for mange. Og nå er vi nesten tilbake igjen der vi var da denne «alle skal eie sin egen bolig»-politikk ble utformet. Nå er vi der, så nå er veldig mange igjen prisgitt de private utleierne, som tar skyhøye priser. Banken eier boligen din og hver eneste krone du kan skrape sammen i all overskuelig framtid.

Dette må det gjøres en endring på. Det må nå fylles opp i Husbanken med tilstrekkelige tilskuddsmidler så det går an å få bygd nok billige utleieboliger i landet. Minst 3 000 boliger til halv pris burde det bygges i år og oppimot 5 000 de neste åra, hvis man skal ha noen mulighet til å gi folk et valg, et valg kanskje mellom det å bo i en sovepose eller på sofaen hos mor til man er 30, eller ha muligheten til å ha sin egen nøkkel til sitt eget hjem.

Berit Brørby (A): Arbeiderpartiet og sentrumspartiene ble enige om at det er godt for land og folk med en budsjettavtale mellom oss. Det gir stabilitet, ro og orden i økonomien, og gir forhåpentligvis snarlig også ytterligere rentenedgang.

Vi i Arbeiderpartiet kunne godt ha tenkt oss en enda større omfordeling fra dem som har god råd, til flere av velferdsoppgavene, og fordelt mer til dem som lite har. Men med denne budsjettavtalens innhold beveges politikken i riktig retning, noen vil si mot det reelle sentrum.

Jeg regner faktisk med at det som i dag beskrives som et budsjett for en mer rettferdig fordeling, ikke blir nullstilt neste år, da med en budsjettavtale med de to høyrepartiene. Jeg går ut fra at vi faktisk har sett et linjeskifte i sentrums søken etter venner, og at vi får en «rettferdighet» som varer. Det er grunn til å glede seg over det finansminister Restad sa tidligere i debatten her i kveld – fritt sitert: Det er bare med Arbeiderpartiet en får til en bedre fordeling – i alle fall er det lettere med Arbeiderpartiet enn med de to høyrepartiene.

Ser en på hva de to høyrepartiene har av forslag, finner en utgiftskutt som virkelig rammer de svakeste – kutt i sykelønn, arbeidsmarkedstiltak, skolefritidsordning, bare for å nevne noe. Skattelettelsene deres har også en dårlig sosial profil.

Vi går nå inn i år 2000 med et rettferdigere skattesystem, hvor noen av de rikere må yte mer til fellesskapet i form av økt skatt. Dette gis i sin helhet tilbake til dem med lave lønnsinntekter, i form av skattelette. Faktisk får 622 000 personer bedret økonomi bl.a. på grunn av det nye lønnsfradraget. Pensjonister og trygdede med lavere inntekter, inntil 160 000 kr – eller om lag halvparten av pensjonistene – får også skattelettelse. Den særskilte skattereduksjonsregelen bidrar til dette og til at satsen i minstefradraget økes fra 21 til 22 pst. Trygdede som har noe arbeidsinntekt, får også glede av det nye lønnsfradraget på 30 600 kr. Om lag 20 pst. av gruppen pensjonister og trygdede har lønnsinntekt i tillegg til trygd og pensjon.

Det er også grunn til å glede seg over at kommunene som en konsekvens av budsjettavtalen får noe mer å rutte med neste år. Jeg tror ikke at det som nå bevilges til kommunene, på noen måte er nok. Tvert imot mener jeg

at Kommune-Norge vil trenge mange milliarder mer de nærmeste årene om vi, i verdens rikeste land, skal kunne skryte av våre velferdsordninger.

Alle kommunepolitikere driver i disse dager med å sy sammen sine budsjetter. Det er dyster lesing i lokalavisene, og mange kommer, forståelig nok, i ren frustrasjon hit til Stortinget for å få hjelp. Diskusjoner om systemfeil i inntektssystemet, mange pleietrengende, skjev alderssammensetning er temaer som går igjen. Det som er et faktum, er at det mangler mange millioner omtrent over hele fjøla. Det må kuttes i velferdsordninger, det er for lite penger til eldreomsorgen, til skolen og til veier, og kulturen går på sparebluss. Det blir ikke noe særlig billigere barnehager, og det samme med skolefritidsordningen. Derfor er den om lag ene milliarden i økning til kommunene nesten bare en dråpe i havet.

Så kan en spørre: Er det for ambisiøse velferdsoppgaver vi har pålagt kommunene? Jeg tror ikke det. De er kompetente, og antagelig blir kravene fra brukerne større etter hvert. Er det et organisatorisk spørsmål hvor vi kan effektivisere oss til mer velferd? Jeg tror ikke det er svaret alene, selv om jeg også ser at forenklinger og mindre skjemavelde i Kommune-Norge ville frigi mange kompetente mennesker til andre oppgaver.

Ser en f.eks. på fylkene og fylkesmannsembetene, er det en del dobbeltroller. Det finnes både utdanningsdirektør og fylkesskolesjef, både veisjef og samferdsels-sjef, både fylkeslege og fylkeshelsesjef osv. Sikkert godt begrunnet – men. Ser en på mangelen på helsepersonell i dag, så er det om lag 7 000 ledige stillinger innen sykepleie og helsevernarbeid. Tar en med hva som skal til for å utføre allerede vedtatte reformer innen pleie og omsorg, vil vi i år 2030 ha behov for dobbelt så mange ansatte som i dag, med de utfordringer som ligger i det.

Derfor kan ikke neste års budsjett bare bli en prøve på mer rettferdighet. Med de store utfordringene vi står foran i å løse velferdsoppgavene og sikre en rettferdig pensjon for alle gjennom folketrygden, må vi i de neste årene få til enda mer omfordeling, enda mer penger til utdanning og kunnskapsoppbygging, og enda mer til dem som sitter nederst ved bordet. Først da blir vi en ordentlig velferdsstat.

John I. Alvheim (Frp): Hvem hadde trodd at en regjering med en statsminister og en helseminister fra Kristelig Folkeparti ville være den første regjering på tiår som iverksetter en regulær innstrammingspolitikk overfor norske sykehus? Slik synes dessverre virkeligheten å bli i år 2000. Desto verre blir denne virkeligheten ved at Arbeiderpartiet nå ved budsjettforliket stiller seg bak en slik politikk, Arbeiderpartiet, som tidvis hevder å være selveste garantisten for vanlige folks velferds-, helse- og omsorgstilbud.

Jeg synes jeg hører regjeringens protester: Hva med opptrapping av psykiatrien? Hva med kreftplanen, som denne Regjeringen har fått vedtatt? Det er vel og bra. Men hvordan skal disse gode planene kunne realiseres med de midler statsbudsjettet legger opp til for sykehusene i år 2000?

I tillegg til de utilstrekkelige budsjettmidler skal sykehusene dekke inn sine budsjettunderskudd for 1999, som for regionsykehusene alene utgjør 360 mill. kr. Konsekvensene er åpenbare. Den elektive pasientbehandling må reduseres drastisk, og garantibruddene vil øke dramatisk.

Jeg gjentar det jeg sa innledningsvis: For første gang på tiår legger flertallet i denne sal opp til at bl.a. syke mennesker gjennom reduserte bevilgninger til våre sykehus vil få enda lengre ventetider i sykehuskøene. En slik helsepolitikk vil ikke det norske folk forstå, og Fremskrittspartiet vil heller ikke akseptere en slik politikk.

Størrelsen på nedskjæringene til sykehusene er det foreløpig ingen som kjenner. Inntektssystemet for norske sykehus er blitt så innviklet og komplisert at knapt noen, tror jeg, i Stortinget er i stand til å overskue konsekvensene av disse ordningene.

Kommunenes Sentralforbund hevder at kuttene på sykehusbudsjettene kan dreie seg om så mye som 5 pst. En tilstrekkelig volumøkning som kan veie opp for kutt i enhetsprisene i den innsatsbaserte finansieringen, og et effektivitetskrav på 140 mill. kr som ligger innbakt i budsjettet, tror jeg ikke det er mulig å gjøre noe med.

Det er min spådom at den sittende regjering og stortingsflertallet er i ferd med å kaste landet ut i en ny helsepolitisk krise. Omfanget av problemene vil først komme til syne på vårparten, når vi begynner å se effekten av statsbudsjettet kombinert med sykehusenes regnskapsavslutning for 1999.

Stortinget har vedtatt at dersom norske sykehus behandler flere pasienter, skal de også få riktig betalt for det. Gjennom forslaget i statsbudsjettet ser det ut til at Regjeringen har glemt dette prinsippet. Nå er man i ferd med å underminere hele ISF-ordningen ved at sykehuse- ne neste år må gjøre mer for å få like mye penger som i fjor. For å si det på en annen måte: Har Regjeringen mistet troen på gulroten siden den nå går over til å benytte pisken, eller er virkeligheten den at en ikke vil bruke mer penger på å behandle syke mennesker? Med overslagsbevilgning får en jo ikke problemer med budsjettbalansen i statsbudsjettet.

Fra våre sykehus kommer det stadig meldinger om at troverdigheten rundt det nye inntektssystemet er i ferd med å svekkes. Mangel på forutsigbarhet, endringer som er så innviklet at ingen aner konsekvensene, problemet rundt den såkalte krypgrensen, manglende kompensasjon for å ta i bruk nye medikamenter og behandlingsmetoder, bl.a. kostbare implantatbehandlinger, er noen eksempler på hvor vanskelig dette er blitt. Alt dette gir grunn til bekymring.

I forhold til brutto nasjonalprodukt bruker Norge lite på helsevesenet sammenlignet med andre OECD-land.

Et sekelskifte er i seg selv en stor begivenhet. Dette hundreåret har gitt menneskene her i landet en utrolig materiell velstandsutvikling. Men på terskelen til det nye århundret greier fremdeles ikke landets myndigheter og dette stortingsflertallet å gi vanlige mennesker trygghet for en anstendig behandling når sykdom inntreffer.

Fremskrittspartiet mener at sykehusene i store trekk må få dekket sine budsjettunderskudd i 1999, og vil

fremme forslag om dette. Det er helt uakseptabelt at norske sykehus må stenge sykehusposter og redusere sin behandlingsskapasitet på grunn av pengemangel. Hvis de nødvendige personalressurser er tilgjengelig for økt aktivitet, må Stortinget skjære igjennom krangelen om problemene skyldes fylkestingene eller Stortinget ved å bevilge de nødvendige penger på 1999-budsjettet under en ekstra saldering, slik at alle sykehus får strøket det meste av sine underskudd for 1999. Jeg forventer faktisk at Arbeiderpartiet vil støtte Fremskrittspartiets forslag i så måte, og jeg vil bli meget forbauset om så ikke skjer. For Fremskrittspartiet er trygghet for helse og alderdom en grunnpilar som vi prioriterer fremfor alle andre samfunnsområder i dette landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Asmund Kristoffersen (A): Representanten John Alvheim og jeg har en felles bekymring og utfordring. Det gjelder ressursituasjonen i helsevesenet og sykehusene spesielt, slik som Alvheim var sterkt opptatt av i sitt innlegg.

Finansieringen av pasientbehandlingen i sykehusene skjer i partnerskap mellom staten og fylkeskommunen i en 50 – 50 fordeling. Nå vet jeg at Fremskrittspartiet ikke liker fylkeskommunen, men ser for seg et stort statsbyråkrati som erstatning for den. Virkeligheten bør ha gått opp for Fremskrittspartiet også, nemlig at stortingsflertallet ikke har til hensikt å legge ned fylkeskommunen i år 2000. Likevel kutter Fremskrittspartiet brutalt i den fylkeskommunale økonomien, både gjennom kutt på 3,6 milliarder kr i kommuneøkonomien og gjennom store skattelettelser. Dette vil gjøre det ytterligere vanskelig for sykehusene. Vi ser jo hva opplegget for 1999, som Fremskrittspartiet stod bak, har ført til av underskudd ved våre sykehus. Fylkeskommunene har ikke mulighet til å forsvare sin del av utgiftene til pasientbehandling.

Fremskrittspartiet ønsker å privatisere helsevesenet, med fare for at tilbudene utenfor de største befolkningsskonsentrasjonene blir færre og gir dårligere helsetjeneste. Jeg vil spørre representanten Alvheim: Er sulteføring av fylkeskommunene et middel for å få til en privatisering av norske sykehus?

John I. Alvheim (Frp): La meg starte med det siste og svare representanten Asmund Kristoffersen: Fremskrittspartiet har aldri sagt, aldri skrevet og aldri ment å privatisere det offentlige helsevesen. Det vi har sagt, og det vi har gått inn for, er å få sterkere suppleringsinnslag av private helsetjenester på ulike felt.

Nei, Fremskrittspartiet vil heller ikke legge ned fylkeskommunen ved å pine den til nedleggelse. Dertil har vi stor respekt for pasientene, som fylkeskommunen for øyeblikket har ansvar for å behandle.

Når det gjelder Fremskrittspartiets sulteføring av fylkeskommunen, er det heller ikke korrekt – hvis representanten Asmund Kristoffersen har fulgt med i Fremskrittspartiets alternative budsjettforslag, både i år og i de to forutgående år. I år legger vi inn 3,4 milliarder kr til hel-

se og omsorg til fylkeskommuner og kommuner. Så vi har ingen dårlig samvittighet når det gjelder å følge opp oppgavene innen sykehus- og omsorgssektoren som fylkeskommune og kommune skal ha ansvaret for.

At vi vil fjerne fylkeskommunen, er riktig. Det har vi villet lenge. Det som er interessant og positivt, er at flere partier nå innser at det må gjøres, til og med langt inn i Arbeiderpartiet. I mitt eget fylke går gruppelederen i Arbeiderpartiet nå inn for å vurdere å legge ned fylkeskommunen, for man ser for det første at fylkeskommunen er en for liten enhet til å drive sykehus, og dernest at fylkeskommunen er meget kostbar i drift.

Are Næss (KrF): Representanten Alvheim har et klart engasjement for de svake i samfunnet – ikke bare i ord. Det respekterer jeg ham for, og det preger hans innsats i helsepolitikken, hvor vi til dels kan være uenig i midlene, men ikke i målet.

Men jeg er alvorlig bekymret for Fremskrittspartiets avgiftspolitik, som ikke vil fremme våre felles mål for folkehelsen. Fremskrittspartiets forslag til alkoholavgifter i årets budsjett innebærer en reduksjon på mellom 30 og 40 pst. på de sterkeste varene. For drikker med lavere alkoholkonsentrasjon vil Fremskrittspartiet dels fjerne avgiftene helt, dels redusere dem med mer enn 50 pst. Når det gjelder tobakk, vil partiet redusere avgiftene med fra 46 pst. for røyketobakk til 78 pst. for snus, noe som vil føre til en prisreduksjon pr. pakke på 19 kr for sigaretter, 25 kr for snus og 32 kr for tobakk. Reduserte avgifter på tobakk og alkohol fører enten til reduserte inntekter for staten eller til økt forbruk. Jeg ser her bort fra den mye omtalte handelslekkasjen til Sverige, da de fleste av oss har den glede å være bosatt i rimelig stor avstand fra svenskegrensen. Jeg er oppmerksom på at også Regjeringen har sett seg nødt til en viss justering av alkoholavgiftene. Men erfaringen viser at avgiftsreduksjoner av en størrelse som den Fremskrittspartiet legger opp til, vil øke forbruket av alkohol og tobakk, spesielt hos unge, hvor prisen er en særlig avgjørende faktor for forbruket. Og dette er ikke god helsepolitikk.

Forskere ved Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning har regnet ut at en prisreduksjon på alkohol til ca. en fjerdedel over tysk nivå, ville medføre omtrent en fordobling av antall alkoholrelaterte dødsfall i Norge, fra ca. 2 000 til ca. 4 000. Når det gjelder tobakk, forårsaker den mer enn 7 000 dødsfall i Norge årlig, altså rundt regnet ett dødsfall hver time i døgnet.

Mitt spørsmål til hr. Alvheim blir derfor: Tar Fremskrittspartiet helsemessige, og dermed helseøkonomiske, virkninger med i vurderingen av sin avgiftspolitik?

John I. Alvheim (Frp): Det var mye på én gang fra representanten Are Næss. Jeg tror representanten forsnakket seg innledningsvis. Vi er enige om målene, men vi er dels uenige om midlene for å nå målene. Så vidt jeg oppfattet, sa representanten det stikk motsatte, men det er greit nok.

Ikke uventet får jeg en replikk mot meg fra Kristelig Folkeparti, nesten den samme hvert år fra ulike represen-

tanter. Når det gjelder avgifter på alkohol og tobakk, er vårt mål ikke å fjerne avgiftene, men å prøve å komme ned på et svensk nivå, som bl.a. har den sideeffekten at man reduserer handelslekkasjen og fremfor alt smugling av både sprit og tobakk.

Jeg har ikke fagkunnskap nok til å imøtegå antallet dødsfall av ulike gifter når det gjelder både tobakk og alkohol, som representanten Are Næss foredrog her, men jeg må ærlig innrømme at misbruk både av alkohol og tobakk gir helseskade. Det er det vel ingen uenighet om. Men dette er tross alt lovlige varer i et fritt demokratisk samfunn, og da synes jeg det er rimelig at prisene også står i forhold til prisene i våre naboland og ellers i Europa. Vi kan ikke forby verken tobakk eller alkohol, men vi kan utmerket godt holde avgiftene på et nivå som likestiller oss med våre nærmeste naboland.

Og så må man ikke glemme, når man tenker på helse-skadene og kostnadene for samfunnet (presidenten klubber), at de betydelige avgiftene som betales inn (presidenten klubber igjen) både fra røyk og sprit, er store og dekker (presidenten klubber igjen) det meste av sykehusoppholdene.

Presidenten: Presidenten anmoder talerne om å holde seg innenfor den tildelte taletid.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg deler også representanten Alvheims bekymring og vurderingen av situasjonen i våre sykehus. Fremskrittspartiet og Høyre er jo enig i mye av helsepolitikken, bl.a. at staten bør overta ansvaret for, om ikke eierskapet av, sykehusene, og at fylkeskommunen kan nedlegges. Takket være Fremskrittspartiet og Høyre har vi nå innsatsstyrt finansiering av sykehusene, noe som har stimulert til økt aktivitet og flere behandlede pasienter. Men det er viktig at denne ordningen ikke kommer i miskreditt.

Nå er det slik at ingen finansieringsordninger er perfekte, og så langt viser evalueringen som er i gang når det gjelder innsatsstyrt finansiering, at det er behov for forbedring av ordningen for å sikre økt pasientbehandling og redusert ventetid. Høyre mener det er nødvendig å forbedre systemet på flere punkter.

For det første må satsene økes til minst 60 pst., og for det andre bør finansieringen gå direkte til sykehusene. I tillegg mener Høyre at det bør utarbeides et system med differensierte enhetspriser for DRG-refusjon som tar høyde for de større sykehusene, som regionsykehusene, som behandler pasienter med mer kompliserte sykdommer og derved mer kostbar behandling.

Mitt spørsmål til representanten Alvheim er om vi kan regne med Fremskrittspartiets støtte til et forslag om differensierte enhetspriser for DRG-refusjon. Dette vil kunne gi regionsykehusene mer ressurser, og det er det i høyeste grad behov for.

John I. Alvheim (Frp): Det var en meget hyggelig replikk, og det er i grunnen synd for Helse-Norge at regjeringspartiene har kvittet seg med de to partiene som

har stått for en fremtidsrettet helsepolitikk i dette storting over flere år.

Jeg kan uten videre si at Fremskrittspartiet fullt ut vil støtte forslaget som nå ble annonsert av Høyre. Jeg tror det er et forslag som er helt nødvendig. Og når det gjelder prosentsatsen for ISF, vil vi selvfølgelig også støtte den – 60 pst. Det er for øvrig et forslag vi har i vårt eget prinsipale budsjettforslag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Laila Dævøy: Utviklingen på arbeidsmarkedet er så langt i samsvar med det som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet for 2000. Det er med tilfredshet jeg registrerer at den faktiske ledighetsutviklingen er noe bedre enn forventet.

Utviklingen preges av en todeling. I deler av industrien går sysselsettingen markert tilbake, mens det i store deler av servicesektoren og i offentlig tjenesteproduksjon er sysselsettingsvekst. Selv om nær 4 000 flere er ledige i forhold til på samme tid i fjor, er ledigheten fortsatt bare 2,5 pst. Ubalansen på arbeidsmarkedet gjør seg særlig gjeldende for Agder-fylkene og i Rogaland, og har rammet menn i større grad enn kvinner. Dette er en alvorlig utvikling som jeg har tatt tak i med de virkemidlene jeg har i arbeidsmarkedspolitikken.

En spesielt stor nedgang i oljeinvesteringene medfører lavere aktivitet i verftsindustrien og i oljerelaterte næringer, som flere har vært inne på tidligere i dag. Jeg mener at en betydelig del av problemene disse næringene står overfor, er av strukturell karakter. Mitt inntrykk er at det er bred enighet om at nåværende kapasitet er høyere enn hva det synes å være markedsmessig grunnlag for de nærmeste årene. Dette er det også nødvendig å forholde seg til når man skal ta tak i problemene.

Regjeringen er godt i gang med arbeidet for å følge opp problemene i disse deler av arbeidsmarkedet. For 2000 ønsker vi å innrette arbeidsmarkedspolitikken mot å motvirke økt ledighet som følger av næringsmessig og geografisk ubalanse og mobilisere arbeidskraft til ledige stillinger. Jeg har bedt arbeidsmarkedsetaten intensivere formidlingsinnsatsen rettet mot personer som blir ledige i offshorerettet verfts- og leverandørindustri. Da enkelte av disse personene vil ha behov for å tilegne seg ny kompetanse, har vi i budsjettet for 2000 foreslått avsatt en del midler til kvalifiseringstiltak rettet mot personer fra verftsindustrien og oljebasert leverandørindustri som blir, eller står i fare for å bli, arbeidsledige. I tillegg vil det bli gitt opplæring til ansatte og permitterte for å sikre nøkkelkompetanse i næringen når de nye oppdragene kommer. Budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen gir grunnlag for å trappe opp denne innsatsen. Det er jeg svært glad for.

Jeg vil følge utviklingen på arbeidsmarkedet nøye, og fokusere særlig på utviklingen i den oljebaserte industrien. Hvis utviklingen utover vinteren avviker fra det vi forventer, vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget med eventuelle ytterligere tiltak i revidert nasjonalbudsjett.

I vårt budsjettopplegg er yrkeshemmede en prioritert målgruppe. Gjennom de senere årene med kraftig reduksjon i arbeidsmarkedstiltakene for ordinær arbeidskraft har vi trappet opp innsatsen overfor yrkeshemmede. Vi har foreslått å videreføre denne satsingen – jeg peker særlig på innsatsen overfor yrkeshemmede med sammensatte problemer og stort bistandsbehov, og personer med variabel arbeidsevne uten utsikter til snarlig bedring. Personer med psykiske lidelser skal bli gitt et bedre tilbud i tråd med opptrappingsplanen for psykisk helse. Dette må også ses i sammenheng med oppfølgingen av utjammingsmeldingen. Vi kommer til å igangsette et forsøk med lønns subsidiering av lengre varighet rettet mot personer med sammensatte problemer og variabel arbeidsevne. Et slikt tiltak vil sammen med våre øvrige tiltak kunne gi et enda bedre tilbud til mange yrkeshemmede, til glede for den enkelte og for samfunnet.

I forbindelse med programmet «Et enklere Norge», som Regjeringen lanserte i sommer, vil jeg rette oppmerksomheten mot formålet, som er å gjøre det lettere og mindre ressurskrevende for kommuner, næringsliv, organisasjoner og enkeltpersoner å ha med statlig forvaltning å gjøre. Det er i gang mer enn hundre små og større prosjekter innenfor «Et enklere Norge». Vi har også bedt våre brukere og medspillere om å gi oss ideer til flere tiltak.

Mitt departement har et spesielt ansvar for å få til forbedringer i forholdet mellom forvaltningen og den enkelte. Forvaltningen må gi brukerne bedre informasjon, effektivisere og samordne sine tjenester, og redusere belastningen på brukerne i forbindelse med datainnhenting.

To prosjekter vil jeg spesielt nevne. Det ene er at statlige etater skal ha serviceerklæringer innen utgangen av 2000. Slike erklæringer kan ses på som «varefakta» fra statlige etater. De skal vise brukerne hva etaten gjør, og hvilket servicenivå den vil holde når det gjelder viktige forhold som saksbehandlingstider og andre ventetider. Dette er i god gjenge i alle statlige etater.

Det andre prosjektet er offentlige servicekontorer, som har som formål å samordne offentlige tjenester til beste for brukerne og legge til rette for at statlige tjenester skal være tilgjengelig over hele landet. Vi håper at slike kontorer vil bli etablert over hele landet innen rimelig tid. (Presidenten klubber).

Det er avsatt 5 mill. kr til etablering av offentlige servicekontorer i kommunene (Presidenten klubber igjen) ...

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Breimo (A): Representanter for Regjeringen og regjeringspartiene har i flere innlegg i dag understreket at Norge har en god økonomi. Vi har lav prisstigning, vi har et relativt lavt rentenivå, så godt som ingen inflasjon osv. Men viljen til å dele æren med andre har ikke akkurat vært påfallende. Derfor er det på sin plass å trekke fram den helt avgjørende rolle som fagbevegelsen har spilt – det gjelder ikke minst i kampen mot arbeidsledigheten. Uten den solidariske holdningen og moderasjonen fagbevegelsen har lagt for dagen, ville vi i dag ikke hatt Europas laveste ledighet.

Det er derfor urovekkende og betenkelig at Regjeringen stadig vekker opptrer slik at den støtter fagbevegelsen fra seg. Det siste framstøtet i så måte er angrepet på AFP-ordningen. Her velger Regjeringen uten videre å overkjøre den ene parten. Regjeringen har nevnt flere gode grunner for å endre ordningen. Jeg vil derfor spørre statsråd Dávøy om hun ikke ser noen gode grunner for å spille på lag med fagbevegelsen i tiden som kommer. Selvsagt er det ønskelig at eldre arbeidstakere står lenger i jobb, men det finnes da bedre måter å oppnå det på enn å angripe velferdsordninger som er kommet i stand etter konstruktivt samarbeid med en ansvarlig fagbevegelse.

Jeg har registrert at statsråden har uttalt at hun ønsker en god dialog med fagbevegelsen, men da bør hun vel rekke ut en åpen hånd, og ikke det som oppfattes som en knyttet neve. Kan statsråden love at hun vil gjøre sitt til at Regjeringen respekterer inngåtte avtaler mellom og med partene i arbeidslivet? Svaret på mine to spørsmål er av avgjørende betydning for utviklingen framover, ikke bare når det gjelder økonomien.

Statsråd Laila Dávøy: Jeg har ingen problemer med å berømme fagbevegelsen for den innsatsen de har bidratt med i de årene som har gått, når det gjelder lønnsutvikling og økonomi og det at vi i dag faktisk kan si at vi har en god økonomi i samfunnet.

Det er riktig at Regjeringen har signalisert noen endringer i AFP-ordningen. Det er også riktig at det er inngått avtaler om AFP-ordningen med fagbevegelsen. Jeg har lyst til å si at jeg senest i går var på en stor kartellkonferanse som LO holdt, der vi diskuterte seniorpolitikk, og der jeg bl.a. inviterte fagbevegelsen til et samarbeid om nettopp å ivareta de eldre arbeidstakerne – klare å lage incitament som gjør at vi kan beholde flere lenger i arbeidslivet. Vi har nemlig også store problemer knyttet til mange eldre som blir støttet ut av arbeidslivet, som faktisk ønsker å jobbe.

Vi har signalisert noen endringer i AFP-ordningen, og jeg kan svare ja på representantens spørsmål om vi ønsker å samarbeide med fagbevegelsen. Det gjør vi. Senest i går inviterte jeg fagbevegelsen og LO til å være med og diskutere også pensjonsspørsmål, også de tiltakene vi har foreslått i nasjonalbudsjettet. Det har vært et problem i Olsen-utvalget, som vi hadde for en tid tilbake, at hovedorganisasjonene meldte seg ut av dette arbeidet. Det er også riktig at LO i etterkant heller ikke har villet komme i høring til Olsen-utvalget. Jeg har invitert dem – senest i går og også tidligere – og jeg er klar til å diskutere når som helst.

Per-Kristian Foss (H): Jeg har to spørsmål til statsråd Dávøy som fagminister og ett spørsmål til statsråd Dávøy som Kristelig Folkeparti-politiker.

Først følgende: Statsråden omtalte i sitt innlegg prosjektet «Et enklere Norge». Hva er da årsaken til at forskriftene til regnskapsloven har gjort hverdagen mer komplisert for bedriftene? Ifølge NHO vil forskriftene virke sterkt fordyrende for bedriftene, og det dreier seg om milliardbeløp.

Spørsmål nr. 2: Statsråd Dávøy omtalte AFP-ordningen, og når jeg hører statsråden, skjønner jeg at hun vil diskutere med noen, men problemet er at da må jo Regjeringen ha et syn. Når jeg lytter til statsråd Dávøy og leser regjeringspartienes merknader om AFP-ordningen, oppdager jeg ikke noe standpunkt. Man må iallfall møtes med en holdning. Jeg leser ut av Regjeringens nasjonalbudsjett at man i alle fall ser behov for å stramme inn noe på AFP-ordningen, men når jeg hører statsråden, merker jeg ikke noe av dette. Derfor dette direkte spørsmål: Står statsråden inne for alt som står i Regjeringens budsjett-dokumenter om AFP-ordningen?

Siste spørsmål: Representanter for Kristelig Folkeparti har flere ganger sagt fra denne talerstol at Høyres budsjettalternativ ikke var noen invitt til et samarbeid med Bondevik-regjeringen. Det forstår jeg ikke, for noen av våre forslag var faktisk tatt fra Kristelig Folkepartis program. Og hvordan kan det være en fornærmelse mot en Bondevik-regjering å ta forslag fra Kristelig Folkepartis program? Da må virkelig maktforholdene ha endret seg dramatisk. Det skulle vært spennende å få innsikt i disse maktforholdene når vi nå opplever å ta f.eks. egenandeler i sykelønnsordningen eller det å redusere boligbeskatningen, som er tatt fra Kristelig Folkepartis program – ja, det står vel faktisk mer i Kristelig Folkepartis program, det står, i likhet med i Høyres, at man vil ta bort fordelsbeskatningen på boliger. Vi har nå vært mer beskjedne i vårt alternativ og faktisk foreslått å ikke øke den, hvilket man skulle tro kanskje var et bidrag i Kristelig Folkeparti-retning.

Det var tre spørsmål.

Statsråd Laila Dávøy: Vi har lansert «Et enklere Norge», som jeg har sagt foreløpig består av over 100 prosjekter, og representanten spør hvorfor man har så vanskelige forskrifter i regnskapsloven. Det kunne sikkert finansministeren svart mye bedre på enn meg, jeg kjenner ikke detaljene så godt. Men det jeg kan si, er i hvert fall at ethvert forslag til tiltak innenfor ulike områder – det være seg økonomi, organisasjon, hva som helst – tar vi imot med takk.

Vi har også en del endringer på gang når det gjelder økonomiforholdene og reguleringer knyttet til dette. Så hvis representanten har forslag å komme med til hvordan vi kan gå videre, tar vi imot det også fra stortingsrepresentanter. Det er mange ordninger som er kompliserte.

Så til AFP-ordningen. Vi har jo et syn, men i dette budsjettet har vi lagt fram en del forslag til diskusjon, uten at vi akkurat her og nå foreslår vedtak. Det er nettopp for å få en dialog. Det er også for å invitere både Stortinget og andre som har meninger, til å si hvordan vi skal gå videre. Vi ser at vi er nødt til å gjøre noe innenfor AFP-ordningen, og jeg tror faktisk også at en del innenfor fagbevegelsen og andre politiske partier ser det. Det kan hende vi ikke er enige om alle de tiltakene vi har ønsket å drøfte. Det får så være. Noe må iallfall gjøres.

Når det så gjelder Høyres budsjett, er det fint hvis Høyre har tatt en del fra Kristelig Folkepartis program, da regner vi med at vi også får støtte for en del. Men jeg

må få lov å bemerke at det også er en hel rekke forslag i Høyres budsjett som er direkte i motstrid til det Kristelig Folkeparti står for – jeg nevner u-hjelpen som ett eksempel.

Karin Andersen (SV): I utjamningsmeldinga står det at den viktigste årsaken til den økende fattigdommen er en kombinasjon av mangel på arbeid og dårlig helse. I proposisjonen til arbeids- og administrasjonsministeren står det også at arbeidsmarkedstiltak virker, altså at sjansen for å få jobb, øker hvis en er på tiltak. Da er det med stor forundring man merker seg at Regjeringa legger fram et forslag der den sier at arbeidsledigheten skal øke med 10 000 og tiltakene bare med 500, altså at man øker den passive dagpengemottakinga og tar sjansen på at flere ikke kommer i jobb. Dette dreier seg også om yrkeshemmede, der tallet har vært over 54 000 i mange år, og der det nå øker.

Hva er grunnen til at Regjeringa måtte ha hjelp i budsjettforliket til å rette opp de verste skavankene ved dette? Er det slik at Regjeringa ikke vil ta i bruk den mekanismen som de selv sier virker?

Så det andre spørsmålet: Kommuneøkonomiproposisjonen i vår viste at skal kommunesektoren, offentlig sektor, få den andelen av den forventede arbeidsstyrken for å klare å bemanne i henhold til reformene framover, trenger de en økning på 2 prosentenheter av arbeidsstyrken, og det er dobbelt så mye som det er rom for i makroøkonomien. Altså: Vil det bli en skrikende mangel på ansatte i offentlig sektor – leger sykepleiere, hjelpepleiere, lærere osv.? Hvordan vil statsråden som arbeidsminister gripe dette an? Hva slags tiltak har arbeidsministeren å komme med for at offentlig sektor ikke skal bli fullstendig utarmet, for at klasserommene ikke skal bli rimelig tomme for lærere, og at sykehusene ikke skal bli tømt for hjelpepleiere og sykepleiere?

Statsråd Laila Dāvøy: Først har jeg lyst til å påpeke at jeg som arbeidsminister selvsagt er glad for at vi i budsjettforliket også har fått flere tiltaksplasser knyttet til arbeidsledighet.

Representanten reiser selvsagt et viktig spørsmål når hun kobler forutsetningen for antall ledige med at det fra Regjeringens side – etter hennes mening – er for få tiltaksplasser. Vi har sett på helheten i arbeidsmarkedstiltakene, slik som arbeidsmarkedsetaten i dag fungerer. Det vi har sett de siste årene, er at det har vært en sterkt økt vekt på formidlingsinnsatsen, og det har vist seg å være svært effektivt. Det er faktisk også slik at vi i Norge i dag har en rekke områder der det er mangel på arbeidskraft, og det har vist seg å være effektivt når vi har klart å formidle. Det har vært formidlet så mange som 144 000 enkeltpersoner i 1998, og enda flere vil bli formidlet i 1999.

Jeg har også lyst til å påpeke at vi har en sterkt målrettet innsats i arbeidsmarkedsetaten. Vi prioriterer ungdom og langtidsledige. Vi prioriterer også yrkeshemmede.

Når det så gjelder rekruttering til offentlig sektor og problemene knyttet til enkelte grupper, blir det for liten

tid til å komme inn på alle tiltakene, men jeg vil vise til handlingsplanene for helsepersonell som ligger i Helse- og Sosialdepartementet. Her er en rekke tiltak foreslått. Som arbeidsminister ønsker jeg fortsatt å drive en god personalpolitikk og prøver å være en god arbeidsgiver for alle de offentlig ansatte i statlig sektor.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Ranveig Frøiland (A): I samband med dei to siste budsjetta har sentrumsregjeringa valt å samarbeida med Høgre og Framstegspartiet. Det har gjeve som resultat at vi har hatt eit historisk lågmål når det gjeld barnehageutbygging, arbeidsmarknadstiltaka er kraftig reduserte, sjukelejonsordninga for deltidsarbeidande er teken bort, skulefritidsordninga har vorte vesentleg dyrare for foreldra, og det har vore kutt i midlane til utdanning med mange hundre millionar kroner.

På landsmøtet til Arbeidarpartiet i fjor haust vedtok vi «Program for rettferdig fordeling». Budsjettavtalen som Arbeidarpartiet har inngått med sentrumspartia i år, er eit skritt i rett lei, og det er eit skritt i retning av å følgja opp ei meir rettferdig fordeling. Vi har fått fleire frie midlar til kommunar og fylkeskommunar, det har vorte fleire kroner til barnehageutbygging, det er fleire kroner til skulefritidsordning, det er fleire kroner til universitet og høgskular, og det er faktisk fleire kroner å byggja studentbustader for.

Omfordeling betyr i skattepolitikken at dei som har mykje, må vera med og bidra til dei som har mindre. Dei som har lite, skal faktisk verte tilgodesette.

Skattelette på over 1 milliard kr for dei som har lågast lønsinntekt, er verkeleg eit stort lyft, og det betyr skattelette på 4 300 kr for lønsinntekter på 75 000 kr. Eit lønsfrådrag på 30 600 kr er berre eit første steg i ein skattereform for dei lågast lønte. Dette betyr at deltidstilsette, studentar, pensjonistar som har løna arbeid, vil ha meir igjen i lønningsposen når dei får skattelette. Og når nokon får lette, må nokon betala. 2 milliardar kr har dei som har mest, råd til å betala. Ny toppskatt for dei som tener over 762 700 kr, kan veldig godt forsvarast. Fjerning av AMS-ordninga har det vore vanskeleg å få gjennomført tidlegare, men i år lukkast Arbeidarpartiet i å få det til. Det er ei veldig fin omfordeling.

Det er ikkje sant at Arbeidarpartiet har fått gjennomført heile programmet – på langt nær! Vi har mykje vi skal ha gjennomført før vi har oppnådd det, men det er teke steg i rett lei. Med den avtalen som vi har fått til, har det altså vorte ei betre fordeling. Og frå 1. januar neste år får deltidsarbeidande igjen rett til å opparbeida seg sjukelejon når dei er sjuke.

Det har lenge vore klart at situasjonen i verftsindustrien og i offshorenæringa, er vanskeleg. Permitteringar og oppseiingar ser vi over heile Vestlandet. Regjeringa har ikkje teke dette på alvor. Vi i Arbeidarpartiet laga i samband med handsaminga av revidert nasjonalbudsjett ei næringspakke som gjaldt både nærings- og sysselsetjingstiltak, som vi fekk fleirtal for trass i Regjeringa. Det gjaldt å gjera meir spesielt for offshorenæringa, å få

reduisert CO₂-avgifta og få den inn i kvoteordningar, få reduisert produksjonsavgifta og få til ein gjennomgang av skattepolitikken for denne næringa. I tillegg til det sa vi at fiskerihamnene måtte få auka løyvingar, det måtte byggjast fleire studentbustader, og vi måtte auka midlane til utdanning, høgare utdanning og universitet. I forhandlingane no i haust har vi frå Arbeidarpartiet si side brukt mykje tid på å få til ei omfattande sysselsetjingspakke, slik at vi òg kan ivareta desse områda.

Det vert reduksjon i investeringane i offshoresektoren. Det er noko som alle veit, men vi må ta vare på den kompetansen som finst der, slik at ein ikkje i løpet av eit par år må byggja opp igjen den kompetansen som no vert reduisert. Eg forstod på statsråd Dávøy at ho var godt nøgd med den pakka som Arbeidarpartiet hadde fått til i lag med Regjeringa, og det er viktig at ein får sett dette ut i livet slik at det vert færrest mogleg skadeverknader for dei som er tilsette i denne sektoren, og for dei som òg skal ivareta kompetansen vidare.

Så til AFP-ordninga. Det er ein avtale mellom partane i arbeidslivet, og eg må seia at eg vart veldig forundra då statsråd Dávøy sa at ho ville ta initiativ til å samarbeida med fagrørsla om dette. Fagrørsla har vore heilt klar. Dei har tidlegare sagt frå om korleis dei ynskjer denne avtalen inngått, og det er inngått ein avtale med arbeidsgjevarer. Staten – storting, regjering – har slutta seg til det, og dersom nokon går rundt og meiner at 20 000 – 25 000 arbeidstakarar i dette landet skal kunna øydeleggja for norsk økonomi, er det ikkje berre å ta hardt i, det er eigentleg å seia noko som er heilt feil. For mange av desse arbeidstakarane er slitne etter eit langt liv i ein tungindustri t.d., og ein har laga ein avtale om at dei skal få gå av ved 62 år. Det er eigentleg å bruka pengar som dei kunne ha teke ut i løn, til å laga ein pensjon for. Vi frå Arbeidarpartiet si side har skrive klart inn i budsjettmerknaden at denne ordninga skal ikkje skuslast bort, og at ein skal halda fram med å ha eit samarbeid mellom partane i arbeidslivet. Her har regjeringspartia fått støtte frå Høgre og Framstegspartiet i ein merknad som seier at Regjeringa kan koma tilbake igjen med dei forslaga som dei ikkje har våga å fremja no. Eg må seia at dersom Regjeringa kjem tilbake med dei, vil det seia at det er Høgre og Framstegspartiet dei vil ha fleirtal saman med og ikkje Arbeidarpartiet.

Korleis har så dei andre partia snakka om denne avtalen som er komen i stand no, som gjev ei betre fordeling, meir til velferd og felles tiltak og mindre til private tiltak? Eg må seia at eg vart positivt overraska over finansminister Restad då han nesten berre snakka om kor bra denne avtalen var. Det er flott. Venstre er litt meir tilbakelemt og seier at dei har sloppe billeg frå dette. Det er ein underleg karakteristikk av at ein har fått til så mykje bra på så mange område, at ein snakkar om litt prosentvis endring. Det er klart at ved å gjera dette til ein prosentdebatt, skal det endrast på mykje før ein kan gå i rett lei. Men her er det viktige fordelingspolitiske prinsipp som ein har klart å vri i rett lei, og difor er nok ikkje Venstre så fornøgd med denne avtalen som kanskje Senterpartiet er. Og eg må seia at Kristeleg Folkepartis Rise vel tok

bladet frå munnen då han sa at dei hadde invitert Høgre òg til regjeringssamarbeid. Det har no Foss teke avstand frå, for han var ikkje til stades på Voksenåsen ettersom eg skjøna.

Det er litt rart å sitja og høyra på denne debatten i dag, korleis dei ulike regjeringspartia vektlegg denne avtalen. Men det er vel òg greitt å konstatera at dei som sit i regjering, synest den er bra, medan kanskje ein del av dei som er her i stortingssalen, ikkje synest det er så bra det dei har lovt å vera med på av endringar. Det som er viktigast i tida som kjem, er å sjå kva regjeringspartia tenkjer om dei politiske samarbeidspartnarane, kva slags retning dei vil gå i. Vil dei ha ei betre fordeling – og det ønskjer veldig mange her i denne salen – kan dei berre lukkast med det i eit samarbeid mellom sentrumspartia og Arbeidarpartiet. Det har vore slege fast frå leiaren i Senterpartiet og òg frå fleire andre.

Det kostar for mykje å endra kurs kvart år. Om ein eitt år skal gå til høgre og gje store skattelettar og redusera på fellesgoda, for så til neste år å auka fellesgoda igjen og fordela skattar på ein annan måte, vert det temmeleg mykje vingling ut av det, det vert liten tryggleik. Difor er mitt råd at sentrumsregjeringa må halda fram denne kursen dei har slege inn på no: meir til fellesskapet og ei betre fordeling når det gjeld skattepolitikken. Men Regjeringa må visa at dei ønskjer ei endring i den retning og ikkje berre seia at dei tar fleirtalet der det måtte finnast.

Ø y v i n d K o r s b e r g hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (Frp): Representanten Ranveig Frøiland har sittet svært sentralt i forhandlingene med sentrumspartiene for å få til et budsjettforlik, som det heter. Hun har nok derfor hatt stor innflytelse på det resultatet som man har kommet fram til. For meg ser det ut som at det å ha fått til et forlik, har vært avgjørende framfor å få til et resultat.

Arbeiderpartiet vil gjerne snakke om det de kaller solidaritetsalternativet. Hva er nå det for noe? Det kan da umulig være resultatet av budsjettforliket? Tror Arbeiderpartiet at hvis man skattlegger de såkalt rike hardere, uten å gi lette for de ikke rike, så er det et solidaritetsalternativ? Fremskrittspartiet har i sitt budsjettforslag gitt lette til de som ikke har for mye, f.eks. unge familier og pensjonister, i form av lavere generell boligbeskatning og lavere elavgift – altså det motsatte av hva Arbeiderpartiet har gjort.

Da må jeg spørre representanten Frøiland: Mener Arbeiderpartiet og representanten Frøiland at Fremskrittspartiet fortsatt skal være det partiet som skal ta vare på de minst bemidlede i samfunnet, og hvor er det blitt av solidariteten?

Ranveig Frøiland (A): Først vil eg takka for at nokon trur at eg har innverknad her, det kan koma godt med av og til.

Eg meiner at resultatet er det viktigaste, og eg kan forsvare resultatet som ein har fått til i forliket. Eg trur eg brukte omtrent heile innlegget mitt på å fortelja kva for resultat ein hadde fått til. Vi skal byggja fleire barnehagar til neste år, det blir meir til skulefritidsordninga, meir til frie inntekter, som kommunane sjølve kan bruka til skulen dersom det er det dei ønskjer å prioritera. Det blir meir til sysselsetjing og meir til dei arbeidsledige, i form av at vi har laga ei stor pakke til dei. Eg ville aldri vågt, dersom eg var blant dei som hadde minst i samfunnet, å stola på Framstegspartiet, for det har vist seg at der har ein faktisk minst å henta.

No har vi fått gjennomslag for eit lønsfrådrag til dei som har minst. Det er det første trinnet på ei reform – 30 600 kr i direkte lønsfrådrag. Det er veldig bra for dei som tener lite. Dersom pensjonistane har ei lita løn i tillegg til pensjonen sin, får dei skattelette, og studentar og deltidstilsette får det òg. Så ein kan godt seia at ein har omfordelt, for det har ein verkeleg gjort.

Det er ikkje all verda med 2 milliardar kr meir frå dei som har mykje, og det er ikkje all verda med 1 milliard kr i skattelette, men det går i alle fall i riktig retning. Og ingen skal kunna seia at ikkje Arbeidarpartiet er det partiet som forsvargar dei som har minst, og som alltid har vore opptekte av at vi skal ha ei meir rettferdig fordeling. Det er faktisk mange i vårt land som tener mykje og som kan bidra meir til fellesskapet. Det har vi vore med og lagt om i år.

Jan Johnsen (H): I budsjettinnstillingen fra energi- og miljøkomiteen for 1998-99 kan vi lese følgende i merknaden fra Arbeiderpartiet:

«Disse medlemmer viser til at avgiftsøkninger påvirker prisveksten. Disse medlemmer mener at utsiktene for norsk økonomi neste år tilsier at en bør være varsom med avgiftsøkninger som bidrar til ytterligere prisstigning. Den særnorske kostnadsutviklingen og faren for internasjonalt tilbakeslag tilsier at norsk næringsliv står overfor store utfordringer kommende år. Arbeiderpartiet går derfor inn for betydelige lettelser i avgiftsopplegget i forhold til Regjeringens forslag. Samlet innebærer Arbeiderpartiets forslag til avgiftsopplegg lettelser på om lag 2,9 mrd. kroner i forhold til Regjeringens opplegg.»

Det er neste år vi får dramatik i norsk næringsliv. Representanten Nordtun sa da han stod her, at det er dramatisk det som rammer det fylket han kommer fra, og at tusenvis av arbeidsplasser står i fare. Dette opplever vi samtidig som Arbeiderpartiet i forhold til Regjeringens budsjett har en skatte- og avgiftsøkning på 600 mill. kr – opp til 3,5 milliarder kr.

Hvilke hallingkast er det Arbeiderpartiet tar i denne saken? Representanten Frøiland sa selv: Det koster for mye å skifte kurs. Hva slags kursskifte er det for norsk næringsliv og for norske arbeidsplasser det som vi her ser fra Arbeiderpartiet?

Så helt til slutt. Kan Høyre regne med å få Arbeiderpartiets støtte i det Dokument nr. 8-forslaget som nå ligger til vurdering, og som går på mulighetene for å bygge gasskraftverk i Norge?

Ranveig Frøiland (A): I fjor, dersom eg ikkje hugsar heilt feil, støtta Høgre regjeringa Bondevik når det gjaldt eit kabinettsspørsmål i samband med å auka CO₂-avgiftene. Dei kom sidan til eit anna resultat då dei hadde tenkt seg om, og var sjølvsagt med på å redusera dei.

Det er ulike situasjonar ein er i dei ulike åra. Derfor ville eg ikkje ropt så høgt dersom eg var Johnsen. Det har hendt at Høgre òg har vore med på ein del ting som ein i ettertid har sett ikkje har vore det beste for næringa.

I fjor var situasjonen annleis, vil eg påstå, for veldig mykje av næringslivet vårt. Det var viktig ikkje å auka avgiftene, og det var viktig ikkje å auka skattane. Eg meiner at den kursen som Regjeringa i lag med regjeringspartia har vore villig til å ta her i Stortinget, å dreia mot Arbeidarpartiet frå Høgre, har vore veldig viktig òg for næringslivet. Det er ingen som med handa på hjartet kan seia at næringslivet får ein veldig mykje dårlegare situasjon til neste år enn dei har hatt i år. Vi har teke omsyn til at vi har eit næringsliv som skal ha ordentlege rammevilkår. Vi har gjort litt i forhold til reiarlagsskattlegginga som har vore i rett lei, og så har vi gjort litt med delingsmodellen som godt kan forsvarast. Vi har auka litt på nokre avgifter i forhold til det avgiftsnivået vi har no, men jammen har vi redusert nokre avgifter òg i dette forslaget og forliket som ligg føre.

Eg er einig med representanten i at det er dramatisk innafor enkelte næringar, men det har vi bøtt på med tiltak i lag med regjeringspartia, ikkje minst dette med arbeidsmarknadstiltak og kompetanseheving.

Eg fekk ikkje svara på spørsmålet om gasskraftverk, men det er vi for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Trond Helleland (H): Årets budsjettforlik vil i motsetning til hvordan forlikspartnerne ynder å fremstille det, innebære et kraftig angrep på barnefamilienes økonomi. Hvorfor fant Arbeiderpartiet tiden inne for å godta kontantstøtten, for dermed å komme inn i sentrumsfavnen? Begrunnelsen var å gi det norske folk en bedre fordelingspolitikk, spesielt med tanke på grupper som har en vanskelig økonomi. Barnefamiliene var åpenbart en prioritert målgruppe som skulle nyte godt av den nye fordelingspolitikken. Fremtredende representanter for Arbeiderpartiet – nå sist Ranveig Frøiland – har gjentatt denne argumentasjonen i dagens debatt. I denne argumentasjonen ligger også under at et forlik med Høyre ville svekke barnefamilienes økonomi. Samtidig ønsker Kristelig Folkeparti å fremstå som barnefamilienes beste venn og velgjører og markedsfører seg selv som et familieparti.

Da finner jeg det oppsiktsvekkende og avslørende at budsjettforliket innebærer et tap for barnefamiliene på 1,1 milliarder kr. Dette tapet blir enda større når man tar i betraktning forlikets glade budskap om økt elavgift, økt boligsjatt og økt bensinavgift, noe som vil ramme barnefamiliene ekstra hardt.

Høyre var med på å utrede en utvidelse av barnetrygden til 18 år, men vi forbeholdt oss retten til å vurdere hvordan de konkrete forslag ville slå ut. Det har vi gjort, og resultatet er ikke mye å hoppe i taket for. Neste år vil satsene for barnetrygd bli redusert, slik at man bare får 9 948 kr for første og andre barn mot 11 112 kr i dag. For tredje og følgende barn reduseres satsen fra 13 092 kr til 10 994 kr årlig. Samtidig som barnetrygden utvides til 18 år, reduseres forsørgerfradraget for barn mellom 16 og 18 år fra 2 540 kr til 1 820 kr.

I et brev til Høyres stortingsgruppe som vi mottok i dag, datert 24. november, har barne- og familieministeren svart på hva endringen i barnetrygden gjennom 18 år vil bli sammenlignet med en lønnsjustert videreføring av dagens barnetrygd. Dersom man tar en trebarnsfamilie, vil denne familien tape 35 938 kr på Arbeiderpartiet og Regjeringens barnetrygdforlik. Resultatet av forliket er altså en dårlig familiepolitikk og en dårlig fordelingspolitikk.

Høyres alternativ er å beholde dagens ordning med barnetrygden. Vi vil også beholde forsørgerfradraget i skatt, som Regjeringen opprinnelig foreslo å fjerne. Vårt alternativ innebærer en styrking av barnefamilienes økonomi med 500 mill. kr i forhold til Regjeringens forslag. Gjennom avtalen med Arbeiderpartiet har Regjeringen oppnådd å svekke barnefamilienes økonomi med ytterligere 400 mill. kr utover den innstrammingen på 700 mill. kr som lå i det opprinnelige budsjettforslaget. Det virker som om Regjeringen vil sende regningen for kontantstøtten til familier med eldre barn. Det var ikke intensjonen bak den kontantstøtteavtalen som ble inngått mellom regjeringspartiene, Høyre og Fremskrittspartiet.

Ellers må jeg som saksordfører for kontantstøtten si meg fornøyd med to ting. År 2000 vil være det første året hvor alle elementene i kontantstøtten er på plass i henhold til den mye omtalte avtalen som ble inngått. Neste år vil det utbetales 3 000 kr pr. barn pr. måned til dem som velger å ta ut full kontantstøtte. I tillegg vil en få på plass valgfriheten ved å få en femdelte kontantstøtte.

Det andre som er gledelig, er at Arbeiderpartiet og særlig partiets leder ser ut til å ha godtatt kontantstøtten som en viktig og nødvendig velferdsreform. I fjor ble jo kontantstøttesatsene betydelig lavere enn de vil bli i neste års budsjett. Allikevel finner Arbeiderpartiet grunn til å godta kontantstøtten for neste år. Så får jeg heller slite med at det i familiekomiteen fortsatt finnes betydelig motstand mot kontantstøtten fra arbeiderpartihold. Det skal vi nok kunne leve med. Vi har jo en avtale som sikrer kontantstøtten i tiden framover.

En ting som bekymrer meg, er de private barnehagens driftssituasjon. Det blir å kaste blå i øynene på folk når Regjeringen og Arbeiderpartiet setter av 45 mill. kr til stimuleringsstilskudd for nye barnehageplasser, når det samtidig i den samme budsjettproposisjonen pekes på at 14 pst. av de private barnehagene risikerer å bli nedlagt fordi de har så dårlig økonomi. Vi har i vårt budsjett foreslått å sette av 227 mill. kr som et særtilskudd til private barnehager, for å lette driftssituasjonen noe i påvente av den barnehagemeldingen som legges fram før jul.

Jeg har registrert at de samarbeidende partier også vil vurdere å bruke de 45 stimuleringsmillionene på drift av private barnehager, og håper at det blir konklusjonen.

Til slutt vil jeg si: Det foreliggende budsjettforlik er et skritt i gal retning når det gjelder barnefamilienes vilkår. Forliket innebærer dårlig fordelingspolitikk og dårlig familiepolitikk.

Grete Knudsen (A): Vi går inn i et nytt århundre med en for landet uklar situasjon på en rekke områder. Vi har en mindretallsregjering som vinger fra side til side i politikken og har gjort nettopp det til sin politikk, med den mangel dette naturligvis innebærer når det gjelder forutsigbarhet og langsiktighet. Dette sprer seg lett også til andre områder som er avhengig av politiske retningslinjer og vedtak. Dette har vi fått merke på flere områder, der det fokuseres mer og mer på Stortinget som det organ som må trekke opp retningslinjer det vanligvis tilligger en regjering å sørge for.

Fremfor alt er vi inne i en periode der vårt næringsliv, på linje med andre lands næringsliv, søker samarbeid og samhandling over landegrensene – et næringsliv som i en slik situasjon er usikker på hvilken politikk den norske regjering vil føre, bl.a. med hensyn til statens medvirkning og myndighetenes støtte.

Vi er videre inne i en periode der offshore- og verftsindustrien av ulike årsaker gjennomgår store omstillinger, som mer enn noe annet krever at samfunnets retningslinjer nettopp er trygge, støttende og fremtidsrettede, og der det vises konkret vilje til kompetanseheving for å sikre at spisskompetansen blir i regionene sammen med de arbeidsmarkedstiltak som er nødvendige. Næringslivet har gjennom forliket som er inngått mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen, fått håp om at dette er næringsområder som vårt land trenger, og der vi har kompetanse i verdensklassen. Da må vi ikke stille oss slik at vi mister kompetanse og konkurransefordeler, som en særlig på Vestlandet møysommelig har bygd opp over år.

På området en mer rettferdig fordeling, som særlig dreier seg om folks hverdag, var Regjeringen tydelig ikke fornøyd med samarbeidet de hadde med høyrepartiene, noe som ble uttalt av regjeringsmedlemmer i forbindelse med fremleggelsen av den såkalte forskjellsmeldingen. Når det gjaldt en bedre fordeling av goder og ansvar, var det bare sammen med Arbeiderpartiet en kunne oppnå dette. Dette ble gjentatt av finansminister Restad i en replikkveksling tidligere i dag. Det er det ikke vanske-

(Grete Knudsen) lig å være enig med Regjeringen i. Dette dannet bl.a. grunnlaget for det forliket vi drøfter i dag.

Som kjent har en bred utdanningsatsing alltid vært en av hjørnesteinene for Arbeiderpartiets satsing – det blir ikke mindre i årene som kommer. På dette området har forliket gitt en dreining i riktig retning. Vi har snudd en reduksjon på utdanningsområdet til en satsing både på mer ressurser til kommuner og fylkeskommuner som har ansvaret for henholdsvis grunnskolen og videregående opplæring, og gitt økte midler til omstilling og desentrali-

(Grete Knudsen)

sært høyere utdanning i en tid da vi vet at både høyere utdanning og kompetanseutvikling i arbeidslivet vil akselerere. Og det blir som følge av budsjettforliket startet opp en utlånsordning av skolebøker som skal gi de unge som har rett til videregående opplæring, gratis skolebøker – dette for å nevne noen av elementene i budsjettforliket.

Men enda viktigere: Vi har snudd retningen. For det kunne virke som om Regjeringen var i ferd med å inngå utdanningspolitisk samarbeid med høyrepartiene om selve retningen i utdanningspolitikken, noe de ikke har gjort tidligere. Den skolen har høyrepartiene stått alene om, og vi har heller ikke hørt at lærerorganisasjonene har ønsket å gå inn i fremtiden med fortidens svar. Vi vil fortsatt, i samarbeid med Regjeringen og lærerorganisasjonene, videreutvikle skolen for alle. Men det betyr ikke at vi er fornøyd med situasjonen i skolen. Vi er urolig for en arbeidssituasjon i skolen som er utrygg både for elever og lærere, i en tid med voldsomme endringer som krever mye av dem som er i skolen.

Vi har et utdanningssamfunn, og mye tyder på at fremtidens samfunn i enda høyere grad blir et utdanningssamfunn. Vi vil ikke bagatellisere de resultatene som er oppnådd på utdanningsfronten. Statistikkene viser en enorm kvantitativ vekst som også har vært en demokratisering.

Henrik Wergeland skrev at bokhyllen er den stige hvorved du kan bli din overmanns like. Gjennom reformene i utdanningssystemet har vi reist denne stigen, slik at alle skal ha muligheter.

Dette arbeidet må fortsette, og det må intensiveres. Både vektlegging av selve læringsprosessen, mer ansvar for den enkelte elev gjennom aktiv medvirkning, mer samhandling mellom skole, bedrift og lokalsamfunn og mer hjelp gjennom flere lærere, slik at lærerne kan møte en arbeidssituasjon som er trygg, også faglig, fordi flere deler på ansvaret, vil derfor stå sentralt.

I dette budsjettet fremmes det forslag om forsøk med flere lærerressurser inn i skolen – en retning som Arbeiderpartiet har slått til lyd for lenge, der vi håper å videreutvikle de skisserte forsøkene på ungdomstrinnet til en reform som kan sikre tilpasset opplæring for alle, innenfor det fellesskap som den offentlige skolen utgjør.

Vi støtter også det opplegget til oppfølging av den nye etter- og videreutdanningsreformen som myndighetene sammen med arbeidslivets parter har kommet frem til. At reformen nå følges av en juridisk rett for alle som ikke har fått muligheten tidligere, er positivt. Å kunne få videregående opplæring er et håndslag til det arbeid arbeiderbevegelsens ulike ledd gjennom år har kjempet for, men som det ikke har vært flertall for før nå. Men Regjeringen endrer sin tidligere holdning – heldigvis!

Læreren og lærerrollen er viktig, og ser vi nærmere på skolens innhold, på arbeidsmiljøproblemene, får vi frem et nokså entydig bilde. Gode skoler, gode utdanningsinstitusjoner, er avhengig av gode lærere. Vi må derfor interessere oss for lærerfunksjonen, for hvordan opplæringen organiseres og også sette søkelyset på skolelederens rolle innenfor utdanningssystemet, alt ut fra det faktum at skolen er til for elevene.

Om lærernes mindre søte liv har vi hørt mye den siste tiden, signaler som vi tar på dypeste alvor. Og det er et nokså dystert bilde som kommer frem overfor allmennheten, når lærerne skildrer sin hverdag: dårlig betaling, vantrivsel, arbeidsbelastning og lærerflukt.

Like fullt kan vi ikke si at lærerstabiliteten er lav i skolen. Det betyr jo at mange fortsatt ønsker å være i denne utskjulte profesjonen. Vi vet at for mange er læreryrket fremdeles et godt yrke. Vårt ansvar bør nå være å kunne samle et bredt flertall i Stortinget om veien frem når vi nå skal drøfte lærerrekuttering, for nettopp å sikre at unge lærere har lyst til å gå inn i skolen. Men da må vi samhandle med lærerorganisasjonene, også for å få frem det positive det er å arbeide med barn og unge.

Lærernes konkrete sorger og noen gleder får vi altså nok av muligheter til å komme tilbake til når vi skal drøfte nettopp denne lærerrekutteringsmeldingen som Arbeiderpartiet foreslo skulle fremlegges for Stortinget. Flere partigrupper har imidlertid allerede nå gått på barrikadene og gitt løfter om både 50 000 kr og 100 000 kr i lønnsstillegg, og har svingt seg til de store høyder slik at forventningen fra lærerorganisasjonene og fra den enkelte lærer ute i skolen nå er at Stortinget skal lage en handlingsplan for bedre lønn. Jeg vil håpe at vi i løpet av budsjettdebatten kan bli enige om at eksisterende kjøreregler i arbeidslivet fortsatt gjelder, slik at vi i dette huset kan gå inn i en arbeidssituasjon når det gjelder denne meldingen som ikke fører til skuffelser eller til forventninger foran lønnsoppgjøret som ingen nå kan ane konsekvensene av, og som ingen av oss her i dette huset skal forhandle frem.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siv Jensen (Frp): Helt innledningsvis sa representanten Knudsen at det nå er internasjonal samhandel mellom næringsliv over landegrensene, og at det nettopp derfor er behov for dynamikk, handlekraft og stabilitet fra Regjeringens side. Det er jeg helt enig i. Men det tilsvarende burde vel også gjelde for Stortinget, vil jeg tro.

Da bør kanskje representanten Knudsen svare på hvorfor Arbeiderpartiet i en sak som f.eks. gjelder norsk bankstruktur – men det er kanskje ikke næringsliv det – kan klare å fatte et vedtak som det vi har sett, etter en prosess hvor man har stått i Stortingets vandrehall og gjort seg svært så attraktive, og skapt et inntrykk av at nå skal vi tenke oss grundig om, og så komme til klarhet i dette. Man skal tilsynelatende gjøre det – og så kommer det altså et vedtak som ikke sier noen ting. Hvis man skal tolke det litt velvillig, sier vedtaket: Vi skal kanskje vurdere å selge Kreditkassen, men før vi gjør det, skal vi sikre en norsk løsning – i en situasjon hvor staten eier 60 pst. av DnB, og man med andre ord har full kontroll over en mulig norsk løsning.

Hva mener da representanten Knudsen med de fine, fagre ordene om handlekraft og stabilitet fra myndighetenes side, når ikke landets største parti engang makter å ha en sånn sti?

Grete Knudsen (A): Jeg synes det er fint at representanten fra Fremskrittspartiet setter søkelyset nettopp på

det statlige eierskapet og på hvordan man skal videreutvikle det. Og jeg synes også det er positivt med de signalene som er kommet generelt fra Fremskrittspartiet når det gjelder næringslivet som sådant, der det kan være behov for at staten også er med, når man ser en videreutvikling utenfor landets grenser.

Jeg satte søkelyset på det som er usikkert ved denne Regjeringen, det at fokus har flyttet seg fra den som skal iverksette og utøve statlig eierskap, til at man henvender seg mer og mer til Stortinget. Derfor er det meget viktig at enhver stortingsgruppe – og da må jeg selvfølgelig tale for Arbeiderpartiet – angir noen retningslinjer, men ikke går i den fallgraven at en begynner å organisere de enkelte virksomhetene. Det er det faktisk den som skal utøve det statlige eierskapet som skal stå for, og i den sammenhengen er det Arbeiderpartiet nå legger opp til, meget riktig: Retningslinjene legger man her, men utøvelsen skjer fra Regjeringens side.

Per-Kristian Foss (H): Jeg følte på det siste svaret at representanten Knudsen vel ikke var helt inne i saken. Spørsmålet var jo: Hva er retningslinjene til Arbeiderpartiet?

Jeg er enig i all kritikken av Regjeringen, for Regjeringen har altså meldt seg ut av dette, stukket hodet i sanden og håpet å bli der, eller trodd på at den ved å sverge til status quo kan bevare noe. Jeg er enig med representanten Knudsen i at det er kritikkverdig – helt ute av takt.

Men så er spørsmålet: Hva mener Det norske Arbeiderparti? Og nå legger jeg vekt på i Det norske Arbeiderparti, ikke i en sak som ligger til behandling i komiteen, men hvordan skal man lese retningslinjene basert på uttalen fra Arbeiderpartiets sentralstyre? Eller for å være konkret: Hva er grunnen til at man må vente på seg selv før man bestemmer seg for om man vil selge aksjene i Kredittkassen? Og med å vente på seg selv mener jeg: Staten har hånd om Den norske Bank, og man har rent flertall. Det er ikke noe å vente på det, det har man hånd om, man har full kontroll. Det er spørsmålet mitt helt direkte.

Jeg har nok et helt direkte spørsmål. Representanten talte meget om forutsigbarhet og konkurransefordeler for norsk næringsliv. Jeg har flere ganger forsøkt å få svar på følgende spørsmål: Er Arbeiderpartiet nå tilhenger av det rederibeskatningssystem vi har, eller er de det ikke? Og med system mener jeg altså ikke forslag om endringer i reglene om konserninterne overføringer – bare for ordens skyld. Det var et forslag som ble tatt opp med et helt annet utgangspunkt enn rederiene; det var faktisk oljeselskapene som var utgangspunktet for at det forslaget ble tatt opp fra Finansdepartementet, det er bekreftet. Jeg mener rederibeskatningssystemet, hvilket betyr at rederiselskapene ikke beskattes for overskudd, men kun ved uttak på eiers hånd. Er representanten Knudsen på vegne av Det norske Arbeiderparti enig i at dette systemet nå kan bevares? Grunnen til at jeg stiller dette spørsmålet, er at flere representanter for forlikspartnerne har sagt at dette forliket innebærer at systemet nå er akseptert, også av Arbeiderpartiet. Det ville være gledelig noen år etterpå, men hittil har vi altså ikke fått noen klare svar.

Grete Knudsen (A): Arbeiderpartiet er for en tung norsk bank, og i forbindelse med det har en også ønsket at det systemet skal være på plass før en går videre, derfor vedtaket om å vente med et eventuelt salg av Kredittkassen.

Når det gjelder rederibeskatningen, er de justeringene og endringene som er blitt gjort i forbindelse med forliket, lik de endringene som sentrumsregjeringen selv la frem i fjor, slik at det er regjeringspartiene som er kommet med de endringene som nå er blitt gjort. Det vil si at Arbeiderpartiet ikke har fremmet noen andre forslag til endringer av det systemet som er etablert.

Karin Andersen (SV): Arbeiderpartiet har jo tradisjonelt stått i front når det gjelder å drive fram skolereformer og utvide rettighetene til stadig flere aldersgrupper, og for at befolkningen som helhet skal ha like rettigheter.

Det som vil være den store utfordringen de neste årene, er å gjøre den offentlige skolen god nok – moderne og mangfoldig – at en skal klare å rekruttere de beste lærerne, at en skal kunne åpne den opp og få større deler av samfunns- og næringslivet inn i skolen, og at skolen skal kunne ha råd til å gå ut i samfunns- og næringslivet og få del i det som er der. Utfordringen blir rett og slett å gjøre det som representanten Grete Knudsen sjøl sa, å sikre et bredt flertall som gir entydige nok signaler nå til at ungdom velger læreryrket – for det er det viktigste yrket som vi har.

Jeg har da behov for å komme med et spørsmål til representanten Grete Knudsen, som jeg hørte i Dagsnytt Atten forrige kvelden, hun debatterte med Jan Petersen. Begge to var i sin konklusjon rimelig klare på at det var vilje til å kompensere for et lønnsoppgjør – et nødvendig og riktig lønnsoppgjør i skolen – hvis det skulle være slik at det ble framforhandlet, og at det ble framlagt forslag om det i revidert. Ja endatil sa begge to at det pleier vi å gjøre. Det er nok ikke helt riktig, men vi får håpe at det snur seg.

Spørsmålet til Grete Knudsen er: Er Arbeiderpartiet helt entydige sjøl når det gjelder de nødvendige løft som måtte komme, er Arbeiderpartiet rede til også økonomisk å følge opp, slik at f.eks. et nødvendig lønnsløft til lærerne ikke slår ut i enda dårligere skolebygninger og enda dårligere bøker? Det er jo de salderingspostene som fins, hvis ikke Stortinget kompenserer slike utgifter.

Grete Knudsen (A): I forbindelse med lærerrekurreringsmeldingen er det mange forhold vi blir nødt til å gå inn på og forbedre i skolen. I tillegg til at vi i de siste ti årene har vært gjennom reformer omtrent på de fleste områdene, blir vi nødt til, tror jeg, å se på kanskje det aller viktigste. Det er å hjelpe både elev og lærer direkte i læringssituasjonen ved å tilføre flere lærere – nettopp fordi den offentlige skolen skal ha en høy kvalitet. Vi blir også nødt til å gå videre på etter- og videreutdanningsfronten, som har vært nevnt av flere.

Så til spørsmålet om lønn. Kristin Halvorsen har slått til lyd for at SV bør alliere seg med Høyre i saken om

lønnsspørsmålet, og har også antydnet relativt store summer, som er konkretisert ved Høyre, lenge før lønnsoppgjøret. Det er en måte å gå frem på som Arbeiderpartiet ikke kan være enig i. Vi har en annen stor gruppe i offentlig sektor, nemlig sykepleierne, som også har et stort etterheng. Derfor kan ikke Arbeiderpartiet – og vil ikke – gå inn og gi et løfte om konkrete økninger i lønnen på forhånd. Men selvsagt vil vi, fordi vi ser at de som jobber innenfor omsorgsyrkene i offentlig sektor har behov for forbedringer, følge opp når forhandlingene er en realitet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Per Erik Monsen (Frp): Det snakkes fra mange kanter om nødvendigheten av å bedre kommuneøkonomien. Kommuneøkonomien brukes som samlebegrep for den økonomiske situasjonen i 435 kommuner og 19 fylkeskommuner, mens det bør være helt åpenbart for alle som leser rapportene fra Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi, at det egentlig gir liten mening.

Forskjellene kommunene imellom er nemlig svært store når vi ser på inntekt pr. innbygger. Dette er naturligvis vel kjent, og forklaringen fra tilhengerne av disse store forskjellene er vanligvis at kommunene har forskjellige utgiftsbehov, fordi noen kommuner ut fra naturgitte forhold er dyrere i drift enn andre. Dette kan virke som en plausibel forklaring – til en ser på frie inntekter korrigert for antatt utgiftsbehov, og får nøyaktig samme bildet, riktignok noe moderert. Det er altså slik at kommuner med høye frie inntekter også har høye frie inntekter etter at det er tatt hensyn til antatte utgifter.

Ser vi på perioden 1985-2000, er det slik at kommunene i Østfold og Vestfold hele tiden har hatt de laveste inntektene, mens kommunene i Nord-Norge, Sogn og Fjordane og Nord-Trøndelag har hatt de høyeste inntektene, og avstanden har økt betydelig på disse 15 årene. Mens inntektene i kommunene i Østfold og Vestfold har økt fra ca. 90 til 93 pst. av landsgjennomsnittet på disse 15 årene, har inntektene i kommunene i Finnmark økt fra 133 til 142 pst. Dette har skjedd til tross for at det i denne perioden har vært to reformer i inntektssystemet, hvorav den siste, i 1997, hadde som siktemål å utjevne noen av disse urimelige forskjellene og skaffe oss et enklere og mer rettferdig inntektssystem. Det har altså de facto ikke skjedd noen utjevning. Vi har tvert imot fått et mer innviklet system og mindre rettferdighet. Kommunene i Finnmark, som i utgangspunktet hadde de største inntektene, har altså fått den største økningen. Disse store forskjellene, som ikke kommer av at noen kommuner er flinkere til å skaffe seg skatteinntekter enn andre, snarere tvert imot, gjør at det blir ganske meningsløst å snakke generelt om kommuneøkonomien.

Implementering av Rattsø-utvalgets innstilling skulle utjevne noen av disse forskjellene, men når stortingsflertallet ikke har mot til å gjennomføre denne helt nødvendige reformen, men lager ordninger hvor de kommunene som i mange år har fått for lite, nå må subsidiere de kommunene som i mange år har fått for mye, oppfattes resul-

tatet som helt urimelig. Når avstanden mellom den fattigste og den rikeste kommunen er i størrelsesorden fra 16 000 til 133 000 kr i inntekt pr. innbygger pr. år, må det nødvendigvis bli store forskjeller i det tilbudet kommunene kan gi sine innbyggere. Fremskrittspartiet ønsker å sikre et likeverdig tilbud innen kjerneområdene skole, helse og omsorg i alle kommuner, og det er tydeligvis bare mulig ved at staten overtar det direkte økonomiske ansvaret for disse aller viktigste offentlige oppgavene. Bare på den måten kan vi få et likeverdig tilbud til alle landets innbyggere og unngå slike dramatiske utslag som vi nå ser f.eks. i Arendal kommune, hvor fem skoler, et sykehjem og barnehager må nedlegges.

Men Arendal er ikke den eneste kommunen hvor vi vil se dramatiske utslag til neste år. En lang rekke minsteinntektskommuner vil måtte foreta store nedskjæringer. Det er åpenbart at det verken er vilje til eller rom for store generelle økninger i overføringene til kommunene. Det vil si at når stortingsflertallet ønsker å opprettholde en så kraftig distriktspolitisk satsing, må det gå utover kommuner som ikke ligger i det som defineres som distrikter. Og det er nettopp det som skjer, og det har gått så langt at de kommuner som er prioritert lavest av stortingsflertallet, nå i stor grad er i økonomisk krise.

Det er i grunnen helt utrolig at disse kommunene ikke i større grad har reagert, men nå må sannsynligvis reaksjonene komme, rett og slett fordi urimeligheten nå har blitt så stor og forventningene om større rettferdighet så til de grader har blitt gjort til skamme. Da må det nødvendigvis bli distriktspolitikken som blir skyteskiven, og det er jammen vel fortjent.

Randi Karlstrøm (KrF): Regjeringa har prioritert helse og eldre, barnefamilier og internasjonal bistand på topp i det første året i neste århundre. Vi fokuserer fortsatt på en helhetlig distriktspolitikk, og i budsjettforhandlingene har vi også beskyttet virkemidlene i tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark. Denne representanten er glad for dette, da regionene må bære store kostnader både i offentlig og privat sektor, på grunn av manglende konkurranse på en rekke tjenester og store avstandsulemper. Behovet for tiltakssonen i den nordlige delen av Norge er minst like stor nå som da tiltakssonen ble innført i Syse-regjeringas tid. Denne representanten er glad for at tiltakssonens relative styrke er opprettholdt, og ser det som veldig viktig at dette arbeidet fortsetter.

Forskning og utviklingsarbeid innen kystnæringene er satt høyt på dagsordenen i statsbudsjettet, og er viktig for mange lokalsamfunn i hele Norge. Og dette vil få en økende betydning for nasjonens økonomi når oljeinntektene faller en gang ut i det nye århundret. Det er en nasjonal oppgave av dimensjoner å utvikle den biologiske næringa i en bærekraftig retning, fordele ressursene slik at de skaper verdier i lokalsamfunnet for aktørene, og at aktørene i denne næringa tar ansvar for at hele kyst- og havbruksnæringa viser miljøansvar og tar ansvar for å skape en mer bærekraftig utvikling.

Et nytt havforskningsskip er viktig for å bli bedre på bestandsforvaltning, slik at vi i større grad kan ta ut og

forutse svingningene i bestandene i Norskehavet og Barentshavet. Havmiljøet er vårt store aktivum næringsmessig, det er en forsknings- og utdanningsutfordring, og en enorm vugge for råstoff som er gitt oss fra naturen sjøl.

Så vil jeg gå til et annet oppvekstmedium. I statsbudsjettet for år 2000 og i den budsjettavtalen vi har fått med Arbeiderpartiet, innføres barnetrygd fram til 18 år, og dette anser jeg som en veldig viktig reform. Selv om reformen ikke igangsettes før 1. mai, så iverksettes den i løpet av neste år, og vil etter den tid være en del av statsbudsjettet i Norge. Og det vil være opp til de kommende budsjettforhandlinger å få justert opp satsene. For å få igjennom noe, må man ta og gi, og for oss var prinsippet om denne utvidelsen av barnetrygden viktig.

Mange vil være med på å fordele goder, men køen av deltagere blir litt kortere når det er snakk om å holde oppe statens inntekter til fellesgoder og fordeling. I denne budsjettavtalen har vi fått med oss Arbeiderpartiet på viktige grep, og de har fått oss med på noen grep som de synes var viktige, uten at vi har måttet redusere inntektene til fellesgodene.

Den samlede økningen i skatter og avgifter er på 0,7 pst., og tatt i betraktning økningen i det generelle velferdsnivået i Norge, er ikke dette oppsiktsvekkende eller dramatisk, slik som mange representanter prøver å fremstille det. Det er store behov for penger til helse, skole, samferdsel og utdanning. Det må være en logisk brist i Fremskrittspartiets aggressive krav til fellesgoder, og det høye volum partiets representanter legger i sine innlegg med hensyn til disse forferdelige skatter og avgifter.

Avgiftsopplegget, som vi etter alle solemerker vil vedta i morgen, er i hovedsak miljø- og energiavgifter, i tråd med prinsippene fra stortingsmeldinga om grønne skatter som Stortinget behandlet våren 1998.

At vi i budsjettet nå har fått gjennomslag for vår prinsipielle tenkning rundt elavgift og fordeling gjennom tilbakeføring til lavinntektsgrupper, er viktig. Dette bidrar til bedre energiøkonomisering og vil hjelpe til mindre utslipp av miljøfarlige stoffer. Samtidig vil de lavtlønte få lavere skatter og også høyere disponibel inntekt dersom de sparer energi i tillegg.

Det er vanskelig å forstå enkeltes engasjement mot den svake økningen som er foreslått i elavgiften, også på bakgrunn av at strømprisene til norske husholdninger er blant de laveste i Europa. Energiforbruket er forurensningens tvillingbror, og det er viktig å ta fatt på arbeidet med å dempe og redusere energiforbruket også i energinasjonen Norge. Jeg må si at det etter mitt syn kanskje er for liten vilje til å ta lange nok skritt for å utvikle seg i en riktig retning mot mer bærekraftige energisystemer. Men allikevel er dette et skritt i riktig retning, og derfor er det veldig viktig.

Presidenten: Den reglementsmessige tid er nå omme. Presidenten foreslår imidlertid at møtet fortsetter inntil taler nr. 32 er ferdig.

– Det anses vedtatt.

Sylvia Brustad (A): I går fikk vi en klar bekreftelse på at kommunene sliter med store økonomiske under-

skudd. Ifølge Statistisk sentralbyrå hadde kommuner og fylkeskommuner et underskudd på om lag 6,7 milliarder kr i 1998. Vi må helt tilbake til 1988 for å finne tilsvarende dårlige tall. Dette er dessverre ikke overraskende, men det er meget bekymringsfullt. Mange kommuner er i en vanskelig økonomisk situasjon, og det betyr dårligere tjenestetilbud til innbyggerene, og det betyr høyere egenbetalinger. Dette er ikke tilfredsstillende, og derfor er vi i Arbeiderpartiet glad for at det er oppnådd enighet mellom Arbeiderpartiet og sentrumpartiene om å gi kommunene ca. 1 milliard kr mer til neste år. Hoveddelen av dette kommer som frie midler, noe som også er tvingende nødvendig for at kommunene skal ha mulighet til å betale sine egenandeler til de mange satsinger vi har igangsatt, det være seg eldreformen, helseplaner eller barnehageutbygging. Og ikke minst har det vært viktig for oss å få noe mer penger til skolesektoren, hvor vi vet at det er et skrikende behov.

Dette har vært viktige krav fra Arbeiderpartiets side, også for å ivareta fordelingspolitikken, for vi vet hvem det er som taper dersom kommunenes økonomi blir for stram. Derfor er ikke veien å gå å kutte i overføringene, slik bl.a. Fremskrittspartiet foreslår. Og det var ganske rørende nylig fra denne talerstolen å høre representanten Monsens omsorg for kommuneøkonomien og betydningen av likeverdige tjenestetilbud. Faktum er at hvis Fremskrittspartiet hadde fått bestemme, hadde det vært 4 milliarder kr mindre til kommunesektoren neste år. Det hadde blitt færre velferdstjenester, og det hadde blitt dyrere velferdstjenester. Det hadde også blitt mindre penger til sjukehussektoren, som jeg også har hørt flere representanter for Fremskrittspartiet har vært oppe her i dag og hatt omsorg for.

Vi må gå den motsatte vegen. Jeg må også si at når representanten Monsen får seg til å si at stortingsflertallet ikke er villig til å bevilge mer penger, må representanten ha fulgt svært dårlig med i arbeidet med denne finansinnstillinga. Det er og det vil bli bevilget mer penger, og vi må også være villige til å bruke mer penger i åra framover. For selv om det er helt nødvendig å omstille i offentlig sektor, kan vi aldri omstille eller effektivisere oss vekk fra det faktum at det vil være behov for å bruke mye penger i kommunesektoren også i de åra som kommer etter neste år.

Vi i Arbeiderpartiet mener også det er behov for å ha en samlet gjennomgang av inntektssystemet for å se om det nå er treffsikkert nok. Vi ber derfor Regjeringa komme tilbake med en gjennomgang i kommuneøkonomiproposisjonen neste vår. Dette har jeg også oppfattet at Regjeringa vil gjøre. Mye tyder på at vi ikke har fått til den fordelinga vi hadde ønsket. Her er det nødvendig at Regjeringa bl.a. ser på om de kommuner som skulle bli vinnere etter Rattsø-omlegginga, faktisk er blitt det. En del signaler tyder på at så ikke er tilfellet. Fordelingspolitikken dreier seg også om fordeling mellom kommunene.

Vi ser igjen at arbeidsledigheten stiger. Det å skaffe folk arbeid handler også om rettferdig fordeling. Mot slutten av november var det registrert 55 800 helt ledige. Dette er en økning på 6 pst. fra november i fjor. Vi ad-

varte mot at permitteringene og ledigheten kom til å øke. Ikke minst innen verftsindustrien ser vi hva som har skjedd i løpet av veldig kort tid. I tillegg til at det for hver enkelt selvfølgelig er et stort problem å miste jobben, er det også mange lokalsamfunn som rammes av den situasjonen som vi nå er oppe i, både direkte og indirekte.

Regjeringas innsats på dette området har ikke vært bra nok, for det nytter ikke å innta en vente og se-holding og satse på at det går bra. Tidligere erfaringer viser at hvis den snøballen begynner å rulle, ja, så får vi problemer. Derfor gjelder det også på dette området å være føre var. Det er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet har kjempet for en mer aktiv nærings- og sysselsettingspolitikk som kan bidra til å dempe investeringsnedgangen og gi tilbud om aktive tiltak til oppsagte og permitterte.

Vi er glad for at budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene medfører økt satsing på arbeidsmarkedspolitikken, noe som kan og vil sikre flere arbeidsplasser i utsatte næringer neste år. Likevel kommer vi nok ikke utenom at antallet ledige og permitterte dessverre vil øke også neste år. Derfor er det viktig å holde på og å utvikle kompetansen i bl.a. verfts- og offshoreindustrien og å øke antallet tiltaksplasser, noe som inngår i den pakka som det nå er flertall for. I tillegg til å ha en spesiell pakke rettet mot disse næringene er det også viktig at vi greier å bevare et høyt tiltaksnivå for øvrig for andre som er uten arbeid. Det gjelder bl.a. en del av dem som er langtidsledige. I den forbindelse er det også viktig at vi greier å få arbeidsmarkedstiltakene til å bli mer målrettede enn det vi ser en del eksempler på i dag. Vi må aldri glemme at det nesten er 60 000 som ikke har et arbeid å gå til. Og det er en stor utfordring for oss å gi alle som ønsker det, et arbeid å gå til.

I tillegg til det å ha et arbeid er det å ha et sted å bo en selvfølge og en nødvendighet. Det burde være en selvfølge, men det er det ikke. Flere tusen mennesker i Norge har ikke noe sted å bo, og mange bor dyrt og dårlig. Mange unge og vanskeligstilte har store problemer med å komme seg inn på boligmarkedet. Dette problemet øker selvfølgelig i takt med at prisene stiger voldsomt. Dette gjelder spesielt i våre store byer. Derfor må vi gjøre det vi kan for å bidra til at vi får bygd flere rimelige og nøkterne utleieboliger for unge og vanskeligstilte. Vi er glad for at vi i budsjettforliket har kommet et skritt videre, slik at det blir bygd flere boliger neste år. Dette er en helt nødvendig opptrapping, men det kan ikke stoppe med dette. Her har både kommunene og staten et ansvar, og sammen med boligbyggelagene må vi ta et felles løft for å komme i gang med mye mer bygging, og det må skje fort.

Arbeiderpartiet synes også det er viktig at staten går gjennom den boligmassen som staten selv eier, med det formål å bygge om noe av dette til rimelige boliger for unge. Og la meg ta et konkret eksempel, som også er omtalt i innstillinga, nemlig den gamle rikshospitaltomta som nå skal bygges om til boliger. Det er grunn til å tro at prisene pr. leilighet der blir svært høye, og derfor mener Arbeiderpartiet at staten burde kunne tilby en av tomte til boligbyggelagene og reservere det til utleieboli-

ger for ungdom. Vi mener det er viktig å gjøre noe når staten har mulighet til å gjøre noe. Dessverre har det ikke vært mulig å få flertall for et slikt forslag i finansinnstillinga, men jeg håper det kan endre seg i forbindelse med behandlinga av fagkomitebudsjettet.

Jeg har også med glede registrert at statsråd Dávøy har sagt at hun tar med seg forslaget, og jeg håper det vil gi resultater. For hvis en virkelig mener noe med at en ønsker å tilby unge rimelige boliger, er en også nødt til å vise det i praksis. Og her har vi fra statens side en unik mulighet til å hindre at også rikshospitalprosjektet blir Holmenkollåsen på flatmark.

Dette er en ypperlig mulighet til å få til noen utleieboliger for ungdom forholdsvis raskt i tillegg til ordinær bygging. Vi må hindre at boliger i de store byene blir et gode bare forbeholdt voksne folk med god økonomi. Dette dreier seg i høyeste grad om fordelingspolitikk.

I Arbeiderpartiet er vi glad for at ledende representanter for sentrumspartiene så klart, også i dag, har gitt uttrykk for at det er gjennom samarbeid med oss at det er mulig å få til en mest mulig rettferdig fordeling. Vi håper at det også vil gi konkrete resultater i enda flere saker.

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olaf Gjedrem (KrF): Filosofen Viktor Frankl sa at seier ein til eit menneske korleis, må ein også seia kvifor. Eg vil omskriva dette til å gjelda kommunane. Fortel ein kommunane i detalj korleis dei skal oppføra seg, korleis dei skal handla og elles detaljbestemma deira handlefri-dom, må dei òg ha ei god grunngeving.

Kristeleg Folkeparti støttar arbeidet med å utvikla eit enklare Noreg, med mindre detaljstyring av kommunane og større fridom. Me har òg støtta Regjeringa sitt tidlegare framlegg om å fjerna øymerkte tilskot og å gje kommunane ein noko friare skattleggingsrett. Me har òg annonsert at me etter helsereformene, som no er i full gang, vil prøva å skapa større armslag for kommunal fridom – ved å fjerna øymerking og detaljstyring. Me vil gjerne ansvarleggjera kommunane, og me meiner dette vil gjera arbeidsdagen for lokalpolitikarar og lokalsamfunn meir interessant, og ikkje minst må dei få ein friare økonomi, den er i dag er bunden opp i kontroll, og òg frie stillingar som er laga etter sentrale modellar. Me meiner òg at dette hindrar ei effektivisering og ei god ressursutnytting.

Så då er mitt spørsmål til Arbeidarpartiet: Er denne detaljstyringa, som Arbeidarpartiet langt på veg ser ut til å villa føra vidare, verd prisen? Vil Arbeidarpartiet detaljstyrta kommunane, eller kan kommunane venta å bli møtte med tillit og fridom under lokaldemokratisk ansvar?

Sylvia Brustad (A): Svaret på spørsmålet er ja. Arbeiderpartiet ønsker at kommunene skal få større handlefrihet. Det var bl.a. derfor et av våre krav i disse budsjettforhandlingene var at kommunene måtte få mer frie midler.

Regjeringa hadde foreslått et opplegg som nesten var verdensrekord – i hvert fall Norgesrekord – med hensyn til antallet øremerkede ordninger og størrelsen på dem. Noe av forklaringen på det er selvfølgelig reformer som vi har vedtatt i denne salen, som dreier seg om viktige tiltak for folk, bl.a. innen helse og for eldre, og hvor vi har bestemt at vi skal bruke øremerkede ordninger, og det må vi selvfølgelig fortsette med slik det er vedtatt.

Men hvis kommunene skal være i stand til å nyttiggjøre seg dette, slik at befolkningen faktisk får et tilbud, så må kommunene i det minste ha noen frie midler for å kunne betale de egenandeler vi krever at de skal betale. Derfor var et av våre krav mer frie midler, og vi er glad for at Regjeringa har blitt med på at størstedelen av beløpet på 1 milliard kr mer som kommunene får, nettopp skal være frie midler.

Vi i Arbeiderpartiet mener at detaljstyringen av kommunene har gått for langt. Vi har også sagt klart fra at vi er nødt til å ha en åpen og fordomsfri gjennomgang av dette. Blant annet har vi satt spørsmålsteget ved om bruken av øremerkede midler er for omfattende på noen områder, og om vi bruker det for lenge. Vi har satt spørsmålsteget ved om det byråkratiet vi har bygd opp ved bruken av øremerkede ordninger ved at kommuner må bruke mye penger og mye folk på å sitte og melde fra til staten om hva hver tusenlapp blir brukt til, er riktig bruk av folk. Vi tror ikke det er en riktig bruk av folk.

Her er det mye vi kan gjøre. Det er også slik, som representanten Gjedrem helt sikkert kjenner til, at kommunesektoren har om lag 6 000 lover og forskrifter å forholde seg til. Jeg tror det er mye her som både bør og kan gjøres enklere, men jeg synes ikke det er riktig av representanten Gjedrem å beskyldte Arbeiderpartiet for at ikke vi skulle ønske at kommunene hadde mer handlefrihet. Det er jo vi som har gått i bresjen for å prøve å gi dem det.

Sverre J. Hoddevik (H): Kommuneøkonomien er en vesentlig del av statsbudsjettet, og kommuneøkonomien var også Arbeiderpartiets representant inne på i sitt innlegg her.

Stortinget behandlet i 1996 en revisjon av inntektssystemet for kommunene med en intensjon om større objektivitet i overføringene. Dette var utredet. Men overgangsordningene har i realiteten torpedert all utredet objektivitet.

Høyre har tidligere blitt nedstemt når vi har etterlyst metoder for avvikling av overgangsordninger som upresist bærer navnet tapskompensasjon. I år har vi fått bevegelse i flertallet, som representanten klart gav uttrykk for.

Det kunne vært fristende å spørre hvorfor det gikk så mange år før Arbeiderpartiet innså at overgangsordningene, som partiet stod fadder for gjennom departementet, måtte få en planlagt oppfølging. Og er det virkelig slik at Arbeiderpartiet har forståelse for at de som betaler festen gjennom tapskompensasjonen, mangler forklaring på hvorfor?

Har Arbeiderpartiet reell vilje til å gi objektive og kanskje også forbedrede kriterier så stor plass at disse

ikke blir overskygget av akkumulerte skjønnsposter, noe som kommunalstatsråden tidligere har antydnet kunne bli resultatet, altså en forlengelse av skjønn? I Høyres budsjett blir det foreslått frys av tapskompensasjon og regionaltilskudd nettopp for å imøtekomme dette kravet som de såkalte teoretiske Rattsø-vinnerne har. Det ligger også en begrunnelse i at veksten har kommet på tapskompensasjon, i regionaltilskudd og øremerkede tilskudd, og ikke i innbyggertilskudd, som var ønskelig.

Sylvia Brustad (A): Noe av det som er mest betegnende for Kommune-Norge, er at kommunene våre er så forskjellige, og det inntektssystemet vi har, eller kommer til å ha i framtida, må selvfølgelig også ta høyde for det. I det ligger det bl.a. at vi også har en del distriktkommuner med lange avstander, men det er selvfølgelig også mange andre ting som man må ta hensyn til.

Vi tror i Arbeiderpartiet at svært mye av det som er gjort når det gjelder endringer i inntektssystemet, er riktig, men vi har fått inn veldig mange meldinger om at det nok ikke har blitt helt slik som det var tenkt. Det foreligger også etter hvert ganske mange undersøkelser som bekrefter den antakelsen. Derfor har vi sagt at vi tror det nå er behov for å få en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet, bl.a. fordi vi har foretatt diverse små og store operasjoner oppå hverandre, uten å ha sett den klare virkningen for hver enkelt kommune. Derfor ber vi, som jeg sa i hovedinnlegget mitt, om at Regjeringa kommer tilbake med den gjennomgangen i kommuneøkonomiproposisjonen til våren, slik at vi da får anledning til å få en runde på det og få en grundig gjennomgang.

Med i det bildet hører selvfølgelig også en gjennomgang av forslagene fra det berømmelige Rattsø-utvalget. Er det slik at de som skulle bli vinnere etter Rattsø-omleggingene, har blitt det, eller er det slik at det faktisk ikke har skjedd så veldig mange store endringer når en summerer alt sammen?

Det er noen av de tingene som vi er nødt til å ha en åpen og fordomsfri debatt om når vi får den gjennomgangen til våren.

Karin Andersen (SV): Det mest positive med det budsjettforliket som er inngått i høst, er at det gir forhåpninger om at man får dreid politikken i Norge i en annen retning på viktige områder som f.eks. utdanning, fordeling og miljøpolitikk. Sjøl om vi i SV nok syns at resultatet av forliket er ganske beskjedent, er det på enkelte områder langt bedre enn det ville vært med et forlik med Høyre og Fremskrittspartiet. Men det er beskjedent.

Jeg kunne ha behov for å spørre representanten Brustad litt om ambisjonene framover. Hva slags ambisjoner i forhold til disse viktige områdene har Arbeiderpartiet framover i de neste budsjettene, altså hvordan er tyngden i retningen vi skal gå? Hvis man ser på en viktig størrelse i nasjonalbudsjettet vårt, nemlig den andelen av totaløkonomien som går til offentlig sektor, har den gått vesentlig ned de siste åra. I 1992 var den på rundt 52 pst., og i år regner Regjeringa med at den blir på rundt 46,5 pst. Gjennomsnittet i EU ligger på ca. 47,6 pst. Dette er tall

som er hentet fra nasjonalbudsjettet. Det sier litt om fordelinga mellom offentlig og privat sektor, som er en av de viktige fordelingsmekanismene vi har i samfunnet, og som bl.a. sier ganske mye om hvorvidt vi klarer å ha gode nok skoler til at presset på privatisering der ikke øker, at vi klarer å ha en god nok helsetjeneste til at presset på privatisering der ikke øker, og at alle disse fellesgodene ikke forvitrer. Noe av dette sier sjølsagt også noe om fordelingspolitikk ellers, skattepolitikk, og kanskje det viktigste det vil kunne si noe om, er om vi klarer å gjøre noe i forhold til den store satsinga på kunnskaps- og kompetanseutvikling som er nødvendig.

Har Arbeiderpartiet en ambisjon om å øke andelen som offentlig sektor har av totaløkonomien, i åra som kommer?

Sylvia Brustad (A): Arbeiderpartiet har på ingen måte fått gjennomslag for *alt* i dette budsjettforliket, men vi har fått gjennomslag for mange ting som er skritt i riktig retning, ikke minst for det som dreier seg om fordelingspolitikken. Vi har selvfølgelig som ambisjon å komme enda lenger på den vegen, både i fordelinga mellom dem som har mest her i samfunnet, og dem som har minst, og innenfor det som dreier seg om unger, skole, helse, eldre og kommuner, for å nevne noe. Vi er særdeles opptatt av å få til enda mer av en politikk som smaker av fellesskapsløsninger, der vi greier å ta vare på alle i samfunnet. Det betyr selvfølgelig at de som har mest, også bør yte mest.

Hvis vi skal greie å få til det i tida framover, tror jeg vi også må være villige til å forbedre den offentlige sektoren der den offentlige sektoren ikke er god nok. Og det er på en del områder nødvendig med en gjennomgang av dette, slik at en unngår at det blir mer privatisering, slik tilfellet nå er i en del av landets kommuner.

Jeg vil også legge til at hvis ikke vi greier å følge opp bl.a. med overføringer til kommunene, vil det også i noen kommuner kunne bli brukt som et argument for mer privatisering. Det ønsker ikke Arbeiderpartiet. Derfor vil vi også i tida framover – vi er selvfølgelig glad for at vi har kommet et skritt på den vegen gjennom dette budsjettforliket – være villige til å bruke mer penger på fellesskapsløsninger.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Inger Stolt-Nielsen (H): I formiddag hørte vi at representanten Stoltenberg er uten bekymring for hvordan neste generasjon skal livnære seg. Han pekte på at overgangen fra industrisamfunn til kunnskapssamfunn vil gi nye arbeidsplasser som vi i dag vet lite om. Men vi vet også at dersom vi ikke tror at morgendagens samfunn vil være fullstendig selvforsynt med mat og industriprodukter av alle slag, vil verden også i fremtiden være avhengig av sjøtransport for eksport og import og vareutveksling. Norge har alltid vært en sjøfartsnasjon, og vi må stille oss slik at vi kan være det i fremtiden også.

Det var med denne erkjennelsen at sentrumspartiene sammen med Høyre og Fremskrittspartiet vedtok kon-

kurransedyktige rammer for norsk skipsfart i 1996 med utgangspunkt i en utredning som viste næringens store potensial for vekst og verdiskaping, forutsatt at rammevilkårene var riktige. Rammene ble riktige, og resultatene uteble ikke: sysselsettingen og verdiskapingen økte.

De endringer i rammevilkårene som Regjeringen med Arbeiderpartiets hjelp siden har fått gjennomslag for, har reversert en positiv utvikling. Det er mangel på økonomisk styringsevne når Regjeringen ikke kan finne budsjettbalansen uten å heve skatter og avgifter.

Også i maritim sektor har vi små og mellomstore bedrifter, nyetablerte bedrifter med stor gjeld. Og det er disse rederiene som nå er begynt å flagge ut, de har mistet troen på en fremtid under norsk flagg.

Arbeiderpartiet har vært ekstremt opptatt av at rederiene som selskap etter deres mening har betalt for lite skatt. De ser ikke på den verdiskaping og den skatt samfunnet får i tilknytning til rederivirksomheten.

Ifølge næringsministerens utredning for et par dager siden står rederinæringen for 50 milliarder kr av norsk eksportverdi, valutainntjening til Norge. Kjøp av varer og tjenester fra rederier til Norge beløper seg årlig til ca. 10 milliarder kr. Rederiene selv betaler 500 mill. kr i skatt, og 20 000 norske sjøfolk pluss 5 000 ansatte i rederivirksomheten på land gav i fjor et skatteoverskudd til Norge på 6 milliarder kr. 16,5 milliarder kr pløyet inn i norsk næringsliv tilsvarer faktisk noen fylkesbudsjett. Norske skipsverft har i tillegg fått kontraheringer i inneværende år for 5 milliarder kr – penger som kommer til utbetaling i 2000.

Men denne verdigenereringen er altså ikke nok for Arbeiderpartiet og Regjeringen. Nå skjerpes rederibeskatningen, og tonnasjeavgiften heves til et nivå som nå kommer til å ligge fire ganger over det konkurrerende rederier i utlandet har. Likevel avslo representanten Stoltenberg å svare på spørsmålet fra Foss om Arbeiderpartiet aksepterer rederibeskatningen slik den er nå, og det gjorde også representanten Grete Knudsen. Vi har merket oss at dagens beskatningsskjerpning kommer etter forslag fra regjeringspartiene. Det tror jeg også at næringens folk vil merke seg. Men med de tegn som er gitt her i dag, er fremtiden fremdeles uforutsigbar, og en så kapitalkrevende og konkurranse- og konjunkturutsatt næring som denne, kan ikke leve med rammebetingelser som skifter hele tiden.

Arbeiderpartiets begrunnelse for ikke å ville akseptere rederibeskatningen var at rederiene ikke kunne få både i lasten og i masten. Men vi må ikke stelle oss slik at vi beslaglegger masten og dermed går glipp av verdien i lasten. Det er jo den utviklingen som vi nå er redd for. Vi må ha maritime næringer i Norge også i fremtiden.

Vi har vært opptatt av rekruttering og utdanning av sjøfolk. Rederiene har oppfylt sin del, sjøfolkene har oppfylt sin del, men denne regjeringen har satt den største utdanningsgruppen av fartøyer utenfor ordningen. Bøyelasterne, som er utdanningsinstitusjoner, får ikke lenger hjelp til å drive dette. Hvis vi vil ha høykvalifisert utdanning også på den maritime siden, må vi være villige til å satse på det også. Det kommer ikke av seg selv.

I vår la rederiene flere millioner ekstra på bordet for å utplassere lærlingene, og de klarte det. Nå må Regjeringen følge opp med sitt.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Ett skritt fram er bedre enn to tilbake. Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen handler om dette. Vi stod overfor valget om vi skulle forhandle fram et kompromiss som førte politikken ett skritt i riktig retning, eller skulle vi overlate til Høyre og Fremskrittspartiet å føre Norge minst to skritt tilbake.

For barnefamiliene er budsjettavtalen god. Den var rett og slett helt nødvendig, særlig når det gjelder situasjonen for barnehagene. Barnehageutbyggingen har under sentrumsregjeringen stoppet opp. Regjeringens mål og planer om full barnehagedekning innen år 2000 er ikke mulig å nå. Flere titusen foreldre er fortvilet i dag. De er fortvilet fordi de ikke får barnehageplass. For dem føles ikke valgfriheten, som bl.a. Kristelig Folkeparti er så opptatt av, å være reell.

Kontantstøtten kunne gi foreldre valgfrihet, og foreldre skulle kunne velge mellom barnehage, dagmamma eller det å være hjemme. Men de aller fleste foreldre har dessverre ikke denne valgmuligheten i dag. Bygging av 2 000 nye barnehageplasser som budsjettavtalen legger opp til, er derfor bra. Disse 2 000 nye plassene kommer i tillegg til Regjeringens forslag. I løpet av neste år vil vi derfor komme nærmere målet om full dekning, men helt i mål vil vi ikke være. Satsingen på barnehageutbyggingen må derfor fortsette.

Barnehagemeldingen, som vil bli lagt fram om få uker, vil vise hvordan Regjeringen vil løse de utfordringene som de kommunale og private barnehagene står overfor. For å illustrere hva som er bildet ute i fylkene, har jeg lyst til å ta et eksempel fra mitt eget hjemfylke, Møre og Romsdal. Fylkesmannen kunne opplyse at det nå står 1 000 barn i kø, og det har kun kommet én ny barnehageplass. Kun ni av 38 kommuner har egne barnehageplaner. Det sier meg at det dessverre er mange kommuner som ikke tar sitt ansvar på dette området på alvor.

Muligheten for barnehageplass handler imidlertid om mye mer enn foreldrenes valgfrihet. Etter Arbeiderpartiets mening handler det også om å gi barn gode omsorgstilbud, og det handler om foreldrenes mulighet til yrkesdeltakelse. For mange kvinner er barnehageplass for barna en forutsetning for å kunne gå ut i arbeid, og vi vet at samfunnet trenger disse jentenes arbeidskraft. Også i dette perspektivet er økt utbygging av barnehager viktig. Tilbud om barnehageplass har imidlertid liten betydning dersom de som får tilbudet, ikke har råd til å bruke det. Og det er det som er situasjonen her i landet nå. Foreldrebetalingen for en barnehageplass er et annet område hvor utviklingen under sentrumsregjeringen ikke har vært bra. Vi har sett at foreldrebetalingen fra august i fjor til august i år har økt med 6,5 pst. Dette er gjennomsnittstall for hele landet. Enkelte kommuner har økt med mer, mens andre har økt med mindre. Størst er økningen for dem som benytter seg av private barnehager.

Vi så at Regjeringen ikke la opp til å gjøre noe for å dempe denne veksten i sitt budsjettforslag – tvert imot. Foreldre med barn i barnehagealder ville få det enda verre økonomisk ved at forsørgerfradraget ble fjernet og barnetrygden kuttet. Arbeiderpartiet har i lengre tid vært bekymret for utviklingen i barnehageprisene. Et viktig krav for oss under budsjettforhandlingene var derfor at driftsstøtten til barnehagene måtte økes. Vi vet at resultatet ble 100 mill. kr til økt driftstilskudd. Det viktige nå er selvfølgelig hvordan disse pengene blir brukt. Arbeiderpartiet har ikke fått gjennomslag for alt, og beløpet til barnehagene kunne selvfølgelig vært mye større. Men det er i hvert fall et skritt i riktig retning, og det er en annen kurs enn den vi har sett de to siste årene. Det vi må sørge for under fagkomiteens budsjettbehandling, er at disse midlene blir brukt på en mest mulig målrettet måte. Midlene må ikke smøres tynt ut, men må gå til å redde driften i de barnehagene som i dag sliter aller mest.

Jeg er svært glad for at forsørgerfradraget er tatt inn igjen. Dette var helt nødvendig når barnetrygden ble kuttet for foreldre med barn opp til 16 år. Forlengelsen av barnetrygden til 18 år sammen med større hjelp til skolebøker er viktige tiltak for foreldre med barn i den videregående skolen.

Budsjettet slik det nå ligger til behandling, går et skritt i riktig retning når det gjelder barne- og familierpolitikken. For Arbeiderpartiet har spørsmålet vært hva som ville være alternativet. Vi har sett hvordan situasjonen har vært de to siste årene. Verken Høyre eller Fremskrittspartiet foreslår en eneste ny barnehageplass utover Regjeringens forslag. Tvert imot ville det antakeligvis blitt bygd mange færre barnehager med deres politikk. Fremskrittspartiets kutt på 4 milliarder kr til kommunene ville vært dramatisk hvis det hadde fått gjennomslag. Det er helt klart at nye barnehager ville ha blitt helt umulig å finansiere med Fremskrittspartiets opplegg.

Fremskrittspartiet foreslår i sitt alternative budsjett heller ikke midler til økt driftstilskudd for barnehagene. Prisen på en barnehageplass med Fremskrittspartiets politikk ville fortsette å øke. Resultatet ville blitt færre og dyrere barnehager og mindre valgfrihet for foreldrene.

Også på likestillingsområdet ville en politikk med Fremskrittspartiets innflytelse føre veldig galt av sted – ja svært galt av sted. Likestillingsarbeidet skal overlates til den enkelte. Likestillingsombudet og Kompetansesenter for likestilling skal faktisk nedlegges.

Når det gjelder skatteforslagene i budsjettavtalen, er de først og fremst begrunnet med ønsket om bedre sosial fordeling. Men skatteletten til lavtlønnede har også et likestillingsperspektiv, for et stort flertall av dem som vil nyte godt av skatteletten, er nemlig kvinner, kvinner som arbeider i harde yrker når det gjelder fysisk belastning og arbeidstid, kvinner som svært ofte er ufaglærte, og kvinner som arbeider med barn og eldre. Alle disse gjør en svært viktig jobb i vårt samfunn. Jeg er derfor både glad for og stolt over at nettopp disse gruppene nå får noe igjen.

Det samme gjelder for sykkelønsordningen. At de som tjener minst, ikke skulle ha full rett til sykkelønn, er et av

de mest usosiale forslagene jeg har sett. At Arbeiderpartiet har klart å rette dette opp, er viktig, ikke fordi det handler om så mye penger, men fordi det handler om sosial rettferdighet og fordeling. Resultatet av forhandlingene når det gjelder skatt, er at vi tar fra dem som har mye, og vi gir til dem som har lite. Det er i tråd med god sosialdemokratisk politikk. Også på dette området ville alternativet vært det motsatte dersom Høyre og Fremskrittspartiet skulle fått bestemme. Og som jeg innledet med: Ett skritt fram er bedre enn to tilbake – og det er det Arbeiderpartiet faktisk har klart ved dette budsjettforliket.

Presidenten: Da går debatten et skritt videre. Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (Frp): Når det gjelder representanten Orheims bekymringer over Fremskrittspartiets alternative budsjett, vil jeg anbefale representanten å holde ut kvelden og lytte til mitt innlegg senere i kveld.

Men det jeg gjerne vil utfordre representanten Orheim på, er: Når vi kikker tilbake, har det seg slik at Arbeiderpartiet gjennom 1990-årene har bygd opp et barne- og ungdomsvern som inneholder en hel rekke forebyggende tiltak og en hel rekke tiltak for styrking av oppvekstvilkår for barn og unge. Uavhengig av dette registrerer vi fortsatt en økning av antall innmeldte saker og saker som er under behandling hos barne- og ungdomsvernet. Uavhengig av dette fortsetter også den negative utviklingen med barne- og ungdomskriminalitet og økende uro i barne- og ungdomsskolene.

Etter at Arbeiderpartiet i fjor hadde lagt fram sitt budsjett, dukket denne problemstillingen opp for fullt. Da gikk Arbeiderpartiet meget høyt på banen og tryllet plutselig fram en antivoldspakke til 50 mill. kr. Når jeg kikker i innstillingen som foreligger i dag, ser jeg at i forliket omhandles barne- og ungdomsvernet i fem setninger.

Mitt spørsmål til Arbeiderpartiet og representanten Orheim er: Mener Arbeiderpartiet og representanten at denne problemstillingen omkring barne- og ungdomskriminalitet og uro i barne- og ungdomsskolene ikke eksisterer lenger nå, siden antivoldspakken ikke har fått en eneste plass i budsjettet for år 2000?

Karita Bekkemellem Orheim (A): Representanten Sandberg tar opp et svært viktig område. Det vi har sett av saker i media den siste tiden, er det grunn til å reagere på. Jeg kan forsikre representanten Sandberg om at vi fra Arbeiderpartiets side vil komme til å følge opp disse sakene.

Det er helt klart at det som gjelder de aller, aller svakeste i vårt samfunn, må få en skikkelig oppfølging. Jeg forventer at de som har ansvaret, nemlig Regjeringen og statsråden, tar tak i disse tingene og følger opp. Men jeg føler at representanten legger mye av skylda for alt det som skjer i dagens samfunn, på Arbeiderpartiet og den politikken vi har stått for de siste årene. Hvis Fremskrittspartiets politikk hadde fått gjennomslag, tror jeg ikke vi hadde sett mindre vold og mindre kriminalitet i vårt samfunn. Jeg vil be representanten gå tilbake igjen

til sitt eget alternativ og virkelig vurdere en del av de formuleringene man faktisk bruker, for det er ganske utrolig å påstå at den samfunnsforvitringen vi ser skjer, skyldes den politikken som har vært ført her til lands de siste årene. Jeg tror det er mange årsaker til det, men å henge ut ett parti for det som skjer på dette området, synes jeg er å overdrive.

Unn Aarrestad (Sp): Representanten Orheim var innom likestilling i innlegget sitt. Då må det vera fint at Regjeringa nå føreslår å innføra sjølvstendig opptjeningsrett til fødselspengar for fedrar neste år, noko Senterpartiet har kjempa for lenge.

Til nå har dette berre vore knytt til mora sine rettar. Dermed ville familiane ofte gå ned i inntekt når faren tok ut permisjon. Ennå er det slik at fedrane sine inntekter er gjennomsnittleg høgare, dessverre. Men det har òg samanheng med at kvinnene meir har jobba deltid eller vore heime med andre born.

Derfor er det så viktig at alle fedrar får sjølvstendige rettar i folketrygda basert på eiga inntekt. Det må vera rett at òg far kan ta ut denne permisjonen og dermed få høve til å verta skikkeleg kjend med nykomlingen i familien.

Til nå har berre 2/3 av fedrane faktisk nytta seg av dei fire vekene dei hadde rett på til pappapermisjon. Svært få tok ut meir.

Elles er det ingen grunn til at ikkje far skal kunna ta sitt ansvar og få sin kos på dette feltet – altså likestilling på sitt beste!

Eigentleg er det merkeleg at ikkje Arbeidepartiet gjorde noko med dette i si regjeringstid. Nå seier Arbeidarpartiet her i budsjettinnstillinga når det gjeld likestilling:

«Disse medlemmer mener en må arbeide videre for en likere og riktigere fordeling av muligheter og plikter for begge kjønn.»

Dette verkar mildt sagt nokså diffust. Kva konkret er det egentleg Arbeidarpartiet meiner her?

Karita Bekkemellem Orheim (A): Det er helt riktig, Arbeiderpartiet rakk faktisk ikke alt på den tiden vi satt i regjering. Nettopp det området som representanten Aarrestad tok opp, fikk ikke Arbeiderpartiet gjort noe med, men vi støtter selvfølgelig at fedre skal få egne opptjeningsrettigheter. Men nå er det også slik at det forslaget som Regjeringen har lagt fram, ikke betyr fulle rettigheter.

Det er viktig at fedre deltar i det som skjer i hjemmet. Arbeiderpartiet innførte en egen fedrekvote, som jeg tror er noe av det viktigste likestillingspolitiske tiltaket vi har hatt det siste tiåret. Det gjør at far har sett verdien av å ta omsorg for sine barn og ta del i husarbeidet på en helt annen måte enn det vi har sett tidligere.

Disse reformene til fordel for barnefamilieene er det Arbeiderpartiet som har gått i bresjen for og ikke Senterpartiet.

Erna Solberg (H): Jeg forstår på mange måter at lederen for Arbeiderpartiets kvinnebevegelse ikke kan

fremstå med samme jubel over det budsjettopplegget som Arbeiderpartiet har gått inn på, som mange andre representanter fra Arbeiderpartiet har gjort. Det blir noe mer smålåtent over «Ett skritt fram er bedre enn to tilbake» som begrunnelse for det opplegget som ligger her, som jo er Arbeiderpartiets budsjettopplegg; de har ikke noe annet til behandling. Det blir litt mer smålåtent enn når man hører jubelen fra Berit Brørby: Vi har fått gjennom så å si hele Arbeiderpartiets program fra forrige landsmøte, hva skal vi finne på nå? Vi får kalle inn til ekstraordinært landsmøte og lage et nytt et, ifølge Ranveig Frøiland. Det var stemningen da man hadde fått til 100 mill. kr i økte subsidier for å få ned barnehageprisen, etter at det var et av de viktige temaene i valgkampen fra Arbeiderpartiets side. 100 mill. kr – 50 kr hver måned. Det var det viktige punktet som alle barnefamilier med barn i barnehage hadde trodd at Arbeiderpartiet virkelig prioriterte. I fjor var det 0 kr i det alternative budsjettopplegget deres, ei heller året før var det noe mer for å få prisene ned. Faktum er at vi har 2 ½ gang så mye i Høyres alternative budsjett når det gjelder å subsidiere de barnefamilieene som betaler mest, nemlig de som er i de private barnehagene – 2 ½ gang mer enn Arbeiderpartiet. Vi løp aldri rundt og skrøt så forferdelig mye av det. Men står ikke dette litt i stil med at Arbeiderpartiet selv har en helt annen politikk enn den de leverer? Når det gjelder hele opplegget på kontantstøtte, har Arbeiderpartiets alternativ vært et år ekstra svangerskapspermisjon. Foreløpig har vi ikke sett et forslag her i Stortinget på en eneste time, en dag eller en måned, men i hver eneste debatt i to år før forrige stortingsvalg som jeg møtte representanter for Arbeiderpartiets kvinnebevegelse, hadde de et helt år som sitt alternativ. De leverer ikke noen av løftene overfor barnefamilieene.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Jeg syns representantene fra Høyre i kveld virker litt såre. Dette kom veldig tydelig til uttrykk da vi hørte representanten Hellelands innlegg tidligere i kveld. Budsjettavtalen mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen har muligens laget et lite sår mellom kontantstøttevennene, som kanskje kan vise seg vanskelig å lappe sammen igjen etter disse to årene.

Jeg merker meg at Høyre nå kan slå seg litt på brystet og si at deres alternative budsjett er så mye bedre, og de kan vise til x antall millioner i satsing overfor barnehagene. Sannheten så langt har jo vært at Høyre og de fire andre partiene ikke har fulgt opp det de selv har sagt i kontantstøtteavtalen. De har formulert som mål «likebehandling mellom kommunale og private barnehager». Så langt har ingenting skjedd. Den politiske hukommelsen kan også være ganske kort for flere her i salen. Jeg vil bare minne representanten Solberg om den renteoppgangen vi opplevde for et par år siden, og at det var manglende innstramminger i budsjettet som var en del av årsaken til det. Og hvem var det som ble rammet? Jo, det var småbarnsfamilieene som slet med høye boliglån. Innstramminger i budsjettet den gang var altfor svake, det var småbarnsfamilieene som måtte betale, og vi vet hvem som hadde hånda på rattet i den økonomiske politikken

den gangen. Jeg må spørre tilbake: Hva slags håndslag har Høyre gitt til småbarnsfamilieene utenom kontantstøtten disse to årene? Ingenting. Hva med den oppsiktsvekkende lave barnehagesatsingen? Hva med de private barnehagene, som vi har sett Høyre har gjort seg til talsmann for gang på gang? Ja, det unnlater Høyre elegant å snakke om i dag. Når det gjelder Arbeiderpartiets troverdighet i barne- og familiepolitikken, vil jeg igjen vise til de reformene vi har fått på plass. Vi vet hva Høyre gjorde da de satt i regjeringsposisjon. Det var ikke mange nye dager til barnefamilieene da.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Unn Aarrestad (Sp): Eg er glad for at barnehageutbygging nå får brei støtte i Stortinget. Etter at kontantstøtta vart innført, er det viktig for foreldre og born å ha det reelle valet mellom denne og barnehageplass. Då trengst det nemleg mange nok barnehageplassar, også for dei under tre år. Derfor er den venta barnehagemeldinga nå så viktig for å sikra dette også framover.

Elles kan lokale variasjonar gjera det mindre tenleg å ha klare nasjonale normer for kva som er full barnehagedekning. Landet vårt er så ulikt samansett når det gjeld alder, spreidd busetjing, type arbeidsplassar og folkekonstrasjonar, at det for mange kommunar vil vera heilt feil å byggja på nasjonale normtal. For nokre vil det ikkje kunna gi nok plassar, medan det for andre ville verta for mange.

Ei anna utfordring er å sikra større økonomisk likskap mellom kommunale og private barnehagar der desse går inn i det samla barnehagetilbodet i kommunen, og der både plikter og oppgåver er dei same. Ikkje minst treng me også dei private barnehagane, som til nå har dekt mykje av tilbodet for dei små under tre år. Bortfall av denne typen vil også kunna medverka til at det ikkje vert noko reelt val med omsyn til kontantstøtta, som Senterpartiet har gått så sterkt inn for. Derfor er dette så viktig å passa på.

Så litt til eit anna viktig område, nemleg det som har å gjera med forbrukarane – altså oss alle – sine sjansar til å få rein og trygg mat utan skadelege stoff av ulike slag, eller overførbare sjukdomar. Til nå har lovverket så langt som mogleg verna oss mot dette. Men dei siste åra har spørsmål knytte til smittestoff, tilsetjingsstoff og mikroorganismar av alle slag kome meir i fokus.

Senterpartiet har heile tida stått for at forbrukarane skal ha rett til rein mat, fri for antibiotika, hormon og andre tilsetjingsstoff. Forbrukarane skal ha rett til å vita korleis matvarene er produserte, og ha eit val med omsyn til kva dei vil kjøpa og eta.

Nå har me eit forslag til handsaming i Stortinget om å tillata sinkbacitrisin, eit antibiotikum, i norsk dyrefôr. Det er ingen tvil om at bruk av dette i dyrefôr på lang sikt vil kunna føra til utvikling av resistente bakteriar både hjå menneske og dyr. Dette skulle kunna gi grunn nok for å gå inn for føre var-prinsippet og forby dette i Noreg. Me veit at den dagen me vert sjuke, vil me truleg ikkje ha medisinar som verkar, med dei følgjene dette vil kunna

få. Det er dette det handlar om. Det forundrar meg at slike forslag vert framsette, og det forundrar meg at ikkje alle er like interesserte i rein og trygg mat, om ikkje anna så for etterkomarane si skuld. Andre utfordringar nå på denne sektoren er matsminke- og barnematdirektivet, som er til handsaming.

Genteknologi brukt i matproduksjon er ein svært ny vitenskap som berre har eksistert i nokre få år. Ingen veit ennå kva effekt genmat har på menneskekroppen eller naturen. Etter den første dokumentasjonen ser det ut til at det kan ligga mange økologiske bomber gøymde.

Nokre planter er genmanipulerte slik at frøa øydelegg si eiga spireevne. På bakgrunn av dette får det norske uttrykket «sjølvmondsfrø» både dobbel og bokstaveleg tyding.

Genmodifisert mais har drepe monarksommarfluglar og andre insekt i Nord-Amerika. Då er det klart at det ikkje har vore forska godt nok på følgjene her. Når insekta ikkje overlevde, kva ville då følgjene verta for menneske nå og i komande generasjonar?

Nå vert det jobba for å få eit førebels forbod mot genmanipulert mat i 10 år, eit såkalla moratorium. Ein slik tenkjepause skal brukast til å skaffa meir kunnskap og informasjon frå uavhengige forskingsmiljø. Og så får eg berre håpa at Stortinget òg stør opp om dette.

Eg trekkjer fram dette sidan forbrukarsaker og forbrukarvern er viktig for oss alle. Me har diskutert dette i mange omgangar tidlegare, og vil også gjera det framover. Masseforbrukarsamfunnet har skapt ein enorm valfridom som ikkje fanst for tjue år sidan. Samstundes kan kvart feilval som forbrukarane tek, verta ein potensiell kostnad både direkte økonomisk og – ikkje minst – i lidningar for den enkelte og for samfunnet. Denne kostnaden må me gjera det me kan for å unngå.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): I opptakten til valkampen før stortingsvalet i 1997 tok m.a. eg til orde for at landet trong ei fleirtalsregjering, eller i alle fall ei regjering med meir forpliktande støtte frå eit fleirtal i Stortinget. Det var umogleg å ha det som mål etter stortingsvalet, då alle dei borgarlege partia hadde som si målsetjing å få Arbeidarpartiet ut frå regjeringskontora.

Årsaka til at eg tok til orde for dette, var einskildpersonar, organisasjonar og bedrifter sin frustrasjon over at det vart gjort vesentlege endringar i deira vilkår og rammevilkår to gonger i året. Det var ikkje bra for næringslivet, men det var heller ikkje bra for arbeidslause og deltidstilsette. Det er det heller ikkje no.

Ropet om stabilitet har ikkje stilna dei siste åra. Frå min ståstad i næringskomiteen møter eg dette fyrst og fremst frå næringslivet. Stabile rammevilkår er for dei fleste viktigare enn best moglege rammevilkår til kvar tid. Det skal eg koma noko tilbake til. Men eg møter det òg hjå den jamne kvinne og mann. Dei ynskjer stabilitet når det gjeld skattereglar og trygdeordningar, for å nemna noko. Det er lettare å planleggja livet og framtida då.

Men det er sjølv sagt ikkje slik at folk flest ynskjer å halda ved lag vilkår dei er sterkt usamde i og som t.d. ramar dei sjølve sterkt. Difor må me finna ein balanse

mellom stabilitet og vilje og evne til endring. Dei deltidsarbeidande som vart fråtekne rett til sjukepengar, ynskjer sjølv sagt denne retten tilbake. Det får dei no. Det er eg svært glad for. Det vil vera håplaut om regjeringspartia i samarbeid med høgresida i denne salen skulle endra på dette igjen alt neste år. No må desse kvinnene, for det er stort sett kvinner, kunna vita at dei får behalda denne retten i år framover. Det er ikkje meir enn som rimeleg og rettferdig er.

Ynske om stabilitet vil òg gjelda kontantstøtta. Mange familiar har planlagt at dei, i alle fall i minst eitt-to år framover, skal gjera seg nytte av kontantstøtta, og dei har funne løysingar med det som utgangspunkt – kanskje til og med trass i at dei er imot ordninga.

Det er forresten ikkje noko nytt at eit mindretal godtek tiltak og ordningar som eit fleirtal har vedteke, og ikkje nyttar kvart eit høve til å ta opp att sitt eige primære syn. Eg kan nemna abortlovgjevinga og skulestart for 6-åringar som døme på det. Arbeidarpartiet er nok like lite for kontantstøtta som Kristeleg Folkeparti er for å ha 6-åringane i skulen. Det kan godt vera at Arbeidarpartiet igjen gjer framlegg om å oppheva ordninga med kontantstøtta. Både presidenten og mange av representantane – no er det ikkje så mange igjen her i salen, då – har sikkert oppdaga at dette framleis er under debatt i Arbeidarpartiet. Det som er heilt sikkert, er at me knytt til evalueringa av kontantstøtta vil arbeida for endringar som sikrar meir samvere mellom foreldre og barn, og endringar som sikrar barnevernsbarn og funksjonshemma barn høve til ein barnehageplass når det er det beste for dei.

Eg har vore ein av dei representantane i denne sal som har ytra meg sterkt og ofte mot kontantstøtta på prinsipielt grunnlag. Eg torer til og med å stå ved at eg er svært redd for at det vil setja likestillingsarbeidet år tilbake. Eg klarer likevel godt å leva med kompromisset. Det gjer eg fordi kompromisset inneheld mange viktige element som gjer det meir offensivt i høve til verdiskaping, og som fører til at nokre av dei rike må bidra meir for at nokre av dei som har minst, skal få det betre. Eg nemner i fleng: arbeidslause, deltidsarbeidande, lågtlønne og studentar. Fleire kunne ha vore nemnde. I tillegg gjer det kommunane i stand til å betra t.d. skuletilboda. Eg er viss på at me som bur i Rogaland fylke, vil få glede av vel 12 mill. kr ekstra, og at me som bur i Klepp kommune, vil ha glede av 1 350 mill. kr. I Klepp kan dette gje rom for t.d. løyvingar til ein betre skule og til ein hardt tiltrengt næringskonsulent.

Med det er eg over på næringspolitikk igjen. Me treng ein offensiv og målretta næringspolitikk i dette landet for å sikra sysselsetjing og velferd framover. Endringstakten skjer stadig raskare. Det betyr at bedrifter vert nedlagde. Nokre kunne ha vorte vidareførde og/eller vidareutvikla med ein meir offensiv politikk. Eg er viss på at det gjeld ein del av dei industriarbeidsplassane som har vorte borte i det siste. Faktisk har me 25 000 slike arbeidsplassar mindre 3. kvartal i år enn me hadde for eit år sidan. Det burde bekymra Regjeringa og næringsstatsråden meir enn me har inntrykk av at det gjer. Det er hevda at me treng 200 000 nye bedrifter i dei komande 20 åra for å

sikra sysselsetjing og velferd. Arbeidarpartiet er nok ikkje storleg imponert over Regjeringa sin innsats for å stimulera til utvikling av nye bedrifter i tillegg til å trygja eksisterande.

Eg og mange andre her i salen har gått i ein skule der me lærte å skriva jobbsøknader, og lærte lite og ingenting om at det går an å etablera eiga verksemd. Heldigvis har entreprenørskapstanken igjen kome inn i norsk skuleverk. Det skjedde ikkje ved at Jon Lilletun kom inn i regjeringskontora, slik ein kunne få inntrykk av i ei tidlegare replikkveksling i dag. Det skjedde med Arbeidarpartiet. Arbeidarpartiet framheva òg dette i samband med handsaminga av næringsmeldinga tidleg i vår, og gjorde framlegg om å ha dette som ein av hovudstrategiane framover. Mykje står att, men det er mange gode døme på elevbedrifter, partnerskapsavtalar mellom arbeidsliv og skule og anna motivasjons- og informasjonsarbeid. Det står nok att å sjå om det fører til fleire idear og fleire bedriftsetableringar, men det er rimeleg å venta ei betring på grunn av dette.

I den same innstillinga gjentok Arbeidarpartiet at partnerskap mellom det offentlege og private og mellom forskning, utdanning og arbeidsliv kan medverka til å hindra at norske bedrifter vert selde til utlandet, medverka til strategiske oppkjøp i utlandet og stimulera til nytenking og vidareutvikling i næringslivet. Eg er glad for det punktet i avtalen mellom regjeringspartia og Arbeidarpartiet der Regjeringa vert beden om å vurdere tiltak for å sikra hovudkontorfunksjonar og industriell kompetanse i Noreg, eventuelt gjennom eit statleg/privat investeringselskap. Det undrar meg at motstanden mot dette er så stor. Eg vonar at representanten Terje Johansens utsegn om at ein skal kunna nytta statleg kapital der òg når det er naudsynt, representerer regjeringspartias syn, og at ein kan ha eit udogmatisk forhold til dette. Det er faktisk Arbeidarpartiets erfaring at det er behov for langsiktig, risikovillig kapital til strategiske investeringar som ein ikkje finn på privat sektor. Det er ikkje, slik høgresida ofte gjev inntrykk av, nok kapital til slike føremål.

Eg har tidlegare i dag gjeve uttrykk for at eg tykkjer Regjeringa generelt og næringsministeren og Venstre spesielt tykkjest å tru at framtidens inntekter kan sikrast gjennom skatte- og avgiftstiltak og eit forenkla skjema-velde. Høgresida tykkjest å tru at alt kan løysast gjennom skattelette for bedrifter som er vel etablerte, og som tener pengar. Det er ganske mange døme på at det ikkje er rett. Eg møtte eit slik døme i Forsand kommune i Rogaland sist fredag, der det er sett i gang skjeldyrking, og eit nytt skjelmottak er under etablering. Den siste etableringa hadde ikkje vore mogleg utan støtte frå SND – både med pengar og råd. Det måtte til og med ein Høgre-mann som var med på dette, innrømma.

Eg skulle ynskt at det vart ei breiare forståing for at me i tillegg til å stimulera til idéskapning via forskning og oppfinningar må gje hjelp til sjølvhjelp til idémakarar og etablerarar. Då er det ikkje meir enn rett og rimeleg at dei betalar skatt når dei tek til å tena pengar. Det er urovekjande at løyvingar til rådgeving, tilskot, lån og støtte til idéutvikling, etablering og marknadsføring har vorte

kraftig reduserte dei siste åra. Me i Arbeidarpartiet ser det som naudsynt at dette må verta snudd for at ikkje gode idear og initiativ skal gå tapt i staden for å føra til nye bedrifter og nye arbeidsplassar som me treng framover. Me kan nok ikkje i eit lite land vera like flinke og konkurransedyktige på alle område. Det er viktig at me satsar på område der me er gode, og der me har føresetnader for å verta gode. Maritim sektor er eit døme på dette, marin sektor eit anna.

Per Sandberg (Frp): Det stilles alltid store forventningar til et statsbudsjett, stort sett fra alle, uansett hvor det måtte komme fra. Det kan være økonomiske bevilgninger til enkle prosjekter eller store økonomiske prioriteringer en ønsker å kalle politikk eller politisk kurs. Men denne gangen kan en vel trygt si at innholdet nærmest er innholdsløst. Alle som eventuelt måtte ha forventninger til statsbudsjettet for år 2000, må sitte skuffet tilbake. Likevel må man vel kalle dette et historisk budsjett, når Arbeiderpartiet for første gang legger seg flat og lar seg diktere til de grader av Regjeringen, uten å få vesentlig påvirkning.

Det Arbeiderpartiet har fløyet høyt på det siste året, er en såkalt lavtlønnsprofil eller en fordelingsprofil som vil komme de svakeste til gode. Uten blygsel formidler de nå budskapet om at dette er en realitet i dette budsjettet. Det er spesielt skatteletten for dem med lavere inntekter Arbeiderpartiet her sikter til. Mer til barnehagene, mer til skolefritidsordninger og skolebøker er andre momenter som Arbeiderpartiet tar fram for å rense sin samvittighet overfor dem som har minst.

Da er det interessant å se på dette innenfor et av mine budsjettområder, som nå altså skal få bedre kår ut fra Arbeiderpartiets påstander, nemlig barnefamiliene. Forliket berører de aller fleste barnefamiliene. Men jeg vil gjerne trekke fram konkrete eksempler, for Arbeiderpartiet har jo også prøvd å framstille seg som de enslige forsørgeres talerør. Hva skjer nå for en enslig forsørger med 165 000 kr i inntekt og to barn? Med Arbeiderpartiets berømte fordelingsprofil vil denne familien i år 2000 først bli frarøvet ca. 2 400 kr i barnetrygd. Allerede her er altså skatteletten til Arbeiderpartiet nesten halvert. Så kommer alle de andre økte utgiftene Arbeiderpartiet og Regjeringen pålegger alle sammen i år 2000, det kan være små og store. Jeg formoder at Arbeiderpartiet også innser at enslige forsørgerere er avhengig av bil, selv om jeg er fristet til å tro det motsatte. Trafikkskadeavgiften øker med 120 kr. Veiavgiften øker. Utgiftene til diesel og bensin, som jeg tror barnefamiliene er veldig avhengig av, øker. De vil få store økte utgifter. De familiene som hadde tenkt å gå til innkjøp av en sikker familiebil, må i år 2000 ut med kanskje 30 000 – 40 000 kr ekstra. Det er små ting. NRK-lisensen øker. Og hva med strømavgiftene? Disse slår selvfølgelig hardere ut for barnefamiliene enn for andre. Det vet alle. En gjennomsnittsfamilie vil sannsynligvis få økte strømavgifter på nærmere 1 200 kr i år 2000. Summa summarum vil denne fordelingprofilen i budsjettforliket mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen forverre den økonomiske situasjonen for barnefamiliene.

Det jeg glemte her, var boligskatten. Jeg formoder at også Arbeiderpartiet ønsker at barnefamiliene skal ha en bolig. Boligskatten skal også økes. Når vi så i tillegg vet at de kommunale avgiftene i de fleste kommuner vil øke vesentlig også i år 2000, sammen med eiendomsskatten, og det vil bli prisøkning på alle andre utgiftsområder for barnefamiliene, vil jeg gå så langt som mulig innenfor grensen av parlamentariske uttrykk og si at Arbeiderpartiets fremstilling som at dette forliket innehar en fordelingsprofil til det bedre for de lavtlønte, er en sannhet med store modifikasjoner. Skulle jeg ha uttrykt meg på min egen dialekt og gjennom trøndersk lynne, ville jeg sannsynligvis ha kalt det en stor bløff.

Fremskrittspartiet ønsker å prioritere stabile og trygge rammer for et familieforhold. Dette innebærer ikke at Fremskrittspartiet ikke godtar at en velger andre samlivsformer enn ekteskap. Men ekteskapet gir etter Fremskrittspartiets oppfatning best trygghet og stabilitet, og det viser all statistikk. I dagens samfunn, med høye leveomkostninger og økt press fra samfunnet om yrkesaktivitet for begge foreldrene, er det av vesentlig betydning hvilken familiepolitikk som føres.

Fremskrittspartiet er av den formening at større økonomisk spillerom for foreldrene betyr økt valgfrihet og frihet til å bygge rammene rundt sin egen familie. Fremskrittspartiet ønsker derfor å senke det totale skattetrykket, slik at foreldrene selv kan organisere sin tid på den måten som den enkelte familie mener gir størst utbytte for dem. Vi respekterer at noen foreldre velger yrkesaktivitet for begge, mens andre familier velger at den ene er midlertidig eller fast hjemmевærende med barna. Særlig mener Fremskrittspartiet dette er viktig de første leveårene til barna. Fremskrittspartiet er derfor tilfreds med at kontantstøtten nå i budsjettet for år 2000 er på plass i sin helhet for 2- og 3-åringene.

Fremskrittspartiet mener at det er grunn til å rope et varsku ved at samfunnet i større og større grad har tatt over foreldrenes oppgave som oppdrager, med tanke på den samfunnsforvitring vi er vitne til. Det er derfor med stor skuffelse at Fremskrittspartiet ser at forliket mellom Arbeiderpartiet og Regjeringen for år 2000 viderefører og forsterker det offentlige engasjement i det private hjem.

Det er viktig at den aktive barneoppdragelsen blir hos/tilbakeføres til foreldrene, og denne muligheten for aktiv deltakelse fra foreldrenes side kan best gis ved at familierne gis økt valgfrihet og økonomisk spillerom.

I Fremskrittspartiets alternative budsjett for 1999 hadde vi en omprioritering til fordel for de private barnehagene, ca. 230 mill. kr. Det er beklagelig at Regjeringen i forlik med Arbeiderpartiet heller ikke i budsjettet for år 2000 finner det riktig å fremme tiltak for eksisterende private barnehager, men prioriterer stimulerings tiltak for bygging av nye barnehager samt generelle økninger i driftstilskuddet. Jeg må si jeg finner det noe merkelig at i en tid hvor barnehager i de enkelte kommunene legges ned over en lav sko, skal vi altså stimulere til at det skal bygges nye. De som går i troen på at økt driftstilskudd på 100 mill. kr skal redusere foreldrebetalingen, tror jeg vil bli skuffet i år 2000.

En finner det også merkelig at Regjeringen ikke finner det nødvendig med ekstraordinære tiltak for å redusere forskjellsbehandlingen mellom private og kommunale barnehager, slik avtalen mellom Regjeringen og Fremskrittspartiet og Høyre var, men bare skyver dette foran seg ved å vise til barnehagemeldingen. Fremskrittspartiet har heller ikke lagt inn noen ekstraordinære tiltak rettet mot de private barnehagene i budsjettet for år 2000, men vil i likhet med forlikskameratene komme tilbake med forslag til omprioriteringer og lovforslag rettet mot en mer rettferdig barnehagepolitikk i forbindelse med den kommende barnehagemeldingen.

Fremskrittspartiet er selvsagt fornøyd med at Regjeringen nå foreslår utvidet barnetrygd, til 18 år, fra 1. mai, noe som Fremskrittspartiet har jobbet for i 15 år. Men når det gjelder forlikets videre forslag vedrørende barnetrygden, er Fremskrittspartiet ikke like fornøyd. At en her frarøver barnefamiliene flere hundre millioner de første fire månedene, er vel et nullspill opp mot Arbeiderpartiets skattelette til de samme gruppene. Fremskrittspartiet foreslår derfor både at forsørgerfradraget beholdes i nåværende form, og at barnetrygdsatsene beholdes, og vil utvide barnetrygden til 18 år med friske midler.

Fremskrittspartiet mener at det offentlige har en viktig oppgave i forhold til forbrukersaker. Høyest prioritet har selvfølgelig å legge til rette for at markedet fungerer best mulig. Dette er selvfølgelig ikke noen hindring for at dette arbeidet skal drives effektivt. Fremskrittspartiet ønsker derfor en sammenslåing av alle forbrukerpolitiske utvalg og en generell effektivisering.

Prinsipielt mener vi videre at alt statlig engasjement i likestillingspolitikken burde avvikles i sin nåværende form. Dette bør i sin helhet overlates til den enkelte gjennom likestillingsloven og arbeidstaker-/arbeidsgiverorganisasjonene sammen med ideologiske organisasjoner. Jeg finner det merkelig at voksne, oppegående mennesker, som allerede har flere talerør, skal ha et eget ombud med omfattende etater rundt omkring for å ivareta sine interesser og lover. Fremskrittspartiet fjerner derfor bevilgningene til Likestillingsombudet og Kompetansesenteret for likestilling i budsjettet for år 2000.

Når det gjelder landets krisesentre, ser jeg at Regjeringen nå har lagt fram en handlingsplan der de ønsker å vektlegge krisesentrene. Fremskrittspartiet har allerede prioritert disse i budsjettet for år 2000, der vi påpeker at staten bør ta et større ansvar for dette. Fremskrittspartiet foreslår derfor at bevilgningen økes, slik at staten tar 75 pst. av kostnadene – 23 mill. kr. Dette vil sørge for et nett av krisesentre uavhengig av kommunenes økonomi.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at representantens bruk av ordet «bløff» selv i trøndersk versjon ikke kan sies å være et særlig velegnet parlamentarisk uttrykk. Det blir replikkordskifte.

Grethe G. Fossum (A): Jeg tilhører dem som kanskje ikke har vært mest begeistret for et forlik med sentrumsregjeringen, men etter å ha hørt Sandberg fortelle at dette var både innholdsløst og en skuffelse for de fleste, har

jeg skjønt at Arbeiderpartiet er på rett spor. For jeg tror at Sandbergs fremskrittspartibudsjett ikke bare hadde vært innholdsløst og skuffende, det hadde også vært en katastrofe for det norske folk.

Jeg tillater meg å gripe fatt i nettopp det ordet som representanten Sandberg brukte, ordet «bløff», fordi han mente at samarbeidet og den politikken som vi førte, kanskje var å lure det norske folk. Men Fremskrittspartiet er veldig begeistret for fagorganiseringen og LO når de er i valgkamp. De sier at inntektspolitisk samarbeid mellom partene i arbeidslivet er viktig, det er viktig for landets økonomi. Fremskrittspartiet sier også at en avtale er en avtale. Det er bare så trist at når avtalen gjøres av partene i arbeidslivet, så gjelder det ikke for Fremskrittspartiet. I budsjettet for 1999 gikk man imot avtalen om ventelønn, avtalen om boliglån for statsansatte og AFP-ordningen. Den eneste avtalen som Fremskrittspartiet synes å ha hellig, er kontantstøtteavtalen. Så spørsmålet til Sandberg er faktisk slik: Kan de fagorganiserte stole på Fremskrittspartiet i år også ved at partiet underkjenner alle de avtalene som er inngått med partene i arbeidslivet, og Fremskrittspartiet dermed fremstår som organisasjonenes fiende nr. 1?

Per Sandberg (Frp): Ja, jeg har full forståelse for at representanten Fossum ville betrakte det som en katastrofe hvis Fremskrittspartiet skulle få gjennomslag for sin politikk. For det vil selvfølgelig medføre at politikere av Fossums karakter og hennes kolleger ville få mindre utøvende makt over innbyggerne i dette landet. Er det noe Arbeiderpartiet frykter, så er det selvfølgelig det. Fremskrittspartiet er av en motsatt oppfatning. Vi ønsker å delegerer makten og bestemmelsen og myndigheten til folket, slik at politikere av representanten Fossums karakter skal lytte til det som er ønskene og behovet ute blant folk. Arbeiderpartiet driver altså en motsatt politikk.

Når det gjelder Fremskrittspartiet og forholdet til organisasjoner og fagforeninger, så er vi fullt ut innforstått med at fagforeningene skal ha en så fri rolle som overhodet mulig. Men det innebærer ikke at vi i Fremskrittspartiet ønsker å tillate et avtaleverk som medfører at andre innbyggere i dette landet får økte utgifter med det. Ordninger som boliglån og ventelønn, som medfører flere hundre millioner i utgifter for de menneskene som har inngått disse avtalene, er vi imot. Det skal være likhet og rettferdighet i forhold til det.

Så må jeg få lov til å si avslutningsvis: Når vi i vårt budsjett ønsker å ta bort disse ordningene, så er det selvfølgelig et signal om at hvis vi hadde hatt makten hadde det ikke vært mulig å inngå slike avtaler, for da måtte avtalene vært inngått på lokalt plan, individuelt mellom arbeidstaker og arbeidsgiver. Det skulle ikke være generelle avtaler som gjelder hele befolkningen.

Ola T. Lånke (KrF): Representanten Sandberg holdt seg stort sett til sine egne budsjettområder, som han sa, og han har også ansvar for kapitlet som omfatter støtten til de politiske partier. Fremskrittspartiet går som kjent

inn for å kutte hele partistøtten. Ja, jeg sier ikke noe på om de av og til også følte at det var like greit å bli kvitt hele partiet.

Familiepolitikken hører også inn under Sandbergs område. Jeg merket meg at Sandberg er opptatt av de samme satsingsområdene innen familiepolitikken som Kristelig Folkeparti og Regjeringen er, med unntak av noen områder som likestillingspolitikken, hvor Fremskrittspartiets politikk ikke er så velutviklet, egentlig. Det vi er enige om, er ikke minst forslaget om full innføring av kontantstøtten til barn under 3 år, og der foreligger det jo en avtale mellom oss. Det er den største familiepolitiske reformen på lang tid. Det er også utvidelsen av barnetrygden fra 16 til 18 år, som vil vise seg å bli en svært positiv ordning for familiene.

Men så er det på et av Sandbergs komiteområder hvor vi alle skiller lag med Fremskrittspartiet, og det er kulturpolitikken. Fremskrittspartiet ville allerede fra år 2000, hvis de fikk flertall, kutte 1 milliard i kulturbudsjettet. En av konsekvensene av det ville være at tusener av kulturarbeidere i Norge ble uten arbeid. Men for Sandberg og Fremskrittspartiet er jo det viktigste av alt i livet å redusere skatter og avgifter.

Det har allerede tidligere i debatten vært sitert fra en av Fremskrittspartiets merknader i innstillingen fra finanskomiteen hvor det bl.a. heter at:

«almennelige lønsmottagere skatter så mye at de må gi avkall på daglige middagsmåltider fordi det skal subsidieres operabilletter.»

Denne merknaden må også kulturpolitikeren Sandberg svare for. Mitt spørsmål er: Mener virkelig også Sandberg at utgiftene til kultur fratar norske lønsmottakere de daglige middagsmåltider?

Per Sandberg (Frp): Jeg holdt på å si at en blir sulten av mindre. Jeg er veldig glad for at representanten Lånke i hvert fall brukte halvdel av sin replikk på å konstatere at Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet har områder vi er enige om. Det er ikke alle som ønsker å fremstå med det heller.

Når det gjelder politisk partistøtte – ja, vi er helt klinkende klar på det. Vi ser ikke at det skal være nødvendig at det offentlige skal drive og gi partistøtte i den formen en gjør nå. Jeg ser også at andre partier og politikere i andre partier etter hvert har de samme tankene, om ikke i så stor grad som Fremskrittspartiet.

Når det gjelder skatter, avgifter og kultur, så er det klart at vi må se en sammenheng i det. Når vi opplever at vi subsidierer teaterbilletter med opp mot 800 kr, så er det klart at det må ha innvirkning på inntekten. Vi trekker inn en hel masse skatter og avgifter for igjen å gi ut 800 kr pr. billett til dem som eventuelt går i teater.

Når det gjelder opera, vet Lånke mye mer om subsidieringen av prisene der, så det skal ikke jeg ta opp. Men indirekte vil det si: Vi trekker inn en hel masse skatter og avgifter for å gi tilbake til kulturinstitusjoner. Det betyr at vi reduserer folks egen valgfrihet gjennom å pålegge dem skatter og avgifter fordi politikerne – de andre politikerne – ønsker å sitte og styre kulturen og hvilke kultu-

relle opplevelser folk flest skal ha. Det er vi uenig i. Når vi ser på den nye Operaen som skal settes opp etter hvert, når vi ser at Operaen i dag subsidieres med 160-170 mill. kr og vi vet at dette kanskje kommer til å øke til 250 mill. kr i året, og vi fram til år 2007 skal bruke mellom 500 og 600 mill. kr i året på Operaen, så sier det seg selv at de 600 millionene blir tatt fra norske skatte- og avgiftsbetalere.

Trond Helleland (H): Representanten Sandberg var i sitt innlegg opptatt av barnehagens situasjon. Tall fra departementet viser nå at der fordelingsnøkkelen for utgiftene til barnehager skulle ha vært at staten dekket 40 pst., foreldrene 30 pst. og kommunen 30 pst., dekker kommunen bare 7 pst. av driftsutgiftene i private barnehager. Disse tallene spriker enormt fra kommune til kommune. Realiteten er – og det skriver også departementet selv – at ca. 15 pst. av barnehagene nå står i fare for å bli nedlagt.

Representanten Sandberg var på vårparten svært opptatt av det med private barnehager, og sa også selv i sitt innlegg at Fremskrittspartiet hadde satt av midler til dette. Spørsmålet mitt blir: Hvorfor har ikke Fremskrittspartiet hengt seg på Høyres forslag om å bevilge 227 mill. kr til de private barnehagene i neste års statsbudsjett? Har representanten Sandberg gitt opp håpet om å få til noe for de private barnehagene, eller er det rett og slett det at han ikke har fått gjennomslag i egen stortingsgruppe for dette forslaget, som han tidligere selv har lansert?

Per Sandberg (Frp): Jeg registrerer at Høyre nå har lagt inn 227 mill. kr i sitt alternative budsjett. Spørsmålet fra representanten Helleland var hvorfor Fremskrittspartiet ikke har gjort dette for år 2000. Mitt spørsmål tilbake til Helleland må bli: Hvorfor fulgte ikke Høyre Fremskrittspartiet da vi la det inn for inneværende år? Der ble vi stående alene. Det var et kontringsspørsmål.

Utover det er jeg helt enig med representanten Helleland. Man skal ikke frykte Fremskrittspartiet i denne saken. Vi skal stå på barrikadene for de private barnehagene. Men hvis spørsmålet er om vi ønsker å gi ytterligere midler til barnehagene, må jeg skuffe representanten Helleland, for midlene ligger der.

Det problemet vi kikker på, er dette med likestilling mellom private og offentlige barnehager. Når vi vet at kommunene får overført mellom 3 og 4 milliarder kr i sine rammeoverføringer som skal gå til denne gruppen, er det tydelig at det er kommunene som har problemer med å prioritere midlene. Der skal vi i hvert fall være med på å få tilbake 40-30-30-fordelingen. Det er helt riktig. Men poenget nå må først og fremst være å få i gang en omfattende undersøkelse av hva kommunene gjør med de 3-4 milliarder kr som de her får, om de bruker dem på barna, eller hvorvidt de går til andre formål.

Vi må også se på hva de forskjellige arbeiderpartistyrte kommunene har gjort i forhold til barnehagene og barnehageloven, for det er ikke til å legge skjul på at man i mange arbeiderpartistyrte kommuner har lagt nye restriksjoner og nye regler på de kommunale barnehagene. For at private barnehager skal få inngå i det samme mønstret,

må de utvide både personalet og arealet, osv. Det medfører problemer for de private barnehagene i kommunene. Det er også derfor jeg har pekt på i mitt innlegg at det er merkelig at vi skal bruke mange millioner på å bygge nye barnehager, når vi ser at 15 pst. av dem er i ferd med å gå konkurs.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Arne Lyngstad (KrF): Vi har i flere uker kjent til hovedtrekkene i budsjettinnstillingen. Vi fikk et tidlig budsjettforlik i år. Derfor kan denne debatten mer bli en debatt om hvem som samarbeider med hvem, framfor en debatt om budsjettets innhold.

For Kristelig Folkeparti har alltid politikken innhold og budsjettets saker vært avgjørende for hvem vi samarbeider med. Noen hevder at dette er vingling. Jeg vil heller hevde det er god realpolitikk, der sentrumpartiene lener seg til ulike partier, hvor det er mulig å få nok støtte. Vi har også den innstilling at samarbeid betyr innflytelse for dem som deltar, og at det er noe «gi og ta». Det gjelder også årets budsjettavtale, og jeg mener Kristelig Folkeparti har fått godt gjennomslag for sine prioriteringer.

Ser vi inn i neste årtusen, trenger man ikke være spåmann for å se at kunnskap og entreprenørskap blir viktige faktorer for utviklingen og omstillingsevnen. Vi trenger derfor kunnskapsutvikling og bedre kvalitet i vårt utdanningssystem. Budsjettet for år 2000 innebærer en ny kurs i forskningsbevilgningene og gir viktige signaler om økt satsing i årene framover. Forskningsfondet får økt kapital, og universitetene styrkes for bedre å kunne ta ansvar for grunnforskningen. Men skal vi lykkes med å nå våre mål, trenger vi også økt FoU-innsats fra næringslivet. Det blir en utfordring å legge forholdene til rette for det.

Regjeringen har i budsjettet også foreslått viktige satsinger i skolen. Under valgkampen la Regjeringen fram en pakke med satsing på IKT, der man fokuserte både på etterutdanning av lærere og på utvikling av nye pedagogiske metoder, i tillegg til utstyr og lettere tilgang til Internett-tjenester. Satsingen skal først starte på ungdomstrinnet, den delen av skolesystemet med de største utfordringene. I årets budsjett følges det opp.

Under valgkampen i høst var det mange store løfter om en satsing på skolen.

De mange streikene på skolene må forstås på bakgrunn av de store forventningene som ble skapt, både om lønnsøkninger til lærerne og andre satsinger. Det må være en skuffelse for dem som trodde på disse løftene. Men lønnsøkninger kommer ikke i budsjettet, det skjer i lønnsforhandlingene. Derimot har vi gjennom budsjettavtalen gitt enda bedre økonomi til kommunene, noe som kan hindre de største nedskjæringene i skolesektoren. I likhet med Hill-Marta Solberg håper jeg de frie midlene som kommunene nå får, brukes til skolen, men innser også at de flere steder vil bli brukt til å oppfylle løftene innen bl.a. eldreomsorgen. Likevel vil jeg hevde at budsjettet i sin helhet innebærer viktige tiltak for å gi en bedre skole.

Skal barn og unge klare å få godt utbytte av skolen, er det viktig at ikke bare læringsmiljøet er godt, men at også de sosiale relasjoner gir trygghet og utfordringer. En moderne familierpolitikk er nødvendig for at barn og unge skal få den støtte de trenger for en god oppvekst og utdanning. Jeg er derfor glad for at budsjettavtalen gir forbedringer i barnetrygden til tenåringsfamiliene ved at den utvides opp til 18 år. For meg er det helt ubegripelig at Høyre bare klarer å se virkningen for neste år for barnefamiliene uten å ha et lengre perspektiv på oppveksttiden. Jeg mener vi småbarnsforeldre klarer å leve med litt mindre barnetrygd i dag når vi vet at vi kan beholde den i to år ekstra. Dette grepet er viktig, og så får vi arbeide for en prisjustering av barnetrygden i årene som kommer. Jeg er også fornøyd med at fedre nå får egne rettigheter i folketrygden ved fødselspermisjon. Jeg håper denne ordningen kan bygges videre ut i framtida. Sammen med økningen i kontantstøtten viser dette at Kristelig Folkeparti får gjennomført sine familier reformer.

Flere lokalsamfunn står framfor en vanskelig omstillingsprosess knyttet til virksomheten i oljesektoren. Sokkelen er nå moden, og vi høster fra våre investeringer. Det betyr færre oppdrag til leverandørindustrien enn det vi har hatt de siste årene. Jeg er glad for at budsjettavtalen tar lokalsamfunn, som f.eks. Verdal, på alvor gjennom å satse på kompetanseheving og nyskaping. Jeg forventer at Regjeringen følger situasjonen nøye for disse ensidige industristedene og bidrar til en god omstillingsprosess.

La meg til slutt få si meg fornøyd med at vi nå vedtar et budsjett med flere gode tiltak for vårt land, men hvor det også lykkes å heve bistanden til den fattige verden. Uten en slik internasjonal solidaritet blir vår egen rikdom fattig.

Jan Petter Rasmussen (A): Ønsket om en rettferdig fordelingspolitikk har stått helt sentralt bak Arbeiderpartiets innsats for å oppnå et budsjettforlik med regjeringspartiene. Et steg i riktig retning blir nå tatt.

En videre utvikling mot en mer rettferdig fordeling i samfunnet vårt kan best skje i skjæringspunktet mellom Arbeiderpartiet-SV og sentrumspartiene. Skjønt etter intervjuet på Dagsrevyen i går med Venstres parlamentariske leder, Gunnar Kvasshem, der han tydeligvis ønsket Høyre som fremtidig partner, kan en stille spørsmål om det minste sentrumspartiets vilje til en slik utvikling. Da er det godt å vite at Venstre etter alle solemerker ikke nødvendigvis trenger å inngå i det parlamentariske grunnlag for en framtidig regjering som vil jobbe videre i denne retningen.

For denne gang å komme i posisjon var det nødvendig å «godta» kontantstøtten. Det vil imidlertid ikke si at ordningen blir bedre av den grunn. Kontantstøtteordningen og Arbeiderpartiets framtidige holdning til den vil bli et meget viktig tema på vårt landsmøte neste høst. Derfor vil jeg ikke begi meg inn på en videre drøfting av ordningen og dens innretning, men bare slå fast at det gjennom kontantstøtten, og også gjennom barnetrygden, blir fordelt milliarder av statlige kroner uten at en fordelingsmessig og sosial profil ligger i bunnen.

Regjeringens tafatthet og handlingslammelse overfor utsatt industri har vært iøynefallende og meget urovekkende. Under behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i juni gav Stortinget Regjeringen vide fullmakter for at den skulle kunne gjøre sitt for at utbyggingsklare olje- og gassfelt snarere skulle kunne realiseres. Intet skjedde imidlertid.

For Arbeiderpartiet har det derfor vært maktpåliggende gjennom budsjettforliket å få til strakstiltak for å dempe fallet i investeringsaktiviteten på sokkelen.

Tiltakspakker for oppsagte og permitterte ved offshore-verftene og i leverandørindustrien på grunn av dagens ordretørke har også vært et meget viktig og avgjørende punkt for Arbeiderpartiet i forhandlingene. Styrking av arbeidsmarkedsetaten gjennom økt antall tiltaksplasser var helt nødvendig.

En viktig forutsetning for å lykkes i dette arbeidet er et samarbeid mellom de involverte parter. Derfor er det gledelig at tilbakemeldingen fra de berørte lokalsamfunn er at kommuner, arbeidsmarkedsetat, bedrifter og fagbevegelse nå er i en god dialog for å nyttiggjøre de økte midlene til tiltak innrettet til beste for både oppsagte og permitterte arbeidstakere.

De aktuelle tiltakspakker må ha en profil som gjør det mulig å holde på og videreutvikle den kompetanse den norske verfts- og leverandørindustrien har. Dette er forutsetninger som ikke minst fagbevegelsen har understreket.

Så over til det som berører min egen komite, justiskomiteen. Implementeringen av Schengen-samarbeidet ligger inne i neste års statsbudsjett. For Norge er dette samarbeidet av meget stor betydning, både i forhold til bevegelsesfriheten over de indre grenser og en effektiv yttergrensekontroll. Sammen med annet internasjonalt politisamarbeid, som Europol og Interpol, får vi viktige redskaper når det gjelder bekjempelsen av den stadig mer grensekryssende alvorlige, internasjonale, organiserte kriminaliteten.

For Arbeiderpartiet er en helhet i strafferettskjeden av overordentlig betydning. Politiet har de siste år fått tildelt store ressurser. Vi trenger et sterkt politi. Men det er fremfor alt viktig, i likhet med det som er tilfellet i samfunnet for øvrig, at det stilles krav til at de tildelte midler brukes på en mest mulig effektiv og resultatorientert måte.

For innværende år er det opprettet 275 nye politistillinger i forbindelse med det store kullet som ble uteksaminert fra Politihøgskolen. Arbeiderpartiet ønsker at også det høye antall nyutdannede politifolk neste år sikres arbeid i etaten. Disse to års økning av stillinger representerer en ytterligere kraftig styrking av politiet.

Ved økningen av dommerlønningene og tiltak for rekruttering og opplæring av nye dommere legger en i dette budsjettet også til rette for at domstolene skal kunne utføre sin viktige funksjon på en god måte. Men når det gjelder det siste leddet i kjeden, kriminalomsorgen, har en fra Regjeringens side ikke lagt til rette for at den skal kunne fungere i tråd med den senest i fjor vedtatte kriminalomsorgsmeldingen.

Ved det interne budsjettarbeidet i justiskomiteen greier vi å tilføre området mer midler, men på langt nær nok.

(Rasmussen)

Her ligger det store utfordringer til de kommende statsbudsjett.

Til slutt vil jeg nevne at det gjennom budsjettforliket var mulig å etablere ordningen med et fond for søk etter omkomne på havet. Regjeringen hadde ikke på eget initiativ fulgt opp den tempoplan Stortingets justiskomite hadde lagt for dannelsen av et eventuelt fond. Det er nå

stor glede blant mange langs kysten som har engasjert seg i dette arbeidet. Ikke minst har Fiskarkvinnelaget grunn til å være fornøyd.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at dagens møte nå heves, og at behandlingen av de saker som er oppført på dagsorden nr. 18, gjenopptas i morgen kl. 10. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 23.40.
